

PESTY FRIGYES

[KÉZIRATOS HELYNÉVTÁRA]

ESZTERGOM

VÁRMEGYE

—
GYŐR

VÁRMEGYE

Pesty Frigyes kéziratos helynévtára 1864

Esztergom vármegye

Győr vármegye

**Pesty Frigyes kéziratos helynévtára
1864**

**Esztergom vármegye
Győr vármegye**

**Közéteszi:
Sebestyén Zsolt**

**Debreceni Egyetemi Kiadó
Debrecen University Press
Debrecen, 2026**

A kiadvány az Országos Széchényi Könyvtár kéziratos anyagának
(Fol. Hung. 1114/14/3, 18) felhasználásával
a Magyar Nemzeti Helynévtár Program keretében készült.

A kiadvány megjelenését az MTA Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program
támogatta.

Szerkesztette Kis Tamás

Borítóterv: Gacsályi Gábor
Térkép: Barkóczy Norbert
A térképek a GISa Hungarorum (OTKA K 111766) fejlesztés
felhasználásával készültek

© Sebestyén Zsolt, 2026
© Debreceni Egyetemi Kiadó, beleértve az egyetemi hálózaton belüli
elektronikus terjesztés jogát, 2026

ISBN 978-963-490-764-0

Előszó

Pesty Frigyes történész, a Magyar Tudományos Akadémia tagja az 1860-as évek elején elhatározta, hogy kísérletet tesz „a haza helyneveinek gyűjtésére és összeírására”. A temesvári születésű tudós felismerte, hogy a „topographiai megnevezések” sokféle tanulsággal szolgálnak egy-egy nép nyelvének, történetének alakulásáról, s úgy gondolta, hogy a helynevek összegyűjtése és magyarázata révén jelentősen hozzájárulhat a magyarság múltjának megismeréséhez. Pesty az országos méretűre tervezett gyűjtés előkészítéséhez 1862-ben fogott hozzá. Elgondolását két nagy tekintélyű tudományos társaság, a Magyar Tudományos Akadémia és az Erdélyi Múzeum-Egyesület is felkarolta. A nagyszabású munkához azonban meg kellett nyernie a hivatalos szervek, a Magyar Királyi Helytartótanács és az Erdélyi Főkormányzók támogatását is. E hivatalok – belátva a kezdeményezés fontosságát – vállalkoztak arra, hogy az ország közigazgatási apparátusának felhasználásával megszervezik a gyűjtést.

Pesty Frigyes a munkát segítő útmutatót és kérdőívet szerkesztett, amely a magyar mellett német, román és szlovák nyelven is elkészült.¹ Az utasítást a helytartótanács és a főkormányzók minden településnek megküldte, és elrendelte, hogy a gyűjtést a helyi hatóságok végezzék el, és terjesszék fel az elkészült anyagot.

Pesty felhívása 1863 vége és 1864 tavasza között érkezett meg a helyi hatóságokhoz, maga a gyűjtés pedig a legtöbb helyen 1864-ben indult meg, de a munka a következő egy-két évben is folyt, mivel ahonnan kevés anyag érkezett, vagy a felhívásra egyáltalán nem jött válasz, ott a hivatalos szervek újragyűjtést rendeltek el. Főleg a helybeli jegyzők, körjegyzők teljesítették a feladatot, de néhol tanítók, egyházi tisztségviselők is részt vettek a munkában. A felterjesztéseket általában a helyi önkormányzatok vezetői: bírók, esküdtek hitelesítették.

A munkát – mint bármely más hivatali teendőt is – egyesek nagyon lelkiismeretesen elvégezték, mások viszont nem tekintették igazán szívügyüknek. Az összegyűjtött anyag színvonala ennek megfelelően nagyon egyenetlen lett, vannak közöttük nagyon jó gyűjtések, de akadnak teljesen használhatatlanok is. A munka eredményeként mindenesetre hatalmas anyag gyűlt össze: a teljes gyűjtést 63 vas-kos kéziratot tartalmazza, amelyek jelenleg az Országos Széchényi Könyvtár kéziratárában találhatóak (jelzete: Fol. Hung. 1114). Az Esztergom és Győr megye településeiről beküldött válaszokat is jellemzi az említett egyenetlenség, összességében azonban úgy tűnik, hogy a helyi szervek többsége derekas munkát végzett.

¹ A magyar nyelvű szöveg a Hoffmann István és Kis Tamás által közreadott Bihar vármegyei gyűjteményt tartalmazó kiadványunk (Debrecen, 1996–1998) első kötetének 5–7. lapjain található.

A Pesty Frigyes által elgondolt gyűjtés eredményeként a 19. századi tudományos kutatás értékes anyaghoz jutott. A hatalmas gyűjtemény egészének feldolgozására azonban napjainkig sem futotta a magyar tudomány erejéből. A mai kutatások számára e névtár a korábbiaknál is fontosabbá vált. Leginkább azért, mert 1864 óta nem született egyetlen olyan mű sem, amely a történelmi Magyarország egész területéről egyetlen időmetszetből Pesty gyűjtését akár csak megközelítő bőséggel tett volna közzé helynévi adatokat. Emellett az azóta eltelt 160 év a 19. századi magyar történelemnek is fontos dokumentumává tette e munkát.

Ezért született meg a döntés, hogy a Magyar Nemzeti Helynévtár Program keretében hozzáférhetővé tesszük Pesty Frigyes 1864–1866-ban összegyűjtött helynévtárának eddig még kiadatlan részeit. Esztergom és Győr megye lejegyzését Sebestyén Zsolt készítette el.

Esztergom megye esetében meg kell említenünk, hogy ennek anyagát részben már közölték (Pastinszky Miklós–Tapolcainé Sáray Szabó Éva, *Pesty Frigyes 1864. évi helynévgyűjtése. Komárom megye*. József Attila megyei Könyvtár, Tatabánya, 1977), ez a szövegközlés azonban csak az 1920 után Magyarországon maradt, továbbá az ezután Komárom megyéhez csatolt községek leírását tartalmazza, a Szlovákia területére eső rész anyagát nem. Ezért, továbbá az MNHP által megjelentetett Pesty-kötetek formai és kiadási követelményeihez alakítás miatt szükségesnek láttuk az 1864-es megye teljes anyagának kiadását.

Győr megye települései közül Csikvánd, Gyarmat, Malomsok és Szerecseny lejegyzése jelent már meg nyomtatásban. Közülük Malomsok jelenleg is Veszprém megyéhez tartozik, a másik három helység pedig 1954–1992 között tartozott Veszprém megyéhez, ezért anyagukat megtaláljuk Ny. Nagy István, *Pesty Frigyes kéziratok helynévtára: történelmi Veszprém vármegye* c. munkájában (Jókai Mór Városi Könyvtár, Pápa, 2000).

A munkához jelentős segítség volt, hogy az Országos Széchényi Könyvtár a Magyar Nemzeti Helynévtár Program rendelkezésére bocsátotta a Pesty Frigyes helynévtáráról készült mikrofilmek digitalizált változatát.

A szöveg kiadásában az alábbiak szerint jártunk el.

Pesty helynévtárának 1114/14/3. kötete tartalmazza Esztergom, a 1114/18. kötet 268–420. oldala Győr megye anyagát. Ennek megfelelően adjuk mi is közre a kézirat szövegét. A kötet a felvett települések gyűjtései mellett részletes tárgy- és névmutatót, valamint térképmellékletet tartalmaz.

Az eredeti kézirat lapszámozására a szövegben szögletes zárójelbe tett félkövér számmal utalunk. A hiányzó lapszámok a kötetben üres oldalak, illetőleg csupán Pesty kérdőívének nyomtatott szövegét tartalmazzák. Elhagytuk a felterjesztések borítóira írt, az ügyiratkezelés részleteire vonatkozó szövegrészeket is.

A helynévanyagot a települések eredeti rendjének megfelelően adjuk közre. A kötetben élőfej segíti a tájékozódást. Az ott szereplő névforma mai helyesírással közli a 19. század közepén használt településnév-változatot. A települések-

Előszó

nek a mai hivatalos nevük szerint történő visszakeresését a kötet végére iktatott mutató teszi lehetővé. Ahol az egyes helységek anyagának élén nem szerepel a település neve, szögletes zárójelben adjuk meg, a szövegből megállapítható formában.

A közzétételben a szövegek eredeti elrendezésének lehető legpontosabb visszaadása helyett pusztán a ki- és bekezdések jellegének, egymáshoz való viszonyuknak az érzékeltetésére törekedtünk. A ma már nem használt betű- és írásjel-formákat mai megfelelőikkel adtuk vissza, továbbá egységesítettük a különböző aláhúzásokat, kiemeléseket is.

A nyilvánvaló hibákra sehol sem hívtuk fel külön a figyelmet. A nem egyértelműen olvasható részeket dőlt betűvel írtuk. A szövegben – legjobb igyekeztünk ellenére – ezek mellett is előfordulhatnak rosszul olvasott részletek.

A szerkesztő

Esztergom vármegye

[1a]

Helynevek

Bajna községből, Esztergom megyéből.

[1b] 1^{ső} pontra: Bajna régi magyar falu, Esztergom Vármegyéhez 's ezen néven nevezett járáshoz tartozik, – a' megye szék helyéhez Esztergom Városához 2 ½ mértföldnyire, magas dombon fekszik.

2ra E község a' Vidéken, úgy ország szerte csupán jelenlegi hely nevén ismeretes.

3ra Bajna községnek e mostani hely nevén kívül más elnevezése nem volt. – régen illy képpen is írták (Bayna).

4re E község 1706^{ik} évben, miután a' Rákóczy párton volt, a' németek és Ráczok által feldulatván, a' Templom, Plébania, község háza ki raboltatván, az okmányok és egyéb iratok mind elsikkasztattak, azért is a' község keletkezésének ideje nem tudható, de hogy e község rég óta áll, bizonyítják az év számok 1x87. az az 1487. melyek a' Templom déli tám oszlopának egyikén láthatók, mely évben vagy a szentély (sanctuarium) építetett, vagy javítatott ki, – annyi tudva van azomban, hogy 1699^{ik} évi Január 11^{én} midőn Bajna száz és néhány évig lelki pásztor nélkül lett volna, keletkezett Plébánia, és első Plébánosnak jött ide Szörényi László, ki Romában végzette a' hit tudományt, és mint utolsó Szyrmiai Püspök halt meg.

5^{ikre} Bajna községnek ős magyar lakói hajdan a' határnak úgy nevezett „Sárás” dűllő helyén nyugotnak Mulató és Sárási erdő közt lakván, e' Helység is Sárás nevezettel birt, – Tatár járáskor azomban e falu elpusztítatván, a házak helyei, valamint a' Templom roma most is látható, az üldözött lakosok egy ideig az úgy nevezett Örhegy oldalán kelet felől nem csekély üregbe menekülvén, a' bé állott béke után az előbbi helyökre többé vissza nem, hanem Bajna Helységnek mostani helyén telepedtek le, – tehát a' [2a] sárási lakosok népesedtek el Bajna községben, 's jelenleg már a népesség 2121. lélekre szaporodott.

6ra Miután az elpusztított Sárás lakói helyöket igen sok viszontagságok és bajok közt kéntelenek voltak oda hagyni e' községnek Baj-na (Bajna) nevezetet adtak, mondatik, hogy e Helység hajdan mező város volt, de hogy mi okon szűnt meg azzá lenni, arról senki sem emlékszik.

7ra Bajna község határos: keletről Epől, délről Gyermely, dél nyugotrol Pusztagyarmat, nyugotrol Héregh és Nyerges Újfalu, éjszakrol pedig Nagy Sáp községekkel – határa ki terjedése 1200 □ öllel 7406. hold, mely részben hegyes oldallós, de vannak szép lapos földek is, a' határnak mintegy 5/8 része szántó föld, rét, legellő és szőlő, 3/8 része erdőség.

A' szántó földek fekszenek a' következő nevezettel biró dülökben u. m. Örhegy alja. – Kovács hegy alja mind kettő ily nevű hegyek alján – Kápolnák,

itt hajdan bucsú járó hely volt, a' Templom mely magtárnak alakított át, most is e hely mellet áll, ez alatt kapolna és kálvaria, Csimai tó mellék, ezek előtt e düllő mellet tó vala, de már lecsapolva van jelenleg szántó földekül 's rétekül használtatik, – Csimai, az úgy nevezett Csimai kálvária hegyről, Szilfák, mely a' düllő közepén álló szilfaról neveztetik – Papp rét, Nyulasom, Halomi, ezen düllő közepén halom van, 's erről neveztetik Halomi düllőnek, különben lapos és termékeny föld – Nyika, Szén égető, Sasfészek, Falu hely, az elpusztított Sárás község helye – Sárasi Szöllök, a volt Sárasi lakók szöllő helyök. Adistatio, (adjustationalis földek) Halászó, Papp erdő mellék – Gyertyános, Mulató alja, Berkenyész, Csilláló és Kablás.

[2b] a' rétek elő fordulnak: felső – alsó rét, Víz állás (vizenyős hely) Berge rét, Sárás, András deák rétje és Csimai tó nevezet alatt.

a legellő: Bércse (Kopár oldal) és pusztai szöllőknek (mely helyen hajdan szöllők voltak) neveztetik.

a' Szöllök: Diós völgy, Szilva kút, Órhegy alja és Kápolnák feletti hely nevek alatt.

Végre az erdők: Nyika, Nyulasom, Sárás, Mulató, Berkenyész, Viz emész-tő, Rekettyész, és Simitó táj nevekkel birnak, ezen erdő részben sok szarvas, dám vad, és őz tanyázik, ez utóbbi területén oly agyag föld létezik, mely üveg formáknak az üveg hutákba használtatik, és innen távoli helyekre szállítatik el. – ezen erdő részeken kívül a faluhoz közel egy különálló erdő rész létezik, mely Pap erdőnek onnan neveztetik, hogy hajdan Hury Pál nevű bajnai Plébánosnak az akkori földes uraság meg tagadta több éveken át fa illetményét, miért perbe fogatván, a földes uraság a ki nem járultatott fa megtérítésébe biróilag el lett marasztalva, ennek folytán a' Plébánosnak több évi hátra lévő fa illetményére e most említett erdőske ki vágatván, az egész rajta lévő fa mennyiség a Plébános részére volt elhordandó – ezen túl Kovácsi hegy, Csilláló, Órhegy, melynek déli oldalán tágas barlang.

Kelt Bajnán april hó 14. 864

jegyzé Takács Ferencz
községi jegyző

[3a]

Helynevek Bajóth községből, Esztergom megyéből.

1. A megyének, kerületnek, járásnak, széknek neve, hová a helység tartozik. A terület ezen politikai felosztásán kívül némelykor vidék, környék, táj is bir külön elnevezéssel, vagy több falvak csoportozata közös név alatt ismertetik. A hol ilyesmi előfordul, az összeírásban figyelembe veendő, és ha lehet magyarázandó. Esztergom Megye, Esztergomí Járás.

2. A k ö z s é g n e k , városnak hányféle neve él most; melyik neve bir csak helybeli elterjedéssel, melyik ismeretes országszerte. – Sajátos jelenség, hogy a magyar és román falvak a körülfekvő szász falvak által Erdélyben német elnevezést nyernek, mely elnevezésről az illető magyar és román falvak lakosainak sejtelmük sincs, és mely különben is csak kis elterjedéssel bir. Viszont sok szász és román falu magyar névvel is bir, miről az illető szász és román falvaknak tudomásuk nincs. Ily viszonyok az ország minden részeiben foroghatnak fenn, hol több ajku a lakosság, azért felemlitendők. Bajóth

3. V o l t - e h a j d a n a községnek más elnevezése? Vagy tán csak különfélekép iratott a mostani helynév? Hajdan Bojóth.

4. A község mikor említetik legkorábban? 1281^{ik} évben.

5. Honnan népesitetett? Nem tudatik.²

[3b] 6^{or} Azt lehet tudni, hogy ezen falu hajdan Pál Gróf Ország biróé volt, és Péter Mester által elpusztítatott; – 1356^{ik} évben pedig határjárás alkalmával is említésbe elő fordult, e helység, és már 1355^{ik} évben Zsigmond Király Koronáztatásának emlékére ezen ekkor királyi és népes helység Kanizsay János Esztergomi Érseknek adományoztatott. –

1406^{ik} évben Török időben ez birtokába került a mődön végkép elpusztítatott, valamint Rákoczy féle mozgalmak alatt is újra elpusztult. –

1716^{ik} évben határai újra megvizsgáltattak. Most is az Esztergomi Érsek birja Plébániája 1771^{ik} évben alakult,

7^{ér} Ezen helység határában nevezetes a köszén bánya – Szarkás nevezet alatt.

Valamint Szent Kereszt (Péli föld) ~~hová~~ hol igen nagy búcsú járasok tartatnak említetik továbbá itt Szent Kút is.

Úgy szinte Berény vár, mellynek romjai egy magas dombon látható.

Kelt Bajóth Martz 10^u 1864.

P Kovács János pm
községi jegyző által

Sümegei István biro

² Az 1–5. pontokra a válaszok a nyomtatott ív kérdéseihez vannak beszúrva.

[4a] Bajóth Község Esztergom vármegyében

- 1.re Esztergom vármegyében, esztergomi járásban. Határos: keletről Mogyorós, délről Péli földi – Szent Kereszt, Bajna, nyugotról Lábatlan, északról Nyerges Ujfalu, helységekkel, 's ezen utóbbinak határa déltől nyugatig fél körben környezi, a bajnai határtól egész Labatlan és pízkei határokig, úgy: hogy a Nyerges Ujfaluhoz tartozó erdőség délnek, hol a történeti nevezettségű Pusztta Maróth is fekszik, egészben Bajóth helységen túl van.
- 2ra A községnek jelenleg élő, és országszerte ismert neve Bajóth mostani lakosai tiszta magyarok, és Bél Mátyás kéziratának tanúsága szerint törzs lakosai is magyarok voltak, midőn azonban 1706 a Rákóczy mozgalmak után a Nyergesujfalusi sáncz várral ezen helység is szét dulatott 1726 táján több tótok is telepedtek itt le, kik még is idővel szinte megmagyarosodtak.
- 3ra és 4re Imre király 1202^{ki} levelében Boioith – Bojoth fordul először elő, és II András levelében 1221, midőn Bojoth Korláth fia, Benedek vezére neje, Tótha nevű nemes urnőnek ajándékoztatik.
- 5ra Bél Mátyás kézírata szerint törzs lakosai magyarok voltak.
- 6ra Kéza Símón krónikája nyomán tudatík: hogy Imre király nejevel, az arragoniai spanyol király leányával Constantiával, jöttek spanyol országból Bertram nagy bátyjokkal Símón és Mihály grófok, 's magokkal hozták a világ szépségét is nővéreket Tóthát. Ezen nemzetség spanyol országban több várat bírt, ezek között azonban [4b] a fő Bojot nevű volt, azért is az említett grófok legelső szállásukat magyarországban Nyerges szeg (ma Nyerges Ujfalu) körül Bojotnak nevezték. Hogy ezen történeti adat alapos minden körülmény igazolja: Imre király Constantiavali összekelési mennyegzőjét Esztergomban tartotta, tehát közel Bojothoz. Símón spanyol gróf védte Esztergom várát 4^{ik} Béla idejében a tatárok berohanásától, amiértis 1243^{ban} ajándéku kapta Csenkét a szigetével, melly Nyerges Uj falunak egyenest átellenében a dunán túl fekszik. II András király 1221^{ki} oklevele szerint Boioith (Bajoth) nevű falut Thóta nemes hölgynek ajándékozza, és Mártont Sopron megyében. Símón és Mihály spanyol grófok ezen Nagy Mártonról (Martensdorf familia Nagy Murton) Mertinsdorfen családi nevet nyertek. Ezek nővérét ama gyönyörű szép Tóthát nőül vette Korláth fia Benedek herczeg, a később Bankbán név alatt történetünkben nevezetessé lett nádor; és így Bajóth várából, mellynek a mai templom környékén több maradványai szemlélhetők, került ki ama csábító szépségű nő Tótha, ki miatt II András király távol létében nejét Gertrudot megölték. Ezen történeti adat után írta Katona József „Bankbán” című közkedvességű színművét, és az által Bajóth nevét örökítette.

Többnyire az előíratok után tudni hogy ezen falu hajdan Pál gróf ország [5a] bíróa volt (valószínűleg a Márton családból) és Péter mester által elpusztított; 1356 évi határjárás okmányban is elő fordul a helység neve, és már 1388 évben Zsigmond király koronáztatásának emlékeül, ezen akkoron királyi és népes helységet Kanízsay János esztergomi érseknek adományozta. 1406^{ik} évben a Törökök birtokába került, és végkép elpusztított, 's alig felülvélve a Rákóczy féle mozgalmak alatt ismét sokat szenvedett, a szomszédságában lévő nyerges uj falusi sáncz vár ostroma miatt. 1716 határai ujra megvizsgáltattak. Plebaníaja 1771 év ben alakult.

7re Bajóth falu magas dombok között fél körben vonuló völgyben fekszik, a bajnai határ felöli erdőségből csergedező pataktól át szelve, a falu keleti közepén emelkedettebb helyen áll a rom. kath. egyház, olly rendkívüli széles tornyával, hogy első pillanatra felismerhető: hogy valaha inkább vár, mint templom toronynak, és régi várfalak modorában tetőtől talpig merő kövekből épült, ettől nem messze több helyütt láthatók még a hajdani várnak földbe temetett rom maradéki.

Északról, vagy is Nyerges uj faluról jövet legelőször is találkozunk egy régi malommal, melly fölött egykor tó és nádas terült el, mellynek vizét egy töltés tartotta fenn. A falu fölött jobbra emelkedik a Sebeske hegy, és az ez alatti völgy Kácsa lyuknak neveztetik, az itteni legelő oldalnak a kertek pedig Babos kertek nevet visel. [5b] Az által elleni kaszáló kertek Rét kertek a faluhoz közelebb esők pedig méhes kerteknek hívatnak. Ezek fölött Kenderesek, és alább Gahéros nevü kukoríczások. A Kenderesek fölötti köves szekér út régi időtől Isten utjának, a mélyúton, és Gahérosokon fölül kezdődik Szarkás ez általános neve az emelkedett dombon fekvő szántó földeknek – mellyek nagy részét uj falusiak bírják – ujjabb időben azonban Brzorád ur igen jeles köszén bányákat nyitott, melly az úgynevezett muzslai vágás alatti völgyön terül el, és hol a bánya tisztak csinos és emeletes lakása vagyon Szénás völgynek, az ujjabban hevérek lakhelyeül alakult, és Kaszárnyának elnevezett völgy pedig Hangyásnak hívatik. E fölött a muzslai vágásbeli erdőségben van az öreg kő, melly itt legemelkedettebb csupa mészkő, és az Esztergom környékét képező déli képletnek kőszirtes látványát ékesíti meredek kiálló csucsáival. Ezen kőszirtben találtatik egy tágas barlang is, mellynek két természetes kúpja, és gömbölyü nyílása van, oldalaít édes gyökér és borostyán ékesíti, a zavargós időkben a környékbeli lakosok meny helye; ettől egy völgy választja el a Kis kő nevü szinte sziklás de fákkal fedett bérzet, ennel délnek fekvő oldalában terülnek el a Bajóthi Kőalj igen jeles fehér bort termő szőlők. Ennek a falu felüli részén van Fenyves gyalog fenyüivel, a legelő [6a] Pályatvány név alatt ismeretes, hol a temető fölötti lapály hajdan huszárok gyakorlati helye, most marha delelő, és lóiskolának neveztetik. Ennek szomszédságában van a Czineg hegy régi temető helyével, melly alatt félkör-

ben terül el, lapos dombon fekvő templomával, a helység; a czíneg hegy északi oldalatti völgy Hosszu berek nevű és partos oldalában tanyáznak a mexikói arany színű tollas madarokéihoz hasonló Gyurgyalagok, és zöld pázsita championnal bővelkedik; ennek a keztekig lenyuló oldalában apró lapos kavicsok, az úgynevezett Szent László pénzei találatnak. E falu fekhelye kétségtelenül valamely római legio tanyája lehetett, mert környékén tett ásások közben római sírkövek dombormű faragású maradványaira és leginkább Constantínus pénzeire is akadnak a lakosok. A falu déli oldalán fekvő czigány hegy utáni völgybeni szántó földek nyáras völgynek, a fölötté hegyen fekvők pedig Tajhásnak, az ezen dülő további felső része Rácztemetésnek, az alsó része ezen földeknek Kís hegy, és ismét továbbiak Szálásoknak, Csurgónak, és végre Hajmás rétnek neveztetnek; ennek szomszédságában van földjei, rétje, és erdejével a Hármasgát, melly már az uj falusiakkal közös, ezt követi Büdös kút, Cser völgy és Bikarét az ő földjeivel, mellyek a nem régen véghez vitt tagosítás után [6b] az esztergomí érsek – mint földes urnak – májorsági birtokához csatoltattak. A vele szomszédságban lévő Híntó sűreje igen gyönyörű bükk, gyertyán, és íhar fákkal borított erdőség – a szarvasok tanyája – zárja Bajóth helységnek déli határát, hol jelenleg derék épületekkel jeles Kőszén bánya nyitattott. 'S itt következik még csak a Dobozi Mihály haláláról, és a törökökkel vívott nagy csatáról nevezetessé vált, de már az nyerges ujfalusí határhoz tartozó Pusztá Maróth vadász kertjével, továbbá Kécskekő, Pisznícze, Kísrét jeles veres és szürke márvány bányákkal, szép uradalmi majorságával, Szénzsát, Somberek a török hadi üldözésekből most is hajdu ugrásnak nevezett szintjével, emberölő völgy, és Kís Bajóth, hol a nép monda szerint régen a helység feküdt, ezen utóbb nevezett dülök tagosítás előtt a Bajóthiak, úgy mint a Nyerges ujfalusíak által közös tulajdonaiknak tartattak, azonban a legutóbbi elkülönözés által a Nyergesujfalusiak határához csatoltatván mint erdőség a primási uradalom kizárólagos tulajdonaivá lettek.

A Bajnára vezető úton túl keletnek fekszik a bajóthi határhoz tartozó, de már most a primási uradalom tulajdonát képező Domonkos az ő szántó[7a]-földjeivel. Vissza felé a falunak tartva a Mány oldal és Bükk völgyi erdőség, hol a' Repecz hegyi erdőt is bele foglalva körül kerítve van a primásnak Dámvadas kertje, és méhészete, egy erdész felügyelete alatt. A Repecz hegy nyugati alján terülnek el a töltési és repecz allji rétek kereszt úttól átszelve. A Repecz hegy keleti oldalát földik az elég savanyu bortermő szemszöllők. Ezt követik a sápi úti szántó földek; a 3 búcsú járásáról híres Péli földi – Szent keresztí erdő az ő kalvaria hegye és Eszterházy–Barkóczy építette templom és egy zárdájával, hogy még a lefolyt század végén Nazarenusok laktak. – Kökényesi erdő közötti földek Komlósajának neveztetnek; ezen Pell-földi-Szent Kereszt régen elkülönözött pusztá volt, és mivel a bajóthi határ he-

Bajót

gyes völgyes és vízmosásoknak van kitéve, a lakosok jobb létének fölsegéllésül a jó lelkü földesuruk – a primások valamellike által a lakosok között telkenként felosztott, valószínű azonban hogy itt már hajdan telepítvény volt, mert a szántás alkalmával épületek maradványaira akadnak. Az itteni nevezetesebb dülök nevei: Berényvár, a Kerek domb, Ihar kút, Zabut, és öreg kúti földek egész a Sápi határig terjednek. Azután Pénzásási, Kískuti, és hosszu réti, Látó hegy, legelőjével, Pap dülője, Juhállási és Furdalosí földek. A Szent kút fölötti földek Magyalosnak, a szent kút alattiak pedig Egy ház alljának neveztetnek. Innét Bajóthra vissza térve a köallji szőlők alatti oldal Kovács berek, az ez alatt elterülő szérős kertek, és az egykori rétek helyén alakított [7b] káposztások Tőke kúti völgy néven ismeretesek, e századnak elején még e téren végezte évenként mind a két nembeli ifjuság szent iván előestéjén ősi szokású tűzünnpét, mellyet dallamok között körül tánczolni, és a tűzrakást átugrálni szoktak; de a mostaniak már feledékenységnek hagyták, és csupán a templom körüli dombon tavassz kinyíltával minden ünnep es vasárnapon nép dalok zengedezései közt játszák el a „semegyvet” és járják a „villike” tánczot, „aranyhíd” és több eféle vígjátékaikat.

Birkás Endre pm

[9a]

Helynevek

Barth községből, Esztergom megyéből.

[9b] 1. Esztergom mgye: pozsonyi kerület, párkányi járás, esztergomi érsekség.
E község határai: keletről, N: s Kis Bény, nyugatról: Német Szölgyén: Délről: Libád – Éjszakról Kéty. –

2. A községnek jelenlegi neve bir helybeli elterjedéssel, 's e néven országszerte ismeretes. –
3. A községnek sem más elnevezése, vagy a mostaninak másképpeni írása sem hajdan sem most nem használtott. –
4. Hogy mikor említették a község legkorábban – azt körülményesen meghatározni nem lehet – hogy azomban 1551 már fenn állott, – arról a hagyomány tanuskodik. (lásd a dülők elnevezésében)
5. Népesítése sem a hagyomány írás vagy nyomtatványokban felnem találtott – úgy szinte:
6. A név eredetéről, köztudomás hagyomány, írott vagy nyomtatott emlékekből, értelméről semmi adatok felvilágosítást nem nyujtanak – a helynév, – mint-hogy a lakóság tiszta magyar ajkúak, másképp nem iratnak – a német s tót ajkúak közt is csak Barth név alak iratik, vagy használtatik. –
7. A fulanak felső részén nyugotra fekszik „Halom” nevű dülő, melyről a hagyomány s több öreg ember tanuskodik, miszerint 1551^{ben} Törökök portyázó csapata rablásból vissza térve Esztergomba volt menendő – de Barthnál lekasaboltattak s a halottak a helyszínén eltemették; s az ott támadt halomtól maiglan is Halomnak neveztetik; továbbá ugyanazon irányban a falunak jobb – úgy szinte bal felen egymástól mintegy negyed óra járásnyira párhuzamos irányban két patak folydogál – a jobb kéz felőli patak a barti és Nagy Ölvedi határnál apró de iható forrásokból fakad, nem különben a bal részről is Szölgyén és Barth határaiban igen sok apró de az idei nagy szárazságban sem kinem száradó forásokból [10a] fakad, mely később meglehetősen patakká fejlődik, és a Kétágú völgy új Szöllőkön foly keresztül s később a fulu végétől körülbelől 500 ölnyi távolba kelet felé a fenn említett két patak egymást érintvén a tóba – s onnan a község malmára (2 kerekű) foly, a honnan még egy malomra vezettedik s 1 órai folyása után a Garamba szakad (Kéméndnél) A tó, csekély minységű nádot sz terem, szélein termő kákás fűvet kaszálják, mely „Kenderaljai” rétnek hivatik, azon földek pedig, melyek a jobb és bal folyó összefolyásától fölfelé a faluig terjed „Tószeg” név alatt ismeretes. –

Éjszakkéleti részén vannak az úgynevezett „Sárva valók” dülő, mely dülő az alatta elterülő sártól vette elnevezését – ugyan ott van a „Dobra” is,

mely vízmosta posványos mély árkot jelent – e dobrának lapályának oldalában van a Dobrai kis kút, jó ivó vize miatt közkedvességű. – Délkeleti részén van a „Gyep föld” és „Öreg osztály nevű dülök; Rétjei: alsó, felső rét – melyek a sárra valók alatt t. i. keleti, s nyugoti irányban terülnek el, – továbbá „Kender aljai rét” „Szöllők aljai rét” fölötté levő „zsalazsomi” szőlőtől vette nevét, – e szőlő nevének eredete nem tudatik; „Kétágú völgy” szőlők 4 év előtt közös legelő volt; nyugoti részről szőlgyénnel határos e szőlő a határ nyugoti felső részének jobb s annak átellenében, mint már fent említett, bal oldalról is folyó patakok közt fekszik, – mely mint két ág övedzi a szőlőt – veszi nevét. Hegyei, bércei, sziklai, vagy fensíkja nincs, minthogy az egész határ lapályos. – Van azomban délre a falutól egy csekély kiterjedésű fűzfása, mely azomban a pusztítás által nem sokára megsemmisül. Kelt Borton Deczember 30^{an} 1863.

Irripp Ferencz pm
k. jegyző.

[11a] Helynevek
Bátorkeszi Mező város községből, Esztergom megyéből.

[12a] Bátorkeszi mező város Esztergom megye Párkányi járásában – lélekszám 2000 – cath. prot. templom 'sínagoga – a hercegi Pálffy család birtoka feje a róla nevezett uradalomnak. –

Keszi – nevet a hazában – egy vagy más előnévvel sok község visel – közelünkben – Kurtakeszi egy kis tót – de jelen lelkes Plebanusa által egészen megmagyarosított község – Csalóközben Kís Keszi nagy Keszi – Buda mellett Buda Keszi –

Bátorkeszi a régibb írományokban hol Bátorkeszinek hol Kéznek van írva. –

Bátorkeszi előnevét valószínűleg a B fényes Bathory családtól vette ugyanis – midőn a mohácsi vész után sánta Bathory István nádor Ferdinandhoz pártolt – 's Zápolya által – a dunan 's tiszántuli széles javadalmai elko-boztattak – Bathory Istvan – kárpótlásul nyerte a Devényi uradalmat valószínűleg akkor kapta a Bátorkeszi uradalmat is – mely most mind kettő Pálffy birtok –

A Báthory család nagyszerű családí czimere – jelenleg is látható a Bátorkeszi uradalmi iroda kapuja mellett – mint kiholt családé – lefordítva – a falba állítva –

Helynevek.

A község egy parton fekvő része Tabánnak neveztetik hol a zsellér és izraelita lakosok épen oly sűrűn vannak egymás mellé építve – mint a Budai Tabánba – a község alsó végén szinte van egy csoport zsellérlak sűrűn egymás mellé építve – ennek neve Kís Tabán. –

Rétek nevei Árkos telek Makkfa – Fenyér – ugyan e nevet viselik a vető földek – melyek többnyire e három rétre dülnek

Erdő részek Eresztény Vecsető – Ísten utja – Látóhegy – Kottyászó.

Tavacsák – nyárban többnyire kiszáradók Vecsitő Papalyi tó Béka tó – Barína. –

Szőlőhegyek – Szent László Galambos – (végibe és előtte erdő van – hol valami sok vadgalamb tanyázott – Dolmány oldal Derékhegy Gurgyal Előhegy – Borkut. –

Néhány partos magaslat Agghegy – Pokotja Somló – Gébes. –

A Bátorkeszi erdőből a fentebbi években 2000 hol kiirtatván mint vetőföld – pusztává alakított – nagy major épített – mely a birtokos f. m. Hercege Pálffy Antal urrol Antalházának lett nevezve –

Feljegyzette Jan 12 – 1864.

Kovács Josef sk.
bátorkeszi ref. lelki pásztor

[14a] Béla községből, Esztergom Megyéből

1. A Megyének neve Esztergom, kerület Dunan inneni, járás Parkanyí.
2. A községnek egy neve él most Béla, és ezen néven ösmeretes, noha többször alsó mellék nével megtoldatik Alsó Béla is neveztetik.
3. Hajdan a község felső és alsó Béla, később alsó Bélának neveztetett,
4.
5. Béla helységnek népesítése ösmeretlen.
6.
7. A község határában elő forduló nevek: Bikás. hajdan nével neveztetett sőrű erdőség volt, most kopár legelő, Tyúk hegy, bortermü szőlő hegy. Rigyavina hajdan neveztetett, most Regavina erdő, Ringyó hegy kopár, Patraczó legelő, és szántó föld. [14b] Patkó völgy, völgyes kaszáló, mellék oldala szántó föld. Kanász berek, régenten erdőség, most szántó föld. Sziszlárnya, szántó föld. Rézhegy, jó bor termü szőlő hegy. Dubnyik, tölgyfa erdő, és részben szántó föld.

Kelt Bélán December hó 31^{en} 1863.

Kelemen Jónás bíró

[16a]

Helynevek
Búcs községből, Esztergom megyéből.

[16b] Búcs magyar község, fekszik Esztergom megye párkányi Járásában, a Mátyus vidékén, Bátorkeszi, Kőbölkút, Muzsla. Karva és Mocs községek között. – Hajdant búcsújáró hely lehetett, mert a falút ez előtt még csak 20.–25 évvel is, még nem Búcs-nak; hanem Búcsúnak irták és hívták, de már most országszerte Búcs-nak nevezik. – A falu alati Barátkúti düllői név, hol egy kis forrásos kút is létezik, a közmondák szerint, azt látnak tanusítani, hogy ott barátok laktak. – A Község megszállásáról, sem irományok, sem közmondák nem tanuskodnak. –

E község határa általában róna területű, és jó mineműségű, van neki szántó földje, rétje, Legelője, Szölleje, nádassa, és a község alatt egy tava, melly olvadás és essözések alkalmával, egy kétkerekű malmot csikorogtat. Düllei töbnyire a legközelebbi városok, falvak neveiről neveztetek. p. u. Komáromiút, Esztergomiút, Kesziút, Karvaiút; vannak azonban egyes elnevezések is, mint Csordaút, mert a csordát a közös legelőre annak végén szokták kihajtani. Békató, ezen dülleben többhelyütt hóolvadás vagy záporosó után, viztorlat szokot [17a] lenni, mellybe a békák is tanyát vernek, ezért nevezik Békatónak, ez egyébiránt szántó föld. Hosszúlehen, ezen dülönek a hossza 900. öl, 's míg a marha az ekét, vagy terhes szekeret ezen végig húzza, jól meg leheli magát. Szöllei: új hegy, öreg-hegy, Pusztaoldal, mert nem terem. Bánom, mert megbánták hogy béellették.

Kelt Búcson 1863. December hó 30^{án}

Csekes János Biró

[18a]

Helynevek Csév községből, Esztergom megyéből.

[18b] Csév; tót ajku falu Esztergom vármegyében, Pílis hegye alatt. Esztergomtól keletre 1 ½ mérföldnyire 1111 kath. lakossal. Neve monda szerint innét keletkezett „Cívtas, Strigoniensis „Esztergom varmegye” hol ezen négy szó-nak első betűit összevontak, s lett CSEV.

Régekte Nagy, azután Boldog Csévnek neveztetik, ezt mutatja az 1787 évtől fönmaradt falu pecsétnyomójának a felírata.

Korosabb emberek emlékeznek arra, nemkülömben az anyakönyv tanúsítja, hogy az anyja volt a körülfekvő községeknek, ugyanis: Kesztlöcz, – Uny – és Dághon nem lévén templom sem plebánia, kénytelenítettek az ajtatóskodók vasár és ünnepnapok alkalmával ennek templomát látogatni; ezek azonban már 1787 évben egymástól elszakadtak.

Keletkezését a nép monda a legrégibb időbe vészi föl. Szántóföldeí egy részét: „Tatár szállás”nak nevezik, mivel azon vélemény van kapcsolatban, hogy tatárok mártalékává lön, mely időben város lehetett, mít a fönmaradt számos épületalaptól következtethetní.

Három részről hegyek határolják, nevezett szerint: Pílis, Hreben és Kopaszhegy; a negyedik része nyílt és lejtős egész a Dunáig.

[19a] Erdei közöl megemlítendők: Somló, Hrubá szkala, honnét az esztergomi főkaptalan Pestre évenként 8 ezer öl fát szállít.

Vörös bora eléggé híres, Szőlőhegyeinek elnevezései: Staré vinohradi, na vrsku, homoki, és okruhlé husti,

Szántóföldeí kisebb nagyobb dombokon terülnek el, kevésbé termékenyek, s általában homokosak. Buzát itt nem igen természetnek.

Többnyire helyök fekvésétől neveztetnek így: Od vörösváru, od szantova, pusztovnik, na kopanicách, pod szkalku s atöbbí.

1824^{ben} mintegy ¼ órányira a doroghi fő országuttól három kőoszlopot szántottak ki, s jelenleg a talált helyeken azokból feszületek állítottak. Latin fölírataí el vannak már ugyan mosódva, s nagy részt olvashatatlanok, de annyít kivehetní azokból, hogy rómaiak idejében e helyen keresztül vonaló országuton az utazóknak mértföldeket mutattak. Néhány év előtt patakmalma is volt, jelenleg azonban csak romjai állnak fön, mivel vizét a szomjuhozó homokos föld nyelte el. Van 25 ⅜ urbéri telke,

Kelt Cséven 1864 aprilis hó 2^{án}
Brühl Antal pm
Jegyző.

Vojczek János ×
bíró,
Bagyura János ×
törv. bíró
s a többi esküdtek.

[20a]

Helynevek

Csolnok községből, Esztergom. megyéből.

- [20b] 1. Csolnok Esztergom Vármegye, Esztergomi Járásban fekszik.
2. a községnek csak egy neve él mellyel országszerte isméretes
 3. a községnek hajdan más elnevezése volt; Ő Eminentiaja Herczeg Bibornok Primás levéltárába létező régi könyv szerint, már 1271.^{ik} évben létezett Esztergom Vármegyében Csonok nevezetű helység.
 4. Nem tudatik.
 5. Csolnok községet régiebb időben Magyarok laktak, később Tótok, jelenleg pedig Németek lakják, mellyek Méltóságos Krasalkovits Antal Úr által telepítettek le, ezek származásukat Álsátziából veszik.
 6. Csolnok helység név eredetéről semmi bizonyosat nem tudni.
 7. a község határába elő forduló dülök mind magyar nevezetűek u. m. Magos, Bolhas, Liget, Czinegés Banka, Miklosbereg. s. a. t. hogy elnevezésüket honnan vettek a község lakosai előtt isméretlen.
a község határos Sárísáp, Dágh Leányvár Dorogh és Tokod községekkel.

[22a]

Helynevek
Dág községből Esztergom megyéből.

[22b] ad tt. 1. Dág község fekszik Esztergom Vármegyében az Esztergomi Járásban.

ad tt. 2. Dág községnek egyedül egy neve él mellyel ország szerte isméretes.

ad 3. Nem volt.

ad 4. Nem tudatik.

ad 5. Tot országból.

ad 6. a név eredetéről semmi sem tudatik

ad 7. a község határába elő forduló dülők nevei u. m. Zahumenitza szántófölde Dlehe, Zavinohradi Maszarszka Luka, Kratke, Lucsini, Podlucinami bahorini male Gyéle Hrube gyele Retek nat gyegyenszky Dolina, Osztrí Vrech, Kapusnyitzky. nat Szlivási szántóföldek, Prostredna Hora. Szőlő. Mlada hora szőlő.

Dág község határos Kirva Leányvár Csolnok és Sárísáp községekkel.

[24a]

Helynevek Dorogh községből, Esztergom megyéből.

[24b] Csekély válasz a T. Pesty Frigyes magyar akadémiai Tag Urnak a haza helyneveinek gyűjtésére és összeírására tett Pontjaira.

1^{ör} Esztergom megye, Esztergomi járás, Székhely szinte Esztergom. A terület ezen politikai felosztásán kívül más elnevezéssel nem bir; sem több falvak csoportozata közös név alatt ezen a vidéken nincsen.

2^{ör} A Községnek csak egyféle neve él és ez Dorogh.

3^{ör} Hajdan volt a Községnek neve Duruch.

4^{ör} Legkorábban említetik a Község 1223. évben

5^{ör} a község népesített Bajorországból.

6^{ör} Eredetéről a Községnek nem tudni semmit.

7^{ör} A község határában előforduló dűlők nevei e következők: 1. „Berg-Brindl- u Sandäcker” Ried. Ezen dűlő felső része fekszik a Tokodi, középső része a Kenyérmezei, és alsó része az Esztergomi határ mellett. 2. „Marast-Äcker” Ried. Ezen dűlő felső része létezik a Községi erdőnél, az alsó része pedig a homok földeknél. 3. „Sussen-Äcker” Ried. Jelen dűlő felső része szinte a Községi erdőnél veszi kezdetét, és az úgynevezett „Rohr-Wiesen”nél végződik, 4. „Lange-Äcker” Ried. Ezen földek a Csolnoki útnál kezdődnek, és terjednek a „Stein-Wiesen”ig. 5. „Grab’l-Äcker” Ried. Itt a földeknek a felső része kezdődik az Únyi útnál és végződik a „Breitenthail-Wiesen”nél. 6. „Goldber-Äcker” Ried. Ezen dűlő veszi kezdetét a „Sand-weingärten”nél, és terjednek a „Breitenthail-Wiesen”ig. 7. „Tschikken-Äcker” Ried. Jelen dűlő szinte a „Sand-Weingärten”nél kezdődik, és végződik a „Haus-Wiesen”nél. Középső része pedig fekszik a Leányvári, Csévi, és Kesztölczi határok mellett. 8. „Schlangenberg-Äcker” Ried. Ezen föld rész kezdődik a Csolnoki határnál és terjed a dűlő útig. 9. „Leányvárer-Äcker” Ried. Ezek kezdődnek az úgynevezett „Weisen-Gebierg”-nél, és mennek egészen a Csolnoki mély útnál legelőig. Ezen kívül vannak még kenderesek és káposztások is a falú kö[27a]rül, de az utóbbiakban rendesen csak kukuricza és kevés lóhere természetik. A legelő lét különböző helyen van, az egyik a káposztások alatt és terjed a „Rohr-Wiesen”ig; a másik az úgynevezett „Rossell”nél, és terjed a körül belül 2. hold nagyságú „fűszfa” ligetig, mely ligetben nyári időben a marha szokott állani délben. A kaszáló v rét áll 6. részből; és pedig: 1. „Rohr-Wiesen” az Esztergomi határ mentében, hol egy kevés nád is terem. 2. „Stein-Wiesen” az úgynevezett „Marast-Graben” mellett; mely határunkban veszi eredetét, és körül belül 3. lánccz széles, és 1. mély; vize pedig –

mely igen tiszta – az Esztergomi határon keresztül – hol a „kenyér mezei” malmot hajtja – a Dunába folyik. 3. „Kleinhäusler-Wiesen”; 4. „Lange-Wiesen”; 5. „Haus-Wiesen” mind a Keszölczi határ mellett, és 6. „Breitetheil-Wiesen” az úgynevezett „Goldberg” földektől egészen a „lange-Wiesen”ig. Sivatag van kettő; az egyik a „Sand” földeken, és áll körülbelül 48. holdból; a másik a „Goldberg” földeken, és áll körülbelül 16. holdból. Csekély erdő is létezik az úgynevezett „Berg-Acker” fölött. A méltóságos Esztergomi Káptalannak – mint volt Urodalomnak – van határunkban szállása is a birkák részére. Szőlőhegye ezen községnek áll 4. részből; ú. m: 1. „Stein-Weingärten” a Keszölczi és Esztergomi határnál, az úgynevezett „Sátorkői” pusztá tő szomszédságában mely pusztá az utóbbi határban létezik. 2. „Sand-Weingärten” a fen érintett „Tschikken-Äcker”től egész a „Schlangenberg-Äcker”ig. 3. „Weiser-Gebierg” a Csolnoki határtól egészen a „Leányvárer-Äcker”ig. 4. „Grund-Weingärten” a volt Uraság hasonnevű rétjétől egész a faluig. Vannak e határban hegyek is; az 1. „Kalwarienberg” melyen 3. fészület áll több Státíóval; a 2. „Schlangenberg” több újonnan kiültetett szőlővel; a 3. „Rossellberg”; a 4. „Goldberg”; és az 5. „Tabakberg” mely [27b] körül hajdan kiseded földcskék lévén, és bennök dohány termesztett. Két szikla is létezik e határban, melyből a Buda Bécs közti országútra évenként igen sok kő töretik. Bánya is van, mely 1851. évben véletlen fődöztetett fel; körülményesebb leírása következik az / a. ide mellékelt összeírásban. Van e fölött egy igen nevezetes kút is, mely a falú felső részén létezik, és „Obere-Brunn”nak neveztetik; ezen kút már csak azért is érdemel említést, miután a községet az elmúlt száraz években – midőn a többi kútakban a víz mindehnyütt kiszáradt – elegendő és jó minőségű vízzel ellátta. A víz jönn az úgynevezett „Grund-Gebierg”ből. Hogy honnét vették az említett tárgyak neveiket, azt senki sem képes a falúban megmondani. – Doroghon, Febr. 20. 864.

Halbauer József
Bíró.
Dorogh

[25a]

Skizze
des Dorogher Steinkohlen-Bergbanes:

Zu der südwestlichen Gränze des Dorogher Hotter's in dem sogenannten Binderthale, welches seinen Namen von dem früher hier gewonnenen Binderholze haben soll, befindet sich der gegenwärtige Dorogher Steinkohlenbergbau.

—
Dieser Bergbau wurde im Jahre 1851 in folge eines zufälligen Kohlenfundes eröffnet, wiewohl im Dorogher Hotter schon in den vierziger Jahren Kohlengruben, jedoch von sehr untergeordneter Bedeutung bestanden haben. —

Die hiesige Braunkohlenbildung ist eine Süßwasserbildung, und besteht aus einem 1 ½ bis 4 Klafter mächtigem Kohlenflötz und 4 durch Zwischenmittel von einander getrennten unbauwürdigen Kohlenflötzchen. – das Kohlengebilde ruht auf Jurakalk, und ist von einer Meeresbildung bestehend aus mit Thieresresten, worunter die Cerithien, Numuliten und Ostreaen die hervorragendste Rolle spielen, – sehr impraegnierten Sandsteinen und Mergeln-bedeckt. – die oberste Schichte bildet Löss. –

Das erwähnte Kohlenlager lehnt sich auf einen im Csolnoker Hotter zu Tage auftretenden Jura Kalkrücken, dessen seiner zeitigen Erhebung es seine gegenwärtige Neigung gegen den Horizont zu verdanken hat. –

[25b] Das gegenwärtig zum Abbau aufgeschlossene Braunkohlenflötz, erstreckt sich in seiner Längenrichtung von Nord West gegen Südost, hat eine Längenausdehnung von 250 Klaftern, ein nordöstliches Einfallen von 32 Graden, und die bisherigen aufschlüsse in die Teufe ergeben eine flache Fläche höhe von 80 Klaftern, ohne jedoch bis her das Tiefste der Kohlen Bildung erreicht zu haben. –

Dieser Bergbau liefert jährlich eine Ausbeute von 450,000 Ctr³ vorzüglichste Braunkohle, welche ihre Verwendung größten Theil's bei den Ziegelwerken, Dampfmühlen, und anderen industriellen Etablissement's in Pest und Ofen findet, und wohin dieselbe theils directe auf der Landstraße mittelst Landfuhrwerk und theils von Táth aus auf der Donau mittelst schiffen befördert wird. –

Wegen ihrer Reinheit von allen fremdartigen Beimengungen, geringen Aschengehaltes und großen heizkraft ist diese Kohle nicht minder für Zimmerheizungen sehr gesucht. –

Nach den bisherigen bergtechnischen aufschlüssen zu urtheilen ist die Existenz dieses der Hochwürdigen Dom Capitel in Gran gehörigen Bergbaues für eine lange Reihe von Jahren gesichert. –

³ Ctr = centner. Sülymérték, valószínűleg bécsi vagy magyar mázsa jelentésben (1 centner = 100 font ≈ 56 / 62,2 kg).

[28a]

Helynevek Dömös községből, Esztergom megyéből.

[28b]

Dömös.

1. Dömös létezik Esztergom Vármegyében, esztergomi kerületben.
2. Dömös hajdan Dēmēs-nek iratott.
3. Demes a történelemben lefelől I. Béla király idejében = 1063 fordul elé; de minthogy határában Árpád várának némi maradványai még most is láthatók, nem minden alap nélkül lehet létét Árpád kora előttinek állítani. Valamint Temsei, Temes, Tömös, Temisvár a fekete tenger mellett már Krisztus u. előtt 630. évvel a milesiaiak által Thrakiában telepített gyarmat volt, és ekkép e nevezetet a magyarok itt találták: ugy ezen névszarmaztatás áll Demesről is, annál inkább, mert körülette több görög származású névvel találkozunk így: I'stros, Ister (Strigonium) a duna torkolatánál a Skythák által épített város volt; Pilis (kopasz, hegy közel Dömöshöz) a görög Pilos-ból ered mely Hermesnek felhős kalapját jelenti (Lásd Max. Duncker III köt. 44. lap) ~~míg~~ Azon rege is, mely később átment történelmünkbe, hogy vak Bélához küldött Benedek nevűt Pilis hegyén saját kutyái szaggatták szét, félreismerhetlenül magán hordja görög származását. Visegrád a legrégebbi illy szó; Sz. Endre, Androsból származik. Ekkép Temes, Demes, Themis-től származtathatik. (Lásd: Max. Duncker III köt. 493. lap. vö. 78. lap. –)

Dülök, szántók: Kövespataki, piroskai, osztályi. fölső hosszú földi, diós, madzagföldek (rövidek) közep-földek, foki földek, szekrény hegy alja, Klastromí földek (a dömösi prépostságtól) fölső falusi földek, alsó réti földek, kenderes, Komlós völgye, kis keselyüs alja, (mind természetöktől vett nevezetek)

Puszták: körtvélyesi pusztá (más 1138 a dömösi prépostságot alapító diplomában előfordul) – Berkek: kalvariai, poszogói. – Erdő s hegy: Nagy és kis keselyüs másképp csucsától üstök hegy, – nagy s kis nyalka bércz, komlós völgy, Simon völgy, vadálló-kövek, és bércz, vadalmás állás völgye [29a] és bércze, disznóhállás, béresvölgye, szép cser bércz, szilvafák völgye, biróistók völgye, keselyüs bükk, szekrény hegyi erdő (a hegy szekrény alakú) préposti hegy (alatta vannak a prépostság romjai) szakó (szak-tól) Bagókö, Keresztkő, fűrészt kö, rámkő, prédikáló kö (predikáló szék alakjától) dobogókő (mert dobog), kaszállás, büdöske, Árpádvár (a hajdani vártól) Rám, Rámhegy, Rámvölgye (Ram, rame, régi nevezet anyit tett mint ércz, réz) pénzverő árok (találtnak benne régi pénzek) Lukács árka, Lipka árka (kihált régi dömösi

családok) Asszony fej völgye, főső asszony fej (anya, fő, törzsök) magaslen, kis magaslen, gyertyános (a gyertyán fától) határ völgy, kerek bükk, kisbükk völgye, Laczkó v. László völgye, Kollár völgye, nagy és kis ködmöny hegy, bérespalánk, szerkövek (a királyok itt szerveztek, rendeztek) sűrű elletés (sűrű) sáros bükk, szép hárs, Jász hegy, Jász hegy üstöke, Jasó tisztás, Jasó bércz, mogyorós hátulja, Arpád hegy alatti bánya (öt öl mély); – Kutak, források: Szép cserkút, szakó kút, fenyves forrás kút, király kút, aranyoskút, háromforrás, kerekvágási kút, fíngó kút, szöke forrás, Míklós kútja, Ramkútja, préposti kút, falu kútja, keselyűs bükki kút, nyulasi patak, száraz patak, lipka árka patakja, malom patak, hatulsó patak, méhesi patak, csele patak (csalékony természetétől) pap fok (a pap kertjével) féhid (hid fölött parton). – Szőlők: Pattanyusok, Czikora völgyi (élő család) külső-belső veres hegyi, Kalvaria, préposti, szuhai, macskási, kertekföli, kútföli, Czúkorhegy (20 év előtt a nép keselyűs nevét, czúkorral váltotta fel). – Rétek: pázsitrét, tófenék. – Kertek: méhes kertek, klastromi kertek. – Utak: fő út, mély út, rakodó. – 5. Dömös fekszik Pilis Maróth, Sz. Lélek, Sz. László, Sz. Kereszt, Visegrád és a Duna között

[30a]

[Ebed]
Hivatalos jelentés

Tekintetes Főbiroi Hivatal!

A' helynevek magyarázatára vonatkozó rendeletre hivatalos tisztelettel jelentem, miszerint arra nézve Ebed községiben semmi írásbeli hagyomány nem létezik, szóbeli tapogatódzás után, némellyek szerint századok előtt e' helyen volt az uradalomnak egy majorja hol sok vadász kutya tartatott s nevezett Ebek majorjának, s ezen elnevezésből lett Ebed, mások szerint pedig régi időben valami szörnnyű és roppant nagy Ebéd tartatott e' helyen, s innét neveztetett Ebednek

Tisztelettel maradván
Ebeden Január 8^{án} 1864

Tekintetes Főbírói Hivatalnak!

alázatos szolgája
Hodossy Miklos pm
jegyző

[31a]

Helynevek Epöl községből, Esztergom megyéből

[31b] Az 1^{so} pontra: Epöl tótokból elmagyarosított Helység Esztergom Vármegyéhez, 's ezen nevezetű járáshoz tartozik, a' megye szék helyéhez Esztergom Városához 2 5/8 mértföldnyire fekszik. – Ezen község lakói csak 1832^{ik} évtől néhai boldog emlékezetű Csizmadia János bajnai Plébános, és ezt követő Mlgos Simor János Győri Püspök 's volt bajnai Plébános Urak közre működésök 's buzgalmok folytán magyarosodtak meg.

2^{ikra} E község a' vidéken, úgy ország szerte csupán jelenlegi hely nevérol ismételtes.

3^{ikra} Epöl község e' mostani hely nevének kívül Ep régenteen Epör-nek – Eppelnek is iratott. 1284⁴

4^{ikre} }

5re } Epöl község ős lakói letelepedési éve ki nem tudható, de hogy e község a régibbek közé tartozhatik az kétségtelen, szájról szájra jött hagyomány szerint az első letelepedettek a' mostani kenderesek felett gunyhókba (putriba) laktak, melynek helyei márig is láthatók – elszaporodásuk következtében e helyet állandó lakásul czélszerűtlennek látván, elhagyták, és a' határbéli kőkúti nevezetű düllő helyén építettek maguknak lak házakat, 's ott telepedtek le, innen kurucz háború alkalmával elüzetvén lakaik leromboltattak, mit az épületek alap kövei maradványai is igazolják – később az Öreg falu vagy Öreg templom nevezetű legelő helyét foglalták el, magoknak itt Templomot is építettek, e helyet pedig a' Törökök dulták fel 's pusztították el, kéntelenek voltak oda hagyni, és a' községnek jelenlegi helyiségére építkeztek, – azonban az öreg Templom 1802. évig fenn állván, addig ima helyül használtatott, a mikor le bontatván, anyagaiból az esztergomi főkáptalan által e mostani helyen új Templom építetett, – Régí időben két vallás felekezetűiek lakták e falut, Rom. katolikusok, és Protestánsok, a' temetkezésí helyök külön mind a két vallás felekezetűieknek márig is látható, dehogy [32a] a' protestánsok hová származtak, annak nyoma nincsen. hajdan Epöl lakói lelki pásztor nélkül voltak, csak 1699^{ik} évben, midön a' bajnai Plébánia fel álitatott lett mint filialis a' bajnai Plébániához csatolva, a mint jelenlegis Egyházi tekintetben ide tartoznak – a' népesség száma jelenleg 617. lélekre terjed.

6^{ikra} A' község neve eredetéről mit sem lehet tudni, regéllik azonban, hogy az ős lakók midön ide letelepedtek volna, a' keresztül utazók e' hely nevének kér-

⁴ Az évszám utólag lett beírva.

dezték, mire azon választ nyerték, „hogyan biz ez Eb-hely”, ’s innen neveztetett volna el Epöl-nek.

7ikre A község határát keletről Kirva, délről Gyermely, nyugotrol Bajna, éjszakrol Nagy Sáp határai környezik. Kiterjedése 2740. hold 1200 □ öllel, a’ határnak nagy része hegyes völgyes, csekély részben lapos helyekkel $\frac{2}{3}$ szántó föld $\frac{1}{3}$ legelő csekély erdővel, és szőlővel.

a’ szántó földek következő nevezettel biró düllőben fekszenek. u. m. Kertek alatt – Kertek felett – Elletés alatt – Szomori útnál – Telcő alatt – Hátulsó, mely a határban a leg szélső düllőt teszi – Döböny – Keskeny – Homoki, melynek egy része sárga homokos, – Hegyen át – Palkó völgy – Gurgyal, ez gödrös hely – Rácز berek – adistasio (adjustationalis) Öreg Szent Egyház, régi Szent Egyház helye – Magyalós – Kő szikla alatt, Bencze vár, a’ szomszéd Gyermeli határban lévő Bencze vári hegyről neveztetik, hol hajdan vár létezett és benne bizonyos Bencze nevű úr lakott – kö kút, hol hajdan faragott kőből ki rakott kút létezett.

a’ rétek előfordulnak Bencze vári – Palkó völgyi – Kőkúti – Öreg SzentEgyházi (régente falu hely) róka luk, mély út nevezet alatt –.

a’ legelő: Öreg hegyi – Juh állás, Babál, Szarka berek, Nagy köszikla, Magyalós, Gurgyal, hátulsó oldal, Sas hegy, látó hegy, Öreg Szent Egyház helynevek alatt.

[32b] Szöllők: Babál – Uchilló, Öreg hegy – Elletés, Rácз berek hely nevek alatt.

Végre az erdő részek: Haraszt – Mogyorós berek és Tellő nevekkal birnak.

Kelt Epölön Aprilis hó 14^{én} 1864.

jegyzé Juhász Ferencz
község jegyzője

[33a] Helynevek magyarázatának kimutatása
Esztergom Vízivárosi községben

1. E községnek van tulajdon Városháza.
2. Város pecsétje 1708. évről keltezve.
3. E községi házak száma 108.
4. E községi létszáma 718.
5. vallása Rom: katolikus
6. Más Sent egyház és pedig várbeli Székes egyház és Vízivárosi Egyház
- 7 Magyarország Primásának székhelye
8. Pap növelde
- 9 fő kaptalannak szék helye
- 10 Vannak meleg forrásai és fürdői
- 11 a fő kaptalani téren alagut
12. van két Patak malom.
- 13 fő káptalannak könyvtár Epülete
- 14 Sziget gyümölcsös kertekkel 47 hold Szantó föld 30 hold
- 15 Kis Dunán álló a nagy Dunán hajó híd
- 16 Gözhajozási állomás
- 17 Vizvezetés gőz csőve

Kelt Esztergom Vízivárosban 1864 évi April 20^{án}

Vezér János
bíró

[34a] Helynevek jegyzéke 's magyarázata.

Farnad község részéről,
Esztergam Vármegyében.

Farnad helység eredetéről írásokban semmi sem található, száj hagyomány szerint azomban:

Farnad helység azon helyen hol most van 1700^{ik} év körül lehet, azelőtt egy Tótfalu nevű helység létezett, a' helység éjszakfelőli emelkedettebb részén, de ez hihető a' szélnek igen kiteve 's több ízben tűz által károsítva elpusztult, 's a' jelen lapályosabb helyen épült. Ezen állítás valódiságát az ott lévő templomi kő alapzatok, a' házak elpusztult helyei, 's ott tőszomszédságban lévő régi temetőbeli begyepesedett sírdombok igazolják. Jelenlegi nevét Farnad onnét vehette miként e nedves talajú völgyön, nádas létezett, 's ennek végén vagy oldalán épülvén ezen helység, 's így ebből Farnád vagy könnyebb kiejtés végett most már rövidítve mondatik. Hogy mikor emlétetik Farnad község legelőször erről se irat, se biztos tudomás nincs; valamint arról sincs hogy honnan népesítetett eredetileg be, 1770 év körül már mind három vagy is Róm. Kath. Evangelik. és Református [34b] népekből állottak lakosi, hogy a' Reformátusok letelepedése legkésőbbi lehet az valószínű, mivel a' többi két vallásúak hihetőleg tótok voltak 's a' jelen ideig olly nehezen magyarosodtak meg, mellyre a' legutóbbi 's jelen időben nagyobb előmenetelt tettek 's tesznek. – Mintegy 40. év óta nagyon sokan költöztek be 's telepedtek le, részint a' népe-sebb garan völgy vidékéről, reszint szomszéd megyebeli tót községekből, mi-ből magyarázható a' népesedés nagyobbodása mintegy $\frac{1}{3}$ ^{ad} résszel.

A dülők elnevezésében sok érdekest nem lehet találni, a' mennyiben azok nagyobb részt a' megfeythető hely fekvésétől 's minőségétől veszik eredetüket: úgymint.

1. Mákos,,nak neveztetik egy kis dülőföld, azért mert jósága 's fekvésénél fogva eleinte mák termelésre használtatott:
2. Sárata dülő neveztetik a' végibe lévő vizenyős talajföldtől melly rétnek használtatik.
3. Kétútközötti dülő nevezet van a' két útról melly közt fekszik
4. Ölvedi határra dülő, neveztetik az Ölvedi határra kimenő határ szomszédságtól.
5. Szöllők alatti dülő a' Szöllők alatti fekvéséről neveztetik.
6. Farnadi hegy, a' szöllővel kiültetett emelkedettebb helyéről,
7. Dér oldal egy éjszak felé eső, határunkban legemelkedettebb hegy oldal, az éjszakfelőli hidegnek kiteve neveztetik.

- [35a] 8. Buklyó. }
 9. Mácsé. }
 10. Gyüki } sajátszerű jelentőség nélküli dűlő nevezetek.
 11. Bakoma }
 12. Erdők alja, az erdő tövébe lévőségéről
 13. Szálaskák az erdő allyba egy regényes helyeni tisztás völgy neve. Itt sok föld alatti pincze torkolat begyepesedett beömlése látható, hol háborús időkben találtak a' lakosok menyhelyet, ezen valószínű állítás még a' nép ajkairól is halható.
 14. Peres erdő és Szántó föld neve, hihető határkérdések tárgyabani perlekedések miatt, mivel ezen rész Bars Megye területével szomszédos 's mintegy ide beszögel.
 15. Sallai útnáli Szántó föld dűlő nevezet, az úttól melly Sallóba vezet.
 16. Málasi sár, a' Málás községgel határos vizenyős rét dűlő ettől nevezve.
 17. Szikszói dűlő semmi jelentőségű.
 18. Malomi dűlő nevezetik a' lapos helyen lévő egy dombrúl – halomrúl – melly vagy háborús időkben figyelő pontúl készetett, vagy régibbi felmérésekre használtott.
 19. Földvégí nyilasok, föld alatt lévő rét dűlő mellyenni termés mivel nyilas számra szokott az előtt elosztani, neveztetett így el.

Eddig volt a' községgel egy völgyön egy tó, mellynek töltésén lévő viztartó mérsekelte a' víznek a' községi malomra jutását, de 1856 létesült tagosítás folytán [35b] a' víz leeresztés és Csatorna ásás által ez végképp el enyészett, a' malom is haszonvehetetlenné vált 's elromlott.

A helységbéli útszak elnevezése újabb időbeli de érdektelen nevezetűek.

A helység határába bekebelezve van Iklad nevü pusztá Szántó földek 's rétekből úgy szőlőkből áll. De ennek nevééről vagy eredetéről semmi biztosat nem tudni mivel közbirtokos urai másutt laktak 's laknak, sőt ez az előtt Bars Vgye hatósága alá tartozott.

Az egész helység határa 5600. Catastr hold 's 926. □ ölet tesz, befoglalva az Iklad pusztát is.

Egyébb 's több érdekést, sajnos nem tudhatunk mivel e községnek ládjában semmi régiebbi irat nincs, melly erre vonatkozólag útaséthatna. Ezt pedig a' köz ügy érdekében a' legszivesebben jelenti

Farnadon Jan 1^{én} 1864.

Farnad község előjáró-
 sága
 Pathó Ferencz
 községi jegyző
 Fehér István bíró

[37a]

Helynevek
Gyiva községből, Esztergom megyéből.

[38a] 1. sz. Gyiva község Esztergom megye, Pozsonyi kerület, Párkányi Járás, Esztergam, Kőbölkúth Plebániához tartozik.

2. A' községnek neve egy

3. Régenten a' helynév íratott Diva.

4. nem tudatík.

5. nem tudatík.

6. Semmit.

7. Gyíva község határos Sárkány Magyar Szőlgyén, Bart, Libád határ területekkel, határában van két pusztá alsó macskás T. Majthényi Krisztína asszony férjezett Palóczy Tamásnő tulajdona, Magyar Szőlgyéni határ mellett, felső macskás T. Andrassy Gyula Úr tulajdona Magyar Szőlgyén Bart és Libádi határok mellett régenten az egész T. Majthényi család tulajdona volt a' mídőn is a' felső Macskás pusztán a' Göböl út mellett volt egy Rózsa nevű csárda, de ez mintegy 50. év előtt elpusztult. Mintegy 37. év előtt a' falu melletti tófenék csupa nádas most kaszáló rét akkor két malom egy 3, a' másik két kőre őrlött, melyre a' Sárkányi tóból jött víz hajtott, de ennek kanálisra vétele után elpusztult. A' község hegy alatt fekszik délnek határa nagyobb részt hegy és völgy.

Kelt Gyiva Dec. 30^{ann} 1863.

Ruttkay Daniel biro

[39a]

Helynevek

Karva községből, Esztergom megyéből.

[39b] 1^{ső} pontra Karva község 485 R. C. lakossal Esztergom megye Párkányi járás fekszik a Duna balpartján, nyelv magyar.

2^{ik} Nincs más neve a helybéli elnevezés. Felső része Csárda alsó része Gurgyal közepe Karva, régi kis templommal és abban a Lábatlan család sírkövével ezen fölirattal – Sepultura polélium, de Lábatlan 1400 valamint egy Gyulai sírkövel fölirat nélkül a 18^{ik} század eleiből.

3^{ik} Nem volt régi időben azomban egy nagyobb terület Karva vidéke név alatt volt ismerős.

4^{ik} Nem tudni.

5^{ik} Közbirtokosság lévén csupán Zsellérségre válalkozott cselédekből.

6^{ik} A községben előforduló topographiai a tagosítás következtében részben megszüntek ugyan, de a mennyire még az emberek emlékezetben élnek következők (Marászka lapos terület hol ezelőtt víz áradások következtében álló vízmaradt, felső Parlag a moci határ mellyett közepső Parlag és alsó Parlag a Búcsi határ mellyett ezen elnevezés alígha nem a rosz föld minimőségének tulajdonítható, tilalmas régenten a marhák számára kaszálásig betiltott legellő homocska ezelőtt homokos legellő hosszú földek a Csenkei határ mellyet keletrül a Csenkei pusztával délre a Dunával nyugotra Mocs és éjszakra Búcs helységekkel határos.

Kelt Karván December hó 30^{án} 863.

Fajkoss István pm jegyző.

Polák Páll bíró

Matus Ferencz Eskütt.

[41a]

Helynevek

Kesztölc községből, Esztergom megyéből.

[41b] 1^{ső} számhoz Kesztölc község fekszik Esztergom vármegyében, Esztergomi járás, Doroghi Szolgabírói kerületben.

2^{ik} számhoz. Ezen község jelenleg is csak „Kesztölc” név alatt ismeretes, más elnevezéséről senkinek sincs tudomása, egyedül ezen név alatt egész országban ismeretes.

3^{ik} számhoz. Ezen község más nevével sehol sem tétetik említés; iratik azonban alsóbb rendű nemesek által Gesticznek, tótok által Kosztolecznek s. a. t. de az csak egyesek hiányos írásmódból származik.

4^{szer} A község eredetéről senkinek nincs tudomása. A Plébánia mintegy 75. évek előtt támadt, az előtt szomszédbeli Csév községhez mint filialis tartozott. A Plébániában levő 73 évi anya könyvnél régebb írásbeli okmány a' községben nem létezik.

5^{dik} számhoz A' községnek honnan lett megnépesítéséről senkinek sincs tudomása.

6^{dik} számhoz. Kesztölc község határan át Budára hajdan meg Romaiak alatt ország út vezetett, amint azt nem régen csévi határban kiásott „Lápis miliatis”-ből világosan kitetszik. Ezen országon utazónak Kesztölc község kéztől esett, onnan később: Kéztől, Kesztölc lett. Onnan látszik, hogy ezen község lakosai hajdan magyarok voltak, a mint arra sok vezeték név is mutat. Úgy mint: Szekrényes, Bakai, Boros, Fekete s. a. t. De a község határában lévő düllők nevei is többnyire magyarok. Úgy mint: „Cseresnyés hat” az itt volt Cseresznye erdőről. „Csurgó” az itt lévő csurgó patakról „Bodzási” az itt teremni szokott sok földi Bodzáról. „Homok” kuti homokról. „Gerlekút” az itt lévő kútauskától. „Szigoti” Patakokkal bekerített [42a] rétek. Hegyre düllő. Döbönkút, az itt lévő kútról, mellyben hajdan egy ütős fűzfa be volt dugva. Nádas, az itt hajdan termett sok Nádról. Sóse, az itt lévő sós földtalajról. Kurta föld, rövid szántó földek. „Tatár szállás” az itt hajdan szállásolt Tatárokról. Ezen düllőben jelenleg is szántás alkalmával pénzék, fokosok, bodzogányok, zabolák, patkók, fazékok s. a. t. kiszántatnak. Kecske Ólak. Az itt hajdan tatárok által, tartatni és legeltetni szokott Kecskékről. Bencze kút. Az itt közelében lévő Bencze Klastromtól, mellynek romjait jelenleg is lehet látni. Major ház. Vaczele hát. Deszka Hid. Az erre csurgó patakon volt hidtől. Tovallás. Vizes esztendők alkalmával álló víztől. Kishegy, hegyen lévő erdő.

Kesztölczön 1864^{dik} évi Február 28^{án}

Zsarnóczay

Jegyző által

Hertelik Istvan

Biro

[43a]

Helynevek

Kéménd községből, Esztergom megyéből.

[43b] Kéménd Esztergom varmegye, párkányi járás és kerülethöz tartozik A községnek jelenleg csak ezen egy neve él Kéménd, s csak ezen név alatt ismeretes ország szerte, lakosai pusztán magyarok, vajjon a községnek hajdan volt-e más elnevezése? Mikor említetik legkorábban? s honnan népesítetett? felvilágosító adatok írott vagy nyomtatott emlékek hiányában arra senki sem emlékszik.

Kéménd község határában említést érdemlő topographiai nevek Pusztá falu, a községnek keleti részén elfolyó garam vize partján elnyúló dombos és völgyes legelő, mely állítás szerint valaha falu volt 's a kurucz haboru alatt elpusztított – Várhegy, a falunak felső részén magas emelkedésű hegy, mely a Török idejéből származik 's vedelmi sánczul szolgált – Várhegyalja az említett várhegy alatti térség – Patács szinte mocsáros 's vizenyős retség volt, jelenleg szántó földek – Láztanya szép lapos 's termékeny rét a Szincze folyó mellett. – Kis tanya szinte retség a garam völgyin. – Vetők szántó földek és dülők nevei Egeres dülő Sárra dülő, Határra dülő, – Igaz dülő, Zabos dülő, Ország útra dülő, Göböl úti al keskenyek, Zsálazsami szélesek, felső szélesek, alsó szélesek, – a község szőlő hegyeinek elnevezései, – Ördöngös, Mocsár, Csegna és Újhegy ez utobbi elnevezésit onnan vette, hogy az előbbieknél sokkal később lett szőlő hegy – –

[45a]

Helynevek Kéty községből, Esztergom megyéből.

[45b] 1 Kéty falu fekszik Esztergom megye. Párkányi járásban – ezen községhez tartozik az úgy nevezett alsó kétyi puszta ez a' Esztergomi Érsekségi uradalom tulajdona.

2. – A községnek ismeretes neve ország szerte Kéty

3 – A község hajdan is csak Kétynek iratott

4 – A Barti anya egyház régi iratai szerint Kéty község már 1500 év körül is említetik, ezen község lakosai egész 1600^{ik} évig a' Római-katholika vallást követték, – szentegyházzal birtak, sőt az akkori plébánosok boldogult Pázmán által tartott nagy szombati zsinatra is hivatalos vala; – de 1600^{ik} év körül a' kiűtött Reformáció és Török hadak által kűzettek – templomuk elpusztult a' községgel együtt; ekkor a' Reformátusok a' régi falu helytől néhány száz ölnyre éjszak nyugotnak új falut építettek, a' régi hely pedig legelő és szántó földnek használtatik neve régi falu hely – a' mostani lakosoknak jelenleg csak ¼ de katolikus – barti anya egyházhoz tartoznak, de a' község a' régi Kéty nevét megtartotta.

5 – A község a' Barti anyaegyház iratai szerint 1600^{ik} év körül a' körösztüln vönul és a' reformáta vallást elfogadó magyarok által népesedett meg.

[46a] 6^{or} Minthogy Kéty község e' nevet több századoktól fogva e' ~~nevet~~ viselte, a' név eredetére tudni mitsem lehet.

7^{or} Kéty községben elő fordulól topographiai nevek ezek Bényi határ szántó föld. Tó part – Hármás barti határ – Erdónél – Putnokos – Menye völgy Hármás – Taláti középső – Alá dűlő – Keresztnél szántó földek – Kurali legelő – Taláti legelő – Tói rétek. s. t.

8^{or} Kéty községnek határa egyenes kevés partosabb helyekkel – földje fekete szomjas igen keves helyen sárgával vegyítve – Van jó iható vize és egy kű folyója, ez a' Baracskaik hegyekből ered és több határt keresztűln szelvén Esztergom megye kű bény községinél a' Garan-vizébe omlik. Szomszéd területei keletről: kű-ország – Csata – n és kű bény község határai – Délről Bart – nyugotról nagy öved és kuraly egy része – Ejszokról: kuraly község határanak másik része, úgy Ágó – G. Damásd és Lekér községek határai.

Kéty decem: 30 – 1863.

jegyzette
Porabszky István jegyző

[47a]

Helynevek Kicsind községből, Esztergom megyéből.

Kicsind község fekszik Esztergom Megye legéjszakibb oldalán, párkányi járásban, Hont megye határán, Garam folyó bal partján, és csak csupán ezen egy község fekszik Esztergom megyéből Garam bal partján.

2. A községnek egyéb elnevezése nincsen, és
3. Nem is tudni bizonyosan volt e községnek hajdan [47b] más elnevezése vagy nem.
4. Mikor telepedett ide a lakosság nem tudhatni, azonban a községi irományok között egy „Hegykönyv” 1729^{ik} évben keletkezett, de hihetőleg ennél régebben lön megtelepítve. Annyi bizonyos: hogy ez előtt mint egy 100 évvel plebania volt, de egy iszonyú tűzveszély alkalmával a plebania lak minden irományival együtt elégvén, a plebánia hivatalt áttették akkor még fiók község Kövesdre (Hont megye) hová most is már mint fiók község tartozik. Ha az anya könyvek meg nem égnék vala, eredetét talán feljebb vihethők.
5. Honnan népesített nem tudni, de az bizonyos: hogy egy pár „Rác” hangzású vezeték nevét kivéve, többi nevei a lakosoknak kizárólag magyar, miből az következik: hogy még az ősi magyarfaj ivadéka. Jellemző az: hogy inkább szálások az emberek mint közép-termetűek, tisztára magyar ajkúak és R. C. mint egy 500 lelket számlálva.
6. A mi a község jelenlegi nevének eredetét illeti, legjobban feltehetően, hogy a község kezdetben igen kicsiny levén – mert most sem nagy – azt magával hozta, mely körülmény is fentebbi ama állításomat „hogy a nép tősgyökeres magyar eredetű” bizonyítani látszik. De él a nép között egy hagyomány, melyszerént Kicsind község hajdan a Garam jobb oldalán feküdt, azon a helyen: [48a] mely jelenleg „Kis Tata” pusztá nevezett alatt az esztergomi Főkáptalan bírtokához tartozik, ott áll még most is a Temető hely. s’ nem régt halt meg egy ember ki azt beszélte: hogy az ő apja mint gyermek innen Kicsindről még a szántónak oda enni hordott. Ugy mondják hogy a háborus időkben huzódtak ide át, hol még akkor erdőség volt, ’s az amott hagyott telkes földjeik helyett erdőket irtottak, ’s ezekből áll szántó földeink nagy része most is.
7. A község határa mint maga a község szinte kicsiny. A legutóbbi katastrális felmérés szerint nem több, mint 1254 hold 890 □ öl. A szántó földek dűlei így neveztetnek. Szilos, Alsó erdő, Irtvány, Függe, Apácza völgy, – laktak e itt valaha apáczák nem szól róla a hagyomány? – Papdülő, Hársas, Sármező, Hosszú dülő, Kerekdomb. Rét dülök, Malomirtás, Nyilas, Tökés, Porongy,

Kicsind

Bernáth Sziget, Polgárság, Szőlők dűlei. Öreghegy, Elletés, Lapos, Apácza, Rigó, és Bodzvár. Erdők dűlei. Irtványok, Gombás völgy, Követses, Rigó, és Szűnyogos. Legelő dűlők. Oldalok, Kútvölgy, Terem völgy, Giribes, és alsó erdők. Legfőbb és jövedelmezőbb gazdasági ágát teszi Kicsindnek a Bortermesztés. Mire nézve megjegyzést érdemel hogy itt igen finom vörös bor terem, és igen keresett, azért már több statistikában a jobb bort termő hegyek sorába fel is vétetett. Van itt **[48b]** egy „Varhegy” nevezetű kopász és kerekded hegy is, mely azonban vár soha sem volt, csupán ágyútelepek nyomai vehetők észre rajta

7er és végre Kicsind község határos délkeletről Nána helység határával délről Mikó, és Kis Tatai pusztákkal és Kőhid Gyarmat helységgel. Nyugot és éjszokról Kéménd helységgel, Keletről Kövesd helység határával mely már Honth megyéhez tartozik.

Kelt Kicsinden December 31^{én} 1863.

Bitter József pm
Jzó által.

[49a]

Kirva német falunak
Adatgyűjtése következő kérdő pontokra terjed ki:

Helynevek

Kirva német községből, Esztergom megyéből.

1. Kirva	2.	3.
Esztergom főmagyar – székesegyházmegyéhez, – hasonnevű vármegyéhez, járáshoz, – ’s Budai Kerülethez tartozik.	E Községnek neve helybeli elterjedéssel: Kirval, – országszerte ismeretes mint <u>Kirva</u> . – Az első elnevezés részint a német lágy – népnyelvből, – részint keletre fekvő Pest megyei szomszéd Perbál nevű tót-német falunak hallásából is eredhet. –	Hajdan e falunak elnevezése Kérwa volt, mint régi okmányokból láthatni. –

[49b]	4.	5.
	E Község legkorábban említették 1783, mely évben II ^{ik} József Császár s Királytól felépíttetett 56 féltelkes és 13 zseléres mindennel felszereltetett házakból álló falu Németekkel bételepíttetett. – Ehez még 10 évi minden nevű adóengedménnyel megajándékoztattak a német telepítvényesek. – Kik német-honban szűken kenyérben álltak, – most még is (tudni illik első években) igen sokan a kész gazdaságukat cserben hagyták s megszöktek! Az akkori könnyű életmód Magyar-honban, fondalís rendszer, – és a földnek semi becse okozta ezt. –	<u>Baden-Würtembergből</u> , és <u>Schwarzwald</u> környékből, honnan a falusi faórák is jöttek, népesíttetett. – Ki nem látja itt az isteni gondviselést, mely mindent az emberek boldogságára felhasználni tud! A német <u>Duna</u> , mely <u>Schwarzwald</u> hegyekben ered. – szükölködő gyermekeit mint jó anya hátán gazdag magyar földre mint jobb nevelő intézetbe hozta, jövődő nevelőit magyarhonnak!? Mily háládatlan a Nemet ha Nem-et kiált a magyarnak! mi ritka eset; hálás szívvel felkiálta jó magyar honban a Német: nőmet szaporodásnak hozom ide, hogy kétszer boldog legyek. –

Kirva

[50a]	6.	7.
	<p>Kirva név eredetének az erdőkben állott Római erőd romjaiból kiásott <u>Kriw</u> névvel bevéselt kő adta; – mely Kriw nevet a Magyarok Kérve-nek kimondtak; – ebből azután Kérwa, – későbbben pedig a lány nyelvű Németek Kirwalnak kiejtették. – Az egész vidék Rómaiak alatt csupa erdő volt. – A Törökök is itt tanyázhattak, mert a falu déli részén s erdő határán egy úgy nevezett <u>törökkert</u> jó vízforrással a szomjas keresztényeket enyhíti. –</p> <p>Törökök hatalmas kezéből isteni hatalmasb gondviselés gyöngye Clarissa-apácákra bizta, kiknek zárdájuk a mostani Budavári színház volt, s mint pusztájukat majjossal s vadászházzal bírták. –</p> <p>A zárdák eltöröltetése után szép rendes falu regényes vidéken II József Királyunktól felállított, s Németekre ruháztatott. –</p> <p>1808 csinos plebanialak és</p> <p>1825 szép templom a falu közepére mint szeretett anya gyermekei közé felállott. –</p> <p>A kegy ura vallás-alapítvány</p> <p>Házak száma 82. –</p> <p>Lélek száma 514. –</p> <p>Csupa Német. –</p> <p>Tiszta Katholikus. –</p> <p>Község megbízásából gyűjté ezt</p> <p>Spertel György pm plébanos Kirván – folyó évi Február 21^{én} Gabriel Lochse Richter Schiesz'l Mártony község Jegyzője</p>	<p>Kirva határa:</p> <p>Délre Budától 4 órányira, – nyugotra Esztergomtól 3 órányira távol kies völgyben fekszik. – Egészen dombos vagy úgy nevezett pupos vidék, – de épen ez a közel délre eső erdővel regényessé teszi. – Ejszakról Eppel tót magyar nyelvű falu; – Keletre pusztá Somodor Szomor német, Gyermely magyar faluval; – délre erdő, Perbal tót-német, Tinye és Uny magyar falvak; – nyugatra Dágh tót falu. –</p> <p>Igen nevezetes tartós bor terem Kirván az <u>Anssatz</u> nevű dombon; vagy hegyen, és <u>Eppeli Rác</u> nevű hegyen; ez utolsót mint volt hasztalan legelőt fényes nevű Báró Fekete Mihály Esztergom fő Káptalani Nagy prépost urtól dézsma fejébe kápták a Kirvaiak. – Kirvai <u>Anssatz</u> nevű, Eppeli <u>Rác hegyi</u>, s szomszéd határbeli <u>Károly hegyi</u> boroknak bizonyos vegyülete <u>rajnai bort</u> közelíti, ha nem egészen talán <u>versenyez vele illatjára, szamatjára</u> s tartósságára nézve. – E vegyületre talált egy pap Spertel György Kirvai plébános. – Kár, hogy francia – rajnai tudományos kezelés akkoráig hiányzott, s hiányzik, – ez okból mint ilyen nem ismeretes. – Terem még itt jó bár kevés buza, – rozs, árpa, zab, szép széna; – marha – lótenyésztési ipar nagy mérvben áll. – Nem különben méhészet, – gyümölcs-kertészet is. – Kirva közelében Somodor pusztán <u>nevezetes romok</u> állnak, hagyomány szerint templom, – vagy erőd lehetett haddan. –</p>

[51a]

Helynevek

Kis Új falu községből, Esztergom megyéből.

Párkányi járás: Mátyus földje.

[51b]

Helynevek.

Kisújfalu községből Esztergom megyéből. –

1. A megyének, kerületnek, járásnak neve, hova a' helység tartozik? Esztergom megye, Párkányi járás.⁵
2. A községnek hány féle neve él most? – Kisújfalu.
3. Volt-e hajdan a' községnek más elnevezése? nem tudatik.
4. A község mikor említették leg korábban?
A' ref: gyülekezet tulajdonába van egy templomi Urasztalára való bor tartó czin korszó ezen felirattal: „a kisújfalui ref: eklésia é 1706”, – ebből itélve akkor már volt ref: egyház község, – de hogy azon a' helyen volt e'? hol most; az nem tudatik, – korábbani időkről semmi emlékezet. – 1707–1710 való időközbe a' régi falu elpusztult és egész 1787^{ig} templom és pap nélkül volt a' község, állítólag a' már mostani helyén lévő Kisújfaluba telepedvén le a' régi falu elpusztulása után, – hol a' romba lévő templomot felépítették; de hogy azon helyen, hol most a' falu van; volt-é és mi nevű falu, az nem tudatik. –
5. Honnan népesítették? – Nem tudatik. –
6. Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból stb. a' név eredetéről, értelméről?
A régi falu elpusztulása után építettvén Ujfalunak, – 's mivel kisebb volt a' régénél Kisújfalunak nevezetett. –
7. A' község határába elő forduló többi topographiai helyek? mező, dűlő, szántó-föld, – legelő, rét – kaszáló, erdő, határ, kert, szőlő, bánya, forrás, kut, ér, tó, ingovány, nádas, sziget, csatorna sat: és pedig
a, Szántó földek: körtvélyes dűlő, – régebben igen nagy vadkörtefák voltak benne, nevét attól vette, fekvése sik, – [52a] határos vele sárna dűlő és a' rétek, Országutra dűlő, – mivel az országút rajta keresztül menve azt 2 részre osztja, azért neveztetik így, fekvése sik, néhol lejtős dombos kövecses, Czirok dűlővel határos. Sárna-dűllő; a' végibe nádas tó volt, melynek szélén igen nagy sár lévén, nevét innét vette, fekvése egyenlő sik, – határos vele a' körtvélyesi dűlő és rétek. – Czirok, vagy Középdűlő, – első

⁵ Kiegészítés a lap alján: Mátyus földje: így neveztetvén a' Vág folyó eredetétől egész annak a' Dunába ömléséig fekvő helységek együtt véve Trencsény Mátérol, kinek hajdan birtokába voltak. –

nevét honnét vette nem tudatik; a' másik nevét onnét vette, mivel 2. felől szántó földektől van körülvéve, – országoti és haraszi dülő határos vele; – fekvése egyenlő lapos. – Haraszi dülő, erdő mellett levén a' szél sokszor fa levéllel, harasztal be hordja, – nevét innen vehette, határos vele czirok és sűrű oldal, – fekvése sik; – egy helyen vizállásos, – mi kopolya név alatt ismeretes. Haraszt-farok az erdő széle mellett, fekvése sik, – ebbe is egy kis kopolya. – Sűrű oldal: egy igen sűrű erdő volt mellette, – nevét attól vette; – az erdő már egészen ki irtva – fekvése sik lapos, – határos vele haraszt farok és a' batorkeszi határ. – Telek völgy, fekvése teknyő alaku, és a' telkek nagyságához aránylag osztatott, erről neveztetett el is. – Van benne egy viz állás kopolya név alatt, – határos a' batorkeszi határ – és a' harasztos erdővel. – Kis telek völgy vagy Keszi utra dülő: a' másik telekvölgy – melynél kisebb és a' keszi út mellett lévén attól kapta nevét, fekvése sik egyenlő. – Kővágó: hegyes fekvésű, hajdan kőásás volt, határos vele a' Lehen dülő, 's a' legelő. – Lehen dülő név eredete nem tudatik, határos vele a' kővágói és alá dülő. – Alá dülő: hegyes völgyes, alá felé dül, – közepébe van egy ingoványos, bugyványos, forrásos legelő és rajta egy kút. határos vele a' Lehen dülő és a' köbökuti Somlyó-i nevű hegy-erdő. – alsó sárna való: hason fekvésű. – Faluhely: hajdan ezen a' helyen volt a' falu, most szántóföld, – az újabb időkbe is találtak benne fejszét, vasdarabokat, lánczot sat: kardot és pénz darabokat is; de azok millyensége nem tudatik, fekvése lapos, határos az országot – és réttel. – Kenderes: folyvást kenderrel vettetik; azért nevezik így, – a' hajdani tó éppen ennek végibe volt; miért is a' kender közt maig isnő nád; igen jó kendert terem. –

[52b] b, Rétek: Alsó rét a' falun alol, felső rét, a' falun felyül igen jó szénát és sokat terem. – Meszes, csadás sást terem, – meszes földrétegű arról neveztetett el is. – fekvése mindannyié lapály. A' réteken keresztül egy a' szomszéd községekből jövő vizet is magába fogadó Canális foly, mely a' régi nádas – halastó lecsapolása alkalmával készítettett, 's mely a' község határán túl a' köbökuti határba megy át, 's több község határán keresztül menve. a' kövesdi határba a' Garanba szakad. A réten közel a' faluhoz az ut mellett van egy forrás kut, melybe a' fából készült dőböny már csak nem meg kövülve van; készítését még a' török időből lenni állítják; igen jó és fris vize van, – a' földszinhez csak két lábnyira, melyből – bár az egész község használja – a' viz folyvást csordogál ki felé a' réteken levő Canálisba. –

c., Legelő: Többnyire hegyes völgyes, néhol külömbféle színű homok dombokkal, kövecs gödrökkel, van benne egy kő bányá, mely sok – bár gyenge homok-követ szolgáltat. – a' falu alatt van egy völgy torokba, ásás által mélyített álló tó, melynek vize kender áztatásra és birka usztatásra hasz-

náltatik. A Falu alatt van egy darab gyep-föld, mi jelenleg szinte legelőnek használtatik, – itató név alatt ismeretes, egy a' hajdani tónak egy része, mintegy kezdete volt, hihető, hogy nevét ismét vette itt a' tó, volt benne egy forrásos kut is, melynek romjai maig is láthatók; de tónak itt semmi nyoma; mivel a' mostani rétek helyén levő nagy halastót és nádast, a' volt földes ur herczeg Pálffy ez előtt mintegy 30 évvel lecsapoltatta, és így nagy kiterjedésű földet haszonvehetővé tett. –

- d; Erdő: Harasztos, felső vágat, alsó erdő, hangás és oláh erdő név alatt; nevők eredete ismeretlen. – Sik, – részint hegyes, 's völgyes fekvésű, többnyire tölgy, – cser – ihar – gyertyánfa és akacs. –
- e; Szőlő: Nyáras dűlő: mivel földje igen meleg a' tőke benne hamar kivesz, – öreg oldal: legrégebbi ültetés. Butsi oldal: hajdan még a' falu annyira be nem népesedett a Bucsiak által ültetett; Szilvás völgy; sok szilva fái- és mély fekvéséről. – Kapus: közel a' szőlő kapuhoz. – **[53a]** Nagy hegy oldal: meredek hegy oldalába, – Uj hegy: újabb ültetés. Az egész hegy fekvése, – meredek hegy láncz, mély völgyekkel, egy része sik. – Jó bort terem kivált az öreg oldal, nagy hegy és szilvás völgy. Van benne több helyen kőbánya, mellyek jó erős követ adnak; van benne azonba több parlag és haszonvehető hegy oldalak, – mező termő gyep földek, rozs és bab földek. –

Ezen, a' községünkbe lévő helynevek eredete 's értelmére vonatkozó adatokat a' község előljárói, tisztos vénei, és a' h: h: egyház község Tisztelendő lelkésze előadásai alapján összeírta. Kisújfalu December 31^{én} 1863.

Mokos János mk
h: jegyző.
P. H.⁶

⁶ A pecsét felirata: KISUJFALU KÖZSÉG.

[55a]

Helynevek

Köbölkút községből, Esztergom megyéből.

[55b] 1^ő pontra felelet:

Esztergom Vármegye, párkányi járás

2. E község csak a mostani nevén ismeretes országszerte 's csak ezen egy neve van és volt, azonban némelyek által Köbölkúth, némelyek által pedig csak Köbölkút iratik; tehát a végbetű t. vagy th. hogy miként van jobban vagy melyik az eredetibb az nem tudatik. –
3. Hogy volt e hajdan a községnek más neve arról mit sem tudni, – a köznép Köbökutnak nevezi, azonban irásokban akként található fel mindenütt mint a 2^{ik} pontban megemlítettik. –
4. E falu hogy mikor vette kezdetét arról a községbeli öregek mit sem tudnak.
5. Hogy honnét népesítetett szinte nem tudható. – régebben tiszta magyarok lakták, mint egy 60 év előtt azonban kezdtek németek be vándorlani Perbal, Kirva, Zsámbék Piszke, Csaba, s. a t. német falvakból, – azonban ezek mind megmagyarosodnak.
6. A név eredetéről mit sem tudni, valamint az értelméről sem, azonban megemlítettik Köbölkúth a „Magyar” Sion 3 sz: III füzet 222 lapján Középkori olcsóság czim alatt, mely szerént már 1508^{ban} létezett volna, akkor Kewbewlkwth^{nak} iratott. még korábban említi ugyan a magyarsion 6 sz. 6. füzeté a keresztes lovagok regestái hazánkban 155). [56a] 1299 év az esztergomi konvent jelentése, hogy Kürthi Péter Köbölkútról 30 ökröt erőszakkal elhajtott volt C. D. VI K 2 f 236., Boltizsár Ágostontól.
7. A község határában következő helynevek fordulnak elő Temető dűllő, nevét valószínűleg a közel fekvő temetőtől kapta, Hangás, Alájáró, Két útköz, Szilfára való, Külső réti, Kishármas, Karvai úti, Búcsi úti, Bikató Békástó Somlyó, Súrke, Nádra járó, Haraszt, Páris ez puszta, Icsid alyja, Gergó ez legelő, Páska ez szőlőhegy valamint Istenjónap Újhegy és Kunyúr hegy, mely utóbbi nevét onnét nyerhette hogy valamikor Kunyúr nevű ember birta az egész hegyet, Nagyuțszer ez a legnagyobb szőlő hegy.

Köbölkúth 863 Deczember 31.

Kubiczaferencz

Jegyző

P. H.⁷

⁷ A pecsét felirata: KÖBÖLKUT.

[57a]

Helynevek

Kőhid Gyarmath községből, Esztergom megyéből.

[57b] Az 1^{őre} Kőhid Gyarmath Község Esztergom Megye Párkányi Járásban, melly Párkantul Selmecz, s a Bánya városokba felfelé vezető ország út a községen keresztül a Garany folyó víz jobb partyán két puska lövésre fekszik, laponon, melly semmi más elnevezéssel nem bir.

A 2ra Ezen Községnek ember emlékezetitul, csak egyedül Kőhid Gyarmath néve él, s ország szerte emlittik, mind magyar nyelven beszélnek lakossai

A 3ra Ezen Község hajdantul mostanáig csak egyedül Kőhid Gyarmath néven neveztetik.

A 4re Ezen Község már 1334 ez előtt Kőhid Gyarmath néven iratott, de 1724^{ik} Évben a Parochia minden anyakönyvek s régi irományok tűz mártalékjával porral szálván semmi régiebb irományok nem léteznek.

Az 5^{ikre} A mintis az öregebb lakosok említik hajdan a határba úgy nevezett Teknyösi völgyön kisded falu lévén, nem különben a mostani községhez ¼ óra járásnyira lefelé Kis Tata nevü térségénis egy kisded falut képezvén miért, s mi okbul nem tudatik öszve szálván, s Kőhid Gyarmatra telepedtek, így mostanában Teknyös s vizenyös helen Réttség, Kis Tatán pedig egy bekerített Temető a hova jelenlegis temetkeznek, létezik; a földek pedig róna térséggel, egy kisded határt el jelevé képeznek, Esztergomi Fő Kaptalan birja.

A 6ra Minthogy a Kőhid Gyarmati határ hajdanban igen vizenyös mocsáros hel lévén, a Helységen felül ½ órányira az ország úton egy igen hoszszú két lyukra folyó Kőhid épéttetvén Kőhid épéttetvén, melly alatt alatt a bal oldalon 43 Evje úgy nevezett Teknyösi nagy nádas tól léve mellyen 1 két kerekü Uradalmi malom fekszik kanálsira le tsapoltatván azon víz a híd alatt folyik lefelé az alsó falu végin folyását teszi a garan folyóba, tehát e Község e köhidrul vehette név eredetit hajdanba, de irományok róla elől nem mutathatók.

[58a] A 7re Kőhid Gyarmath Község határában ember emlékezetitul ólta létező nevek. t. i. Szántó földek Döllök. Nagy Patáts, Kis patáts Tó föle Cseresnyés, Bankharaszt, Tejesdomb alájáró, Rétek, Garantorok, Mocsi rét, Kopári döllő (elő hegy köbánya), Bogaras, öreg hegy Cseplész Rigó. pokol és kis Tata, Erdön túli öreg hegye szöllök, mind hegy és dombon fekvök) Erdök öreg hegy teteje, völgy út pöröss düllök hegyen s völgyeken (ezen határbéli föld Rétek töbnyire Székes s fekete homok szomjas, most három Evje a Kis Tatai földeken melly pusztának neveztetik majorság épéttetett Fő Ura Esztergomi Fő Káptalan Ezen Községnek keletrül szomszédja Kitsind kis helység garanfolyón tul, Délrül Muzsla nagy Hetylaponon, Nyugatrul Libád fiók kis

Kőhidgyarmat

Helység. Ejszakrúl Kémend nagy Helység – Minél fogva, aKőhid Gyarmat Község érdekiben egyéb s bővebb emlékezet, vagy régisegekrül tudomás elől nem adathatik.

Kelt Kőhid Gyarmaton
Decemb 30 – 863

Jegyeszte
Szentés Jakab közseg bírója
altalam Farkas Istvány Helys.
Jegyzője

[59a] Kural községnek és határának leirata:

1^{ször} Kural község, Esztergom Megye, Párkányi Járásban, Pozsonyi kerületben létez – tartozik a Nagy Ölvédi délről fekvő RCath. Plebaniához.

2^{szor} Kural község az Ország szerte egyetlen egy „Kural névről ösmeretes, és csak a’ szerint neveztetik.

3^{szor} A Határ mérési pedíg (Litterae Metales) szerint az ennek 4. század éve előtt hogy a’ Kural a’ Kucia nevezetü pusztáról vette volna kezdetét.

4^{szor} Kural helységről már a 13^{ik} század második felében tételik említés, mint ezt az Esztergomi Érsekség okmányai tanúsítják, ugyan is tudós hazánkfia Knauz Nandor által dícsérettel szerkesztett: Magyar Sion Egyház történelmi havi folyóiratainak első kötet VIII füzetében 615. lapon ezeket olvasuk. 1256. az Esztergom megyei Kural helységről. – In Anno Domini 1256. „Nobiles de Kural, videlicet romanus, Sylvester, Akus, Marcellus, Kural et Thomás frater ejusdem, vendiderunt Wrka filis Baas terram trium aratorum pro octo marcis argenti decime combustionis; mete autem ipsuis terra continentur ín Littera prepositi et Capituli Strigon. – Egy 1431. évi jegyzékből. Víl. lev. R. Sz. 1257. az Esztergom megyei Kural helységről. – In Anno domini 1257. Thomás filius Ladislai et Kural frater ejusdem de Kural pro dote et quarta uxoris Chepany dederunt et assignaverunt B... et Philippe fratri suo de villa Dyuegh (Divék) terram duorum aratorum cum medio mete autem ipsius terre assignate continentur ín Littera prepositi et Capituli Strigon. –

[59b] 5^{ször} Egy 1431. évben kelt jegyzékből Víl. Lev. k. 52. a Kural község lakossága Török haborúk által kipusztitattva, ísmét az elődjei hogy a’ felső vidékiekről Chinoraní, Vesztenyicz, Búr, Szent Mihály falváról és Nagy topolcsány helységekből megszállva népesítettek meg.

6^{szor} Kural községet megszállása és népesítése végett a községnek elődjei 1712 évben az Istenben bődögült néhai Paluska György Érsek uradalmi prefectusa alatt a’ Boldog emlékezetü Augustus Keresztély Szasz Hertzeg mint akkori Magyar Ország primása és földes Úra által egy valódi ’s mostanáig fenntartó kiváltságos szabadalmazó ok levéllel megajándékoztattak.

7^{szor} A község határában több Dülő télek szántó földekben úgymint: Droszucsiska – Nad konopámi – Zahumní – Pod uskima – Farnadske, Male Lúckí – Dlhe – Krátke – Zatkí – Jamí – Úske – Síroke, Horne, Dolne, Krátyini, Kukurníska – Dolne Zahradí – Kúti, Batsí telek, Hoferske Makovíska – Mező közül Zatkí, Prehon, Tlacsárnye, Ríbníyk – Rétek: Horne dolne Lúki – Mareszt (Nádas) – Tó –

A’ községet egy széles útsza képezí, melly délről az Éjszak felé és keletnek lejtössen fekszik; a déltől felső végén kis templom ékesíti a falut, az alsó vég-

Kural

ín Rétság és Tó Nádas fekszik, a mellybül az essős vízsidőkben a' folyó víz közel levü Malomra szolgál. – a Kural község határának szomszédgyái: Nap keletről Damásd Lekér Kéty, Délről Barth Nagy Ölved – napnyugodtról – [60a] Kóltha, Farnad, – és Éjszakról – Nagy Málás, és Nyér ágó helységek léteznek. – Meg említettvén aztis, hogy itt a' Napkeletről túl láti Dlhi szántó földeken egy nagy halom tornyosúl, a' mely a' török háború óta hagyományoztattva, Török dombnak neveztetik, – utolsó posta Kémend.

Költ Kuralon December 31^{én} 1863^{ik} évben

Benak Janos biro
Szokol Gergely × Fő biro
Micsko Janos mk
Toth Ignác
Jegyző és névirő.

[61a]

Helynevek

Leányvár községből, Esztergom megyéből.

[61b] Rövid adatai Pesty Frigyes a haza helyneveinek gyűjtése és összeírására tett kérdéseire.

1. Leányvár község. esztergomi kerület, járás és ugy ezen székhelye alá tartozik.
2. A községnek ezen nevek „Lévár és Leányvár” él most. „Lévár” helybeli „Leányvár” országszertei elnevezés.
3. A községnek csak a fentemlített nevei voltak. Hajdanába ezen határ a budai apácák tulajdonához tartozott. Puszta Jászfaluval „Pest Pilis megyében” egybekötve vala, itt klastrom létezett és Ulmodvárnak neveztetett.
4. A község legkorábbi említéséről mit sem tud a nép.
5. Lakói kevert, azaz több országból származtak.
6. Az ezen pont alatti kérdésekre mit sem lehet felhozni.
7. A község határában előforduló topographiai nevek ezek: Kalvarienberg határos az álladalmi országuttal. Fél része legelő, fele szőlő. Mühlgebirg szint ugy. Ruttenstauden – szántó föld, melyen többnyire rozs és zab termeltetik. Vaskapuhegy legelő igen homokos. Vaskapurét igen ásványos lapály hely. Schlagenberg szántó föld, mely igen homokos. Herschaftviese igen jó és bőségben széna és sarjú termesztő lapályos rét. Rohräker szántó föld a csolnoki határral szomszédos. – Rohrviesen igen lapályos és vizes rét. Dreihotterfeld, a csolnoki és dághi határral nyugodfélén szomszédos. Klosterberg legelő. Valdgebirg szőlőhegy. Weingärtensstükl rét és kukoritza termeltetik rajta, igen lapos-hely: az előtt igen vizes. Kukurutzäker részint kukoritza részint burgonya termeltetik. – Ezen dülő I. Quendnek is neveztetik. II Quend szántó föld. III. Quend ugyan az. Fisolnberg szántó föld. Ungerspitz legelő délnél a Jaszfalusi határral szomszédos. Cséver Wiesen lapályos vizes rét. Régebben tó lett volna. Kleinhäusleräker szántó föld az álladalmi ország uttal határos. Klockenstuhläker [62a] Glockenstuhläker szántó föld. Bildstokäker szántó föld. Birnbaumäker szántó föld – Grossze Hanfländer äker szántó föld. Kleine Hanfländer szántó föld Michelskapelnaker I. II. és III Gwend szántó föld. Krautländer lapályos. azelőtt igen vizes hely. Ezen felül van még csekélységű erdő mely a tinyei és Kis Csévi határral szomszédos. Ezen határ igen hegyes. Hegyei déltől éjszakra és éjszakelettől délnyugodnak huzodnak. A határban több kut van, mely a községet a legnagyobb eddigelé tapasztalt száraz időkben jó és elegendő vízzel kedveskedik. Utolagosan hozzá tétetik, mí szerint a községi lakosai semi történetet nem tudnak felhozni.

Leányvár

Kelt Leányvár 1864 febr 23^{án}

Josef Radtmüller Richter
Johan Filtus dto dto

P. H.⁸

⁸ A pecsét felirata: GEMEINDE LEÁNYVÁR GRANER BEZIRK.

[63a]

Helynevek
Libád községből. Esztergom megyéből.

[64a]

Helynevek
Libád községből. Esztergom megyéből.

- 1^ő pontra. Libád község tartozik esztergom megye párkányi járásához, közigazgatási ügyben Muzslán székelő fő szolgabíróséghez – semmi különös más elnevezéssel nem bír –
- 2^{ik} dt^o A községnek csak egyféle neve él (Libád) ország szerteis ez ismeretes. lakossága magyar.
- 3^{ik} dt^o Más elnevezése a községnek nem volt.
- 4^{ik} dt^o Az őregebb lakosok emlékezése szerint a Töröknek magyar országból lett ki üzése évit –
- 5^{ik} dt^o Honnan népesített? Erről senkinek sincs tudomása.
- 6^{ik} dt^o Szóbeli hagyomány szerint, hajdan a tér hol jelenleg a község fekszik igen sűrű erdő volt, itt valami Libárius nevet viselő szerzetesek laktak – kík a Török hadjáratban hihető hogy innen elüzetvén, a sűrű erdők helyeiken később letelepedtek a Libárius névről magokat libárdiaknak nevezették – e névről vehette község a máigis fenálló nevét Libád. E község mint a nép emlékszik harmadfél század előtt Anya templom lévén, és csak később csatoltott mint fiók egyház Kőhid Gyarmathoz.
- 7^{ik} dt^o A község határában elő fordulo topographiai nevek.
- a.) Jézus völgy erdő, hajdan ide jártak az ájtatos keresztények, minden nagy csütörtökön, 's egész föltámadásig éjjelenis át dücsöitvén az istent; innen van az említett erdőnek eredeti neve Jézus völgy
- b.) Fenyős Szántó föld, eredetit vette, a mellette volt fenyves erdőről, e földnek észak felőli végei, ütköznek Kőhidgyarmati földekkel.
- [64b] c.) Mogyorús Szöllő, hajdan e szöllő tér végein igen sok mogyorúfa bokrok voltak, innen vette eredetét –
- d.) Határvölgy Szántó föld, eredeti nevét vette a szomszéd Kőhid Gyarmati határtól, 's ott maigis látható nagy völgytől.
- e.) Csurgó Rét, nevezetik a rajta keresztől folyó patakról.
- f.) Hosszúhely, Rét, ez előtt hajdan Kétárokköz a mostani nevét a rétek hosszabb ki terjedésitől vette; az elsőt pedig, malom mellett ásott két árokrol – a malom elpusztult 1821^{ik} évbe – e' rétek, kelet felül ütköznek az esztergomi fő Káptalan úgy nevezett Teknyös völgyi réttjével.
- g.) Öttfás Szántóföld eredetét vette, a benne hajdan volt 5. darab nagy ki terjedésű Szilfákrol – úgy –

- h.) Szilos Rét, mint az ötfás végibe fekvő térség a mondott Szilfákrol.
- i.) Sáradülő szántó föld, eredeti nevét vette észak felüli végin sok jó sáros patakrol; mely különben Zsalazsomi folyónak neveztetik – e földek végei észak felől ütköznek, a Kémendi primatialis uradalmi legelővel – valamint az ötfás dülő földekis – e két dülő között Kéméndre vezető, 's különben úgy nevezett hajcsár út van ki hasitva öl szélességben.
- [65a] j.) Tóra dülő Szántóföld. a végibe délről volt tórol vette eredetét.
- k.) Gyivaszél Legelő, eredetét vette a rajta Gyíva községbe vezető, 's keresztül menő ország útrol.
- l.) Tóvölgy Rét, itt ezelőtt 45 évvel tó és nádas volt, bőviben volt a lakosság a hálnak, és szárnyas vad állatoknak, nem különben szélein termett réti terményeknek és nádnak. 1821^{ik} évbe csapoltatott le, és három év került bele, még a csatorna ki ásatott; e csatornán most folyó víz Kőhidgyarmati községnél folyik a garanba.
- m.) Csortos Szántó föld, ez azért neveztetik így minthogy Sárkány község határához tartozó Csortos féle erdőre dül – e földek nyugotrol ütköznek, Gyíva és Sárkányi földekkel
- n.) Halom Szántó föld, eredeti nevét vette, a vele ütköző Sárkányi szöllő gá-tak melletti halomrol, mely hajdan a török által hanyattatott.
- o.) Rigó Szöllő, nevét vette, a mellette Jézus völgyi erdőben tartózkodó sárga rigókrol – kik a bizonyos szöllöbe sok károkatis tettek –
- p.) Öreghegy Szöllő, minthogy itt kezdették legelőször a szöllő ültetést; azért neveztetik öreghegynek.

Költ libádon December 30^{án} 1863.

hivatalosan adja
Libád község eloljárósága

[67a] **Helynevek**
Magyar Szölgyén községből, Esztergom megyéből.

[67b] Feleletek a tullapon tett kérdőpontokra.

1. Magyar Szölgyén mező város Esztergom vármegye párkányi járásához tartozik, 's Farnad, Nagy Ölved és Német Szölgyén községekkel együtt Cserhát név alatt is ismertetik azon cserfa termő erdőkről mellyek alatt a nevezett községek fekszenek.

2 A községnek csak egy neve van most, melly országszerte ismeretes um. Magyar Szölgyén, mellyet a tótok Magyar Szoldjénnekis mondanak.

3. A községnek hajdan sem volt más elnevezése, mindazonáltal az külömb-félekép iratott um. a 13^{ik} század elején Scheuden, később Zewden, és Szöden.

4 A község 1156^{ik} évben említetik legelőször Martirius érsek oklevelében.

5. Árpád ideiben magyarok foglalván el az ország ezen részét is, kétségtelen: hogy a község e magyarokból népesített be.

6. A hely név eredetéről bizonyossat mondani nem lehet. A magyar előnevet 1250. körül nyerte.

7. A község határában előforduló többi topographia nevek ezek:

Utolsó osztály, hegyes völgyes szántóföldek. a határ legtávolabbi részén. Gyepeki hosszú, hosszú szántóföldek a legelő mellett. Czigliéd, szántó földek a legelő és mocsáros rétek között. Kőböllék, szántó földek a köbölkúti határ mellett. Várhely, szántóföldek a köbölkúti és arad-pusztai határok mellett mocsáros völgyekkel körülvéve, e dülő a hajdan itt létezett várrol, mellynek kő és tégladarabjai meg mostis láthatók, vette nevét. Kánya hegy, szántó földek egy nagyobb részt sárga agyagos hegy oldalban. Harasztok, irtvány földek mellyeknek helyén hajdan erdő volt, 's nevüket is innen kapták. Nagy-völgy, két hegyközt hosszan terjedő szántó földek. Kaposztás a községhez és dobra patakhöz közel fekvő szántó földek. Szöllökallya, szántóföldek a templom földi szőlők alatt. Ormok, több hegyekből álló az előtt közös legelő, most legelő és szántó föld, hol az esztergomi érsek Iván-halma nevű pusztája melly Ó Eminenciája a most élő bíbornok ér[68a]sek kereszt nevétől vette nevét, 1857^{ben} történt tagosítás után épült. Húszfa, szántó földek, mellyek nevüket az itt ez előtt létezett 20 élő fátol nyerték. Barti hosszú, szántó földek a barti határ mentiben. Kerekbukor szántó földek, mellyek a barti és gyivai határnál kerekded alakban végződván, valószínű, hogy ettől és az itt találtatott bokroktól neveztetik így. Nyilasok, volt urbéri rétek, mellyek hajdan a telkes gazdák közt felosztatni szoktak. Hoportyok, egy hegy oldalban lévő s több völgyre ágazó sovány irtvány rétek. Tamási erdő hajdan

erdő, most szántó föld s fabokrokból álló legelő, mely az itt még most is lakó s e helyen földel birt Tamási nevű lakosoktól vette nevét. Csarma, erdő-rész a rendes kúti patak mellett, hol cserfa más nemű fákkal vegyest találhatik. Paskum a főri út melletti fiatal erdő, mely ezelőtt legelőnek használtott. Nagy láz, erdő az arad pusztai határ és a Várhelyi és haraszi szántó földek között. Pántyú, szőlőhegy 's a község határának legemelkedettebb helyén fekszik. Átal szőlőhegy a község mellett; hihetőleg az ide nyúló beltelkek gátjaitól neveztetett így el. Szarkamál, szőlőhegy a község közelében. Templom föld, szőlő hegy, mely a templom tizedelési jogához tartozik. Visonta délnek fekvő s jó minőségű bortermő szőlőhegy. Vadkert, Gyiva községhez közel fekvő szőlőhegy, mely a régi hagyomány szerint itt létezett vadas kertől kölcsönözte nevét. Hosszú sor, a községben lévő ház sorok közt a leghosszabb. Kereszt sor, keresztül fekvő ház sor. Dobra sor, dobra nevű patak melletti ház sor, Szent János sor, mely a Szent Jánosnak itt álló szobrától és Szent Mihály sora, mely Szent Mihály templomától neveztetik így. Szabadka, kisebb házakból álló rész. fő szeg a község felső-részén lévő házak csoportozata. Dobra egy vizmosta nagy árok, mely a községben fakadó több víz forrásokból a köbölkúti **[68b]** határba folyó kis patakocskát képez. Rendes kút az erdőnél, mely nagy szárazságban sem apad ki, s kifolyása csekély patakot képez.

Magyar Szölgyén községhez tartozik Arad puszta is, melynek földes ura – Bárány Baldácsy Antal Úr. Ezen puszta Kisújfalú Köbölkút és Magyar Szölgyén községek között fekszik, melynek valamint az ezen pusztán lévő úgy nevezett Révai Szőlőnek név eredetéről s keletkezéséről – adatok heányában bizonyosat mondani nem lehet.

Kelt Magyar Szölgyénben 1863^{ki} Január 2^{án}

Jegyzé

Csongrády István
Jegyző

terjesztí:
Sámson János bíró
Jencs Imre Törviny bíró

[69a]

Helynevek
Mocs községből, Esztergom megyéből.

[69b] Mocs Község fekszik Esztergom Vármégye Párkányi Járásba, a' Duna balpartján, 1205 Refor 238 Cath. és 20. Izraelita népességgel, van is benne mind a' két hitfelekezetnek Temploma, és rendes lelkésze; Helybeli és Ország szertei nevezete tsak Duna Mocs, mivel a' Duna partján fekszik; sem okiratilag, sem szájhagyomány szerént a' községnek más neve nem volt.

Hogy mikor keletkezett Mocs azt nem tudhatni, hanem hogy már 1646^{ik} év előtt népesült volt, nyilván ki tűnik a' Ref Egyház Levél tárabann találtató, és 1646^{ik} évről szolló oklevélből, mert a' Reformatusoknak már akkor Templomuk, Papjuk, s Tanítójuk volt,

Hogy honnan népesítetett, az sem tudatík, valamint az sem, hogy Mocs nevezetét honnét vette.

Oly dúlló, vagy Hely mely topographiai vagy történelmi nevezetességérül volna ismerős, a' határbann nem létez

Kelt Mocson. 30. December 1863.

Csima Istvány Cath. Lelkész
Bajtsy Lajos ref Lelkész
Nagy György jegyző
Szalai András 85 éves
Gáspár Fer t. biró
Szalai Fer Eskütt
Fülöp Ist. 65 éves

[71a]

Helynevek

Mogyorós községből, Esztergom. megyéből.

[71b] 6^{or} Azt lehet tudni, hogy ezen falu kezdetétől fogva egész mai napig Cs: Kir. Alapítványi Csolnok Uradalomnak birtokában vagyon. — 1406^{ik} évben Török időben ez birtokába került, a midőn végkép elpusztított, valamint Rákóczi féle mozgalmak alatt és újra elpusztult. —

1716^{ik} évben határai újra megvizsgáltattak. Most is Cs: kir. Alapítványi Csolnoki Uradalom birja; és pedig fiók egyház Bajóthi Plebániához tartozik. —

7er Ezen helység határában nevezetes a kőszén bánya, az előtt T Miszbach Alajos, jelenleg pedig T: Drasche N: birtoka, és neve alatt. —

Ezen helység hegyek között, és völgyben fekszik. —

Kelt Mogyoróson Aprilis hó 10^{én} 864.

Petricsek Ferencz pm
község jegyző által.

urbanic biro

[73a]

Helynevek

Muzsla – községből. Esztergom megyéből.

Ad 1.) Esztergom Megye, párkányi járás – székhely Esztergam.

Ad 2.) A' Község ember emlékezetét meghaladó idő óta muzslának nevezetik

Ad 3.) Nem.

Ad 4.) Lásd ad 2.)

Ad 5. Nem tudatik.

Ad 6.) A' név eredetéről szinte mi sem tudatik.

Ad 7) Düllők. Szentistváni (egykori Szt István kápolnájáról) Várásos uti – (ezen düllő melletti utról, mely Esztergomba vezet az itteni és párkányi vásárookra) megyes dombí, három düllő, nagyhegy allyi (a' Köhidgyarmati szöllő hegytől) Csipányallyi (a' mellette fekvő hason nevezetű szöllő hegytől) bogarasi, szállásoki, Sidi, tolvajló völgyi (a' melletti fekvő legelő völgytől a' régi időkben történt lólopásokrol) Szent györgyi (az egy kori hason nevezetű kápolnárol) nagy tói (a' kiszáradt tó melletti fekvése miatt) **[73b]** précsína (hason nevű csárdáról) – alsó kenderes, és alsó homok.

Legelők: zsombékos, felső gyöpek.

Rétek: lukhát (róka lyukakrol) hegyallyi, Sidi – felső homoki.

Erdő: faviczka.

Kertek. Alsó felső bánom, hegyallyi, Sidi, herések.

Szöllők: Öreg és Kís Csipány, felső és alsó kís csipányi elletések – a' bélai határ mentében, új hidegkuti és öreg hideg kuti elletések, öreg új hegy, kis új hegy, és agazati elletések.

Kút Úrkujtja, (a' megye hát közelében lévén, innét az elnevezés).

Több helynevek elnevezésének eredetét a' falu legvénebbjei se adhatván elé – az itt fel nem jegyeztethetik.

Kelt Muzslán 1863. Decemb 30.

Jegyzette:

Kovács Mihály

jegyző

Gonda János bíró

P. H.

[75a] Nagy és Kis Bény községekrőli adatok.

Nagy és Kis Bény falvak Esztergam megye párkányi járásában fekszenek, Bars és Honth vármegye határaival kapcsolatban, a bánya városokba vezető országút környezetében emelkedett helyen a Garan folyó bal partján.

E két helységnek Esztergam megyébe kebeleztetett szomszéd falvai délről Kéménd; délnyugatról: Bart; nyugatról: Kéty. – Bars megyebéli nyugati szomszédfalva: Csata; Honth megyebéli pedig, keletről: Kis Gyarmat, délkeletről Páld. – Nagy és Kis Bény községeknek, melyek egy csekély köz által választván el egymástól, eredetét, illetőleg elnevezését valódiilag nem tudhatni, a régi állítások szerint azonban mintha I Géza magyar király idejében valami Ben nevű földes urától vette volna nevezetét s ekként ezen egymással összekötött két helység eredetéről mintegy 7 század tanuskodnék; s nemcsak régiségi, de történelmi tekintetben is nagy jelentőséggel határos.

Különösen Kis Bény helységről szólva; melynek sz. László király ideje óta mai napig kizárólagos földes ura azon ősrégi román ízlésű templom, mely minden viszontagság daczára is a falu mellett egész mostanig erőteljes állapotban létez.

Kis Bénynek legnagyobbszerű nevezetessége ezen régi szentegyház, mely egy időben török mecsetkép szolgált, s mely körülbelül a XI-ik századnak egyik évét viseli alapkövén, építve lévén sz. László királynak Lambert nevű rokona által, mit bizonyít leginkább az 1755-ik évben történt egyházi látogatás.

Ezen templom tőszomszédságában délnyugatnak láthatók egy premontrei zárda romjai, melynek, valamint a vele egykor összekapcsolt apátságnak is eredetét mély homály fedi; annyi azonban mégis bizonyos, hogy már 1272 év körül a bold. szűzről elnevezett kisbényi apátság, mint fiók-apátság az ipolysághi premontrei főapátságához tartozott. –

Jeles hazánkfia az europa-hires Henszlmann Imre állítása szerint e templom, honunkban egyike a legrégebb és legszebb román ízlésű épületeknek (Magyarország I év foly) és a régiek modora szerint négyszögű faragott kővekből van építve, igen díszesen emelkedő két toronyra, honnét igen szép kilátás esik az egész sik vidékre, de különösen a Garanon túl elnyúló berkek, erdőségek és ligetek felé.

Hogy ezen negybecsű építménynek viszontagságairól is némileg szóljunk, meg kell említeni, hogy azon tény; mely e kéttornyú templom, és a vele egykor összekapcsolt kolostor és apátságnak viszontagságteljes multjára vonatkozik, egy névtelen író szerint az ő „*Statistico - hungarico historico topographice-descriptio*” című kéziratában akként áll, hogy Kis Bényben a premontrei kolostor rommaradványai mellett egykoron 3 templom létezett, melyek közül kettő a zárdával együtt a törökök által elpusztított, a harmadik pedig, melyről je-

lenleg szoltunk 1763. évben javított (Ex Bibliotheca Rumiana) A templom környezetében igen nagy temető kert nyúlik el, melynek egy részét a veszélyes Garan folyó 1840 év kor midőn magát a templom alá fészkelte, elsodorta a zárda alapmaradványainak egy részével együtt. Ezen temető mellett az említett templomtól néhány lépésre áll egy körídomú gömbkáporna (Fabrica rotunda), melynek valamint alakja úgy elhelyezése is szintén nagy régiséget mutat, azonban eredetéről bizonyosabbat nem mondhatunk, mint erről Henszlmann Imre „Archaeologiai Közlemények” című kéziratának III-ik kötetében értekezik.

Fehér György a bényi templom és kolostor alapítása és építkezési esztendejére vonatkozó okmányában, mely 1273-ik évben kelt, István mestert, gróf Omode fiát említi mint alapítót, melyből világos, hogy a bényi kolostor az Omode család alapítványa volt és a XIII-ik századnak alkalmasint 2-ik évtizedében épült. Ez tehát Kis Bény helységnek egyik nevezetessége.

Másik nevezetességét teszik azon háromszoros római sánczok, melyeknek egyike egy időben NagyBényt is körülkerítette s fél hold alakban a Garannál összpontosultak.

E sánczok eredetét szintén homály fedi, mindazonáltal a hagyomány e sánczokat az avaroktól származtatja. Derék történészünk Szalay L. pedig azokrol következő jegyzéssel él: Midőn Koppány, a Somogységban letelepedett törzsök főnöke, kihez még a dunántuli vidék lakosságának is nagyobb része állott, sz. István ellen a keresztény hit terjesztése miatt fegyverre kelt volna, István tanácsosnak tartá székhelyéből Esztergomból a folyó innenső partjára átkelni Kémend fölött egy órányira, hol most a félkört képező bényi sánczolat néma sejtellemmel nézi az utat, tábort ütött a fejedelem s készült az eldöntő csatához, melyben, miután a jól felszerelt sereg ez erőskarú Venczellin ~~vízet~~ vezérlete alatt a Dunán átkelt, Veszprém táján Istváné lett a győzelem. (Szalay L. II könyv) –

A „Statistico-topographica-descriptio” című kézirat azonban ennek ellenkezőjét állítja: hogy tudniillik azon sánczokat önszemélye és párthívei védelmére Koppány hányatta, midőn sz. István ellen fellázadt. –

Henszlmann I. pedig e sánczokat, minthogy domborodó részük éjszak felé fekszik, és mivel a bányavárosokba vezető út Bényen megy keresztül, az éjszakrol jövő és Esztergomot fenyegető veszély elhárítására felhánytagnak hiszi; ily veszély pedig ugymond ő, leginkább trencsényi Csák Máté korában létezett, azért valószínűnek tetszik, hogy e sánczokat az esztergomi érsekség készítette Csák ellen a XIV-ik század kezdetén. – Történetiróink mindeddig e sánczok keletkezési idejét s célját még nem puhatolták ki s ily formán lényegesb adatokat mindezekből mi sem mutathatunk fel...

E két község határában létező tárgyak s dülő nevezetek nem annyira lényegesek ugyan, mindazonáltal ezekről is némi említést tenni talán nem lesz fölösleges.

[76a] Az elébb említett sánczok egyikének völgyében a községtől nyugotnak mintegy 5-6 percnyi járásra létezik egy régi kut, kis fa kápolnával fedve, mely szenthely gyanánt tekintetik, hová évenkint, különösen pünkösdkor s uj hold vasárnapján nagyszámu bucsujáró nép gyülekezik. E kút eredetét a nép szent László király csodájának tartja, t. i. midőn ez győzelmet nyert, kardját leszúrta e kút helyén mondván: fakadjon itt forrás a győzelem emlékére, melynek csodatevőségét a szenvedő betegek is érezzék. – Igen nagy kár, hogy ez emlékkincs, ha nem is épen szenthelyiségénél, de régiségénél fogva is oly csekély figyelemre méltatik, miként nem hogy érdekénél fogva díszesb alakba hozatnék, de csaknem egészen a feledékenységnak adatik át.

Kis Bény helység határában létezik még egy ugynevezett „Egyházdomb” nevű dűlő. Ennek nevezetét a nép oda magyarázza, hogy valamikor e helyen egy nagyszerű épület létezett, a mi némileg kétségtelennek látszik, miután van a dűlőnek egy oly része, melynek földje mintha porló mészszel vegyítve mutatkoznék. Nem különben N. Bény határában van egy rétdűlő a Garan jobb részén mely Sáskavárának neveztetik. Ez onnét magyaráztatik, hogy egykor e környéket tömérdek sáska lepte s ezen dűlőben tanyázott legnagyobb csoportban a sáska sereg. – Ezenkívül szinte e határban van egy Tarna nevű mellékes ér-folyam, mely kedvező időszakban tömérdek rákkal bővelkedik. – A Garan bal partján létező kis bényi Apáthi dűlőnek néveredete szintén homályos, neve azonban régi voltát nagyon sejteti, s mindamellett, habár e termékeny dűlő többször volt per alatt, a közlakosok birtoklásától el nem esett.

A kisbényi szőlőhegy, mely a Szikincze folyón tul esik Honth megyében, „veres kereszt alja” czimet visel. Ez elnevezésnek eredetét okadatoltan felmutatni nem tudjuk, az igaz, hogy e szőlő hegy közép pontján áll egy veres kereszt s rajta a feszület. E szőlő hegy a templomnak, mint földes úrnak fizet dézmát, az alatta fekvő rétség középszerű esztendőben is jóminőségű szénát és sarjút terem. – Nagy Bénynek szőlő hegye nincs. –

Nagy és Kis Bénynek összes birtoka az uradalomával együtt tesz kataszter holdakban: 1926 h. szántóföldet, 961 h. rétet, 108 h. szőlőt, 446 h. legelőt, 306 h. erdőt. A haszonvehetetlen igen kevésre terjed.

A két községnek lélekszáma mintegy 1200. – Hogy a népesítés honnét származott, nem tudhatni, az való, hogy e lakosok emberemlékezet óta mindenkor tősgyökeres magyarok voltak és azok maig is, vallásukra nézve pedig minyájan romai katolikusok, kiknek művelődése fokonkint emelkedik...

Kelt Bényben 1864 Januar 2-án

lejegyzette:
Zsákovits Ferenc ms
jegyző

[77a]

Helynevek

Nagy Ölved községből, Esztergam megyéből.

[77b] 1re Nagy Ölved község Esztergam Vmegye Párkányi Járásban van bé kebelezve, 's több falvak csoportozata, e vidéken közös név alatt mint Nagy Ölved nem esmértetik.

2^a Nagy Ölved Községnek egy neve él t. i. Nagy Ölved – ezen név ország szerite esmeretes, azon megjegyzéssel mi szerint Fényes Elek Geografiai szótára emellet Békés megyében is létezik Ölved pusztá – de ez Csaba, és Gyula hataraihoz van bé kebelezve.

3^{or} Nagy Ölved Községnek emberi emlékezeten túl más elnevezése – mint Nagy Ölved nem volt.

4^{or} A' község mikor említetik leg korabban errül mise tudatik.

5^{or} Honnan népesitetett? errül is mise tudatik

6^{or} Mit lehet tudni köz tudomásbul, hagyománybul, irott vagy nyomtatott okmányokbul Nagy Ölved községre nézve vonatkozolag – mit se tudni.

7^{or} A' község határa még jelenlegig nem lévén tagositva, egyedül a Catastralis munkákból a düllő neveket lehet meg nevezni, p. o. a szántó földekben Ejszak kert allyai, Ketyi, Káposztások, Szölgyni, Déli kert allyai, és Réti földek, – a legelőre nézve éjszak alsó gyepek, haraszt, nyáraska, és körtvélyesi düllők, a rétekre nézve. Völgy helyység rétje, az erdőkre vonatkozolag Burthi vágás, Tó fű, Gyertyánosi, Liget, Vörösses, és asszony tábor düllők, – ezen asszonyi Taborral a nép monda utánni Nagy Ölvediek azt beszillik – midön a Török Szeretet Honnunkat 150 évig birta és midön a magyarok egyesített erővel a Törököket Magyar Országbul üzték ki – a fen nevezett Asszony Ta[78a]borba nem tsak a Nagy Ölvedi férjfiak, de még az asszonyok is piszkafával, és meszellő nyelével üzték ki a Törököket.

7. Nagy Ölved inkább partos, mint lapos helyen fekszik, azért gyakran szügséget érez a vízben is – folyó 1863^{ik} évben – épetkezésre, és vonatkozolag a lo, és szarvas marha itatására község lakossai a szomszéd határokból hordották a vizet – Nagy Ölved községe következő falvakkal határos – u m. Farnad, Kural, Kéty, Barth Német Szölgynén, Csúz, Jaszfalu községekkel.

Vegre meg jegyzendő hogy Nagy Ölved községnek Rakoczy György Erdely országi fejedelemtül 1645^{ik} évrül – és Rákoczy Ferencztül 1704^{ik} évrül két okmánya van, melly a község levél tárába őriztetik

Kelt Nagy Ölveden December hó 31^{én} 1863.

Juhász István

Jegyző által

Bíró Szalma József

[79a]

Helynevek

Nagy Sáp községből Esztergam Megyéből

1. Nagy Sáp község esik Esztergam Megyében, az esztergami Járásban
2. A községnek több neve nem volt, most sincsen.
4. A' község oly régi, hogy eredetét ki puhatolni nem lehet, leg korábbanni nevét már akkor olvashatni mikor a' Bot család királyi adományból meg kapja
- 5 Honnan népesítettett. nem tudni, a' mint beszélnek, különböző magyar családok különböző községekből szálták meg ezek lakják most is. –
6. Ugy beszélnek, hogy Nagy Sáp, minthogy a helyiség régenten igen vízes tavas vidék volt vette nevét Nagy a Sár.
7. A község határában következő topographiai helyek fordulnak elő, egy darab mezőnek a neve. Üрге máj a sok ürgéről. Szilás völgy régenten mint mondják sok szilfa nevelkedett ott, most híre sincs, legelő, és sik mező, Mák földek, régen szántóföldek voltak, most ez is legelő, Sokas alja, sokasodik az alj az iszaptól, mit a hegytetőről le omló vizek esőzés alkalmával lehoznak. Sodor-kut foljás. A hegy tetőn van egy kút szüntelen foly ki belőlle a víz, igen régi kútnak állítják lenni, még a törökök idejéből válonak, ettol veszi a' legelő tajék a nevét. – Magyalos régen a helyiség erdő volt, és sok Magyalfá nőtt e' helyiségen. Ezek a' legelőbe lévő elnevezések.

Szántó földekbenni dülői el nevezések

- 1 Sápítói dülő, mert a' dülő laposabb részébe meg szok a' víz állani, egész tavat képez különösen mikor vízes nyár vagy időjárás van
- 2 Keskeny réti dülő. a' szántó földek végibe vagy inkább aljába, igen szép lapáj nyulik el igen keskenyen. –
3. Hosszúréti dülő. Hosszan tartanak a rétek a' szántó földek végebe nevezetesen egészen a' falú határ végéig
- 4 Köves dülő. A sok békasó formájú kövekről, melyek a' szántó földekbe vagynak
- 5 Vizállási dülő. Némelly része a' határnak vagy a dülőnek olyan hogy a víz rajta meg állapodik
6. Vaskapú, Ez a Vizállási dülő elején van. azért neveztetik így mert csak egy helyen lehet, a' víz állási dülőbe bemenni. –
- 7 Bakos tói dülő

[79b] 8. Örhegyi dülő. Egy hegyről melynek ormán esnek a szántó földek.

9. Eperjes völgyi dülő.

10. Malomtoi dülő. Egy malomról

11 Cselédi dülő mely több részekre oszlik um. Felső cseléd, alsó cseléd, és cseléd fark.

Nagysáp

12 Kert aljai dűlő. azért mert éppen a ház folyás utáni kertek végébe esnek

13 Új töltés, réttség

Szőllők elnevezései

1 Sápítói szőlők, azért neveztetnek így, mert egy hegy tetőn vagynak, mellynek alja igen vizes szokott lenni nedves esztendőkből

2. Öreg hegy; legelőszőr Nagy sáp lakosi itt ezen hegy tetőn ültettek szőlőt

3 Szilvás völgyi szőlők. A szőlő lábokban lévő szép szilvásokról.

4. Széltisztaí hegy. Legmagasabb része a nagysápi szőlő hegységnek

7 pont Mindezek a' Nagysápi tulajdonképpeni határba esnek

Közlöm a segéd források hiányára miatt röviden

Erős Zsigmond pm
nagysápi ref. lelkész

[81a]

Helynevek

Nána községből, Esztergom megyéből.

4. A község mikor említetik legkorábban? 1244 és 1262⁹

- [81b] 1. Nána Falu esztergom megye. posonyi kerület, párkányi járás Földes uraság az esztergomi Főkáptalan. – Határos keletről a garam folyó által megszakasztva – Kövesd, – nyugotról Ebed, délről párkány, – Éjszokról Köhíd gyarmat községekkel. Népeisége az uradalom cselédségeiből telepített meg. Elnevezéséről a nép monda azt tartotta fen: hogy ez hajdan pusztá volt, s bizonyos „Náni” nevű leány bírta kí azt a papí rendnek hagyta. Mivel nevezett hagyományozó tót ajkú volt azért neveztetett el tótosan „Nána”nak. Hogy kezdetben csakugyan tót ajkú nép lakhatta, erre némi adattal kezeskekedik egy 1768. évi Sept. 4^{én} kelt, és Karai János ügyész Friedvalszky főjegyző által hitelesített okmány, melly a telkeket következő nevű jobbágyok közt osztja meg: Csesznak, Hlínka, Szlepcsán, Maczák, Matus, Csenger, Bukóvszki, Budaj, Lehóczky, Vaczula. stb.
2. Gran-Nána (Esztergom nána) vasuti állomás a falutól dél nyugotnak mintegy félórányira.
3. Hollósi. Gabona magtár az uradalmi beltelken. Elnevezését onnét kapta, mivel azt bizonyos „Holló” nevű praefectus építtette, de a káptalan tudta és beegyezése nélkül; azért építési költségeit sem akarta megtéríteni. Mire nevezett építő azon kikötéssel hogy az, nevérol Hollósi pajtának neveztessek, minden követeléseitől el állott. –
4. Míkó. Uradalmi bírtok juh tenyésztő pusztá. A monda szerint hajdan ezen helyen Míkó nevű falu volt.
5. Hegyfarok. Szöllő. hegy.
6. Gombócz. Szántó föld dülőnek a neve.
7. Lapos. 9 9 9
- [82a] 8. Öreg völgy. Szöllők.
9. Díósvölgy. Szöllő. Elnevezése a sok díó terméstől van.
10. Sóstó. hajdan vizállás.
11. Kékkétő. Szántóföld. Elnevezését hason nevű erdőtől veszi mellyhez tartozott, de kiirtatván jelenleg szántóul használtatik. –
12. Dankhegy. Szöllők. Valaha az egész hegy bizonyos Dank nevezetű bírta innen neveztetik így. –
13. Székes. Rét. hajdan vizállás és nagyszerű nádas volt.
14. Gulyástó. Vízállás. hajdan egy gulyás halt bele innen neveztetik így.
15. Berek. Szép lapos erdő a garam folyó jobb partján. uradalmi bírtok.

⁹ A kérdőív 4. kérdéséhez lett a válasz beszúrva.

16. Sáncz. egy töltés melly a garam jobb partján tudomásunk szerint egész Szent-Benedekig nyulik. Némellyek török erődívenyeknek allítják, míg mások a garam áradásai ellen töltésnek vélik. Figyelmet érdemel! –
 17. Feneketlen tó. Tó mellyet mélységétől neveznek így.
 18. Harangok táji. Ingoványos víz állás. A nép monda azt állítja róla, hogy egykor harangokat szállítottak arra szekéren, s a kocsis tudatlansága miatt kocsi ló, harangokkal együtt elsüllyedt, és azért nevezik így.
 19. Nána vize. Áradáskor ezen ágon víz szokott a garamból kitódulni s egészen a falu mellett foly el. Híhetőleg a faluhozi közelsége miatt neveztetett így el.
 - [82b]** 20. Dínnyés. Jelenleg legelő, hajdan dínnye földek. –
 21. Surína. legelő.¹⁰
 22. Asszonyok tója. Egy tó mellyben az asszonyok mosni szoktak innen nevezik asszonyok tavának.
 23. Hosszútó. Egy ér mellyen áradáskor a dunából vizzel telik meg, mivel igen hosszan nyulik el, innen van elnevezve. –
 24. Epres. Szántó föld, hajdan rét volt,
 25. Prísinszky kútja. kút kint a határban. Igen jeles vize lévén bizonyos Prísinszky nevű tisztartó innen hordatta ívó vizét, innen van elnevezése. –
- Kelt Nánán Január hó 6. 864.

fogalm.

Farkas Alajos
jegyző

Csesznak Imre Biró.

¹⁰ Utólag bejegyezve: Susína, vagy Surína?

[83a]

Helynevek

Német Szölgyén községből, Esztergom megyéből.

[83b]

Feleletek a túllapon irt kérdőpontokra

1. Német Szölgyén mező város Esztergom vármegye párkányi járásához tartozik, s Farnad, Nagy Ölved és Magyar Szölgyén községekkel együtt Cserhát név alatt is ismertetik azon cserfa termő erdőkről, melyek alatt a nevezett községek fekszenek.

2. A községnek csak egy neve van, melly országszerte ismeretes t. i. Német Szölgyén, mellyet a tótok Német Szoldjénnek is mondanak.

3. E községnek hajdan sem volt más elnevezése: mindazon által az mint a vele tös szomszéd Magyar Szölgyén külömbfélékép iratott um: a 13^{ik} században Scheuden később Zewden és Szóden.

4. A község 1250^{ik} évben említetik először, melly tájban t. i. a tatárok által kipsztult vidékeket kelle benépesíteni, melly esetet Lodomér Érsek irata teljesen igazolni látszik.

5. Benépesítése e községnek a szomszéd német és tót tartományokból történt a tatár pusztítás után; később az az 1716^{ik} évben is érkezett ide egy új sváb telep, kik azomban most már mind meg magyarosodtak.

6^{or} A hely név eredetiről egyebet nem lehet mondani mint, hogy a Szölgyén nevet az alig néhány ölnyi távolságra fekvő Magyar Szölgyéntől kölcsönözte, a német elő nevet pedig a község első német lakosaitól.

7^{or} A határban előforduló többi topographiai nevek ezek:

Alsó felső és középső hosszúk, a többinél hosszabb szántó földek. Templomföld, a templom 10de alatt volt szántó földek. Konkolos lapos és vizenyős helyen lévő szántó földek, Alsó és felső kertally a községhez közel eső szántó földek. Körtéfai földek, szántó[84a]földi dülő az itt találtatott néhány körte fától így nevezve. Szilos, szántó földek az erdőtől nem messze, hol hajdan szilfa erdő lehetett, s nevét is innen kapta. Hidegvölgy, szántó földek egy lecsapolt tó helyén, s két hegy között. Határi földek, szántó földi dülő a nagy ölvedi határ mellett. Barti völgy, Bart község határa közelében fekvő szántó földek és rét. Nagy Púha és Kis Puha, szántó földek, mellyeknek minősége inkább homokos agyag mint a többi földeké, s fekvésök róna föld. Kéméndi úti dülő, szántó földek a Kéménd helységbe vezető út mellett. Almavölgy, hajdan gyümölcsös és legelő most szántó földek, Kokas hegy, szőlő a község mellett. Unomhegy, szőlő a községtől távol. Körömös a hideg völgy melletti szőlő. Répaszer, szinte szőlő hegy a Kokas hegy és Körömös között, Pacsirta a község felett és ahhoz

Németszölgyén

közel fekvő kis szőlőhegy. Busahegy, délnek fekvő 's legjobb bort termő szőlő. Visonta, szőlő a busahegy mellett s lapos helyen. Juhszalagos völgy, Erdő. Hosszú völgy, szinte erdő. Öreg lénia, ugyan az, Szélhegy, a tagosítás előtt legelő, most szántó földek, mellyek az itt uralkodó szelektől vették nevüket. Nagy és Kis Gérem, sovány agyagos szántó földek a Nagy Ölvedi határ mellett. Hosszú sor, a leghosszabban nyúló hát sor. Kereszt sor keresztül fekvő ház sor. Dobra-sor, a dobra nevű patak felett fekvő ház-sor. Gurgyal, cigányok és szegényebb zsellérek össze vissza épített házaik csoportozata. Dobra vizmosta nagy árok, mellyben létező források a magyar szölgyéni határig folyó s kiszáradni szokott kis patakot képeznek.

Kelt N. Szölgyénben Január 3^{án}

Jegyzé

Csongrády Moricz

Jegyző

terjeszti

Kiss János biro

[85a]

Helynevek

Nyerges Újfalu községből, Esztergom megyéből.

3. Volt-e h a j d a n a községnek más elnevezése? Vagy tán csak különféle-képp íratott a mostani helynév? rómaiak alatt Bardellaca, később 1199 táján: Nergessceg = Nyergedszeg

4. A község mikor említetik legkorábban? 1199 évben
1262¹¹

[85b] 1. Nyerges Újfalu község fekszik Esztergom megyének esztergomi járás Táti szolgabírói kerületében; – mind közigazgatási, mind pedig törvénykezési tekintetben Esztergom Vármegye első- és másod alispáni, központi fő- és járás alszolgabírói hivatalok, valamint Esztergom Vármegye polgári- árvás- és fenyítő törvényszéke ide van helyezve.

A község szomszédoltatik a következő helységek határai által keletről: Táth és Mogyorós, délről: Bajóth, Bajna, Héregh és Lábatlan, nyugotról: Piszke községek által, – éjszak nyugot és éjszakról valamint éjszak keletről a főméltóságú Esztergom primás érseki uradalomhoz tartozó Csenke pusztától, valamint Muzsla és Ebed községek határától a duna folyam által választatik el. –

2. A községnek jelenleg is két elnevezése van, t. i. magyarul „Nyerges Újfalu”, – németül pedig: „Sattel-Neudorf”, – hogy ez elnevezést honnan nyerte, bizonyossággal nem állíthatatik; miután ezen község 1728^{ik} évben egy pusztítón dühöngött tűzvész által elhamvasztatván, nem csak az egész község épületei romokká váltak, hanem a plébánia lak is elégvén, az igen jeles levél tar is, melyben a község ’s nevének eredete, története, viszontagsága s. a. t. híven feljegyezve volt – elhamvadt. –

Magának a községnek belsőleg több helyszokásos helyi elnevezése van; például:

a) Kis sánc hegy, németül Kleines Schanzl, – ezen község rész a duna partját képező, régi elhagyatott, de még látható sánccal ellátott hegy körül és alatt van építve;

b) Dobra, németül Winkel, egy a bécsbudai országúttól éjszakra a duna felé vezető utca; –

c) temető köz, németül Friedhof gassel, a köztemetőbe vezető kis köz;

d) Szoros, németül Rellengasse, az országútról dél felé huzamosan hegyre épített keskenyebb utca; német elnevezését valószínűleg onnét nyerte, hogy

¹¹ A válaszok a kérdőív 3. és 4. kérdéséhez lettek beszúrva.

az utca felső végén több pince található; 's ezen utca hajdan a szőlőhegyekbe és bor házakhoz vezető egyesült út vala;

e) Kútvölgy, németül Grätzl egy hegyen szabálytalanul épített község rész.

A község lakossága majd egy aránt magyar és német ajku[86a]akból áll, minthogy az iskolában és egyházban az oktatás szinte egyaránt magyar és német nyelven gyakoroltatik, annyira, hogy minden magyar ajku lakos németül, 's minden német ajku magyarúl beszél. –

3. Hogy e községnek hajdan más elnevezése volt-e? ki nem puhatolható; hanem hogy Nyerges Újfalú régi helység, tanúsítja azon körülmény, hogy a Karvai t. közbirtokosság régi irományaiból kitűnik, miszerint akkor, midőn a duna még Karva mögött a köbökúti határ felé elnyúló lapályon folyott, Karva községe egyházilag Nyerges Újfalúhoz tartozott; de évszázadok előtt valószínűleg a sok föld és fővény lerakódás által a duna medre tetemesen megtöltetvén, Karva fölött a' víz hirtelen Piszke puszta, jelenleg már falufelé törve, magának új medret vajván, sok száz holdra menő termő földet magával elsodort.

Hogy ős időkben a községet, vagy is inkább határát más nemzetek is, például rómaiak, sőt törökök is lakták, valószínű az, hogy a határ több részein régi sírkövek, koporsók, úgynevezett hamu medencék s. a. t. szántás vagy földásás alkalmával találtak, és most is találatnak; találatnak továbbá gyakrabban régi római arany, ezüst és rézpénzek is.

- 4.) Az, hogy a község mikor említetik legkorábban – az adatok elpusztulása miatt ki nem puhatoltathatik.
5. A magyar ajku lakosság ősi; a német ajku pedig századok előtt flandriából 's egyéb német államokból állítatik beköltözöttnek.
6. Nyerges Újfalú név eredetéről csak igen homályos szájhagyományi adatokból lehet igen csekélyet meríteni, miután mint fenebb említve van, az 1728^{ik} évi tűzvész minden erre vonatkozó irományokat és bizonylatokat megemésztett.

Szájhagyomány szerint Nyerges Újfalúnak az kölcsönözte volna nevét, hogy hajdanában igen sok nyerges lakta vala a községet; – más körülmény pedig neve elnyerésére a következő lett volna: ugyan is az országban dühöngött úgy nevezett Dózsa György féle paraszt lázadásban Nyerges Újfalú fölött a bécsbudai országút mellett a duna folyam tőszomszédságában egy meredek hegy emelkedik, melynek tetején több, összeköttetésben állott 's jelenleg is létező régi sáncolat található; ezen hegy hajdanta a dunába nyúlt, és csak a francia hábo[86b]rú kitörtével ásatott le, és épített oda a mostani állam út. A fenebb említett paraszt lázadásban a hegy egy erődöt képezett, melyben mint vezér bizonyos Kádár István nevű királypárti vitéz parancsnokolt, ki midőn megtámadtatott, látván, hogy a túlmenő erőnek tovább ellen nem állhat, arany nyereggel felszerelt hat ménével a hegyről a dunába ugratott, 's ott végzett; holt tetemét azonban hívei megtalálván, azt a falu alatti dunaparton eltemetvén, szeretett vezéröknek azzal adtak vég tiszteletet hogy tetemei fő-

lött sisakjaikkal hordott földdel egy emlék dombot emeltek, mely századokon át mindenki által Kádárdombjának neveztetett. – Fájdalom, hogy néhány legközelebb elmúlt év előtt ezen emlék domb eltűnt, mert Lutzenpacher testvérek fa rakodója épen oda jutván, a kegyelettel emberi kezek által emelt emlék részben ismét emberi kezek által tűnően el csak neve maradt szájhagyományilag a jövő nemzedékre! –

Találtak fenebb említett sánchegyen egy – azt elválasztó mély út, melynek nyugoti oldalából ember 's állat csontok, valamint tűznyomok kilátszanak; ugyan ott földomlások alkalmával találtak réz és vas sarkantyú,- kard,- és csatabárdrészek, kardmarkolatok 's. a. t. miből kitűnik, hogy ott annak idejében csata lehetett. #

Jelenleg e' sánchegy szent célra használtatik; ugyan is a hegytetőn a szent háromsághoz címzett kápolna áll, mely a híveknek egyszersmind kálváriául szolgál, és a sánci hegy névhez még a kálvária hegy nevet is nyerte. –

Nyerges Újfalú arról is nevezetes volt, hogy mi előtt a duna gőzhajózás és vaspálya feléledt, lakossága nagyobb részt gyors fuvarozással foglalkozott, és ámbár kicsiny, de oly gyors lovakkal jártak, hogy a 8. mértföldnyi távolságra fekvő pesti – „angol királynéhoz” címzett szállodába az akkori roszt utak dacára útközben lévő Leányvár vagy Pilis Csaba vendéglőkbeni etetési 's ítatási idő beszámításával három óra alatt behajtottak. –

A község jelességei közé tartozik az 1777^{ben} dicső Maria Theresia királynő által építtetett diszes külsejű, és magas szilárd toronnyal ellátott templom, mely 1860^{lk} évi Augusztus 23^{án} leégvén, – bibornok herceg, esztergomi érsek s magyar ország primásának, főmagasságú Nagy-Kéri [87a] Scitovszky ker. János Úr ő Eminentijának különös atyai 's főpásztori kegyelméből nyert egy igen diszes és biztos tetőzetet. –

A község lakosságának nagy előnyére van egy rendes posta is, tulajdonosa Kaula Ferencz; – jelenleg haszonbérbe kiadva, 's épületeiben keményítő is gyártatik.

7. A község határabani dülők a következők:

- a) falú alatti dülő földekből áll, melyek középett futó homokkal ellepven, melyet állítólag 's szájhagyományilag akkor, midőn a' duna még régi medrében folyt a szelek a most tulsó partot képező jelenleg nyár- s egyéb könnyen növesztő fákkal kiültetett csenkei pusztából hordott oda. Ezen dülőben a duna parton fekszik Luczenpacher testvérek fa- és mészke rakodájuk, valamint a fenebb említett s részben eltűnt Kádár dombja is; – szinte a dunán 11. malom áll, és ezek mellett a duna közepén néhány hold kiterjedésű csekély szénát és sok kosár vesszőt termesztő sziget is van.
- b) felső duna dülő, közép minőségű föld, mely dülő az úgy nevezett „Sándor folyó” által ketté hasítatik;

- c) Sütő homok, futó- 's kövé vált apró csigákkal vegyült homok dombok az ország úton belől egészen a dunáig; némely részét a lakosság nagy fáradsággal, de kevés sikerrel szőlőkké kísérték átplántálni;
- d.) alsó duna dűlő, közép minőségű szántóföldek, melyek egészen a táthi határig elnyulnak, melytől ezen dűlő egy széles és mély árok által elválasztatik. Ezen dűlőben a duna parton a táthi határt jelző árkon innen van Brzorád I. Rezső mogyorósi és szarkási, – valamint Gróf Sándor Mór Úrak sárisápi 's szenmiklósi igen jeles kőszénnel ellátott jelentékeny kőszén raktárak; – ezen földek irányában fekszik
- e) az alsó csíkosi dűlő, jó minőségű búzát termő szántó föld, ennek végében van
- f) a szarkási dűlő; első része meredek hegy bokrokkal, másik része silány minőségű szántó földek; ezen földhegy gyomrában gazdag kőszén rétegek rejlenek;
- g.) héjszoba, szőlő hegy: gondos művelés mellett igen édes s jeles bor terem; három évtized előtt a hegy allja 's az egész völgy bűdös posvány- 's ingoványból állott, de a szorgalom által rétek[87b]ké alakult, melyek azonban mind a mellett nedvesek, és nem a legjobb szénát s sarjút adják; – innen ered az úgy nevezett a felső csíkosi és alsó duna dűlőt ketté választó Sándor folyó, mely a dunába omlik;
- h) felső csikos és falu alatti hosszú dűlő, jó termő földek; ezen eddig körülírt dűlők közt van a bécsbudai állami út az előbb említett dűlők felső végén van a kisszarkási bokros és gyeses legelő; – a hegytetőn a búzatermő buzáshegyi szántó földek, és ezek alatt az akasztóhegyi és ólimi bokros és árkos legelők; melyek végében az egy árkos folyó által ketté hasított igen jó minőségű lúcai földek fekszenek. – Folytatólagosan jön a tóhely nevű rét és legelő rész; mely mellett a bajóthi úton túl vannak a tóhelyi, zsámbéki, magyarhegyi, német- és szénás völgyi, valamint a kutyahegyí, héregkúti, és bangai szőlők és szőlőföldek. – Ezek végeztével kis legelő részen túl kezdődik a vörös kereszti, szénégető ároki, és harmas gáti község erdő; utána a kozák tó erdő, hintósürei erdő, mely utóbbiban kőszén bányák léteznek és műveltetnek; – büdöskúti dűlő rét és föld, – Somberek szálas erdő, – Cserhegy, kecskekő, sziklás bérc, jelentéktelen erdő növényzettel; ember ölü völgy erdő, Domoszló szinte erdő jeles márványkő bányákkal; – Sénsát és Kísrét föld és rét, uradalmi birtok; – Czigány bükk, Lukas kő és Maróth-erdők; az utóbbi egy része szántóföld és rét; – Maróthnál megemlítendő, hogy egy ott egy terjedelmes uradalmi vad-disznó kert van, melyben a vaddisznók etetés által tenyésztetnek; továbbá ott egy régi zárdának romalapjai, 's egy téres sírkert márvány táblákkal födött sírokkal látható; állítólag ezen zárdában úgynevezett vörös barátok tanyáztak volna, de elpusztultak. Rábel völgyi dűlő, szántóföldek 's legelőből áll, valamint az uraság birtoktulajdonát képező szenjtősefi vagy ürge puszta és la-

Nyergesújfalu

posberek szinte csak csekély minőségű szántóföld és kopár legelő: szőlők alatti hosszú földi dűlő, sánchegyi föld és legelő, valamint a falu fölötti legelő után Nyerges Újfalu helységnek és határának topographiai sorozata be van fejezve. –

Bauer János pm
jegyző.

P. H.¹²

Speier Ferencz Biró

¹² A pecsét felirata: NYERGESUJFALU KÖZSÉG ESZTERGOMI JÁRÁS.

[89a]

[Párkány]

Párkány M város Esztergom vármegye, Esztergom városával általellenben a Duna bal partján, 1800 R. C. lakost és 11 Családbul álló Zsidot számít, – a régi oklevelekben Kokadnak, és Kokatnak neveztetett. Határa róna, s termékény, rétje jó, legelője több erekel kissé mocsáros, erdeje semmi szölleje a Nánai határban ugy nevezett Hegyfark kitűnő jó borral régebb időkben e helyen több csaták történtek – 1838^{ban} a nagy viz által – 1863^{dik} évbe pedig a tűz veszély által nagy karokot szenvedett. –

Kelt Párkány Janu 4^{én} 864

Somogy Lajos
Jegyző

[90a] Pilis-Maroth községrőli – adatok.

- 1re Pilis-Maroth község – falu – fekszik a' dunánínneni kerületben Esztergom Megye Esztergom járásában.
- 2ra A' községnek országos elnevezése inkább Pilis-Maroth elő nevét a' Pilis hegytől vette, melytől ágaznak ki hegységei, de honunk fő folyamáról mely éjszak-keletről mint egy félkörü kanyarulatban mossa 's képezi határát mondatik Duna-Marothnak is.
- 3.,^{ra} A' község ősnéve a' jelenlegi, azon megjegyzéssel, hogy hajdan, mikor Ős-Buda, Visegrád és Esztergomban honi királyaink fényes székhelyei voltak, e' helység sokkal kiterjedtebb 's népesebb volt és két részből állott, um. Felső és Alsó-Marothból, a' viharos időkben Török had dulása el pusztítván, egészen többé helyre nem állott, jelenben csak a' régi Felső-Maroth létezik; mínd kettő virágzása korában alsó-Marothtól a' kis hegy vagy dobozi vár hegy választá el, mely alatt kelet délre terült Alsó-Maroth, honnan az ottani szántófeldi tér ma is Also-Marothnak hívatik.
- 4.,^{re} Már a' nemzeti fejedelmek korában.
- 5., Magyar népességet már a' hon alapító Árpád korában nyert, mít a' táj kiéssége 's a' nagy folyam közelsége mellett, az is bizonyít, hogy a' szomszéd Dömös község határában egy hegytetőn létező vár rom, nép ajkán rövidítve Pádvár – kiegészítve Árpádvár-nak neveztetik. Török dulás után Magyar és Szláv telep népesíté; jelenben tiszta magyar ajku nép lakja. Népeisége 1625 lélek, 1127 R. Cath. 490 reform. 8 zsidó.
6. A' vélemény az hogy a' hajdankorban virágzott hatalmas Maroth család egyik vagy másik tagjától – mint birtokostól vette nevezetét.

[90b] 7, 1, Templomok

Rom. Cath templom alatt a' lapon a' falu közepén Reform templom hegyen, honnan gyönyörű tájkép merül fel a' szemlélő előtt. Mind kettő újabb kori építmény.

2., Épületek:

A' királyi k. alapítványi tisztí házakon kívül, mely mellett van egy 7 holdnyi zöldség – 's azonos gyümölcs fában gazdag kert, a' benne hajdan létezett Pálosok kissebb halastava helyén, most buja fű tenyész – kitűnő még T. Heckenást Gusztáv Úr pompás nyaralója.

3., Vizek:

A' községet egy a' falu déli végén két hegyi patakból egyesült jókora patak metszi keresztül, egyik a' Malom völgyi patak, mely a' fényes forrásból ered, hol dicső Mátyásunk vadászat után fényes lakomát adván a' fényes társaságnak, a' forrás neve által örökítetett, másik hegyi patak a'

miklos deák völgyét hasítja, – ki néprege szerint Matyás király írnoka volt 's szeretett e' regényes völgyben ábrándozni – ered Flath kutjából, ki, mint 3 tized előtt itt hivataloskodott jeles erdőmester, e' kutnál tartá mint hivatalnok bucsu lakomáját. Ezen Helységet keresztül hasító patak 5 malmot hajt. Vannak még, bisocz forrás, basarczi kut kellemes üde vízzel és többek, de nevezetesség nélkül.

4. Érdekes helyek:

a. Kishegy vagy dobozí vár hegy, melynek, kelet-déli oldalán jo karban álló szőlők léteznek; északi magaslata végén agyagos vájások, 's pinczék vannak, közelb a' helység felé egy csinos kápolna áll, ezen-inneni domb a' kalvaria hegy három keresztel; észak-nyugoti oldalára a' lent fekvő házak kertei futnak fel, T. Heckenast Gusztáv úr diszes nyaralójának kertje szintén e' hegy ormáig nyulván, egy éppen a' dobozi vár alapjára épített mulató toronnyal ékeskedik, melyről a' különben is meglepő szépségű környékre gyönyörű kilátás nyílik. Az e' hegyen létezett **[91a]** várat, melynek alapjai a szőlőkben is kivehetők, ki építette 's mikor és honnan kapta a' dobozi-vár nevezetet történeti adatok hiányában ki nem puhatolható.

b., Basaharcz – vendéglő, a' helységtől félórányira, az esztergomi utban. E' környéken gyűlt össze a' Török-had elől menekülő, – mint egy 20,000 mond huszezer lélekből álló mindenféle nép agg, férfiú, nő és gyermek. A' csekély számú had vezére Dobozi László a' Duna és hegy köztí keskeny utat szekerekkel eltorlaszoló úgy, hogy az Esztergom felől ostromló török had mít sem árthatott; míg nem egy esztergomi áruló bérencz a' Török sereg egy részét a' hegység völgyein a' menekültek háta megé vezeté, így két tűz közzé szorítatván a' menekülők legyőzettek, mind egy szálíg felkonczoltattak; ekkor pusztítatott el a' helység is. A' veszélyt el nem hárríthatva, Dobozi László nejével a' duna-rév felé menekülni ígyekezett, de a' bisoczi réten beéretett, 's elébb nejét saját kérelmére által szurván, maga ís hősí viadal után felkonczoltatott; mint emlékjel áll mais 6 nagy élő topolyfa e' réten, hol a' népmonda szerint e' gyász esemény történt, hol Dobozi 's neje tetemei 's hü lova hullája temetvék. E' szomoru esemény Budai Ésaías Magyarok Históriája című könyvben, az évszámmal együtt meg írva van.

c., Kőkereszt vagy hídeglelés kereszt, magas szírt orom közvetlen a' Duna felett, esztergom Szent-György Mező 's Maroth határ szelén, rajta azonban nem kő, hanem időnként megújított nagy fa kereszt áll, rola gyönyörű kilátás esik. Különösen Nagy Pénteken, de egyébbkor ís íde a' hit buzgok feljárnak ímádkozni, 's e' zarándoklást a' babonások a hídeglelés ellen hathatos gyogyszernek tartják. A' helyiség körüli vísgálat 's az ítt található romok bizonyítják, hogy e' szikla csucson valaha őrtorony állott.

[91b] 5. Szőlő hegyek:

a Kis hegy a' dobozi-várhegy kelet-déli oldalán zamatos, de nem erős bort terem.

b., Madarász hegy

c., Öreg hegy legrégebb szőlő-ültetmény. Itt döntés közben sokszor talál-
nak nagy lapos téglákból készült sirboltokat, melyek a' romai uralkodás ide-
jéből valók.

d., Boncz hegy, jó és erős borárol nevezetes.

e., Bánom meleg oldalán kellemes bor terem.

f. Féhhíd, hol vették nevük ismeretlen.

g. Dorottyán monda szerint e' hegyet, az ugyan ily nevű írtvány földekkel
együtt Dorottyia nevű nő bírta, de hogy ki volt, mikor élt arról halgat a' nép-
monda.

h. Bítocz állítólag hajdan az ugyan ily nevű mellék földekkel pusztai bir-
tok volt, nép monda szerint Bítocz kís asszony osztalék rész birtoka; de a'
kiről semmi egyéb nem tudatik.

í, Országutí szőlők, az alattuk vivő ország uttol.

k. Basa harczi szőlők jó erős zamatos bort adnak; de a' meredekség 's
munka nehéz volta miatt igen elhagyatvák.

l., Sashegy a' szőlőn felől emelkedő szíkla hegyről, melynek Duna felé
néző szíkla hasadékaiban sasok, ma inkább bagjok fészkelnek.

6. Szántó földek 's rétek:

Esztergom felől: kőalji földek, az ország uttol a' Dunáig nyulnak, az or-
szág út jobbjá felől a' hegy oldalon 's fenn a' hegyen Barátrét nevű földek,
mely nevezett a' Pálosok urasági idején itt történt írtásról származott.

A' Basa harczi vendeglőtől a' duna felé 's mentén, más felől az országot
bal oldalon a' dömösi határig feküsznek az urasági és urbéri földek és rétek
szép lapályos rona téren; de elnevezésük semmi érdekelt nem gerjesztő; meg-
emléltendő a' bítoczi rét, melyen egymás mellett a' bus emlékü 6 nyárfa áll, és
a' helység alsó részén keletre a' Halastó, a' Palosok idejében tisztán tartott 's
haldus tavacska, most nádas. Meg jegyzendő még a' [92a] majdnem 400 hold
területű homok; mely Szob irányából, Zebegény pusztá-község irányáig nyu-
lík végig, a' Duna melléki földek 's egyéb rajta innen eső földek közt; futó
homok lévén rajta egyéb gyalog fenyőnél nem terem; azonban alsó jobb ré-
szét a' szorgalmas lakosok szőlővel beültették 's kora termését a' fővárosi
piácra elárulják.

7., Erdők, Dömös községi határát kezdve:

a., Szokrény hegy, melynek rona ~~felületén~~ síkján 200 holdnyi kiterjedésű
– hajdanában bötermésű – szántóföld létezik, innen a' szokrény hegy nevezett,
most már a' trágyázás az út nehézsége miatt elhanyagoltatván sovány termést
ad. Ezen hegység keletfelőli oldala mondatik Hábadonak hol ugyan ily nevű

ígen jó fővény-kő bánya van, melyből az esztergomi Basílika nagyobb részt építetett.

b., Jász hegy szélén három határ érintkezik 's azon ~~táj~~ ~~har~~ fensík három mezőnek neveztetik, oly magas hegy, hogy tetejéről tiszta időben Buda Pest, Komárom városok és Nograd megyének távoli falvai beláthatok. Jász hegy nevét vette, a' nep monda szerint a' Jászok itteni táborozásáról.

c., Hosszuhegy, melyen az ördög kőteje nevű veszélyes szikla uton a' Jászhegy magaslataira juthatni fel.

d., Malom völgyi erdők, itt kőbányák léteznek, melyekből kerülnek 's készítenek a' talajkővek 's rendszeren a' fővárosba vitetnek hajokon.

e., Vak ablakok a' fényes forrásnál, egy kőszirtfal melybe maga a' természet vájta az ablakokat. érdekes látvány.

f., Kerek kő, erdő táj, így neveztetik egy gula alaku felül lapos, harmad-félől átmérőjű magán álló körész darabról, melyet borostyán foly körül 's rajta 's oldalán a' legjobb édes gyökér terem.

g. Ecsed hegy, monda szerint az ecsédi vár ura birtoka volt, tetején a' magasban szikla kut.

[92b] h., Hamvaskő 1,500 láb magas, nevét nyerte hamvas gránit szírteiről.

i., Nyírvölgy, hajdan nyíres, jelenben bükkös-erdő.

k., Vaskápolna rege szerint egykor kalandorok fészke.

l., Ohegy másként Sóhegy, szabályos alaku magas hegy melyről ígen szép tekintet esik a' vidékre.

m. Basa kert, a' Török uralom alatt, valamely Török-basának létezett itt Vadászháza 's mulató kertje, ma erdő közötti vírányos tér; hihetőbb az, hogy ezen erdő közötti sik térecksét mint rétet, Basa nevű ember bírta 's használta, kinek utolsó ivadéka egy nő személyben még-most is él.

n. Toplár hegy, o., Cseresznyés, p. Basa harczi erdő, q. Sashegy. mind csak név szerint említhetők.

r. Kő-oldal a' Sashegy Dunára nező kőszíklás része az országut mellett, hol a' legalkalmasabb épületkö fejthető. —

Pilis Maróth 1864^{ik} évi Február hó 23^{an}

összeírta
Gegus Nándor
reform. lelkész.

[94a]

Helynevek!

Sárisáp községből Esztergam Vrgyéből.

1. Esztergam Vrgye, dunántuli kerület, esztergami járás, – Székhely Esztergam.
2. Sarisáp községnek most csak egy neve él, és az ismeretes orszagszerte.
3. Volte Sarisáp községnek hajdan más elnevezése is? Nemtudatik.
4. Sarisáp községe mikor említett legkorábban, helyben megtudni nem lehetett. – Hanem hogy régi község kételkedni nem lehet, és hajdan volt neki két névrokona. 1^{őr} N. Sáp község mely most is létezik és vele határos nyugot felül. 2^{őr} OriSáp, mely község alkalmasint a Török uralom alatt elpusztult, és jelenleg csak pusztá, és szinte vele határos nyugot felül.
5. Mínthogy hajdan Esztergam vidékét tiszta magyar nép lakta Sarisáp községének lakó népei pedig tótok, és nyelvökre nézve leginkább a Nyitra megyei tótokhoz hasonlitanak állítani lehet hogy e község a Török uralom elmulta után a Nyitra megyei tótokkal népesített.
6. Mínthogy e községnek legközelebbi kerülete hajdan ingoványos és posványos vala, és csak a megtörtént árok-átmetzések által szárított ki, hinni lehet hogy e helyi körülménytől veszi neve eredetét. (Sár-iszap.)

[94b] 7. Sárisáp község határában következő topographiai nevek fordulnak elő. 1^{őr} Quadribur, így nevezetik. Sarisáp község mellett nyugotnak fekvő körül belül 10 holdbul álló völgy és domb, – szomszédságában létezik egy Nadas tó melynek természetes langyos forrásai vagynak. Hagyomány szerint az említett dombon a rómaiaknak egy várak ált, – völgyiben pedig a tó mellett fürdő helyük vala; ezt erősíti azon körülmény, hogy ott néha római rézpénzek találtak, és római felírással ellátott tégladarabok is, újabb időkben nevezet szerint 1787^{ben} is ált e helyen egy fürdőház melyet M: Báró Sándor Antal állított, a fürdőház mellett állott egy kápolna is; – 1792^{ben} elpusztult mind a fürdőház, mind pedig a kápolna, és jelenleg azon a helyen szép tiszta búza terem. – 2^{őr} Faluhely így nevezetik Sarisáp községe határának délnek fekvő egy dűlője, hogy itt hajdan falu létezett bizonyos, mert most is az eke több helyen feszíti ki az alapköveket, gyanítólag itt feküdt a régi Sárisáp, mely a Török uralom alatt elpusztulván, ezen uralomnak elmulta után Sarisáp a jelenlegi helyen állított fel, és új tót lakosokkal népesített meg; mert e hely a mostani Sárisáptól csak ¼ órányira fekszik, illy közel pedig egymáshoz két község nemlehetett. – 3^{őr} Babály neve egy délnek fekvő és Sárisáp községétől ¾ órányira fekvő hegynek, deli része tartozik szomszéd Epöl községhez, – éjszaki Sárisáphoz, lapályosabb része szőlőkéből áll, a többi legelő és mészkőszikla. – E' név eredetiről mitsem tudni. – Meglet hogy a Török

Sárisáp

uralom alatt ezen szótul (Babalah) vette eredetit. [95a] 4er Órisáp nyugotnak fekvő dülőnek a neve, mellyet onnét visel; mert szomszédságában fekszik egy Puszta mely Órisápnak neveztetik. – 5^{ör} Annathal így neveztetik a Sárisápi határnak éjszakerészéről $\frac{3}{4}$ órányira fekvő völgye, melyben 57. évek előtt véletlenül az ürge kaparása által egy gazdag és jómínéműségű kőszén fedeztetett fel, és folyvást sok kőszén ad. – Hajdan e helynek neve vala Háje, magyarul erdők, minthogy valamikor e helyet nagy erdők borították.

Kelt Sárisáp Aprilis 13^{án} 1864.

általam

Szelepcsényi János mk
hítes jegyző.

Gregor Jakab Biro

P. H.¹³

¹³ A pecsét felirata: GEMEINDE SÁRISÁP GRANER BEZIRK.

[96a]

Helynevek

Sárkány községből, Esztergom megyéből.

[97a] 1. Sárkány község, Esztergom Megye Pozsonyi kerület, Párkányi Járás
Köbölkúth Plébániához tartozik.

2. a' községnek csak egy a' neve.

3. Nem.

4. nemtudatik

5. nemtudatik

6. Semmit.

7. Sárkány község határos, Köbölkúth, Magyar Szőlgyén, Gyíva, Líbád, Béla 's
a Muzslai határ területekkel.

határában Köbölkúth Esztergomnak vezető út mellett, a' muzslai és köböl-
kúthi határoknál van egy majorság T. Koller Antal Úr tulajdona, azelőtt egy
nagy vendégfogadó volt.

37. év előtt Köbölkúth, M. Szőlgyén 's Gyívai határok mellett, most Tófenék
nevű kaszáló rét nagy tó volt, hol a' nád bőségbe termett, és sok hal volt ben-
ne. Patraczol legelőbe volt egy jó bor termő szőleje, de már végkép kipusztí-
tatott.

határa kivén a' Tó fenék mellett, mind hegy és völgy, a' községis két hegy
között völgybe fekszik és egy kis patak folja keresztül, melly a' falu melletti
forrásbol származik

Kelt Sárkány Dec. 30^{án} 1863.

Vilhelm János
bíró.

[98a]

[Süttő]

Történelmi és helyiségi jegyzetek

Süttő község fekszik a' Duna jobb partján (Esztergom megyében) innét véve keletről Píszkével, nyugotrol Neszmelyel, – délről Bikol pusztával határos. – lakossai német ajku R. Cthol lélek szám 1100. – Bikollal együtt 1172. – mindég e néven ismeretes, más nevére nem emlékezünk 's nem tudunk, – e' nevet a falu onnét kapta, hogy hajdanába a' mostani falu déli részén egy kis falu volt, – de az a' török és tatár duláskor el pusztult, 's ezek Kenyér süttőgatók voltak kík Komáromban szállították a' Kenyeret, – innét azonban el költözvén egy része Neszmelyen másrésze Mocson a duna bal partyán telepedett meg, – 's a' nép szájába meg maradt a' Sütő. – az el pusztult falucska lakossai magyar ajku Reformatus nép volt mert még most is egy dombot, hol a falu hajdanába volt, – Calvinisther Friedhoffnak neveznek. – hogy e falu német lakossága míkór, és honnét jöttek, 's míkór telepedtek ittmege, adataink nincsenek, annyit azonban mondatbol kipuhatóltunk, hogy a Duna jobb partján népesített több német falvak, kík éppen a süttőiekkal együtt telepedtek le, is velők némi rokonságba is vannak Ellszászbol származtak, és így igen hihető hogy a Süttőiek felső austriából jöttek ide, – a' jelenlegi RCthol Templomot papilakkal együtt Battyany Jozsef Cardinalis primás építtette

1775^{bc} a patronatúsi jog a primast illeti.

[98b] Süttőnek délről vannak meg lehető karba lévő Szöllőj hegyei igen finom puketu ~~bor~~ és 8 usque 10 foknyi szesztartamu bort terem, – nagyobb része fehér, – a neszmelyi borhoz hasonlít, – csupán azon külömbségel hogy a Süttői bor 2-3 éves korában már leg jobb O bór ellemenben a Neszmelyi 4-5 éves korában válik O. borrá. – dél keleten ~~vannak~~ a primási uradalomnak roppant kiterjedésü Tölgy, Cser, és Bükk fa erdeje a Süttői határban levő erdő 3200 holdat tesz, – van az uradalomnak az ugy nevezett Gerecsi hegyen szép és jó karban lévő vörös márvány kőbányája hat, – ezen kívül 3^{om} fehér és kék marvány és kő bányája nagy mennyiségben van mészkő, – a' vörös márvány bányák évenként temérdek nyers márvány táblákat adnak, – 's azokat részint Süttőn részint Píszkén és Nyergesujfalun dolgozzák ki, a' Kő faragok, és küldik pestre, és széllyel az országba, nyers követ is szállitanak el innét, – de még külhonban nem ismeretes e' kő, – meg jegyzendő hogy Süttőnek lakossai nagyrészt kő faragok és molnárok kevésbb földműves, – a helyeket es dülőket hihetőleg már a mostani nép nevezte el, semmi régi eredetű, – a Szöllő hegyei Szíttl, Dörfl Nuszgraben, Hafengarten, a földek dülői Wald Ried, Schanzgraben, Mőcser Steig, Mischkebründl, es Dörfl Ried,

Süttő

nevezetes helyiség itt nincs. – vannak [99a] a hegyekben több helyen források, de arra kevés gondot fordítanak, van azonban igen finom könnyű italu forrás két kettő Brändl, és Schönbrunn, de el hagyatott állapotban, – az Uradalom évenként az erdőből 3000 usque 4000 ölfát vágat évenként ezt, t. Luczenbacker testvérek szokták meg venni, és szállítják Pestre, vízen, – a tagosítás megtörténvén a lakosság a maga földjét jólmíveli, munkás nép ez mind, mit Süttőről közölhetünk

Kelt Süttőn 1864.^k évi Majus 31^{en}

Parragh Sándor pm
közs. jegyző

ut: irat, van Süttőn még egy nevezetes igen nagy terjedt ágas kereken nőtt és több mint 200 éves Hársfa, – a falu alatt,

Parragh pm

[100a]

[Szentgyörgymező]

Helynév!

Szent György mező város Esztergom megyében:

- 1^{SZÖR} Esztergom Kir: városban létező Esztergom megyéhez tartozik a fent nevezett város, melly azért Esztergom Szent Györgynek is neveztetik. –
- 2^{SZÖR} E községnek igazi neve Szent György mező város, röviden pedig és a nép nyelvén Szent György mezőnek hivatik. –
- 3^{SZÖR} Hogy e községnek volt e más neve, adatok hiányában nem tudatík. –
- 4^{SZER} Ismét adatok hiánya miatt nem tudatík, csak annyi azonban bizonyos, hogy az egyházi névkönyvekben (vagy régi Sematismusokban) már mint Szent György mező város előfordul a 17 század elején is. –
- 5^{SZER} Különféle szomszéd helységekből néppesített, valamint mai nap is népesítettik. –
- 6^{SZÖR} E város nevének eredete talán származik a régi Szent György Prépostságtól, melly hajdan káptalannal volt öszveköttve, jelenleg pedig csak a tiszta czim maradt, ezen nevezett alatt Zöld mezőről nevezett Szent Györgyi Prépost, melly czimet folytonossan egy esztergomi kanonok szokta viselni, és jelenleg is a székes fő esperes viseli. –
- 7^{SZER} Az idén bevégzett tagosítás alkalmával e következő topographiai nevek származtak; ugymint: a város közelében vannak a szürös kertek, ezek után az ugynevezett felső és alsó homoki dülői szántóföldek, és ezekután közép táján a duna mellett áll a fent nevezett városnak saját csárdája, mellyet dédának hívnak, a régtől nevezett Déday Groftol származott, utána következik a községnek vagy városnak erdeje, mellyet Zamárdhegynek neveznek, ezen hegyben vannak azon nevezetes kőbányák, mellyekből épült a híres esztergomi fő Basilika, ugyan ezen hegységnek alján területnek el az ugynevezett Zamárdhegyi szőlös kertek, melly hegységben híres vörös borok természetnek, és igen sok szép gyümölcsök termenek; ennek utána jönnek a Kerektői és hatulsói dülői rétek, és végre a városnak ugynevezett öreg erdeje, az Esztergom kir: városi határnál területnek el az irtvány földek, és a töltés par[100b]tok, ezek előtt területnek el a dőbönkut alatti szántó földek, és a roppant kiterjedésű szőlő hegységek, melly hegységben híres fehér és vörös borokat természetnek. –

Végre Szent György mező városa fekszik a duna jobb partján, 's ez mossa jobb részről határait, keletről határos Pilis maroth község erdejével, délről Esztergom szent tamás, Esztergom Kir: város, és esztergom érsek vizi várossal, nyugotrol a dunán ~~túl~~ túl fekszik Párkány mező városa és

Szentgyörgymező

kövesd helység a hegységeivel, lakosai többnyire magyarok, körülbelül 1750 lakossal bír, többnyire szőlőművelők és kézművesek, vagyon nekik erdejök, mellynek nagysága 1425 holdat téssen ki, vagyon egy templomuk, egy plébánia lakjuk és egy lelkészük, egy 2 osztályból álló normális iskolájuk, vagyon egy szép sir kertjök, és a városban több csinos épületjeik; azonkívül vagyon oltosy Pál nevezetü közlakosnak egy 16 holdra terjedő szagos megyfás kertje Szent György mező város határában, mellyekből igen szép és csínós pipaszáraknak való megyfákat növeszt, és ezeket küldföldre szállitatja, mindez ideig magyar hazánkban ez a legelső megye fa termesztő hely. –

Kelt SzentGyörgy mező városában Áprilishó 26^{án} 1864 évben

Oltosy Pál ms bíró

P. H.¹⁴

¹⁴ A pecsét felirata: SZENT GYÖRGY MEZŐ VÁROS PECSÉTJE.

[102a]

Helynevek

SzentLélek községből, Esztergom megyéből.

[103a]

Helynevek

SzentLélek községből, Esztergom megyéből

1. Esztergom megye, Pest Budai Kerület, Esztergomi Járás, a vidék erdős, Szent Lélek község fekete hegy, és Schuller hegy között van.

2. A községnek jelenleg neve Huta-Szent Lélek, mellynek ismeretes neve országszerte Huta.

3. A községnek hajdani neve Huta, a mostani helynév iratott Szent Lélek – 4^{ik} Pontra községben nem találhatik olly egyén, a ki képes volna megfelelni, mivel senkinek arról tudomása nintsen –

5. Község népesítetett reszint Alföldről, reszint Komaromból, részint pedig Sléziából –

6. Köztudomásból a név eredetéről, értelméről mindegyik nyelvű helynévre nézve: Tellyes értelemben Tóth.

7 A Község határában előforduló többi topographiai nevek, például – 1. Alsó rétek fekete hegy alatt. 2^{ik} Káposztások fekete hegy alatt Esztergomi út mellett. 3 Alsó dűllőben Szántó földek, ugyan szinte fekete hegy alatt. 4. felső dűllőben Szántó földek Ráró alatt – 5 Klastrom alatt nyilasok – 6. Ugyan Klastrom alatti dűllőben Rétek – 7 Klastrom alatti dűllőben Szöllők, Szöllők fölött, úgy a Szerős kertek mellett egy folyásban nagy árok környezi – 8 Klastrom alatt Gyümölcös kertek. 9. falu fölött felső dűllőben Rétek – 10 Schuller alatti erdő alatt Szántó föld – 11 Erdők fekete hegy, Vörös út, Klapecz, [103b] Pilis hegy, fekete Szikla, Két bikkfa, Három mező, három mező erdő közepéről patak kezdődik, mellynek falun végik egész Esztergomi határon dunába foly. Kiss Schuller, nagy Schuller, Nagy Schuller erdő alól forrás jön, melly forrásból víz folydogál alsó falu végin fentebb nevezett patakba. – Klastrom mögötti Erdő, Kősziklás gödör, mellyben sok Róka tartózkodig – Ráró hegy kősziklás Czilláhó alatt erdő, ezen erdőn keresztül nagy árok van. Tellyes értelemben a Huta Szent Léleki határban az erdők nagy Dombokból és kőszikalából állanak.

[106a]

[Szenttamás]

9. sz: Esztergom szent Tamás m. város Birájától.

Tekintetes Szolgabíróság!

Esztergom szent Tamás m. városa, Esztergommegye esztergomi járáshoz tartozik, 's székének neve Esztergom, e község jelenben szent Tamás néven ismeretes mindenhol 's ugyancsak ez bir helybeli elterjedéssel, van bár német elnevezése is e városnak, de az csak e hűn van e nyelvre áttéve, avval a külömbséggel hogy Thomasberg az itteni sárga agyagu hegyet a Tamás névhez kapcsolja.

E mező városnak soha más elnevezése nem volt, már az örökidöktől e néven fordult elő, úgy hogy legkorosabb öregjeink kik még visszaemlékezni tudnak nagyatyáikra, is azt alitják hogy bár nem ily nagy kiterjedésben és csinnal épült házakkal 's elnépesedve mint most, de csak még is mindég szent Tamásnak nevezni hallották, 's ismerték

E község¹⁵ már szent István királyunk idejében ált 's ismeretes volt 's tiszta magyar ajkuak népesíték meg, köztudomásból azt említhetjük fel amit a nép szájrol szájra hagyományozott hogy e m. város kebelében lévő „szent István” nevet viselő kápolna, még [106b] míg e nagy király és apostol idejétől veszi eredetét, 's úgy is annak nevét viseli, mely valószínűleg annak holta után midőn a szentek sorába felvétellett, adatott ez imolyának.

Hagyománybol, irot vagy nyomtatott emlékekből e név az elnevezés „szent Tamás” tiszta világos értelmére jönni nem lehet, állítólag a nép mondái szerint, Tamás egy olaszhonból István herczeg által behitt szegény térítő, vallásunkat buzgon hirdető szerzetes volt, ki szent hitünk áldásos magvának elhíntésével fáradozva, minden testi nyomor és sanyarnak magát feláldozva, ugyan itt a pogányság által kinos martir halállal kivégeztetett, 's szentesítésével e község a katholica vallásra áttért buzgó lakoitól e néven nevezetett. –

Irott vagy nyomtatott emlékek hiánya miatt e név valódiságának mint fentebb a hagyományok után megemlítém – hitelt ugyan adni nem lehet, de ha más kutforrásunk nincs honnan biztos valóságot 's hiteles állításokat a szönyegre hozhatnánk, akkor a nép hagyományaira szoritkozva, azokat egészen hiteleseknek elísmerni tartozunk.

A község határa mellett folyik el a kisduna, mellybe szent Tamás hegyében eredő „héviz” nevet viselő meleg forrás ömlik, továbbá van a községnek

¹⁵ Utólag a lap szélére beszúrva: 1244 évben nyert ... hatóságot.

egy szőlő hegye melynek neve Custus, állitilag egy Custus nevű Canonoké volt, ki is [107a] e hegyet szent Tamás lakosainak tized fizetése mellett élvezetül átengedé, miért is a nép Custusnak elnevezé, jelenben e szőlőket bíró gazdák örökmegváltás utján a Méltóságos főkáptalantól örökre e hegyet sajátjukká tenni ohajtják, van e szőlőknél egy rét, miután azt a város birái hivataloskodásuk és fáradságaik fejében használják, bíró rét nevet kapott van továbbá e m. városnak két darab kukuriczása egyik a bíró rét mellett másik pedig a custusi szőlők háta megett.

Nevezetességei közé tartozik szent Tamás hegye, mely tulajdonkép is valamikor magányosan e községet képezé, ennek délkeleti oldalán létezik Benyovszky Püspök ő Méltósága által épült csinos kisszerű imaház szép sirboltjával hol a nevezett Püspök tetemei nyugszanak, ki is a kálváriát alakítá 's fentarthatására szép alapítványt hagyományozott, számos apró házak léteznek e hegyen, lakoi kézművesek és pórok, a jóllétről e népnél keveset említhetni fel, többnyire szegények, és nyomorral küzdők: van még e hegynek jeles keserű vize, mely számos ásványt tartalmaz magában, 's üdvös gyogyszerül szolgál, az említet hévizen a Mgos főkáptalan által építetett fürdőház és vendéglő továbbá az ezekkel szomszédos gőzmalom szinte nevezetességei közé számíthatók,

Továbbá van e városnak saját város háza, mely építhető térség [107b] térséggel és egy 35 □ öl nagyságú kertel bír, van egy „Fehérló” nevet viselő korcsmája mely épen a hegy tövében fekszik.

Ami a népnevelést illeti, arról is atyaskodolag gondolkozott a Mgos főkáptalan mert községünkkel egyetértőleg egy csinos elemi iskolát alakított 1836^{ik} évben.

A város hivatalos pecsétje 1745^{ik} évből származik a kisebb, 1748^{ik} évtől a nagyobb.

Esztergom szent Tamáson 1864 April 30^{án}

Gubics József pm
Jegyző

P. H.¹⁶

Havas István pm
Bíró

¹⁶ A pecsét felirata: ESZERGOM ST. TAMÁS KÖZSÉG HIVATALA.

[109a]

Helynevek
Tát községből, Esztergom megyéből.

[109b] Tát falu Esztergom Vármegye hason nevű járáshoz tartozik, Ezen helységnek itteni vidéken más elnevezése nincsen, e név eredete homályban rejlik, és a lakosok ember emlékezete óta ezen névvel éltek, a népmonda – hagyományból tudva, e község még a tatárjárás előtt is létezett, és sokkal népesebb volt, mint jelenleg, most $\frac{2}{3}$ német, $\frac{1}{3}$ magyar ajku, mint egy 700 lelket számlál. – Ezen község határában lévő dülők elnevezései:

Sás dülő vízenyös nádtermő hely mogyorus és Ny. Új falu közt.

Duna dülői földek, hol igen nagy köszén lerakó helye van Drache Henrik, gróf Sándor Moricz és Brazorád Rezsőnek bánya birtokosoknak, ugy szinte igen élénk fakereskedés Eggenhufer testvéreknek. – Hosszu dülő, Halomka – kertaljai, Sós dülő és Laposi dülő. – A községtől éjszának van egy nagy sziget, melyen az urbéresek rét illetményeiket nyerték, azonban gyakori vízáradások által nagy kárt szenvednek,

Táthon Febr. 28^a 864

Adolf Michel Richter

[111a]

Helynevek

1^{ső} pontra Tokod községből, Esztergom megyéből.
az Ebszönyi pusztával együtt.

2^{dik} pontra. Tokod községnek csupán egy most nevezett neve van.

3^{dik} pont. Nem volt soha.

4^{dik} pt. Nem tudja senki.

5 pt. Itten születtek és származatnak!

6 pt. Semmit sem tudni.

7 pt. Kerekberki köszén bányá – peresvölgyirét – csipákási – szákás – Miklosbergi erdő – hegyeskő – ebszönyi csárda – pataki molmok – ebszönyi földek rétek – szőlők – Gébe erdő. laposi földek – tekerületi földek – Tokod határos Táth – Mogyorus – Nagysááp, Sárísap – Csolnok – Dorogh – Esztergom Nixbrood határaival.

Tokod 1/3 864.

Kovács Josef biro

[113a]

Helynevek

Uny községből, Esztergom megyéből.

[113b] 1. Uny község fekszik Esztergom vármegyében; esztergomi járás, dorogi szolgabírói kerületben; mind közigazgatási, mind pedig törvénykezési tekintetben Esztergom vármegye első és másod alispáni,- központi fő- és járásalszolgabírói hivatalok törvényszékei ~~ha~~ alá van helyezve. –

A községet e következő községek határozzák u. m: nyugotra Dág; délnyugotra Kirva; keletre Tinnye (Pest megye)

2., Hogy a községnek hajdan Sáros lett volna a neve: csak monda, – bebizonyítására sehol semmiféle okmány nem létezik. –

3., 1732^{ik} évben Úny már mint község említettik, mit a helybeli plebánia levéltárában levő következő pont, – 1732. be Szabad Báró Sándor Mihály birván Uny községének egy részét: építtette a kath. templomot, – eléggé bizonyít. –

4., A reformata valláson levő lakosai a községnek tiszta magyarok, s ős lakók; a katolikusok, – néhány tekintélyes közbirtokos családot kivéve, – elmagyarosodott németek. – Hogy honnét költöztek ide, azomban nem tudatik. –

5., A község minden nyelven egyformán neveztetik. – Arról, hogy e név honnét eredt, mi az értelme? még csak monda sincs, nem hogy valami hitelt érdemlő irat találtatott: volna. –

6., Magában a községben belsőleg e következő helyi elnevezések vannak:

a., Hosszutor; a fő utszája a községnek, északról délre nyulva egyenes irányban. –

b., Rövidsor; szinte utcza, párhuzamban a hosszusorral a községnek keleti oldalán. –

c., Izbég; a hosszúsortol keletnek Tinnye község felé vezető utcza. –

d., Tabán; a községnek déli végén az Izbéggel párhuzamban szinte keletnek nyuló utsza. –

Kívül a község határában némely helyek e következő képpen neveztetnek:

α.) Palkórét; mindjárt a község mellett északra fekvő rét. –

[114a] β.) Mászkuli; egy hegy-völgyből álló dülő a községtől nyugotra.

γ.) Hegytetői dülő. –

δ.) Örlóut; egy, a községtől délnyugotra vivő út. – Nevét onnét nyerte, hogy a szomszéd községek az unyi malomba ezen az uton hordják örletni gabonájukat. –

ε.) Csárdai dülő; mellette az örlő utnak. – Itt régen csárda volt, s azért neveztetik így. –

ζ.) Tabányi dülő; a tabány nevezetü utsza mellett. –

η.) János halála; egy dülő a keletnek nyuló részín a határnak, – elneveztetését onnét nyerte, mivel, – a mint hiteles egyének beszélik, – ott régen egy János nevü ember meggyilkoltatott. –

Uny

θ.) Cser; a szőlőhegynek keleti oldala. – Nem nagyon régen még erdő volt, s onnét neveztetik így. –

ι.) Basarcz; éjszaki oldala a szőlőhegynek. –

κ.) Öreg szőlő; fekszik a hegynek déli oldalán. –

Kelt Unyon 17/8 864.

Toth Ferentz biro

Győr vármegye

[268a] Ásvány község területén előforduló helynevek összeírása

1. Ásvány, Győr vármegyében, Szigetközi járás dunántuli kerület.
Ásvány község jelenleg egy név alatt – Ásvány – ismeretes. Ásvány község az emlekezetből a legrégebbi multra vissza véve mostani helyétől körülbelül fél órányi távolságra „Ósva” név alatt létezett, hol jelenleg az öreg Duna folyik és „Újsziget” nevű füzes sziget van. Később a Duna a községet mindinkább aláásván, a lakosok időfolytán éjszokról dél felé kényszerültek falujokkal vonulni, midőn az öregek emlékezetében s a község templomában lévő régi harang köriratán „Osvány” név alatt jó elő. Miből később „Ásvány” lett.
2. Kucsérhát. Dombos fekvésű hely, hol a monda szerint valamikor – a török háboruban elpusztult – „Kucsér” nevű helység volt. Az öregebbek beszélnek: hogyha az említett dombon ásnának, úgy ott épület maradványok, sőt még katakomba szerű pinczékre lehetne akadni, hova a [268b] lakosok az elenség elől kincseiket rejték.
3. Ördögárka. Ez egy árok, mely Kucsérhát legelőn vonul keresztül; ezt állítólag az ördög ásta fogadásból, mit el is vett, t. i. egy ember az ördöggel úgy fogadott, hogy míg ő lovával Szigetközön végig futtat az ördög utána, nyomban árkot ásson. Az ember kigyó-tekervényesen futtatván az utat hosszabbra nyújtá, az ördög ideje pedig lejárván a fogadást elveszté.
4. Ó-Tata. Így hivatik egy füzes – ez előtt mintegy 30 évvel még viz- és gazdag hal tartalmu gödrös hely. A török háboru idejére ezen hely, oly mocsárosnak mondatik, hogy ott egy Tata nevű vitéz lovastól együtt elmerült-elsülledt –, kit vele levő pajtása (vagy ki-e?) óh Tata! óh Tata! felkiáltásokkal síratott. Más monda szerint e helyt egy tündérvár vala Tata névvel, mely elsülledt.
5. Határgödör. Előbb jelentéktelen, közönséges gödör, 1850^{iki} jeges árvíz a dunatöltést épen itt szakítván el, e gödröt egy hold terület nagyságra és 7 ½ mélyre ásta, a belőle [269a] kihordott kavicscsal pedig a körüle levő rétet mintegy 40 holdnyira hasznavehetetlenné tette. –
6. Halrekesztő. Ág az öreg Dunából, mely egy hason nevű szigetet körül kerit; nevét hihetőleg az előtt benne esett dús halászatból nyeri.
7. Nagyerdő, török és tatár háborukban az ásványiak menhelye volt; a Dunától körülvan kerítve.
8. Pókmacskás, az aranymosóktól neveztetett így el, az ott valamelyik évben tapasztalt nagy menyiségű hernyókról. Nálunk e szenvedélyes kertészeket „pókmacská”knak hívják. –
9. Szigetoldal v. Templomsziget, Völgysziget, Istrága, Helma, Árvasziget, Ercsétöntés, Töklevélsziget, Madarászsziget, Lőcsös, Hosszu ercsét, Malomercsét, Csilisziget. Mind Duna által kőritett lágyfa erdők.

Ásvány

10. Falutöklevél, Belső töklevél, Jánosutszine, Gyalap, Kolbászréth. Határgödöri-réth, Faluréth. Ezek rétek nevei.
11. Csernyesziget, Csordaélléskulcsér, Kövecses, legelők nevei.
- [269b]** 12. Alsókölesföld, Felsőkölesföld, Eperjes, Varastó, Papföld, Porgolátok, Felsőkert. Szántó földek nevei.
13. Fazékföd, gyümölcsös neve.

Az Ásvány község és ennek határában elő forduló helynevekre vonatkozó írott vagy nyomtatott adataink nincsenek, ilyenek, ha valamikor léteztek¹⁷ valamilyik árvíz által olvashatatlanná lettek. A fentebb elősoroltak köz tudomás, hagyomány, szóval emlékezetből merítették.

Ásvány, május 8. 864.

Öveges József jegyző

¹⁷ Kiegészítés a lap oldalán: nem tudni melyik által.

[270a]

Helynevek. Bácsai községből – Győr megyéből

Az adat gyűjtés következő kérdőpontokra:

1. Bácsai helység tartozik Györmegyéhez, Tó-sziget – es Csilizközi járás szolgabíróséghez, 1848^{ik} év előtt külön álló Praedialis Bácha székhely név alatt volt, Tettes Gyórikáptalan Főispánsága alatt, mely szék elvult látva egész hivatalbeliekkel, és táblabírákkal, helyben létezett mindenkor, Szolgabíró, Főispán lakása mindenkor Győrben volt.
- 2^{or} Bácsa községnek egy neve áll most: mely ismeretes ország szerte magyar ajku nép ezek közül 705. Katholikus. 34. Evangelikus. 32. Református 15. Izraelita. öszvessen 786 lelekszám.
- 3^{or} A községnek 1848 év előtt Nemes Bácha Praedialis szék név alatt állott.
4. Község mikor emlétetik legkorábban? IV Béla Kírály idejétől 1235 emlékeznek iratok után.
- 5° Honnan népesítetett?
- 6^{or} Mit lehet tudni köztudomásból hagyományból irott vagy nyomtatott emlékekből a név eredetéről?
- 7^{or} Községhatárában előforduló többi topographia nevek: mező, dülő, szántóföld, kaszálló, legellő, halom, homokdomb, sivataghomok, fok, kisduna folyam, tó, füzes, körtelyes, nádas,

[270b] A tó kisduna folyamból szakad ki, az ugy nevezetett foknál, vagy is átjárónál, falu alatt el nyulván; a falu végen rajta keresztül, egy nagyszerű ujszilip készült 1863^{ik} évben; ezen tó kerité Bácsa, Vámos, és Kísbajcsi községet és ismét a kisduna folyamba szakad.

Bácsa községhez tartozik Esztergelősi puszta, a mely szántó föld, kaszálló, füzes, és nádasból áll: rajta keresztül folyik a kisduna.

Bácsai község határos keletről: Sz. Iván községi, Likócsi és Sz. Védi puszták, délről: Pataház, Révfalu, községek, és Sárasi puszta, nyugotról, Vámos község, Ejszacról Kísbajcs község.

Kelt Bácsán Aprilis 30^{án} 1864.

Nagy András p hadnagy
Szigethi István pm
Jegyző.

[272a]

Helynevek Csikvánd községből, Győr – megyéből.

[273a]

Helynevek

Győrmezei Csikvándi községből.

E' község létezik a' dunántúli, újabbi felosztás szerint pedig a' Soproni kerületben, Győrmezeinek Sokoróallai Járásában, melynek székhelye Győr. – E' községnek jelenleg csak egy neve él, melly országszerte ismeretes, tudniillik Csikvánd; hajdan volt e' községnek más neve, az az emlékezetet túlhaladja, mivel keletkezéséről semmi okirat nem létezik. Hogy mikor keletkezett e' község, tökéletesen tudni azt sem lehet, annyi igaz ugyan hogy már a' 12^{dik} században volt lakosa, de honnan népesített meg, arról semmi tudomás nem nyújtható. Továbbá, – hogy honnét eredett ezen község neve Csikvánd, bizonyosan nem tudatik, hanem következtetni lehet, hogy talám azon Chitvándi nevezetű családról nyerhette e' nevet ki e' helyet már 1200^{dik} évben bírta. – Ha felesleges nem lesz, ide záratik Csikvánd határának kiterjedése, mellyet Ejszokról Móriczhidai, Keletről és Délről Gyarmati, és nyugotról az Uj Malomsoki községek határai vesznek körül. Az egész térség tesz 2472 holdat 1600 □ öllel számítva, – ebből termő térség 2398 hold, és 74 hold terméketlen, mellyben mindennemű utak benne foglaltatnak. – Felosztatik az egész határ, a' következő nevezetű düllőkre, um.

Tanároki düllő, Szántó föld és rét, hajdan e' helyen tanyáztak a' községhez tartozott marhák, mely hely árokkal volt körül kerítve, innét keletkezett azután e' név „Tanya árok, vagy Tanárok.

Tótfő, Szántó föld, ezen düllő végében volt valaha egy vizes tó állás, mellyről e' düllő neveztetett.

Malomsoki utra düllő, a' mellette lévő Malomsoki utról vette nevét.

[273b] Csordósréti düllő, a' Csordósoknak, vagy Pásztoroknak e' düllő végében el nyuló rétvéről vette nevét.

Árokszegi düllő, hajdan e' düllő mellett eszteró forma árok lévén, hihető arról neveztetett árokszegnek.

Hosszu düllő, a' földek hosszúságáról.

Papai úti düllő, a' Papára vezető Utról.

Közép düllő, a' többi düllők által körülkerítettik.

Körtvélesi düllő, ez hajdán csemete bokros és körtvélfás lévén, 's így a' körtvélfakról neveztetett el.

Csonkacseri düllő; e' düllő végében hajdan lecsonkitott cserfa erdő volt, mellyről neve e' düllőnek származott

Temetőallai düllő, vége e' düllőnek a' Temetőhez düll.
Alsó kertallai düllő, az alsó soru kertekre düll a' vége.
Felső kertallai düllő, a' felső soru kertekre.
Kiserdő allai düllő, végében fiatal cserfás erdő volt.
Öreg erdő allai düllő, ennek végében erősebb 's idősebb faból álló erdő volt.
Sásási düllő, földje nagy része sásagos gabona termésre alkalmatlan.
Nyárásai düllő, e' düllő végében hajdan három nagy nyárfa állott.
Szelhosszai düllő, fel és alszél hosszában nyulikel.
Homokí düllő, e' düllőben lévő szél hordta nagy homok dombról vette nevét.
Írtási düllő, hajdan csemete bokros földből készítettett
Morgói düllő, nehéz szántásáról neveztetett el.
Négyesi düllő, a' falun fellül negyedik düllő.
Érre düllő, a' bakony érről vette nevét, mely éppen végében folyik el.
Tóra düllő, a' Malom helyén keletkezett tóra düll.
Csernásdombi düllő, szőlő hegy, cseres erdő szélében fekszik mintegy negyvenegy holdból álló, részint vörös homok, részint pedig kövecsből áll, jó asztali bort terem. –
Az utzák nevei. – Öreg utsza és Kereszt sor, hol nagyobb ré[274a]szint gazdák laknak. Kisutsza, 'Sellérek lakhelye egészen
Czigánszer utsza, a' benne lévő cigány házakról,
Templomköz, – ez utzában van az Evangelicusok temploma. Bogyálló, tóál-lás a' falu közepén, hová esőzés alkalmával a' viz egész falubeli házaktól ki és össze foly.
Vissza emlékezésből több neveket nem tudván az egész név gyűjtés ezennel bezáratik. Csikvánd April hó 21^{kén} 864.

Öreg Nagy Josef ×
Mészáros Pál ×
Szabo Sándor Biró.

általam Novák László pm Jegyző:

[276a]

Helynevek Dunaszeg községből Győr megyéből

1. Dunaszeg község a Sopronyi kerületben, Győr megyének az úgy nevezett „Tó-sziget és Csilizközi járásában” fekszik szigetközben, az öreg és kis duna között, Székhely Győr. – Ezen táj, szigetköznek azért neveztetik: mert a két duna között, mint egy szigetet képez. –
 2. A község nem bir többféle elnevezéssel, csak ezen név alatt ismeretes országszerte.
 3. Hajdan sem volt a községnek más elnevezése.
 4. Mily régi lehet ezen község, az nem tudatik. A nép nyelvén azonban fenn forog most is, hogy a helység helyén, valaha csak egy halász kunyhó lett volna azon halászok számára, kik akkori időben az itt folyt nagy dunában folytatták halászatukat. Beszélik, hogy a falutól keletnek 10 percz órányira malmok is voltak; azonban ezen duna helye most már mint álló tó, csak halászatra használtatik.
 5. Honnan népesedett be, nem tudatik.
 6. A község nevének eredetéről semmi adat sem tanuskodik, azonban oda lehet értelmezni, hogy e helyen régenten a duna folyása a partot igen szegte, minek a partossabb helyen most is megvan a jelensége.
 7. A község határában következő helyrajzi nevek fordulnak elő: Belsőhely, mely a község területét, a templom és temetőt foglalja magában. Hosszu káposztás, pusztakert, széles és öregkert, árokkal kerített káposzta és petrezselmet s egyéb zöldséget termő kerti földek a falu délnyugati részén. Csinád, egy [276b] oly dűlő, melyet nyugatról a kisduna, keletről pedig a szigetközi ország út határoz, leginkább tavaszi vetemények alá használtatik. Töhlát, kertallya, ásványi út, és lapos égés jó buzatermő földek. Rókás, öreg rét, sűdér és körtélyes, sovány szénatermő rétek. Alsó gyűrűs, bűdöstó, külső-hosszu és nagyosztály szinte buzatermő földek, melyeken gyakran az árviz károkot szokott okozni. Teksíny, fokikert szinte árokkal kerített szántóföldek, hol hüveles vetemények és lóhere természetik leginkább. Fenyős, kopár legelő, hol hajdan fenyőfa erdő volt. Gyerek erdő, vadkörte s egyéb szálás fákkal ellátott legelő, vadkörte és gelegonya szedés miatt a gyermekeknek igen kedvencz helye. Macska sziget, fűzes berek a kisduna parton, mely hajdan igen sűrű erdő léven, benne vadmacskák találtattak. Bolgány, fűzes berek és zöldséges kert a kisduna parton. Somosallya, bolgányi gyepp, Csinád vége, bokros, töhlát, a Gróf Viczay Család birtoka, résszént legelő, részint jó buzatermő földek; itt épült 1856^{ban} Gróf Viczay Uraságnak Gyula majorja,

mely Gróf Viczay Héder egyetlen Gyula nejü fíjáról neveztetett el; azonban a közkedvességü kis Gróf gyermekkorában elhalt. – Göndörösi hosszú, buza-termő föld. Göndörösi gyep, urasági legelő. Göndörös és gemes, buza termő-foldek. Öreg rét és hétrendes, Gróf Viczay Uraság rétjei. Ezeken kívűl van még a falu mellett 72 Catasztrális holdból álló Holt duna név alatt lévő tó, melybe egy csatorna segítségével viz áradatkor a kisdunából eresztetnek be a halak, és úgy halásztatik: de száraz idő járáskor nagy részben kiapad. A kisduna a határ nyugati oldalán foly el. Lapos, fűzfákkal be ültetett lapány hely, mely téglavetésre is használtatik. Foki ér, melyen áradatkor a szántóföldekről a viz csapoltatik le. Ország út, mellyen Györből Szigetközön át Mosonyba utaznak. Végre [277a] Csikor, mint 100 holdból álló tagositott bírtok, melyben jeles szántóföldek, rét és szőlő foglaltatnak a határnak déli részén.

Határossak: Keletről, Ásvány; délről: Zámoly és Ladamér; nyugatról: a kisduna folytán Öttevény sziget, a szárazon, Dunaszentpál; éjszakról: Báró Sina uraság Zsejkei pusztája és a Rárói határ.

A helyek, hogy miért nyerték ily elnevezéseket, a régiség miatt nem tudathatik.

Kelt Dunaszegen, Aprílis 16^{án} 1864.

Taródi József ms
jegyző.

Horváth Mihály biro

P. H.¹⁸

¹⁸ A pecsét felirata: Duna Szegh.

[279a]

Helynevek Dunaszentpál Községből Győr Megyéből.

1. Dunaszentpál helység, Győr Vármegyének, Tó, Sziget, és Csilizközi járásában vagy on, azért mivel ezen Fő Szolgabírói Járás három részletből és vidékből vagy on össze csatolva, ugymint: Tóköz, Szigetköz, és Csilizköz vidékből. Dunaszentpál azért szigetközi miután keletről a nagy Dunafolyam, nyugotról pedig a kis Duna folyam keréttik, 's így tehát Dunaszentpál helység a többi szigetközi községekkel együtt egy szigetet képez.
 2. A' községnek mindenkor is, és máig is mindig a Dunáról van az elnevezése, mert a falu felső végén éppen a házak mellett foly a Duna, és áradáskor a' szélső házakba is betolakodik –
„Egyebaránt Győr megyébe Pusztaszpál is létezik de távol a Duna folyamoktól.”
 3. Volt e' hajdan a községnek más elnevezése? E' községnek soha más elnevezése nem volt, se más külön féleképp nem iratott, mint most.
 4. A' község mikor említették legkorábban? A' községnek mikor keletkezésére még a legidősebb mostani emberek sem tudnak válaszolni másként, mint az állétyák a régi Öregek utáni halászból, hogy Dunaszentpál minden Szigetközi más helységeknel előbb keletkezett azt onnét is lehet gyanítani, miután ennek határa igen is magas fekvésű dombos hely, 's még régebben a Duna folyamok töltésekkel nem gátoltattak máshol biztos lakhelyet választani nem is lehetett
Ezer nyolcszáz 46^{dik} évben, midőn a' volt 's leégett templom, mely újja építés végett fundamentumostul szét bontatott mutatta, hogy először csak kis kápolna nagyságú volt, 's később a népek számához képest még két akkora mint az előbbi volt épített volt hozzá, 's már a máj időben igen rossz is, és kitsin is lett ismét –
- [279b] Igen kívánsian, ügyesen hányatott annak minden darabja széllel, a fundamentoma, a' nagy oltár alatt volt kripta nagy kő ajtóval ellátva de semmi felirással, de el végre sehogy és sehol sem juthatott az ember semmi irathoz, se a matrikulai irományokból kor keletkezte meg nem tudható, mert régebben 60 év előtt csak filialis község volt és azóta lett Plébánia községgé
5. Honnan népesítették? Hogy honnan népesítették, arról legkevesebb felvilágosítottó értéséssel aközségi lakosság nem szolgálhat, sem emlékezet; sem pedig írásbéli ismeretek által. –
 6. Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból s a t. a' név eredetéről? – Sem köztudomásból, sem hagyományból, avagy írott emlékekből a név eredetéről,

értelméről szinte legkevesebb tudomás, vagy értesítés nem adható, 's nem tudható. –

7. A' község határában előforduló topographiai nevek: 1. Kis kert alla szántó föld a falu felső vagy nyugoti részén mingyárt a házi kertek közelében 2. Öreg kert alla szántó föld két akkora amannál azért öreg névvel nevezetik, és mivel a kertek közelében vagon. – 3. Czini düllő káposztás kertek egyébb-eránt jó minőségűek, csak hogy a víz áradás által haszonvehetlenné lesz gyakran. 4. Czinfarka szántóföld, azért nevezetik Czinfarkának, mivel a czin-kertek végében ezen düllő következik magas fekvésű homokos föld – 5. Sovány parlag. szántóföld – nevezetét onnét vette, mert bár milly jó mivelis által is csak sovány, és gyakran parlagnak hagyatik, követses és homokos nagyobb-eránt. 6. Hosszufélhold. szántóföld – a nevezetét onnét vette mivel igen hosszú és tsak kevés mennyiségű, vagy is csak fél hold homokos rona föld. [280a] 7. Hosszu félhold alsó – szántóföld, szinte miként a felső volt nagyon hosszú és tsak félhold, egyébb-eránt jó természetű homokos föld – 8. Szilfaszer – Szántóföld az egész dülő derkon általános lapányos, 's régesben a dülő végében szilfa is állott a miért szilfaszer a neve. – 9. Közép dülő – szántóföld ez döbbs oldal dülők közepette igen kis dülötske, azért is közép dülő, mert több dülők végeig reá dülnek – 10. Követses. szántóföld, ez is magával hordozza a dülő nevét az által hogy követses, mert a keleti végén kívül a melly csak csekély – a többi dombos és ország utra használható követs dülő, igen sovány terméseket ad. – 11. Üstör – szántóföld, ez is hasonló a követses dülői földhöz, mert ezüst gyanánt tekintik a' termését mikor kaphatják, mint mai időben az ezüst. 12. Lenszer – szántóföld – ezen dülöt nem régiben tisztogatták ki az erdők és haszontalan bokroktul, és midőn dülöt képeztek belőle csak lent szoktak benne természeteni sok időig egyenes rona föld. – 13. Zabszer – szántó föld – egyenes szép rona föld – ez régebben olly tulajdonnal birt, hogy ha nedves idők jártak a termését a köd elszokta veszteni, és tsak általában azért zabot szoktak benne természeteni, ha több esőzés jár most is meg romlik benne a búza. v. rozs vetemény szeme, azért tsak zabszer düllő marad. 14. Laposkertek. káposztás kert. ez régebben mint duna folás nem volt használható mertigen lapányos gabonának most sem használható mert a fenék viz felveri – 15. Doborága – szántóföld dülő – egyenes rona föld – ennek a végén az egész dülőnek szinte duna ág folyt régebben, mély lapán és termés követ a part oldalba nem ritkaság található. – 16. Laposkerti düllő – szántóföld egyenes rona föld, nevezetét onnénd veszi, mert az elobbi laposkertre dülnek a földek lábbal – 17. Győri uti dülő szántó föld – nevezetét onnénd nyerte, mert a Györbe vezető kotsi ut eppen ezen dülő végében megy Györnek, 's onnénd vissza – 18. Szolgaszer – szántó föld – nevezetét onnénd vette, miután régebbi időben az ezen dülői szántóföldek általános csak a' szolgák bére fizetéseikbe lettek oda adandók – 19. Hosszu félhold. –

szántóföld egyenes róna [280b] földek szinte onnét neveztetek hosszú félholdnak, mivel csak ugyan hosszúak, egyébaránt pedig keskenyek és kitsin földek egyenes róna fekvésűek – 20. Barátok háza düllo – szántó földek – ezen düllo elnevezéséről némelyek azt hallották, és állítják, hogy régebbi időkben ezen düllok vegeinél barát lakás is lett volna, de az idő vas keze azt onnéd már elpusztította – 21. Vögyön által szántóföld düllo, ezen düllonek nyugott felöli végén csak ugyan olly mélyly vögy van máiglan is, hogy a' földek nagyobb részére ezen által kellett menni, és nagy víz áradáskor a' jelen élő emberek is látták hogy a víz azon vögyön sebes folyamba folyt a határon keresztül az alsó részére szigetköznek – 22. Kendereskertek – szántóföldek régebben is, és mái napig ezen kertek csak kender mag vetésre használatnak azért kenderes kertek.

Következnek a Rétek: 1. Kurta erdő kaszáló rét, miután regebbi időben erdő volt, jelenleg pedig csak néhány □ öl egy telkes gazda tulajdona mert nagyon kurta onnét viseli a kurta nevet a dunafolyam mellett ejszokról – 2. Halászpál sziget, a' duna közepén szigetet képez, régebben Bika szigetnek hívták, azért mert a him marhát benne legeltették későbbben pedig a Pál nevü Halász és társai benne szoktak tanyázni, és élelmeket ebben főzték meg, és a mai halászoknak is ezen szigeten gunyhójok is vagon – 3. Felső nyilas kaszáló rét, a' határ felső részén létezik és minden gazdának vagon osztálos nyilasa benne – 4. Közép nyilas kaszáló rét ez hasonló módon mint az előtti düllo használatik rónaság fekvésü – 5. Alsónyilas kaszáló rét, ez a nyilasok közt nyugotról leg alantasabb – 6. Nyolcz Rendes kaszáló rét – ez közönségesen egy helyes telek után 8 rendből álló rét – 7. Öt rendes kaszáló rét, ez szinte egy telek birtok után 5 rendből álló szélességet foglal magában – 8. Széles Erdő – kaszáló rét ez is ez a rétek közt legszélesebb, a melly régebben egy sűrű [281a] erdőségéből állott, és sűrű pagonyból úgy hogy benne a marha alig volt meg található – 9. Lapos igés kaszáló rét – ez régebbi időben 20. év előtt nemis használható Csincsár és mocsár volt, és ingovány – az ember közelibe nem is mehetett miután gyalog sorban nem lehetett megjárni, ez a határon egészen kívül – a szomszéd Dunaszeg – és Ráró helység határai közt van szoritva, hogy miképen esett a határon kívül arról tudomás nem szereszhető – 10. Gemesi düllo kaszáló rét ez is szomszédóságában léte az előbb említetnek, hogy Gemesi düllonek hívatik az onnét lehet, mivel a lapos igés düllo motsáros ingovány hel volt – a gemes pedig magosabb, – innend lesték a Gemek a' vízben lakó békákat nagy számmal, ez oknál fogva Gemesi düllonek hívatik máiglan is –

Következnek a Legelők – 1 a Legelők sorozatában elsőhelen áll, 1° a Bokros legelő, a mellyben mái napiglan is a régebbi időben kipusztított erdőség után növekedet bokrokat nagy mennyiségben lehetlálni a közös legelön – 2^a a' Pogány ilés – közös legelő – Erről közönségesen azt állítják, de a' látható

bizonságok is mutatják, hogy régebb időben mind tábor helek voltak, és a régi pogányok azon helyen soká tartózkodtak, magas fekvésű követses, és nem mesze hozzá a szántó földön a tulajdonos egy elavult edénybe letéve csekély mennyiségű ezüst pénzeket, kisebb nagyobb értékűeket is talált, a mellett az ezüst művesnek használat végett el is adott – az alsó részén a határnak vagy egy Pantér nevezetű lapány a kis dunából nyugotról kiindulva kétől mélységű is, és alább ismét a dunába folyva azzal egyesül, nagyobb vizekkel nagy fenék viz veri fel – több illen folás helek léteznek ezen határban, mik mutatják, hogy régebb időben a duna korlátlanul oda folyt hova akart, 's mind igen mélylyek – a határ nyugoti részén létezik egy Orbán tó nevet viselő lapány – ez még 1813^{ban} is mint haszontalan tér, a telek könyben foglal helyet ebbe régi időben csak ugyan egy Orbán nevezetű ember bele is halt – onnét nevezik Orbán tónak – a' határ nyugoti részén vagyon a' Báró Uraságnak saját használatára a' dunán által komp v [281b] vagy révjárás is. – A' határral szomszédos községek nevei keletről Dunaszeg község – Delről Öttevény – és Öttevény sziget – nyugotról Sarolta Báró Szina János ur pusztája Ejszokról Metsér község és Ráró község, valamint ismét Báró Szina Uraság Zsejkei és János majori pusztája – Dunaszentpál helység határát majd három negyed részben a kis duna folama keréti, csak éppen keletről nem – a mi az egész határt illeti aszántó földek és rétek mind magas fekvésűek – a szárazság igen árthatmas reá nézve.

Költt Dunaszentpálon Aprilis hó 28^{án} 1864.

Egyed Ferencz községi jegyző
által.

[283a]

[Enese]

Helynevek

Enese községből, mely fekszik Győr vármegyében Tóközi járásban, mely terület más nevezettel nem bír.

Enese falu hajdanán pusztá, – neve, hogy honnét eredt légyen arról egészen bizonyosat mondani nem lehet. Hagyomány szerint második András király által adományoztatott a jelenleg is létező Enessey család egy ősének. Ezen nevet említve találjuk Győr vára vivása alkalmával 1273ban Enessey Ákossal. A 15^{ik} században Hunyady János kormányzása alatt kelt családi újabb adománylevelben is, Enese a legrégebb időktől fogva mint pusztá említetik.

Az Enese névnek a környéken abbeli magyarázatja is van, hogy hajdanán innal levő (sagillani) rövid öszszevonással inas szóból eredett volna, mit azonban sem a család címerével sem más okmányal bizonyítani nem lehet.

Azt is mondják, hogy hajdanán nem Enese hanem Enise volt. A mi nem egészen valószínűtlen, minekutána ezen hely a régi időkben nagyrészt erdőségből nádasból és posványokból állott, s minthogy így bizonynyára igen keveset kellett jövödelmeznie: ezen két szóból enni se vonathatott öszve az Enise, mely név az adományozás alkalmával Enesére módosíthatott.

A község határában előforduló topographiai nevek.

Ördögáti dülő Sövényházi határban levő szapudi pusztával határos. Nevét hihetőleg arról vette, hogy ez hajdanában nagyon ingoványos hely volt, és itt egy gát volt.

Píppan hid, mely Enese és Sövényház közt a határon van.

Píppani rétek, az északi rész Szapuddal a déli fele pedig Kónynyal határos.

Fövényes az enesei határ déli részén a Kónyi határ szélén. Nevét onnét nyerte, hogy míg a Rába mellett vizitöltések **[283b]** nem léteztek, ezen folyó gyakran kiöntött és itt sok fövenyet hányt ki.

Cipó rét a Fövényes mellett a Kónyi határ szélén.

Kapitánné réte az Enessey család egy tagjának –, ki kapitány volt, – özvegyéről vette nevét. Kóny és Csécsenyel határos.

Helyes rét a csécsenyi határszélén.

Gerendádi düllő. Szántóföldek melylyek Csécsenyel határanak.

Borsó sorj dülő, Csécseny és Patonával határos.

Tiszfa réti hanság. Enese keleti részén a patonai doharéti hansággal ütközik.

Pörkölt erdő a patonai határ szélén jelenleg is erdő. Nevét onnét vette, hogy meggyújtotta valaki és leégett.

Fehértói töltés tagut, valaha györi országut volt, híres volt arról hogy sok kocsis meg sülyedt rajta.

Külső rét Enese keleti részén. Nevét onnét vehette, hogy távol volt a falutól.

Kis Sárdos rét Enese keleti részén a patonai szekeresi dűlővel jön érintkezésbe Öreg sárdos, rét mely a Rába kiöntése alkalmával a vizet az egész tóközéből a Rábcába vezette.

Tarci rét ezen rétnak tulajdonosa hajdanában valami Tarczy volt.

Domonkos rét, Nevét Enessey Domonkostól vette, a kinek neveről szinte van jelenleg a patonai határban, mely hajdanában szinte Eneséhez tartozott egy domb, mely domonkos várnak neveztették, hol Enessey Domonkosnak vára volt.

Kuti rét a domonkos rét mellett.

Kerek rét nevet onnet vette, hogy mintegy ó formán a viz kerítette.

Domonkos erdő alljai legelő jelenleg felvan szántva a bezi határ mellett Enese északi részén.

[284a] Vermes földek. Dombos hely, melyen vermek voltak.

Körtefa sziget, egy halom, melyen körtefák voltak és valaha álgutelep volt.

Belső Bodács, szántó föld és rét.

Alsó Bodács.

Tómelléki dűlő. Tó volt mellette miről nevéte vette.

Teleki dűlő, tagosztály előtt nagy telek volt, és erről vette nevéte.

Külső Siráki földek.

Irtási földek, nevöket onnét vették, hogy erdök voltak és kí lettek irtva.

Gecsemáné kert, szántó földek.

Eszteroi dűlök, itt két eszteró volt a Rába egy ága ellen, – mely hajdanában erre folyt és malom is volt rajt, melynek lábai most is meg vagynak, – melytől nevöket vették.

Temetői dűlök, nevöket a mai napig létező temetőtől veszik.

Utáltaljárói dűlök, x formán ment keresztül rajtok két gyalogut, és ezeken ismét keresztül egy kocsit.

Kiskerti dűlök, itt kertek voltak és hihető, hogy a falu is volt hajdanán.

Kotló ér, Csécsenyi hanbol jön s bele szakad a Sárdos erébe, mely a Rábczába szakad.

Potyondi sziget, mintegy 3 holdnyi nagyságu s a kotló ere keréti. Nevéte egy Potyondra való egykori tulajdonostól vette.

Nagy kerítés, erdő, mely nagy árokkal van kerítve.

Haramiás erdő, jelenleg szántó föld de hajdanán erdő volt melyben zsványok tanyáztak, a miről nevéte vette.

Ispánuti erdő, monda szerént hajdanán a györi káptalan birta s annak ispánja hihetőleg arra járt, s onnét vehette nevéte.

Enese

Száli csatorna, egykori tulajdonosáról vette nevét.

Gyalogutí erdő, gyalog út ment rajt keresztül. Jelenleg szántóföld.

Fülöperdő, nevét egykori tulajdonosáról vette. Jelenleg szántóföld,
[284b] Vargyas, szinte erdő volt és sok varjufészek volt benne, onnét vette nevét.

Nagy györgy kert, szántóföld, hajdanán gyümölcsös kert volt.

Öregerdő, igen nagy volt egy darabban, miről nevét vehette.

Enese April 29^{én} 1864

Hetvényi István msk
községi jegyző.

[286a]

Helynevek
Fehértó községből, Győr megyéből.

Alol irttak a' Községbeli öreg lakosainkat felhíva és kikérdezve: hírből az ős és nagy atyaiktól a' mint hallották, Fehértó, mítán a' határban tó van, és ez fekszik kelet éjszaknak, hajdan csak egy víz állás volt, és ezen vizállás évekről évekre szaporodott – és víz áradások is jöttek közbe, így ezen tó jelenlegi kiterjedése s 320. holdból álló – melléke körös körül nád termő. – És így a' község erről vette Fehértó nevét.

Fehértón aprilis hó 23^{án} 864.

Lenzsér András biro
Krakker Mihály T. b.
Ország Ignác jegyző

P. H.¹⁹

¹⁹ A pecsét felirata: FEHÉRTÓI KÖZSÉG.

[288a]

Helynevek Felpécz Cur: községből, Győr megyéből.

[289a]

Helynevek
Felpécz Curial: községből Győr megyében.

1^{ső} pontra Megye Győr, Járás Sokoróalla az utobbi nevezetét vette állétólag hajdani sok földes urai vagy is röviden sokurai nevezetből, Székhelye 1861 évtől kezdve Győr a' megyének fővárosa, ez előtt Téth, hol ezen név alatt a' fenyelesített évig Cs. Kír. Szolgabirói hivatal létezett.

Hozzá tartozik a' határ nyugoti vagy is téthre dülőre felső szélén fennálló Halí és Kís Hali Puszta elsőbb jelenleg T: Malkovich Zsigmond utobbi Szakonyi Ignázt úr tulajdona, hol mind két uraságnak díszes lakhelyei és gazdasági épületei épületei vannak.

2^{ik} „A' községnek csak egy helybeli elterjedéssel bíró és országszerte ismeretes neve él „Felpécz”, melyet még Árpád alatt bevándorlott Pecz vezér mint első birtokosától származtat le, és semmi más vagy idegen nyelvre fordított néven nem ismeretes.

3^{ik} „Eredetileg csupán Pécz, de a' nevezett első birtokos gyermekei közt a' hozzá kapcsolt birtok felosztatván a' helység nevezete is változott, 's innen eredtek a' még most is virágzó Felpécz és Kispécz valamint a' már csak hírből ismeretes Baláspécz és Alpécz is.

4^{ik} „Mint Pécz megszállása óta, mint Felpécz a' többször nevezett első bírtos családja elszaporodása óta.

5^{ik} „Részint az első telepedők koronkinti szaporodása, de nagyobb részt a' vallási villongások alatt ide menekült családok bevándorlása által kik kényszerülve az üldözések elől menyhelyet keresni, az ország több részéből ide gyülekezve – meghonosultak,

[289b] 6^{ik} pontra. Mí a' fenyelesített helynevek eredetét illeti, ez részint Fényes Elek fő statisztikai szerkesztő gyűjteménye – de nagyobb részt néphagyományból merítetett.

7^{ik} „Határában előforduló topographiai illetőleg álló nevek

a.) Bóttelek. A' határnak nyugati vagy is gyömörő és Halíra álló szélén, kedvező idő járással közép termésű szántóföld és rét, nevezetét vette néphagyomány alapján Pécz vezér egyik leánya férje után kí botos volt, és ezen birtokrészt neje után több évekig bírta.

b.) Halí puszta I-II-III szakasz rendes időjárással középtermesű szántóföldek a' határ nyugati szélén, nevét vette Haly Jakab ezen puszta első tulajdonosától, jelenleg több felpéczi közbirtokos bírja,

- c.) Alsó irtások és közép dülő színte Hali pusztához tartoznak, az első nevezetét nyerte mert erdei irtás a' másod mert I és II Szakasz közt fekszik.
- d.) Kétérközt. A' határ közepén középtermésű rét.
- e.) Ősztelek. Fekszik a' szántóföldek keleti szelín, alulról a' Kispéczi határra dülve, áltollába közép termésű szántóföld, hajdanába vadaskert, nevét a' benne nevelt őszekekről vette.
- f.) Alsó és felső Sárállás. A' község keleti udvar széleín, valamikor mocsár, jelenleg III osztályu szántóföld, de nagyobb részt fűzes
- [290a] g.) Langházallyai I-II. A' falun felüli szántóföldeknek keleti $\frac{1}{4}$ részit képezi, kevés rét és terméketlen homokos szántóföld, nevét vette Lang Jánosnak ezen dülő keleti vége fölött fekvő szőlőben először épült csinos lakházáról.
- h.) Győri utra dülő, A' szemerei határig illetőképpennel alsó széléig kiterjedve.
- i.) Tőrísvár. Szőlő a' határ felső vagy is Szemerei határra dülő szelín, nevezetét vette a' haszontalan erdők kitérése illetőleg kiirtásától, – termékenységére nézve sovány.
- j.) Keszővölgy. Felülről Tőrísvárnak határos, közép termésű szőlő, – lakják Felpéczhez tartozó mintegy 10 család kik szőlőművelésből élnek.
- k.) Lengyelvölgy. Felülről Keszővölgyel határos többnyire haszontalan vagy csekély termesű szőlő, nevezetét vette Lengyel Mihály ezen völgybe legelébb letelepedett egyéntől.
- l.) Havasvölgy. Felülről Lengyelvölgyel határos III osztályu szőlő, nevezetét vette a' még maig is benne legtovább tartó hótól.
- m.) Havasuton felüli és alolí, A' havasvölgy nyugati szélére dülő középtermésű szőlő, nevezetét nyerte Havasvölgytől.
- n.) Karácsonyi III. II. I. Keletről az erdő végekre nyugotrol az alsó és felső sárállási szántóföldekre dülő közép termésű szőlő, nevezetét vette Karácsony András ezen dülőbe első szőlőplántától.
- o.) Erdőre dülő. Előbbi tulajdonossa Kamaskó neve után hajdan Kamaskói, jelenleg a' keleti vége az erdőkre dülvén – innen nyerte fennebbi nevét, termésére III osztályu szőlő.
- p.) Kutyor és ez alattí. Felülről határos a' fennebbi dülővel, melyhez termésére hasonló.
- [290b] q.) Kishorgason alolí, Kishorgasi, Kis és Öreghorgas közöttí, Öreghorgason alolí. Felőlről Kutyoralattíval határos középtermésű szőlő, nevét vette az erdőre vezető utak horgosságáról.
- r.) Csapás és ezen alolí. Felső szomszédja az öreghorgason alolí dülő, középtermésű szőlő, nevét vette a' hajdanába az ezen keresztül az erdőre vezető marhacsapástól.

Felpéc

- s.) Vágotterdei. A' fennebbinek alsó szelível határos középtermésű szőlő és szőlőláb, valamikor erdő volt 's kivágotván – vágotterdeinek nevezetett.
- t.) Kerekaszali. Gömbölyű katlan alaku völgy, részint sílány szőlő részint haszontalan homok.
- u.) Máko. Vágotterdei dűlőtől elkülönözött kised völgy, részint soványtermésű szőlő részint haszontalan homok.
- v.) Kerítés. A' Győri utra dűlők nyugoti végire dülve a' szemerei határ mellett fekszik, középtermésű szántó föld és rét.
- x.) Sisekallya. A' kerítési dűlő nyugoti végire dülő kevés haszonvételű rét 's nagyobbbrészt homokbuczkák, nevét nyerte Sisek nevű molnár által annak nyugoti végén épített malmától, mely már rég elpusztult.
- y.) Szenímonai. Sovány nagyobbbrészt haszontalan szántó föld nyugoti vége a' bakonyérre dölve, nevét vette bizonyos Széni nevű molnártól, kinek ezen helyen szinte már rég elpusztult szélmalma volt.

Erdők

Ezek hajdani tulajdonosaik neveik után nevezetnek, ugymint Eszterházy, Kisfáludy, Kézy, Hamvay, Lepossa Bozzay, Hunbás, Sajgó, Matkovich, Aróssy, Falaky, Czígány, Hamaskó 's a't. de jelenleg több közbirtokosok tulajdona.

[291a] Erek

Bakonyér. Nevezetét vette Bakonytól honnan eredett, a' kis péczí határtól kezdve a' községi rétek és káposztaföldek között kímetszett Csatornán folyik felfelé a szemerei határnak, van rajta a' téthre vezető uton egy fahíd és ezen alol egy három kerekű malom, mely a' közbirtokosság tulajdona, folyását Szemerétől Koronczonak veszi, hol a' Marczalba szakad.

Kelt Felpéczen 1864 Majus 20^{án}

Török Ferencz m
Jegyz

Tóth János ms H Birája
Pápay I'stvan
Lénárth Josef ms
Bonay Sándor ms
Zathuretzky László ms

[294a]

[Gönyü]

Györmegyében kebelezett Gönyü község határának egyes részei következő külön nevezettel hivatnak:

- A község neve: „ „ „ „ „ Gönyü.
1^{ör} Duna mentében alulról: „ „ „ „ „ Papdomb.
2^{ör} 9to 9to „ „ „ „ „ reznek (lapos helyet értenek alatta.
3^{ör} A faluhoz közel van egy domb: „ „ „ „ „ nyárfai domb, alkásdomb.
4er Öregduna mentiben felülről: „ „ „ „ „ Kápolnadomb, egy része az országut mellett van.
5^{ör} Dunamentében fölülről: „ „ „ „ „ Zengődomb, v. érszéle; mivel az ér szélén húzódik el.
6^{ör} reznek; „ „ „ most nevezik még „ „ „ „ Későrétnék.

Kelt Gönyün Aprilis 16^{án} 864.

Kutník györgy Bíró

[295a]

[Gyarmat]

Tekintetes Györmegye sokoró allai Járás Gyarmathí község mellyben a lakosság nyelvre nézve Magyar, és Németh, ezen község eredetitol fogva Gyarmath község nevét viseli, hátárának kiterjedése 's leírása:

1^ő Ejszokról Szentkuti község határával útközik össze ugy nevezett Erdő allai dűllő, melly régenten Erdő – tuskés volt jelenleg szántóföld, – mellynek végében egy ér van lapányos, esőzések alkalmával vízállásos, de többnyire száraz, – keletről róna. Erdő – körülötte két külön nevezetű szőlőhegy az egyik Uj. a másik Óh hegy nevet visel, ezen hegyek végében van ugy nevezett szőlő allai dűllő, szántó föld, melly a szomszéd község Szerecseny – Csíkvánddal határos – délről Farkasdombi dűllő, mellynek végében egy kis ér van nem rendes vízállásos lapányos, szinte délről úgy nevezett hármashalomallai dűllő róna, a szomszéd Vaszari hatarral jön összeútközésbe, továbbá zsótaí dűllő, alsó penyvádi dűllő, alsó penyvád dél nyugoti részről, melly Takácsi és vaszarral határos, – az ország ut felüli részen nyugotról jobban Köles földi dűllő, valamint úgy nevezett öreg réti dűllő róna, szinten Csíkós réti pusztaja majorság másként pirics nyugoti részről, úgy felső penyvádi dűllő nyugotról határos [295b] Csíkvándal, róna, ezen földek végében lapányos természetlen vízállásos, – sótagos, – homokos szinten nyugotról hosszú dűllő nevet viselő szántóföld szinten Csíkvánddal határos, ennek végében van úgy nevezett vak ér, vízállásos esőzések alkalmával természetlen, ezen földek éjszaki részéről van egy kis kerekas erdő, továbbá kishármosi dűllő, ezen dűllő szántóföld jó minőségű, termékeny külömben legeredetiőbb el nevezése malom dombi dűllő, –

Ezen községnek itt megnevezett dűllők képezik határát.

Kelt Gyarmathon 864. ápril 20.

Liszbauer József
Községi Bíró,
Nagy János jegyző
által.

[297a] Gyirmóth Helység le-írása.

Gyirmóth-i Helység fekszik Győr vármegyének Sokoró-Allyai járásában, a' Rába folyó partján mellynek határában a' Marczal folyó szinte a' Rábába ömlik. – e helységgel szomszéd keletről Csanaki helység és egy részben Győr városa – délről Ménfői puszta – nyugotrol Koronczó helység – és Rába-patona, ugy éjszakrol a' Rábán tul Ikrényi puszta – és Győr Városának határa, mely régente a' Vár erődítményeknek motsárokkal körül vett emelvényeit, és ágyutelepeit – sánczolataival együttí föld hányásait elő-tünteti.

E helység, mely a' Győri Székes Káptalan által 1740. év körül népesített bé – három kisebb szerű pusztákból alakítottatott öszve, 's csak ís 1815. táján eszközlött határ járás által különítetett el – Koronczó helység határától;

A' be-népesítés Svábokkal történt, melynek igazolását az 1785^{ki} urbéri Lajstrom bé-győzi – jelenben azonban néhány vén asszonyokon kívül a' németh nyelvet senki sem érti – az el-magyarosodásra legnagyobb bé folyással voltak nehai Nemes Istvánfy és Marton helybéli Lelkész Uraknak pásztorkodásai, kik a' németh nyelven eszközlött egyházi beszédeket – lassankint [297b] ált változtatták – az ebbéli számtalan ellenük intézett fel-adások az egyház megyei hatóságok levél-táraiban léteznek. –

A' Győri Káptalan mint volt földes és Kegy Uraság által a helységben épített Templom 1769. évben avattatott fel – a' templombani fő bejárásnál a' templom építésének éve 1769. kőbe vésvé szemléltetik. –

A' helységnek egész ki-terjedése 3200. magyar holdakat téssen, mely 33 23/32 urbéri Telek- és 42. házad Zsellér állományát foglalta magában; a' földes Uraságnak 1720. táján volt itten egy vízi malma, mellyet utóbb az Ország gyűlés, Sopron, Veszprém, Vas és Győr Vármegyék sürgetéseí nyomán, mínthogy a' Rába folyó vizét fel-tartóztatta, mint kártékonyat semmisített meg. – ezen malomnak alap kőveí faragott kővekből lévén szerkesztetve, – a' téglák 1720. 1721. és 1730. számokkal voltak nyomva. és G. V. betűket tartalmaztak. mely Győr Városának magyar betűít ábrázolták.

Ezen kívül volt az uraságnak itten egy nagy szerű serfőző háza, mely a' mostani Kortsma ház helyén állott, és Győr Városát látta el – ser ítallal

Mind a' két urasági épülethez adatva lett egy darab rét, mellyet malom szígetí, és Serfőző réteknek neveztek el, ebből állott az urasági majorsági bír-[298a]tok, mely terület 1857^{ik} évben eszközlött tagosítás alkalmával mint a' helységhez közeli tér a' volt jobbágyság tulajdonához mérettetett.

E helységnek határában létezik Sebesí dúlló, mely egy ómladozó vár résznek maradványait egy ez előtt 40. évvel tüntette elé. – mely Győr várának erőségét képezte, és vég várát tette, valamint a' Rábán tulí részekre esett és építette volt az ugy nevezett Patonái vár Kastély is.

Az úgy nevezett belső réti volt legelő területénél látható, hogy a' Rába folyó mótárait, meredeken fel-hányt és mesterségesem szegletesített föld magaslatok különítették el. – mely emberi kéznek műve volt. – minthogy a' partnak oldalain székes boltozatok tűnnek elé – és több helyeken még most is konyog a' föld – a' kérdéses magaslaton 1863. évben a' birtokos Lengere János Úr kutat ásatván mídön a' kut ásók ott öly mélységre hatoltak több rendbéli tölgy fa karrókra akadtak – mellyekkel hihetőleg a' föld sánczolati munka vette valaha kezdetét – a' boltozati téglák formája mellyek \square ily idomzatban voltak egy fölé téve – alól 1 ½ lábat fellül pedig ½ lábat tettek hosszúságban a' boltozatok belséje különös követses vegyülettel voltak töltve. – [298b] a' téglák ásás közben mint el-mállottak, csak is mídön annak darabjai, a' szabad legelőn több ideig heverték nyerték vissza kő-keményiségüket. – a' proba ásatás 1854. évben eszközöltetett, – a' téglák és építési üdőszak római birodalom üdejére esik – kiknek az Arabonia tartományban több rendbéli telepítményei akadtak. – innen nem mesze a' Tagosítás által nyert Koronczóra vezető közlekedési utnak tő szomszidságában fekvő legmagasabb homok dombon, mely Amtman János birtok tagjába esik – temetkezési urnákra is akadtak. –

Gyirmóthi helységnek határa az 1704. évi Julius 8^{án} eszközölt Rákóczy féle híres ütközet alkalmával, mely 3 ½ napig tartott, nevezetes szerepet játszott, hol, különösen a' fentebb említett föld magaslatnál a' Császári Katonáság Győr Várának erőségéből szállítottatott ált az öldöklés helyére – e hegyen lévő 3. vad körtvély fákat, mellyekből jelenleg csak egy darab roppant nagy körtvély fa még élve tengődik, az utókor Vén fának nevezte el. – az elesett bajnokok csont vázaít, különösen a' bábota düllőben lehet találni —

Gyirmóthi helységnek páni völgyi területe mellett lévő Lippay Sándor féle Koronczói határbéli tag-birtokon [299a] 1847 évben romai arany is találtatott Nagy Sándor üdejéből. – mely azomban nyereszkedő zsidó kezére került – nem külömben néhány kis ezüst és réz pénzek. –

A' gyirmóthi páni völgynek Lacza domb féle magaslatán ágyu telep föld hanyás is létezik, mely terület Lippay Sándornak gyirmóthi tagi birtokát képezí. –

Gyirmóthi Száraz területnek nevei e következők – Köles földi – hoszu földi – Kereszt uti – Pap réti – Csorda nyomi – Fehér földi – Bábota – Sebessi – Róka luki – Fél holdi – Lencse dombi – Temető allai – Győri uti. – düllők – a' Réteknek nevei pedig – Öreg haraszt – Holló fészek – Soós tó – dobos – hol győr várának lételekor a' gyakorló dobosoknak dob verési lármájától nyertt el-nevezésenek lenni állittatik – míg is öreg és kís vargyas – martzal előttí – belső réti – laposi – Salamon – és malom szígetí legelő részek. –

Gyirmóthi területre különben a' szomszéd helységbéli magaslatokrol, a' Rába és Marczal folyó vizein kívül három helyen ömlenek a' fővenyet hozó

csatornák – melyek az éveknek különböző részeiben nagy károkat okoznak, a' rohanó sebes vizek az el-terülő réteket [299b] soványító homok fövények borítják el. – különben gyirmóthi helység határának magaslatai futó homokot tartalmaznak, mely különösen a tavaszi szelek alkalmával az alanti agyagos és kőtött homokos téreket szokta el-borítani. –

A' mostani birtokoság nevei e következők – Győri Káptalan mint volt földes Uraság – az illető Tag-birtokát Koronczó, és R. Patonái határok mentében vette ki. – 2. Lippay Sándor, ki gyirmóthi volt 4 2/64 rész jobbágyi birtokát Koronczói nemesi birtoka mellé egy tagban vágatta ki. – Probszt Ferencz Ur 2 31/64 rész birtokát, a' Káptalani tag-birtok mellett nyerte ki. – ennek szomszédságában 3 14/64 telekben Lengerer János tag-birtoka. – Bezeredy Kálmán Ur 1 4/64 rész Jobbágy birtokát egészben a' Serföző rétből a' rábán tulí részből vette ki. – továbbá tagban Völfinger József – Amtman János és Ríher Jos'ef illető birtokjaikat, vették ki. – végre közös legeltetés mellett darabokban – Galambos István – Kamotsár Mátyás. – Gotzman Márton – Grabíts József – Kokay István – Galambos József – Angyal Pál, Takács Mihály – Klausz József – Kertiás István Kamotsár Józsefnő, Ör: Horváth József – Csusz Mihálynő – Takács Józsefnő – Neyperger Mátyás Kertész András – Ör: Bedy János – Juhász Sándor Galambos Mártonnő – Grábíts Márton – Gotzer halász József. Símór István – Egyed Mihály, Bo[300a]gítzer István – Galambos Márton – Horváth György – Veisz Lörintz – Veisz István – Veisz István Ferencz – Egyed István – Galambos Mihály – Kertész János – Schrání Mihály Mihály – ifj. Horváth Mihály – Németh Györgynő – Berkí János Költtl Márton – ör Inháizer János – ifj. Inháizer János – Grábíts István és Grábíts György. – Jelen volt-jobbágy birtokosok a' maradék földjeikért, melyeket kész pénzben váltondják meg a' volt Földes Uraságnak e fejiben öszvesen 16,460 f. 58. xr osztrák értékben fűzetnek. –

E helységnek tő szomszédságában lévő Csanakí helység határában lévő egyik szőlő hegy magaslatán létezik, azon elő szil-fa – mely mái napig Rákóczy fájának nevezetik, és emlékül kegyeltetik. – ezen fához, mint a' hagyomány emlékezik – Rákóczy Ferentz kötötte lovát akkoron 1704. évben, midőn a 3 ½. napig tartott 's résziről szerencsétlenül végződött Koronczói csata végződött miről a' magyar köz-mondás, nagyszerűségénél fogva azt tartja „több el-veszett Koronczó alatt.”

Alol irtt mint a' Veszprémi Káptalannak 1834. egész 1843 évig volt Urodalmí Ügyviselője és hiteles helyí Levél Tárnokí Jegyzője, az ottani rítka becsú magán levél tárába tulajdonképpen olvastam azon 1702^{től} egész 1704. évig ter[300b]jedett naplót – melyet a' Veszprémi Káptalannak akkori üdőben 36. számú Kanonokjai közül az, ki Sopronyban menekült, a' kérdéses háboruskodási üdőrül tulajdon kezeivel vezetett, és irtt le. – ezen Kánonok emlékezik a' Háiszter féle had vezér katonáinak borzasztó kegyetlenségeiről

– melyet Veszprémben el-követek, a' többek között el-sorolja, hogy a' 36. kanonok társai közül tsupán ketten menekülhettek meg-életben – az egyik tudni illik Tihanyban, ő pedig Sopronyban. – mi több 9. kanonok társai a' vasas katonák által a' veszprémi Székes Egyház fő oltárja előtt ölettettek meg. – A' Koroncói csatáról ugy emlékezik, hogy ottan negyed fél nap alatt 16. ezren vesztek volna el. – a' Debreczeni Insurgensekről azt jegyzi, hogy Koronczó alatt 7. katonán kívül mind el-vesztek. – a' hol jelenvalóképpen is a' hartzi állásokrol nevezett hegyet, most is Debreczennek nevezik. –

Gyirmóth tő szomszédságában lévő Koroncói Öreg pagony erdő részben létezik azon régi ut is, mely előbb budaí, utóbb pedig Ménfői utnak nevezte-tett. melyről a' régi Koroncói nemes birtokosok azon fel-[301a]fel-világosítást adták alol irtnak, hogy a' kérdéses uton egykoriban Mátyás Király budárol titkon Poky Várban mely a' Téthi határban létezett, ugyan Poky leányához, kivel szerelmi viszonyban volt, utazgatott.

Meg-jegyzésre méltónak tartom, hogy Győr Vármegye helyiségeinek Mátyás Király üdejébéli okmányai, mellyek az azon kori fel-világosításra rop-pant fel-fedezést adnának, a' Szepessí Káptalanban léteznek, mellyeknek ált szállítását a' Veszprémi székes Egyházi Káptalan, jólehet kérése az 1825/7 ország gyűlésen bé-czikkelyezettett, eredmény nélkül szorgolta. –

Fel-jegyzendőnek tartom a' határos Koroncói helységre nézvest azt is, hogy alol írtt 1844. évben, mint Szentpétery féle koroncói jószág birlalója, az ugy nevezett Füzékí réten a' bakony ere mellet birtok el-választási árkot huzatván, több rendbéli Rákotzi féle vas csákányokra, és több hartzos cson-tokra találtam. –

Költt Gyirmóthon 1864. évi Május 5^{én}.

Zombori Lippay Sándor
helybéli és koroncói birtokos

[302a]

[Győr]

Győr szabad királyi város, Győr vármegyében a' Duna, Rába és Rápcza folyók összefolyásánál fekszik, mintegy 18000. – 20000. lakóssal, kik nagyobb részint kereskedők, iparosok és mezei gazdák.

A mi a' városnak régi történetét elnevezését általtában történeti, és Statistikai viszonyait illeti, az több tudományos munkákban, ugymint történeti, és geográfiai kézi könyvekben megírva van; a' több helyeken elszórva lévő történeti és Statistikai adatoknak rendszeres összeállítása, és ezek alapján a' város történetének megírása, szaktudós körébe vág, és hosszabb időt és kutatásokat vévén igénybe, ezen jelentésnek tárgya nem lehet. Mint tudomásomra van T. Ráth Károly ur, magyar akadémiai tag, már rég óta foglalkozik az ide vágó adatok gyűjtésével, és szándéka van Győr város történetét megírni.

Győr városa topographiai viszonyait illetőleg a' városi határ felosztása, és a' düllök elszámlálása alább következik. Általánosan megjegyzendő: hogy Győr városában a' mezei gazdaság inkább iparágul szolgál, mit azon körülmény is igazolni látszik: hogy egy magyar hold szántóföldnek évi bére 15–30. forintig megy, a' földek birtoklása nincsen korlátozva telkek szerint, hanem az egész határ szabad tulajdon lévén, a' helyrajzi számok szerint történnek a' birtokbani változások, ösökről firol fira szálló birtokok nem találhatók, mert a' helyi viszonyoknál fogva a' földek jobban kereskedelmi tárgyakul szolgálnak, és ennél fogva a' birtokban igen sok változások fordulnak elő. –

A gyakori új birtoklások következtében [302b] a' dülöknek és földrészeknek elnevezéséről biztos adatokat szerezni nem lehet, mert az új birtokosok sohasem törődtek az illető düllök nevezésével, sőt egy egy dülöknek több elnevezése is van, –

Győr városnak határterülete 7325 katastralis holdat tészén, melyből a' városnak magántulajdona 3692. hold, a' többi magánosok birtokában van. –

A város határa két részre osztatik.

Első rész: A Rápcza és Rába folyók közötti rész, egészen az Ikrényi és Abdai határokig, a' következő dülökkel:

1. Pinnyédi temetői dülö. Nevét vette a' győr megye területén, a' Rápcza folyón tul fekvő Pinnyéd falutól, melynek temetője a' lapályos határ miatt győr város területén van. –
2. Városi legelők. Ezen legelőknek a' Rápcza melléken lévő része Somosnak, és városok labjának nevezetik. –
3. Pósdombi, vagy első ároki dülö. Hihetőleg azért mert a' legelők melletti árokknál kezdődik. Pósdombi nevérol semmi felvilágosítás nem nyerhető. –

4. Második ároki, vagy Fazikas vermeki dülö. Ez a' legelökön tul a' második dülö. Régebben itt volt a' györi fazikas czéhnek agyag verme. –
 5. Mindeldombi dülö. Györben birtokos Mindel családtól vehette elnevezését, a' mely család jelenleg is birtokol.
 6. Kis hosszú völgyi dülö. –
 7. Nagy hosszú völgyi dülö. Elnevezessük hihetőleg természeti völgyes fekvésüktől származott. –
 8. Mákos vagy Ikrényi uti dülö. A györ várossal határos Ikrény pusztára vezető ut mellett fekszik a' Mákos nevezetről semmi adat nintsen. –
 - [303a]** 9. Rajcs szegleti dülö. Elnevezéséről semmi adat nintsen.
 10. Katona réti dülö. Ez egészen a' város tulajdona, egy része mintegy 60 hold szántóföld, mely Malomelei földnek hivatik, azon okból, mert régen a' györi káptalannak az ott folyó Rábán malma állott. A másik része a' Rába kiöntésének kitett rét, és áll 26 szigetből, öszvessen 393. holdat téssen, a' szigetek következő elnevezéssel birnak. 1. Hiteli Sziget. 2. Vékony Sziget. 3. Vörös Sziget. 4. Bodó Sziget. 5. Gyöngyös Sziget. 6. Generalis Sziget 7. Gérs Sziget. 8. Lazutics Sziget. 9. Bujóki Sziget. 10. Mesterházy Sziget. 11. Baranyai Sziget. 12. Patonai Sziget. 13. Galambos Sziget. 14. Sárkány Sziget. 15. Hardi Sziget. 16. Szántó Sziget. 17. Rákász Sziget. 18. Sári Sziget 19. Gerencsér Szigeth. 20. Szekrényesi Sziget. 21. Kapitány Sziget. 22. Skulteisz Sziget. 23. Neveki Sziget. 24. Kovács Jeseusz Sziget 25. Kunyhó Sziget. Mindezen elnevezések régi időkből maradtak fent, és hihetőleg bérlők neveiről neveztetek el. –
 11. Szabad rét dombi dülö. Nevezetéről semmi adat nintsen.
 12. Harasztli dülö. Fekszik a' Rába folyó mellett, nevét a' parton lévő bokrok és harasztoktól vehette.
 13. Fetskeparti dülö. A rába mellett fekvő partos rétekből áll, melyek a' városnak tulajdonai. –
 14. Góré dülö. – 495 holdat tévő legelő, a' város tulajdona, fekszik a' Rába melléken. A helybeli lakosok a' Góré névből származtatják Györ városnak jelenlegi nevét Czéh János szinte ezen véleményen volt, értekezést is adott ki e' felül, azomban Ráth Károly ezen véleményt alaptalannak tartja. –
- Második rész. A Rába és Duna között fekvő rész Csanak, Kis-Baráth, Kis Megyer, Hetse, Szt-Ivány és Likócsi határok mellett a' következő dülökkel. –
- [303b]** 15. Kalvaria dülö. Nevét vette a' kalvaria hegytől, hol hajdan hagyomány szerint Prépostság létezett ezen czim alatt Praepositura S. Adalberti de Monte Jaurinó, mely jelenleg is a' györi káptalan kebelében jövődelmes Prépostság. Ezen dülöben fekszik a' városnak Huszár rétje, mely állítólag nevét onnan vette, hogy 1809 ben a' györi utkozet alkalmával a' Huszárok ott táboroztak.

16. Homokgödri dülö. – A városi homok gödörtől neveztetett el. –
17. Budai uti dülö. A budára vezető ut mellett
18. Kis kuti dülö. Nevét vette egy igen jó vizü forráskuttól, melyhez egy liget és mulatóház tartozik, 's nyári mulató helyül szolgál, jelenleg Széchenyi ligetnek nevezetik.
19. Sikszéli dülö. Fekszik a' Likócsi pusztá mellett, nevét sik fekvésétől vehette. –
20. Fehérlaposi dülö. – Elnevezéséről semmi adat nintsen.
21. Sóska dombi dülö. – Hasonlókép semmi adat nintsen.
22. Kertallyai dülö. – Fekszik a' külvárosi kertek vigíben.
23. Téglavetői dülö. – Régi időben téglavetője volt rajta a' városnak, mert egy darab föld is téglavető helynek nevezetik és ettől lett az egész dülö elnevezve.
24. Nádasói dülö. Nevét vette a' benne lévő mocsáros helytől, mely máskép Ördög laposnak is nevezetik. –
25. Jáki laposi dülö. Semmi adat nintsen elnevezéséről
26. Kokas hegyi dülö.
27. Malomszeri dülö. Ezen két dülön fekszik Szabadhegy nevü külváros, a' városhoz fél órányira 1600. lakossal, kik mind mezei gazdák, Szabadhegynek alsó része nevezetik Kokashegynek, mely elnevezéséről adat nintsen. **[304a]** A felső rész pedig nevezetik Malomszernak mert Kis-Megyer felé egy dombsorra néz, mely alatt régen vízfolyás, és azon a' Pannonhegyi Föispánságnak malma volt, az ezen domb alatt elnyuló
28. Malomdombi dülö. Szinte az elpusztult malomtól neveztetett el.
29. Borsóhegyi dülö. – Ismeretlen okból nevezetik így. –
30. Kiskuti dülö. Fekszik Győr város és Szabadhegy között a' Pánzsá ér felé. Nevét vehette egy oldal uttól mely rajta keresztül vezet, a' városból a' Pánzsá hid felé. –
31. Sörföző dombi dülö. Elnevezéséről nincs adat.
32. Sáncai dülö. – Elnevezéséről semmi adat nincsen. –
33. Rába dülö. – A' rába folyó mellett fekszik, nevét attól vette.
34. Pánzsai dülö. – Nevét vette a' történeti nevezetességü Pánzsá értől, mely a' Bakonyban ered, és Győrnél a' Rábczával egyesül. Ezen kis folyó már Béla király névtelen jegyzője által említetik.
35. Gerentséri dülö. Fekszik a' Rába melléken nevének eredete ismeretlen. –
36. Nagy réti dülö. – Fekszik Csanak helység felé. Nevét vette a' majd nem egész dülöt elfoglaló Nagy réttől, mely a' város tulajdona, 's 300. holdat tészén. –

A most elösorolt dülökben egyes földeknek és réteknek különösen a' város birtokában lévöknek még különös elnevezéseik vannak: ugymint. Kis lapos, Kis-les, Nagy-les – Bikarét, Jánospapországa, magyar Czirkaér.

Győr

Német Czirka ér s. a. t. mely elnevezések igen hihetőleg vagy az illető földeknek természeti fekvéséből, vagy pedig már elfeledett régi emlékekből származtak. –

Győr, Augustus 1. 1865

Steffanics Dénes
Győr sz. k. városi
számvevő.

[306a]

Helynevek

Győr Csanak községből, Győr megyéből.

A helynév kimutatás a tulsó lapon látható. az utasítás után.

[306b] 1^{ör} Sopromi kerület Győr Megye Pusztai járás Csanak hely és hegy község

2 Győr Csanak helyben elterjedt és országszerte ismert név

3 A községnek mindig megszállásától kezdve Csanak volt a neve

4 A község 1642^{ben} említetik legelőször

5 A helység Soprom és Mosony megyékből népesítetett ezek elszaporodván egy része a lakoságnak a község nyugoti határán elterjedő hegybe, mely akkorában erdő volt költözött A St. Mártomi fő Apátság mint kegyuraság ezen erdőnek kiirtását és helyébe szőlő ültetést [307a] és művelést megengedte ezen hegy lakóknak, és így származott a hegy község.

6^{or} Két ember a Rába folyónál állván, egy Csónakot láttak a vizen ekkor az egyik azt mondá Csonak jön a vizen a másik azt mondá erre. legyen a mi falunk neve csónak. ez pedig német lévén, a csónak szót így ejté ki: Csaanak és így maradt rajt Csanak. Győr Csanak pedig azért hogy megkülömböztessék a másik két Csanaktól t: i: Rába és Kis Csanaktól más részt pedig azért mivel Győrtől csak egy orányi távolságban fekszik

7 A helységben következő dülök vannak u: m folyókuti, rába kis kuti, hegy oras, kereszt és király széki dülő A hegyben reiter dülő Reiter Josef hajdaní birtokosától vette nevét, hegy allyai józan, kremmer, világos vári és Rákóczi dülő ez utóbbi nevét a hegytetőn álló rákóczi fától vette melyről azt állítják hogy II Rákóczy Ferencz lovát ezen fához kötötte és alatta meg pihent Győr Csanak hátáros keletre Győrrel, nyugotra Ménfő és Gyirmóth községekkel éjszakra Kis-Baráth. délre Győrrel

Kelt Győr Csanakon April 24ⁱ 864

Veller András Biro
Rafinger János
Stefan Wolkerstascher
Buj László Jegyző

[308a]

Győr Szemere.

1. Megye Győr

Kerület –

Járás Sokoróallai (nevét veszi e járás Sokorou régelpusztult falutól, mellynek jelenleg helyiségét sem lehet kijelelni a XIII^{ik} század elején Koplón, – család birtoka volt, köznyelven a Sokoró szót onnan származtatják, hogy a vidéket sok-ur bírja. – 1853^{ik} évben ugyan ezen járás téthi járásnak is hivatott, melly nevét azon Téth községtől vette, mellyet szinte a XIII^{ik} században Teha spanyol Zsidó bírt (Cod. dipl.).

2. Győr Szemere.

3. Ennél egyéb neve nem ismertetik.

4. Tudomásomra 1444^{ik} évben Ulászló Király Szt Mihály Arkangyalról címzett Csornaí Prépostot és Felpéczi Danielt mint királyi embert (homo regius) kiküldi, hogy a Győri Káptalan tulajdonához tartozó Szent Páli pusztá határait jelelné ki, ekkor említettik Szemere melly possesszió részéről Szemerey János mint akkori tulajdonos jelent meg, mikép Koronczó részéről Bezi és Koronczói Koromzay Sebestyén, Ménfőről pedig Gura János tisztje.

5. Nemtudatik.

6. Árpád Győr megye e részének elfoglalásakor: [308b] különösen a vidéket az ősvezérektől származott magyaroknak hogy adományozta számtalan okirattól kitűnik. Így Tóköz vidéket Enese nemzetségnek, melly máig is Győr megyei család. Poki-nak, – Téth, Szemere, Baboth közti tért, hol Pok várt még mais minden téthi ember ismeri, de ma már csak romhelye látható. Fél, – Kis, – Balázs – Péctet. a Pécz nemzetségnek, mellyből a Péci, Berzenczei, Aponyi és Ööry családok erednek; – Hogy Árpád e vidéken járt legbizonyosabb mikép szomszéd Tényei határban lévő máinapig Tábor völgynek nevezett helyiség mellett egy kut Árpád kutja – hivatik, s így hihetőleg Szemerét a Szemerei család kapta, melly család, hogy 1444^{be} e helységet bírta a 3^{ik} pontban felhozottakból kétségtelen.

7. Csonkás, hajdan erdő hely s hihetőleg a fák csonkázásától kapta nevét. Bagó Gyép, itt egy Tradicionális ugynevezett Bagó vár is említettik, mellyről felvilágosítást senkisé tud adni. Hoszú és rövid Föli, Sárdos erdő nevét hihetőleg az allában lévő mocsároktól vette, ezen mocsárok azon részébe melly Szent Pál pusztahatárján át a Koronczói határba nyúlik szorítottatott határának ott vége. Papharaszti legelő.

Isten dombja, szélhordta homok butyka. Pápai utra dülő a régi Pápai utra dült. Kányási dülő. Kiskúti – Répa föld – Gyömörö uti dülő [309a] melly dülön vezetett keresztul egy utt Gyömörö Községbe (melly falut egykor

Gemwrei Lukáts bírta) Csígánberki legelő, – Gelegenyesi dülő. – Baglas allai dülő, Alsó-felső Curia rétek. Hegyallai dülő. – Rózsás kuti dülő. – Lódi Kuti dülő. – Possogó dombi dülő. Büdös Kuti dülő ezen dülőben volt egy Kut, mellynek vize Záptojás szag és ízű volt, s mivel sem ember, sem állat kellemetlen szaga miatt meg nem itta elpusztult. Kerektői földek, – Kis Rekettye kuti dülő. Babíts Tói (híhetőleg a telepedéskor bejött Hungár családtól le származott Babíts családtól vette e nevet mivel ezen részt Babíts család bírta egész az 1746^{ban} létrejött tagosztalig. Tatárjárás. ezen hely legnevezetesebb mert a lakosság közti hagyomány szerint, a haza legszomorubb napjaiban a tatár s Török csordák a Tényői völgyeletből ezen vonultak Szemere felé Sósi Sajtos völgyi Mogyoróberki dülők.

A falu alatt folik el egy kis patak, mellyen mivel a szomszéd Veszprém megyei vizek lefutnak, Bakonyere név alatt ismertetik vannak kík ezen patakot Szem-erének állitták s a helység nevétt ebből származtatják vannak még kík ezt Szēm-e révnek állítják de ezen patak íránt 1652^{ben} Medgyesallai László mint Koronczói birtokos a Györi Káptalannal pert folytatott s ezen perben a kérdéses folyó Cserallai pataknak neveztetik.

[309b] Megemlített érdemelnek még fentebb említett Büdös kuton kívül ugyan ennek környékén Szt Páli határ s Baratira vezető utközött fekvő tavak és kutak u m. Dénes kuti, vagy Papavágási tó, – Tompa kuti tó és Kut de ezek eredetéről vagy elnevezéséről misem tudatík.

Győr Szemere Május 29. 864.

Horváth Pál msk Jegyző

[310a]

Helynevek

Győrsziget (falu) községből, Győr megyéből.

1. Ezen község fekszik Tósziget és Csilizközi járásban Győr megyében.
2. E' községet magyarul, Győrszigetnek németül pedig „Raab-Sziget” nek nevezik, egyéb neve nincs – Ezen neve ország szerte ismeretes. –
3. E' község soha se bírt más névvel.
4. Eredetéről semmi írásbeli okirat nincs, nem is tudatík bizonyosan, hanem csak sejtítetik, hogy 1570^{ik} év körül évben keletkezhetett, midőn Győr várát építették, hihetőleg a' szükségelt téglák itt égettettek, mivel az egész beltérség gödrökkel telt lapály volt, 's csak újabb időben töltetett ki.
5. A' népesség részint Győrből, részint pedig az osztrák birodalom sőt külföld különféle részéből származott, mert a lakosság eredetére igen különböző, azomban elmagyarosodtak hamar, 's most alig van, kí ezt nem értené. –
6. A' helység nevezetét illetőleg „Szigetnek” hivatík azért, mivel éjszak nyugot felé a' kis duna, kelet és délnek pedig a' Rápcza folyók keritik és mivel Győrrel a' Rápczán által egy rövid hid köti össze, lett „Győrsziget”. –
7. A' községnek mintegy 28. hold füzesén kívül semmi külső, mivelésre alkalmas birtoka nincs, hozzá van azomban a' győri püspöki urodalom tulajdona a' „nagy tákó puszta” mely közvetlen összeköttetésben van a' községgel, és a kis-duna és Pinnyéd község határai közt terül el, 's szántóföldek – rétek – és füzesnek használtatik. – Épület vagy valamelly lakház nincs rajt. – Győrsziget Julius 6^{án} 864.

Melchior Antal
Bíró

Szatmáry József
Jegyző.

[311a]

Helynevek Hedervár községből, Győr megyéből.

[312a] 1^{sz} pontra. Győr megye, Szigetközi járás. Győr.

2. „ Hedervár.

3. „ nem volt.

4. „ Méltóságos Gróf Viczay Heder úr nyilatkozata szerint már St. István királyunk uralkodása alatt létezett.

5. „ nem tudatik.

6. „ Gyanítólag a' hires „Hederváry” családtól.

7. „ Zseli gazdaság dülő VI táblából áll Gróf Viczay tulajdona. Alsó tag dülő VII táblából áll ugyan a' fennebbi birtoka, Lipóti dülő buza termő fekete agyag. Bokorhat dülő. Megyesi dülő egy posványos ér keríti körül hol hajdan Duna folyás lehetett Feljáró dülő, emelkedett fekvésű szántó föld, mély posvánnyal körülvéve, hol árkolás közben mai nap is rosdás török fegyverek taláthatnak, hir szerint ezen posványnak neki szorított törökök közül [312b] sokan belevesztek. Ujkertek lapályos kaposzta 's here termő föld. Zsellérek dülő tagosításkor a zsellérek birtokába jutott. – Rétszéli dülő, homokos szántóföld a kis Duna bal partján. Magyarós kertek dülő, a Duna bal partján, jobbról kákót termő ér keríti. Szigerdő dülő emelkedett fekvésű szántóföld. – Papréti kaszáló ezelőtt a lelkészi hivatal tulajdona volt 1857. évi tagosítástól fogva község birtoka jó szénát terem. – Vadaskert erdő, Gróf Viczay tulajdona, hajdan sövényel körül kerítve mindennemű vaddal bővelkedett, 1848 évben lerontatván a kerítés, jelenleg fáczányos. – Zseikei erdő, a kis Duna balpartján Zseikei major szomszédságo. – Károly major, Gróf Viczay tulajdona tagosítás után újból építettett. – Angol kert gyönyörűen ékesített sétány, közepén Gróf Viczay Heder kastelya, mesterkelt csatornával kerítve. – Kertész kert üvegházzal ritka öregségű gyümölcs fákkal, és fiatal csemetékkal bővelkedik, megjegyzést érdemel egy befalazott vastag nyárfa az egész környékben nevezetes, hol hagyomány szerint Kont magyar vezér árnyában gyűlést tartott. – Kis Duna folyó kiáradásával sok kárt okoz. – Rév – Hedervártól a kis Dunán mecsérre szállító komp. – Vizeim 5 házból álló város rész, nevét hihetőleg mocsáros fekvésétől nyerte, – Porászeg – (Praedium) Gróf Viczay tulajdona, gazdasági házak 's tiszta lakokkal város rész, – Bínkhely a mező városnak egyik legrégebbi része melyen Gróf Viczay család gyönyörű Góth izlésre 863 évben kijavított kápolnája temetkezési sírbolttal létez. – Templom utca és Hosszu sor utcák. – Kárász lapos, tó melyben valaha sok kárász halat fogtak. – Feljáró lap örvény, melyben vidrák tartozkodnak. –

Hedervár

Hedervár Aprilis 30^{án} 864.

Hegedüs András ms
bíró

Füleky msk
Jegyző

[315a]

Helynevek

Kajár községből, Győr – megyéből.

[316a] 1. A' megyének, kerületnek, járásnak, széknek neve, hová a' helység tartozik.

Györmegye, Sopronyi kerület, Sokoróallai járás.

2. A' községnek hány féle neve él most? mellik neve bir csak helybéli elterjedéssel, mellyik ismeretes országszerte?

Egy, Sokoró Kajár.

3. Volt e' hajdan a' községnek más elnevezése? vagy tán csak különfélekép iratott a' mostani helynév?

Nem volt.

4. A' község mikor emlitetik legkorábban? –

1700^{ik} évről.

5. Honnan népesítetett? –

Magyar Országból Rábaközéből.

6. Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, irott vagy nyomtatott emlékekből, a' név eredetéről, értelméről, mind egyik nyelvű helynévre nézve?

Semmít, mert 1780^{ik} évben az egész község leégett, 's akkor minden irományai is a lángnak martalékjaivá lettek.

7. A' község határában előforduló többi topographiai nevek.

Teleki, Todombi, Kishosszu, Utáltal járai, Kétvízközi, Pacaj, Tizrendes, Kísgyűr, Felsőgyűr oldal, Gyűrhat, Alsógyűroldal, Zabföld, Kíszosztály, Oldal, Keréktói, Újhegy, Keletí kapusí, Aranyos hegy, Középdülői, Sínaihegy, Bethlehem, Kotyor, Kopasz, Bense völgy, Hidegvölgy Istvánbiri, Szüskut, Fűzes, Agyagos, Hegyallai, Horogí, (hegyre vezető ut) Miklos major (puszta mely 1847^{ik} évben építetett nevét vette a' mostani apát Ó Nagysága Sarkány Míklos Urtól) Urmona-

Kajár

dűlő (alsó malom) Felsőmalom,
Zsombokos (lapálos tó forma) Malom
ér, Öreg uttza [316b] Kis utca,
Czomczó.

Kajárrott ápril 10^{én} 1864.

Takáts Imre Biro
Szalai József t. bíró ×
Szűr István ×
Zámbó Mihály ×
Pelber Orbán msk jegyző

[317a]

Helynevek

Kis Baboth községből, Győr megyéből megyéből.

A nevezett helységből az itt alább kitett pontokra nézve semmi jelentékeny kimutatást nem adható.

[317b]

Kís Babott

Község Györmegye Sokoró allai Járásban fekszik, a járásnak székhelye Győr. – Megkülönbözendő Sopron megyei Babottól annyiban, mert ezen helység a' Rába és Marczal folyók közt létez.

Kís Babott község csak ezen elnevezéssel él, és mást annak előtte sem használt.

Valamint a' név eredetiről, úgy [318a] a község népesítéséről eredeti tudomás nincs.

Határos szomszéd községek: Rsztmiklós, Rsztmihály, és Téth és Szécsény Győr megyében, – Bodonhely Sopron megyében.

[322a]

Helynevek
Kis-Baráti községből, Győr megyéből.

Az adatgyűjtés következő kérdőpontokra terjed ki:

1. A megyének, kerületnek, járásnak, széknek neve, hová a helység tartozik. A terület ezen politikai felosztásán kívül némelykor vidék, környék, táj is bir külön elnevezéssel, vagy több falvak csoportozata közös név alatt ismertetik. A hol ilyesmi előfordul, az összeírásban figyelembe veendő, és ha lehet magyarázandó. Pusztai Járás Győr Mgye Sopronyi Kerület.

3. V o l t - e h a j d a n a községnek más elnevezése? Vagy tán csak különfélekép iratott a mostani helynév? Nem volt.

4. A község mikor említetik legkorábban? 1624^{ik} évtől.

5. Honnan népesítetett? Magyarhonból.

6. Mit lehet tudni köztudomásból, hagyományból, írott vagy nyomtatott emlékekből a név e r e d e t é r ő l , értelméről, mindegyik nyelvü helynévre nézve? Semmi nevezetes történeti adoma nincs.²⁰

[322b] Kelt Kis Barátin April 30^{an} 864.

Klausz Mátyás Biro
Bedő István Biró

²⁰ A válaszok a nyomtatott ív kérdéseihez vannak beszúrva.

[321a]

Helynevek
Kispécz községből, Győr megyéből.

[322a]

Helynevek
Kispécz községből Győr megyében

- 1^{ső} pontra. Megye Győr. Járás Sokoróallai, nevezetét vette állítólag hajdani sokorak alatti nevezettől, székhelye 1861 évtől Győr a' megye fővárosa, – ez előtt Téth, hol ezen név alatt Cs. kir. szolgabírói hivatal is létezett.
- 2^{ik} „ A' községnek csak a' fennebbi országszerte ismeretes neve él, ezt még Árpád alatt bevándorlott és Felpéczen letelepedett Pécz vezér kissebb fiától származtatja le, és semmi más név alatt nem ismeretes.
- 3^{ik} „ Nem volt, és neve eredetétől óta mindég Kispécznek íratott.
- 4^{ik} „ Az bizonyosan meg nem mondható, de valószínűleg felpéczi Pécz vezér halála óta, mert mint a' nép hagyomány állítja, ennek kissebb fia öröklötte Kispéczet, honnan nevét is nyerte.
- 5^{ik} „ Az eredeti telepedők szaporodása által, mert mint a' néphagyományból tudható – egyeseket kivéve – nagyobb telepedések nem történtek.
- 6^{ik} „ Mí a' fennjelesített helynév eredetét illeti, ez néphagyományból merített.
- 7^{ik} „ A' község határában előforduló topographiai nevek:
- a.) Macskalék. Erdő a' tényei nyugati és kajári éjszaki erdeikre dülve, silány bokrok és nagyobb részt homokbuczkakból áll.
 - b.) Erdővégí. ~~Nyugati~~ Keleti vége az erdőre dül 's innen nevezetét, nagyjából haszontalan parrag,
 - c.) Kopaszí felső és alsó. Mindkettőnek keleti vége az az erdőre dül, részint III osztályu szőlő részint haszontalan parragból áll, nevét [322b] vette hajdani kopaszága vagyis terméketlenségétől.
 - d.) Helyhez való keleti és nyugati. felülről a' felpéczi határtól kezdve kiterjed a' Szücsárkaí düllőig keleti vége az erdők nyugati vége ellenben a' kövesi düllő keleti határára részint silány termésű szántóföld részint haszontalan parrag, nevét vette a' többhelyekhez való felosztásától.
 - e.) Rátkí. Fekszik a' kopaszí düllő nyugati végibe, rendetlen fekvésénél fogva csekély termésű szőlő, gyümölcsös de nagyobb részt haszontalan parrag és vízmosás.
 - f.) Öreghegy. Keleti vége a' Sáféri, nyugati a' temetői dűlőre, általában sóvány termésű szántóföld, de van közte haszontalan parragis.
 - g.) Sáféri Keletről a' Kövesínek nyugati, – nyugatrol az öreghegynek keleti végire dülve csekély szőlő és szántóföld, de nagyobb részt haszontalan parrag.

- h.) Sárkányhegy A' felpéczi alsó határ szélín, középtermésű szántóföld,
i.) Temetői. Felülről Sárkányhegygel határos, kedvező időjárással közép termésű szőlő és szántóföld.
j.) Horogí. Felülről a' Pátki alulról a' Kajári határral határos, közép termésű szőlő és szántóföld.
[323a] k.) Bakí. felső vége a' horogí alsó a' felpéczi közlekedő utra középtermésű szántóföld,
l.) Közép, Középtermésű szántóföld,
m.) Répahelyí, A' felpéczi határ és közép dűllő közt középtermésű szántóföld.
n.) Öreg nyílasí, A' felpéczi határ és falu rétje között részint rét részint szántóföld, közép termésű,
o.) Alájárá Vadalmási Az Öregnyílasí és Soosi dűllők közt, közép termésű szántóföld és rét,
p.) Sósi. Vadalmási és Balásfai közt, Sovány legelő.
q.) Balásfai. A' Sósi és Zsellérttelkek közt sovány termésű szántóföld,
r.) Zsellérttelek Balásfai határ és gyömörői határ közt, közép termésű szántóföld,
s.) Matkovích család tagja. Keletről Jankó család tagja nyugatrol a' szerezsenyí határ közt silány legelő és középtermésű szántóföld,
t.) Pínczeszerí és Körtészerí A' szerezsenyí út és Kajári határ közt, közép termésű szántóföld,
u.) Sárodí, A' falu alsó szélín a' kajári felső határig kiterjedve, rét és szántóföld közép termésű,

[323b] v.) Terméketlenek, A' falu alsó végín földvitelre fennhagyva,
Erek Bakonyér neveztetik a' Bakonyrol honnan erdetít vette, van rajta egy két kerekü malom, a' felpéczi határnak felfelé szemerének, és koroncónak folyík, hol a' marczalba szakad,

Kelt Kispéczen 1864 Majus 20^{án}

Török Ferencz Jegyző

Söveg János biro
Bors János
Ferencí Miklós
Horváth Lajos

[327a]

Helynevek. Koronczó községből, Győr megyéből

1. Koronczó fekszik Györmegyének Sokoróallyi járásában, Győrtől délnyugotnak 1 ½. órai vagyis 1. mértföldnyi távolságra egyenes vonalban.

2. A községnek nincs több egy nevénel, melyet még a németek is csak e néven Koronczó esmernek.

3. Amennyire a legrégebb adatokból is kitűnik, más nevet nem viselt, mert a régebb elnevezések mint Curumzue, Korumzow, Koromzó, a mai névnek csak az akkori helyesírás által feltételezett írásmódja.

4. Először említették III. Incze pápának Romában 1206. év Febr. 13^{án} függő pecsétetes levelében; mely által Pide Vkas és más, győri egyházmegyéhez tartozó koronczóiakat (de Curumzue) kik szüz Máriáról nevezett cistercita apátság javait elfoglalták, és a rend némely tagjait agyon verték (percusserunt) – egyházi átok, vagy kiközösítés alá veté.

5. Honnan népesítettett? Ezt sem adataink, sem a hagyomány nem említi.

6. A hely nevének eredetét, értelmét, sem a köztudomás, sem hagyomány, de még az írott emlékek sem magyarázzák; valószínű azonban, hogy a [327b] birtokos család nevéből vette ez eredetileg is magyar telep az ő nevét.

A határban előforduló többi helynevek

1. Dülők.

a.) Az 1716. évi ugy nevezett Fiath-osztályban ily dülőnevek fordulnak elő: budai utra dülő tábla, – második dülő, – baráti utra dülő, – sós érre dülő, – sós tóra dülő, – tóra dülő, – felszerü dülő, kámvás kuti dülő, – kámváskuti második, – felpéczi utra dülő, – nemes szeri, – rekettye bokrokra dülő, – ágyuszeri, – baromállásra dülő, – marhadelelő dombra dülő, – közép dülő, – marczalra dülő, – malomére dülő, – szt mihályi utra dülő, – sóós melletti, – zsembékos tóra dülő, – sárdos hosszában lévő –

b.) az újabbak pedig ezek: Faluréti, – malomároki, – fővenyes dombi, – Kertallyai, – falu alatti gyep földek, – akasztódombi, – bábotai, – sósvágási, – kenderföldek, – kenderföldi, – pagonyallai, – belső köles földek, – Külső kölesföldek, – brányi köles földek (birtokossától) – pagony allyai gyepföldek, – kanászréti, – külső hosszivölgyi, – belső hosszú völgyi, – ménfői határra dülő, – hosszivölgyi szélhossza, – kői, – külső vagy kis mohós tói, – külső baráthi uti, – belső baráthi uti, – belső vagy öreg mohóstói, – állási (lásd felyebb barom állási), – közép állási, – külső állási, – lakóföldek, csikos réti, – kereszt, – zsembékos-

Koroncó

tói, – külső zsombékostói, – mészárosréti, – ágyudombi felső, ágyudombi alsó, – rókalikasi felső, – rókalikasi alsó, – kámváskuti felső, – kámváskuti alsó, – harcshelyi (az itt 1704. Juni. 13^{án} vivott Rákoczy féle csatáról) tószeri, – [328a] Főpéczi utra dülő, budai uti felső, – budai uti alsó, – füzek hosszai, szemerei utra d., haraszti, – istendombi felső, istendombi alsó, – istendombi közép, – csucsos dombi, – Surányi földek (birtokosától) – istendombi kereszdülő (mert keresztbe dültek) – csuporréti felső, – rosz pagonyalljai, – lakóréti, – csuporréti alsó, – ráczréti, – ludaséri felső, – ludaséri alsó, – árkosréti, – mesterréti, – sztegyházi, – sárdosi, – debreczeni – (ma a sztpáli határban a monda szerint 1707. itt volt tanyája a debreczeniekből alkotott csapatnak).

II Rétek

Burkusrét (birtokosától) – megyes sziget, birkás sziget, Kutvás sziget, – (ezt mindig a hadnagy vagy a direktor birta) – álom sziget, – fővényesi rét (utóbbi birtokosától most vajdarét) – szabó sziget, – sósrét, – barnarét (birtokosától) – Tohér rét (e' név tohér a francia előőrsöktől vette volna nevét, – kik az 1809. évi hadjárat után bekövetkezett fegyver szünet alatt a velők itt szemben álló császári előőrsöket magokhoz daher daher kiáltással integetve hívogatták volna kiktől a nyelvet nem értő föld-népe e' helyet tohérek nevezte (?) de úgy látszik a rét a tohér nevü ér-től, ez pedig a vele összefüggő tó ról neveztetett tó-ér, és a közbevetett euphonikus h betüvel tó - h – ér, mintegy tóból eredő vagy toban végződő érek! – – nemes sziget, egyházfi sziget (az egyházfi birta) – körtvélyfás, – rokalikas, – ökörpásztorsziget (az birta) öreg rét, – Pakróczrét (Pakrócz nevü birtokostól) – bősze sziget (birtokostól) – nyárfás – kuruczrét (az 1704. évi csata emlékeül) – sigrai rét (birtokosa) – homokallja, – sibrik rét (birtokosa) brányi széle sziget (birtokosa) czipó rét (czipó helyhez való) Oláh rét (birtokosa) – Bikarét, szálfák [328b] szillai sziget – hosszú sziget, – böröczki sziget (birtokosától) – száth sziget (birt.) – angyal sziget, – parrag, – szabad sziget – sibrik rét, – brányi sziget, – lakó rét, – csupor rét (birt.) – Ráczt rét (birt.) füzéki rétek, – mészáros rét, – paprét, – csikórét, – kanászrét, – falurét, – cseralljai legelő, – páli völgyi legelő, – bábotai legelő, – öreg pagony-alljai legelő.

III. Dombok

Sóskadomb (mostani plebaniabirtok) Fővényesdomb, – bőszedomb, – akasztódomb (a hagyomány azt tartja: hogy a falutól éjszak keletnek fekvő ezen homokbuczkán állott akasztódombon a bitófa melyre Bezerey császári kapitány az 1704. csata után a most is koronczói Ferenczy család egyik elejét, mint a rákoczi forradalomban részest felakasztatta; községünkben most is van élő, kinek nagy atya az említett dombon a bitófa csonkát a földben látta, – Ágyú-

domb (ezen voltak az 1704. csatában a kurucz ágyuk elhelyezve. – Istendomb (legmagasabb, de legkopárabb a határban) – Csucsor domb. – Tetüdomb (mert a kis domb a falu alatt délnek a koldusok nyughelye állomása volt onnét anestheticus neve. – E dombról melynek kerülete 38. öl, magassága 8. láb, a nép azt tartotta, hogy a kurucz, vagy törökvilágban ember kézzel emeltetett, mi végre? nem tudni! – Hogy mesterséges volt igazolta azt annak 1863. évi áprilban történt leásatása, mely alkalommal a pogány sirokban közönséges tüzipad 4.–5. lábnyi mélységben; azon hamu, szén, cserépdarabok, két egy fülű alig 2.” magas és 2 ½ öblü finomabb fekete földből égetett findsa féle bögre, mely alakjára és gyurmájára a rómaiak készítményeire emlékeztetne! ha az ércznek teljes hiányzása nem utalna talán tán inkább az ős lakókra – mindez mondom igazolá hogy a domb mesterséges, avagy ember műve. – . [329a] Lencsedomb (mert rajta igen tenyésztett a vad lencse, azért szénája hajdan igen nagyra becsültetett. – Ebédlő domb, – marha delelő domb, – Kisbábotai domb (ennek oldalában állott volna az ugy nevezett muzsajkoronczó, mely a muzsai családtól neveztetett volna így, legalább ezt állítja a hagyomány, habár eddig okiratokban nem akadt ennek nyoma. De az e tájon hajdan folyt marczal vize, meg e dombon és mellékében most is kiszántott kelta és római cserépdarabok, minduntalan található római és árpádkori magyar pénzek kétségen kívül helyezik: hogy a rába meder partján álló ezen emelkedett és árvizmentes pont, kedves tanya helyül szolgált már hajdanta ugy a halászatból élő ős lakóknak, mint a harcz edzett rómaiaknak, kik e helyről az egész környéken mintegy lesben állva széttekinthettek – nagy bábotai domb (talán inkább bábotai nagy domb, mint az bábotai kisdomb. – Csuporréti domb. – Templomdomb. –

IV. Folyók, erek

Marczal, – Kalánis (canalis az az 1802. évben ásott marczal meder, melybe akkor a tapolcza vize is belevezettetven Amade Gróf által, az óta a koroncói határ e része egészen ingoványos természetűt öltött, manap tehát Kalánis – marczal, melly nevet határunkban e viz nem igen visel már. – Bakony ere (mert a Bakonyból jö; hajdanta: cseralljai ér, ma pedig most a falu alatt és malom fölött malomvizének, a malom alatt malomároknak, egy könyöke pedig forgónak nevezetik. Ludas-ér, (a hajdanta ennek közelében tanyázott és fészkelvadt vadludaktól. – Sárdos ér, – Sinkó ér, – Tohér (lásd a réteknél) – zsombikos ér (hasonnnevű tótól) – mohóstói ér (szintén tótól) – hosszuvölgyi ér, – Sós-ér (szinte a tótól) pál-völgyi, mások szerint: pánivölgyi-ér (az egyesített mohóstói [329b] zsombékos-tói, és hosszuvölgyi erekből álló) – határér (a patonai határban) – Hajórét (igy nevezik a nádasokban folytonos vágás és hajókázás által támadt azon számtolan 3.–6. lábnyi széles ereket, melyekben hajóval (ladikkal) jár a munkás és halász nép; azért vágásnak is nevezik, az illy utak által elkülönzött nádasokat, péld. tót-

Koroncó

vágás, sóska-dombi vágás, s. a. t. a nádasok szélét pedig, hol ez a rétekekkel vagy dülökkal érintkezik melléknek mintegy nádas mellékének nevezi a koroncói ember, ki midőn nádataratni, kaszalni, halaszni s. a. t. megy a nádas rétekre azt mondja: kimegyek a mellékbe. –

V. Tavak.

Kis mohós tó – öreg mohóstó – keréktó – kis keréktó – zsombékos tó – Sóstó – Sós farka (a sóstó egyik farkszerü vége v ága. – Malomtó (a malom alatt) Büdös gödör (a zugó alatti felette mély és büdös tó) –

VI. Utak

Baráthi ut (baráti faluba) – Győri felső ut – ménfői ut – Félpéczi ut – Sztpáli ut – Szemerei ut – Szt mihályi ut – Morczidai ut (az az moriczhidai) – patonai ut – budai ut (igy neveztetett a Koroncói és Sztpáli határ között ménfőtől a téti hátrába vezető most már a 844^l tagosztás óta megszüntetett ut, mert hagyomány szerint ez uton járt dicső Mátyás király a neki kedves Puki v. Poki család téti hátrába tartozó poki várába gyakori látogatóba.

VII. Erdők, ligetek

Kurucz erdő (ott hol most a Kurucz rét) – [330a] Lencsedombi erdő – szálfás erdő – Paradicsom (vitzől körül folyt kised tölös erdő) – Rótherdő (birtokosától) – Brányi erdő (szinte) Rosz pagony – öreg pagony (József császár idejében ültetett 60. holdnyi homokos téren, akkor nyárfás, most tölgy, fenyő, főleg akácdfa díszlik benne. –

VIII. Kutak

Tehén v gulyakut – Kanászréti kut – Kámvás kut (forrás kikámvázva) – csucsosdombi kut – ökörkut.

IX. Utczák térek

Maga a falu felső és alsó falura oszlik, a kettő közé eső malom, és malom tó tágas területével idézvéen elő ezen elkülönítést; sokak állítása szerint a felső falu volt volna a Muzsaj Koronczó, talán még-is inkább a kisbábotai dombon kereendő az. Utczái ezek: öregutca – felső utca v felszeri utca – koldus forduló most felszer. – Pere (egy kis ház sor a kertek alatt) pernye utca v kertekallja – cigány sor – nem létez tagosztály óta. Pusztatemető, (a faluközepén tér hol 1757. előtt a templom és temető állott, így hivatik most elpusztult temetőről; vagy inkább onnét: hogy 1716.ban a templom mellett egy pusztahely nevű telek

Koronc6

álla (lásd az 1716.^{ik} fiáth osztályt, talán err6l neveztetett a mellette fekv6 temet6 is pusztatemet6nek már azon id6ben is!

X. Majorok v tagépületek

Zöldmajor (a mellette lév6 roszpagonyról [330b] melynek fenyüfái télen nyáron zöldek. – Börcsi tag (első birtokosától) – Chapótag (szinte) – Horváth tag (szinte) – Ferenczytag (szinte) Bányitag (szinte) Radits tag (szinte) Bejczytag most Sándorháza (birtokosáról) t. Lippay Sándortól.

XI. Egyveleg

Téglavető (gödör – Földvételi gödör (tagosítás óta közös agyaglik) – Nadlerakó (a falun kívül mint neve mutatja az eladó nád számára létezik) Szénakirakodó (a mellékekben, kisebb közös tér, hol a szigetetről, hajlton kiszállított széna és nád tovaszállításaig kirakatik. –

Kelt Koronc6n Május 2^{án} 1864.

[332a] Győr Vármegye

Tósziget–csilizközi főbirói járás.

Ladomér község

Falu 309 lakóssal, fekszik Győr és Hédervár között, győrtől $\frac{3}{4}$ mértföldre van benne 5 féltelykes, és 6 fertályos gazda, 17 házas zsellér, Gróf Viczay Hédernek majorsága és gazdászata kitűnő, ki nagyobb részét a' határnak bírja; vann itt selyem bírka tenyésztése. Mellette fekszik hason nevű tó, hol vad récék és sárcsák tenyésznek, 's ezekre mulatságos vadászatok szoktak tartatni; onnend nyúgotnak fekszik a' Somos erdő, ez előtt benne lévő som fákrul neveztetett így, most cseresnye szeder és dió fa is taláztatik benne, de nagyobb részt tölgy és szilfábul ál. Vann több dülője, buza termő földje, és kevés rétje, úgy 20 hold nádassa, a' Méltóságos Uraságé, valamint a' 20 hold erdő is. Düllők elnevezése jelentéktelen, mint Somos aljai dülő felső és alsó, a' Somos erdő mellett, kővítel, a' kavics hordásrul neveztetik. Arkos kertek, a' kerített árok-rul hívatnak. Öreg földek, fél öreg földek, a' térmérték mekkoraságáru neveztetnek. – Az egész határ 447 hold 101 □ szántóföld, 43 hold 1559 □ öl rét, 232 h. 942 □ öl legelő, 20 hold erdő, és 20 h. 499 □ öl nádas, az egész határnak majd fele Gróf Viczay Héderé

Kelt Ladaméron Julius hó 8^{án} 1864.

Varjú János sk
községi jegyző

[333a]

Helynevek Mező Eörs községből, Győr megyéből.

- 1^{ör} Mező Eörs község fekszik Győr megyében a' pusztai Járásban közigazgatási tekintetben szék helye Győr – adóügyben Szt Márton. –
- 2^{ör} Mező Eörs községnek országszerre csak egy neve van – 's nem is volt soha más – mint „Mező Eörs”²¹
- 3^{ör} A' mostani helynév még a' török hadjárat előtt ismeretes 's hajdanában is így neveztetett „Mező Eörs”
- 4^{ör} Hogy legkorábban mikor említetik Mező Eörs nem tudhatni, mert biztos adatok kéznél nem léteznek, hanem közmondás szerént – Mező Eörs volna Győrön alul győr megyében a' legrégebb falu –
- 5^{ör} Mező Eörs – közmondás szerént 7 ismeretlen faluból népesitetett volna – mert azon hét ismeretlen falvakat a' török hadsereg elpusztította volna – 's így a' népség kénytelen volt itt megtelepedni. –
- 6^{ör} A név eredetiről írott s nyomtatott emlékekből – mitsém tudni – csak közmondásból, illetőleg köztudomásból
- 7^{ör} Mező Eörs község határjában előforduló topographiai nevek e' következők a.) „Kender földek” szántóföld melyben kender természetlik. b.) „Rétre dülő” szántóföld melyben búza 's felváltva árpa természetlik – 's azért neveztetik Rétre dülőnek – mivel e' földnek az egyik vége a' Rétre dül. – c.) „Közép dülő” szántóföld szinte őszi és tavaszi természetlik benn – 's mivel közép tájon fekszik azért neveztetik így. – d.) „Régi banai ut” szántóföld őszi 's tavaszi természetlik benne – hajdanában Komárom megyében Banára vezető ut volt. – [333b] „Pap szeri dülő” szántóföld szinte felváltva őszi és tavaszi természetlik benne – közmondás szerént hajdanában e' tájékon lett volna a Pap birtoka 's innét kölcsönözte nevét. f.) „Sóstói dülő” szántóföld – és rétből áll – ez hajdanában közmondás szerént fele részben legelő 's fele részben vízállás lett volna – 's vize nagyon sós lévén onnét nyerte a' sóstói nevet – 's mai nap szántóföld 's kaszállónak használtatik. – g.) „Gyep szegési dülő” szántóföld – buza természetlik benne – hajdanában gyep lévén azért neveztetik így – mert a' gyepet felszegték – h.) „ország utra dülő” szántóföld buza és árpa 's zab természetlik benne úgy kukorica 's Kolompér – mütán egyik vége ős időktől fogva az ország utra dül – azért nevezteték így el – i.) „Gugi határra dülő” szántóföld – őszi 's tavaszi gabona természetlik benn – minthogy az egyik vége ezen szántóföldnek az ős időktől fogva a' Gugi határra dül – hol

²¹ Utólag más kézírással beírva: de biz volt: Örsmosony.

egy pár ház áll 's Nyalka községéhez tartozik – azért neveztetik így – j.) „Óreg osztás” szántóföld és kaszáló – máskép Koldustelekeknek neveztetik – és pedig igen bölcsen mert koldusul azaz szegényül terem ottan minden. k.) „Hosszu rét” máskép „Börce dombja” hajdanában kaszáló volt jelenleg azonban kaszálóból szántóföld lett 's természetik benne őszi és tavaszi gabona – l.) „Rét és belsőség pótlási dűlő” nagyobb részt szántóföldnek használtatik miután a széna nagyon silányul terem meg rajt – m.) „Bervaki pusztára dűlő” szántóföld – melyben őszi és tavaszi gabona természetik – n.) „Kis rét” kaszáló – o.) „Sáápi utra dűlő” szántóföld őszi 's tavaszi gabona természetik benne – p.) „valóságos koldus teleki dűlő” – fele részben kaszálónak – fele részben szántóföldnek használtatik. r.) „az úgy nevezett közös legelő” – a falu alsó északi végén fekszik 's még osztatlan állapotban van a telkes gazdák közt 's közösen használják. s.) „Szemak kurta legelő” ez nagyon silány 's kaszálólul használtatik. – legelő – sz.) „Péter völgyi legelő” kissé vizenyős – legelőül használtatik. – [334a] Közmondás szerint hajdanában Mező Eörs község – Eörs nevezetű vezére lett volna – ki is az úgy nevezett Börce dombján lakott volna az ő palotájában – hol most szántó föld van – de még mai napig is találtnak ottan kisebb 's nagyobb termés kővek – 's midőn az eörsi RC. templom építetett nagyobb részt a' termés kőveket onnét szedték ki – az öregek állítása szerint – Ezen hely nyugodtnak van jobban Sááp helység felé – Keletnek pedig a' Réth Alapra vezető uton hol hajdonában szántóföld volt – jelenleg azonban ut – még mai nap is találtnak kisebb 's nagyobb embercsontok, koponyák – sőt ezelőtt egész testek mint csontvázak voltak szemlélhetők – mely arra mutat – hogy török hadjárat alkalmával azon helyen sok ember meg öletett 's egy sírba eltemettetett – illetőleg temetettek. – ez nincs messzebb a falutól mint egy tizpercznyi távolság –

Mező Eörs községnek erdeje nincs, szőlő hegye, 's nádos nincs, csupán egy kis új ültetett alig méltó a' megemlítésre. faiskolája van – úgy egy kis erdőcske szinte új ültetett – 's nagyon csekély. – Egyébb nevezetesség – 's megemléteni való itt Mező Eörsön nincs. –

Mező Eörs Községnek határjai. –

Keletről a' Püspök Alapi pusztá határja le egész a' Bakony folyásáig 's Ölbő pusztá – az előbbi Győr, az utóbbi Komárom megyéhez tartozik – mintegyik a' községtől csak egy negyed óra járásnyira van – Délről a' Tarcsi határ Börcs házi – és Pervati határ Veszprém megyéhez tartoznak félóra járásnyira vannak mező Eörs községtől – Nyugotról a' Táápi – és Gugi határ mindegyik Györmegyében fekszik – Éjszakról Mindszent 's Püspök Alap pusztá határjai mindegyik Györmegyében fekszik – Még megemlítést érdemel a' Bakonyfolyás – mely nagy szárazságkor semmi vizet nem tartalmaz – ellenben vizes 's esős időben annyira megtelik hogy még a' faluban is becsap – 's rongálja a' hidakat – [334b] 's rettegésbe hozza a' falu alsó részén

Mezőörs

lévő lakosságot – Ezen folyó jön a' Bakonyságból – nevét azért vele hozza t. i. „Bakony folyás” – máskép „Bakony ere” ezen folyó Mező Eörs határjának alsó részén folyik el Ólbőnek, Réth Alapnak, Bőnynek, Gönyűnek 's ugy végre a Dunába folyik.

Ezen előlsoroltakon kívül megjegyzésre méltó adatok nincsenek. –

Kelt Mező Eörsön Aprillis 22^{én} 1864. –

Zsédöl János Biro
Horváth István pm
Jegyző.

[336a]

Helynevek Ménfő községből, Győr megyéből.

- [336b] 1. Ménfő község fekszik Győr megye Sokoró aljai járásban Soproni kerület – Győri székhely –
2. Ezen község áll puszta és hegyből; az országszerte ismeretes szokott neve Ménfő. –
3. Ember emlékezet óta senki sem ismeri e helyet más-néven. –
4. Legkorábban említették Ménfő írásba, 1726.ban Junnius 12^{én}, mely egy régi szerződésben a község ládájába találtatott. –
- [337a] 5. Gyarmatosított leginkább Győrből és a szomszédós Gyirmóthról ez előtt mintegy 150 évvel. –
6. Régi hagyomány szerint Ménfő oly telepítvény volt, hol méh (anya) kanczák tenyésztettek fent a hegyen, hol a mostani szőlők helyét vad bokrok borították. – Hir szerint egykori ura kérdeztetvén midőn a hegyre ballagott – hogy hova megy? – mire azt felelte: fel a ménhez – s így maradt a nevezet: Ménfő. –
7. a szőlő hegy dülőiben köv: elnevezések vagynak a.) előhegyi dülő – a hegynek kezdete. – b.) világosvári dülő – emelkedettebb domb. – c.) góré dülő, egyidőben 9 tábla szőlőből állott, külön hegyecske, mely bizonyos Lettmár nevű győri – tobak timár tulajdona volt s a' hegyecske tetején létezett góré – (kéjlak) hagyta maga után a dülőnek jelenlegi nevét. – d.) 8^{ados} vagy kiáltó-hegyi, még előbb Császár dülő – valaha a jezsuiták szülője volt, melyből az eladás után nyolczadot adtak a megvevők – Császár dülő lehetett valaha azért hogy talán az állam adományozta az itt lakott papoknak, jelenleg itt szokja a községi bíró kikíáltani, hogy szombat délután a hegyben tilos a dolog – azért hivatik kiáltó hegyi dülőnek is – e.) Komlóháti és komló völgy hajdan nagy mennyiségű komlót termelt – f.) Keleti és nyugati öreg utcza dülő, – Ezen most elő sorolt dülők a hegyben találatnak ezen felül vagynak a szántóföld – illetőleg puszta határba a következő dülők. – a.) fűzfa rét dülő – fűzes; – gyirmóthi községgel határos. b) koronczói utra dülő – szántóföld – c.) róka liki dülő – hajdan számos róka fészek. – d.) Koronczói határra [337b] dülő szántóföld. – e.) libenyi dülő – valaha libenyi lakosok által haszonbérben birt dülő darab. – f.) Közép dülő, szántó föld. – g.) felső és alsó nagy nyárfá dülő, szántó föld – valaha egészen nyárfás ültetvény most csak a dülők széleit vonalozza. – h.) Koldus dülő, – rosz terméketlen futó homok – i.) hegyallai szántóföldi dülő – j.) Kereszt dülő – k.) Kis határ dülő – A határon keresztül kigyódzik a Berettyó patak, mely különösen esős idők alkalmával gátot nem ismerve kí önt a földekre 's iszapot hagy maga után. –

Ménfő

A puszta határ jelenleg Tettes Bezerey Kálmán uraság tulajdona mit még nagyattya nyert a mlts Eszterházy urodalomtól adományképpen mint Gf. Eszterházy Miklósnak egykori Regense – nyerte pedig 4^{ed} ízigen, jelenleg elő utolsó ág a 22 éves, Bezerey István, kinek halálával visszazáll ismét örökös urára az Eszterházy családra. –

Ménfő apri 10^{én} 864.

jegyzette.

Jászoly Mihály
Községi Jegyző

Sulok József ms bíró
Molnár Josef Tör Bíró
Horváth Pál HT

[339a]

Helynevek
Mérge községből, Győr megyéből.

- [340a] 1. A' helység tartozik Győr megye Sokoró allyai Járáshoz Székhely Győr.
2. A' községnek csak egy féle neve él most Mérge.
3. A' községnek más el nevezése nem volt.
4. A' község mikor említették leg korábban, nem tudatik.
5. Honnan népesített? nem tudatik
6. A' név eredetéről, értelméről, nem lehet tudni semmit.
7. A' község határában elő forduló topographiai nevek: várhely, hosszú, öreg szilos, kis szilos, tüskés, tungos elei, gyepszél, rét szél, csákán, zálogos, róna fekvésű szántó földek; Csepregi domb, kisalá járó tűz ütő dombos fekvésű szántó földek, etres, és vadon, posványos rétek, zombokos tó a' mellyben zombékok teremnek, düllő tó álló viz a' marczaallhoz közel melly ki apadni nem szokott, kigyó fej, külső, és belső irtás, homokos szántó földek, a' rába folyója a' falu mellett folyik el, a' mellette lévő rétek rába melléki réteknek hivatnak. Kelt Mérgeben Május 3^{án} 1864.

Tóth István bíró
Tóth András
Tompá Ferencz Jegyző.

[341a]²²

[Mindszentpuszta]

Alol írva az idei 399^{ik} számra. Mi szerént a N: megyékbül és községekbül folyo ho 25^{ik} napjára a hel nevek környülményes leírásukkal bevératnak hivatalosan jelentem: hogy Mindszenti Puszta Tttes Györ Megyében hajdan falu volt, köztudomás szerént azonban a régi Mindszenti falu az ugy nevezet Vár dombrul mely jelenleg összehordott halomnak látzik, és temető helül szolgál, és melynek romjai a Mostani Mindszenti pusztatul mintegy negyed orai járásra látzanak ~~a Török által összelövetett~~ és el pusztítatott. Van Mindszentnek Két Tava is, Felső és also név alatt, melyek csak akkor telnek meg bőven vízzel ha a Bakony ere mely a pusztát ugy szolván két felé hasítja a szapora esőzések, és ho olvadások által meg zudulván azokat el árasztja, az also Toban nád is terem. Keletrül Mind szentet a Püspök alapi, és mező örsi határok környezik, dél keletrül Gugi pusztá, és öreg Néma pusztá, délrül Borbai pusztá, és Nyalkai határ Nyugotrul Pázmandi Község Eszakrul pedig a Péri helség szegélezi Földje fekete homok, a sok esőzést kívánnya, egyeb arant Földje s rétje sík, Elnevezései a Tagositot részeknek, Őreg Koplaló, Kis Koplaló, Őreg Tabla szél hosza, Lo akoi pusztá Szent egyházi és Kís ország úti dülök.

Mindszenthez tartozik az öreg Némai pusztá is, sík földjével, és kopár mezőségével, pár cseléd lakokkal, El nevezései Őreg Nema Benitzki néma major hel, sitfej szél hosza Bőrsze dombja Keletrül a Mező Örsi és Gugi pusztá, Délrül a Tapi és Borbai nyugotrul Nyalkai és Csák Némai Eszakrul a Mindszenti pusztá környékezi. Kelt Mindszenten Apr ho 17^{ik} napján 864.

Milkovics Josef sk Igazgato,

²² A [341a] kikövetkeztetett oldalszám, mivel a kötet lapjait folyamatosan számozó pecsételt szám nem található meg ezen az oldalon, Mindszentpuszta jelentésének jobb felső sarkában pusztán egy kézírásos lapszám áll. A kézírásos számok a kötetben belül a Györ megyei települések anyagának rectóit látják el lapszámmal. Ezen az oldalon a kézírásos lapszám: 73. Az előtte levő oldal a 72 [340a], az utána következő pedig a 74 [342a] számot viseli, amiből következik, hogy a 73. lap rectója a [341a] számot kapja.

[342a]

Helynevek Nagy Bajcs községből, Győr. megyéből.

[343a]

Nagy Bajcs.

Kérdő pontok.

1.^{ső} pontra Megye Győr – Kerület ... , Járás Tósziget és Csilizköz, – Szék – Győr, – tájnév szigetköz

2^{ik} pontra Község neve Nagy Bajcs. hány neve él most? egy és Nagy Bajcs, – országszerte ismeretes neve? Nagy Bajcs.

3^{ik} pontra. Volté a' Községnek hajdan más elnevezése? hajdan Nagy enying puszta neve volt.

4^{ik} pontra. A' község mikor említett legkorábban? említett 1460.ban.

5.^{ik} pontra Honan népesített? A' török haboruban Kis Bajcsi határban volt 1400.ban falu Szara név alatt mely akkor elpusztult onnét nagy Bajcsot 11^{en} meg szállták kik halászok voltak; ezeknek nevei, Bóka, – Vörös, Ecsy, Orosz, Keblei, Berkes, Marczé, Vítalos, Negyed, Dékány, Harmados. Kikről Nagy Bajcs el népesedett, a' határ területét erdöket mint nemesi birtokot jelenlegis e' 11 név szerint osztályozzák, és bírják. –

6^{ik} pontra Mit lehet tudni a' név eredetéről. – a' név eredete, 1400.ban midőn az említett 11. család meg szállotta az akkori uralkodó felségtől a' hely Nagy Bajcs név alatt kéretett fel.

7^{ik} pontra A' Község határában dülök és egyebb nevek. – dülök Temetői mert a' temető mellett van Csüllög. – Dajka, – Középi, Tüske, – Maglai, – Gonai, Szarka-ágai, Tormokerti, Öregtormói, – Sebesfolyás, Póstkák. Ujszegés. also-rakottyás, Felső Rakottyás, Parlagok, Kenderes kertek, Bácsmagla alja. – Szigetek. Pörössziget a' duna által öntetett Grof Viczaytól pör után nyeretett.

[343b] Apáti sziget, Szegények szigetje hajdan bitang volt azért szegények szigetjének neveztetett, Akloki sziget hajdan aklok voltak rajta. – Tuldunai sziget melyen van az öregerdő, és Lipótkői rétek. – Zátonyok. Keszeg Zátony Keszeg malomtulajdonosrol kapta nevét. Laposok a' Közös legelőben van egy hasom lapos hajdani víz állás, a' neve Füzkerétkő. – sós gödör, mellette sós nevezetű lakott, gurgya hajdan duna folyás, gonaér hajdan dunafolyási ér, – Holt duna hajdan ott Libenyi rekesztett azért Libenyi rekesztnek is nevezte-tik. Öreg Duna folyam a' határon keresztül folyik.

7^{ik} pontra Határos szomszéd területek. Keletről Szögye és Kulcsod, – Északrol Medve. – nyugotrol Szabadi és Vámos Délről Kis Bajcs. –

Nagy Bajcson Aprí 13^{an} 864

Hart Lajos

Jegyző.

[344a]

Helynevek
Szögyei Községből – Győr megyéből.

Kérdőpontokra

1. s^ő Pontra Megye Győr – Kerület , Járás. Tosziget és Csilizköz, – Szék neve.
Győr, – tájneve, Szigetköz.

2^{ik} Pontra Község élő neve? Szögye. Országszerte ismeretes neve? Szögye.
1701^{ben} Szögye a' Kamaráé volt és akkor évben Csornai Prépostságnak aján-
dézkozottatott.

3^{ik} Pontra. Volté a' Községnek hajdan más neve? nem

4^{ik} Pontra. A' község neve mikor említetik legkorábban? Szögye már Győr vá-
rosa keletkezte előtt már volt és az előttis Szögyének neveztetett. –

5. ^{ik} Pontra Honét népesített? Halászok szállákmeg vissza emlékezhetlen időbe.

–
6^{ik} Pontra Nevéről a' községnek köz tudomásból semmit nem lehet tudni. –

7^{ik} Pontra 1863^{ik} évben a' Község határában a' tagosztály meg történt ez alka-
lommal a' szögyei tuldunai sziget név alatt ismeretes sziget, a' mostani Csor-
nai Prépostról Nagyságos Simon Vincze urrol Vincze szigetnek neveztetett
melyben az egész urasági birtok fekszik. ezen szigetben van egy gödor urak
gödre. Legelőben van egy lapos neve örvény hajdan duna folyás. – ezen hatá-
ron keresztül folyik az öreg Duna. –

Szomszédos területek K Bajcs. N Bajcs Csicsó Kulcsod. –

Szögyen Április 13^{án} 864

Hart Lajos

Jegyző.

[346a]

Helynevek

Nagy Baráth községből, Györmegyéből.

[347a]

Helynevek

Nagybaráth községből, Győr megyéből.

[347b] 1^ő kérdőpontra:

Nagybaráth község fekszik Györmegye pusztai járásban, – Soproni adókerület és Győri thatóságí székhely alatt. –

2^{ik} kérdőpontra:

a községnek jelenleg élő és divatozó neve NagyBaráth, mely egyszersmind országszerte is elismert szokásos elnevezése

3^{ik} kérdő pontra:

Szóhagyomány szerint régente mező város lehetett mikor is Sütör város néven volt ismeretes, azonban ember emlé[348a]kezetet meghaladó idő óta csak jelenleg divatozó néven ismeretes. –

4^{ik} pontra:

Egy, a mltságos sztmártoni főapátság levél tárában levő régi okmány tanuskodása szerint már 1200-ban NBaráth név alatt volt ismeretes. –

5^{ik} pontra:

Népességének beszármazásáról semi bizonyos sem szóhagyományi adatokkal szolgáltni nem lehet, mert ember emlékezetet felül muló idő előtt lakosai voltak már. –

6^{ik} pontra:

Ósmonda szerint valaha a mostani Nagy- és szomszédos Kisbaráth Falvak határai két-egytestvér tulajdona volt, kiket vezeték névről Barátnak hittak: ezek utóbb megosztzkodtak a föld darabon, és minthogy egyik nagyobb volt amannál lett az elsői nagy- a 2^{iké} pedig Kis Baráth. –

7^{ik} pontra:

A falu határában előforduló dülő elnevezések e' következők:

1.) hegyaljai dülő, szántóföld a hegy alatt –

2.) középső, – előbb úr réti dülő – szántóföld, tagosztály előtt urasági darab levén benn azért vált úr réti dülő nevezete.

3.) Csutori és csörgő dülő – szántóföldek – hír szerint egy csutora borért ajándékoz[348b]tatott el – innét nyerte a Csutor elnevezést. – 4.) turó réti dülő, rét, szántó föld, – hihető hogy, kinek rosszabb helyen volt e' dülőben rétje, azt mondta hogy az ő rétje nem ér egy túrót, – innét a nevezet maig is. –

Nagybarát

5.) falu tag dülő, rét és szántó föld. – 6.) hegy oldali dülő; szántóföld a hegyoldalban – 7.) osztatlan dülő, szántóföld, hihető hogy valaha többen birtokolták osztatlan állapotban. – 8.) Koporsói dülő; az ezen dülőben régebben talált kőkoporsó emlékekről neveztetik maig is így. – 9.) Kertallai dülő; közel a házi kertekhez fekvő szántó földek. 10.) Csókateleki dülő, a rajta tanyázott számtalan varju seregtől vévén az elnevezést. – 11.) öreg gyepszegési dülő – szántó föld. – 12. követses tag 13.) Káposztás és kender földek, nevöket a terménytől nyerve. –

Ezen most említett dülökön kívül a hegyben található e' következő dülő elnevezések u: m: –

- 1.) felső hegy, – szőlő hegyi magaslat.
- 2.) románci utczára dülő szőlő hegy. –
- 3.) kert allai dülő szőlő hegy a kertek alatt.
- 4.) alsó hegyi dülő szőlő hegy. –
5. hegyes-magas, a határnak legmagasabb csúcsa – keleti oldala szőlő hegy – nyugati része – pedig legelő.
- 6.) Pap erdei dülő, szőlő hegy – a közeletében fekvő úgy nevezett pap erdőtől nyerte elnevezését. –

e' most említett dülökön kívül [349a] megemlítendő még hogy számos vízmosások hasítják köröszül kásul a hegy határnak és erdőnek nagyobb részét, mely mosásokban különösen zápor esőzésekör a víz összefutva – rohanó folyamot képez magával gurítva a hegyekről megszabadult termésköveket, sokszor nagy mennyiségben; ezen víz tódulat a határból kifutásban több haszonvehető szántó földeket önt el iszappal; – e tájon és a szomszédos helységekbén is Berettyó név alatt ismeretes; – beszakad Gyirmóthon felül a Rába folyóba. Végre van nagykiterjedésű erdeje a községnek és uraságnak, cser és tölgy fákból vegyest. –

Kelt NBaráthon April 25^{en} 1864 –

jegyzette:

Jászoly Mihály
községi Jegyző. –

Modrovits János bíró
Veletsnyci János
Vitárus József ×
Nagy Sándor T. B
Nimeth Ferentz ×
Juhász Istvan ×
Kiss András ×
Lako György ×

[350a]

Nagy Éts község Elöljáróitúl

A Tekintetes Fő Bíró Urhoz

Hivatalos jelentés!

A 299 k. i. számú rendeletre van szerencsénk jelenteni!

1^{ör} Mí szerént Nagy Éts helységnek nevét hogy honnan származott az állítatik hirtől, hogy miután vannak

2^{ör} Étsi nevü emberek, ezeknek eldödjük lehetett az első meg szállója a helységnek, de a Hegység későbbben, a helységből el szaporodott népesség által lett meg szálva – miszerént a helységnek más elnevezése nintsen –

3^{ör} A helység rég időktül fogva említetik Nagy Éts

4^{ör} Hogy honnan népesített az nem tudatik.

5^{ör} A hely név magyar volt, és most is az –

6^{ör} A község határában vannak különbféle topographiaí nevek, mind a mind más határban is léteznek, de különösen van egy domb melynek neve Petke vár, azért az e tájon lévő szántó földek Petke várí dülönnek neveztetnek – régéből hallatik, hogy valaha Petike király hordatta e dombot öszve – ennek átt ellenibe van egy másik domb keletnek Közép halomnak neveztetik – erről pedig az állítatik hogy a Tatárok hordatták öszve, melyeknek Eszaki szomszéd határa Nyulí, a keleti szomszéd határ pedig Szent Mártoní –

7^{ör} Vannak még a szöllő hegyekben is különbféle [350b] dülöknek nevezetes nevei, de ezek csak az erdők és legellöböl lett kí irtás alkalmával az átt vett szöllő bírtokosok a maguk esmeretességük szerint neveztek azokat el –

Külömben határunkban más nevezetességgekkal nem szolgálhatunk.

Kelt Nagy Étsen Aprillí 15 1864.

Vigh András biro

Szabo György jegyző

[352a]

Helynevek.

Nagy Móriczhidei községből Győr Vármegyéből.

- 1^{ső} pontra: Móriczhide vagy Győr Megyében, Sopronyi közigazgatási kerületben 's Sokoró allai járásban. –
- 2^{ik} pontra: Móriczhide község két féle név alatt esmertetik, és pedig: Móriczhide név alatt országszerte, – Morczida név alatt pedig csak a' körül fekvő tájék által. –
- 3^{ik} pontra: Móriczhide községnek mióta reá emlékezés vagyon és a' hagyományok utánis más elnevezése nem volt. –
- 4^{ik} pontra: Móriczhide község telepítvény lett csak hamar a' a' magyaroknak bejövetele után, – azonban mellyik században mellyik évtizedében szállottak meg mind állandó lakhelyet, az kinem nyomozható, – mint erről Tiszteendő Rómer Floris ur is irataiban értesít. –
- 5^{ik} pontra: A' népesítés honnét származta kinem nyomozható, – hanem hogy 1703–1710 évekközt Rákóczi fejedelem kuruczhidei Sopronból elüzetvén 's Koronczónál szétveretvén utjokban mint más falvakat úgy Móriczhideit elpusztítván, a' szomszéd falvak által népesítetett, és pedig leginkább Csorna vidékéről (Rómer Floris „régiségi füzetek” 1865^{ik}) szerint. –
- 6^{ik} pontra: Móriczhide község nevét vette egy Gróf Osl Móricztól, az úgy nevezett és a' Rába parton állott, földvár 1281^{iki} földes urától vagyis Maurucz itélő mestertől, kinek a' földvár mellyett a' Rába folyón keresztül egy hidja volt, mellyet Móriczhidejének neveztek. – hogy pedig Móriczhide már 1281^{iki} évben létezett kitünik „Codex Diplomat: Hungario Georgii Fejér– cr 1850 – lap 103. – és hogy 1661^{ik} évben népes helység volt 's állott a' rába partí mostani úgynevezett faluhelyi földeken, – honnét vették jelenleg ezen földekis nevü[352b]ket, 's onnét a' lapályról később a' mostani emeltebb helyre hozott illetőleg építettett által kitünik mint a' hagyományok, mint pedig Garády 1853^{ik} évi közléséből a' Pesti napló 1850 évi 1137 száma szerint. –
- 7^{ik} pontra: Káposztáskertek. Ezek régebbidőben az uraságtól a' községbeli lakosoknak adattak káposztásoknak. – Luczernáskertek. szinte az uraság által adattak a' lakosságnak luczernásoknak, de csaknem egészen haszonvehetetlenek. – Sárosér, posványosságánál fogva neveztetett annak, de most már jó legelő. – Nidrics. haszonvehetetlenségéről neveztetett ígygel – a' falu alatti haszonvehetetlen föld rész. – Kendereskertek. a' lakosság az uraságtól kenderföldeknek kapta 's mostis az természetik benne. – Tórért. a' kertek alatti mélyebb hely hol nagyobb részt vizállás szokott lenni, száraz időben jó kaszálló. – Capu kert. szántóföld. – Temetőhely. futó homok temető. – Teme-

tő alla. Egy kis rész faiskolának adatott ki de hogy futó homok mítsem lehet bele ültetni, a' többi rész a' Marczal felé legelő. – Gyöpi ökörtilos. A Marczal folyó nyugotí részéni legelő. – Marczalfolyó. valószínűleg Marczaltó falutól veszi nevezetét. – Szilvás vagy alsó faluhely. Ezen helyen voltak a' régi falyunak szilvássaik. – Máthé folyó mente. Régí időben a' Rába folyóból egy csatorna volt átvágva a' Marczal folyóba. – Felső falyu hely. Itt volt régenten a' falu de Romer Floris szerint 1703–1710 évek közt a' mostani emeltebb helyre építtetett. – Üрге szöllő. A sok ürgék miatt neveztetettel, szöllő hegy. – Töltésre járó. Haszontalan futóhomokos domb. – Ihász és köhid. A Marczal folyó melletti legelő. – Rába mente. A Rába folyó mellyetti rét melly folyó Győr megyét Sopron megyétől elválasztja nyugotról. – Bárassó. Egy mélyebben fekvő rét hol többizben viz szokott állani a' Rába partján. – Kistóré. A közepén toállás szokott lenni, a' többi része 's melléke jó kaszálló. – Hosszuföld. **[353a]** Hosszúfekvéseknél fogva neveztetik így, most szántóföld régenten pedig rétek voltak. – Malomrét és malomsürü. A községnek volt itt régentén a' rába folyón malma, de az 1864^{ik} évben leégett és az óta föl nem építhető, külömben rét 's bokros sűrűség. – Vörösrét kaszálló. és füzes. – Atalföld. kaszálló. – Bika rét. kaszálló. – Szálasi és Czinesi. kaszálló, egy része azelőtt füzes volt. – Hatrendesi. hatrendes kaszálló. – Kétutközi. Koronczóra és Téthre vezető utközi szántó földek. – felső hegyre járó. ferenczházy pusztára düllő szántó földek. – Alsó hegyrejáró szántóföldek végeik emeltebb fekvésűek. – Csangotán felül. szántóföldek. – Csangota folyó. csekély folyam, melly a' bakonyerdőkből jön és móriczhídánál a' marczalba szakad. – Csangotai legelő. – Csangotán alól vagy görbeföld. szántó földek a' csangota görbe folyásánál. – felső koldus telek. homokos szántóföld. – fölső Gyömöre. szántóföld. – Cselédkert az urasági cselédség kertje. – Kásadomb. kis fenyves erdőség. – Zsombokos vagy első Sóós. szántóföld 's haszontalan zsombokos hely. – Csikvánduti vagy Csordás völgyi, szántó földek. és zsombokos. – Csordásvölgyi v. harmadik Sóósi. rövid szántó földek. – Köhídi v. 4^{ik} Sóósi. szántóföld. – Kis kanális mellyék. kaszálló a' marczal víze mellett. – fölső kölesföld. szántóföldek keletnek az apácza erdőre dülnek. – Alsó köles földek szántóföld. – Csapás. A tekei erdőre vezető ut. – felső és alsó magyalos. szántó földek. – Tekei erdő. tölgyes. – Hosszu vagy kísérdő. tölgyes erdő ledül a' Téth, Gyömöreí és Gyarmathi határokra. – Urasági Magyalós. szántóföld. – Szt. kuti vendéglőházon aluli. szántóföld a' Gyömöreí 's Téthí határnál. – Móriczhidához tartozó Szt. kut. helység 9 házból álló. – **[353b]** A Szt. kuti vendéglőházon felül. szántó földek. – Alsó és felső konkolyszer. szántó földek. – Alsó koldustelek. rosz szántóföld. – Csucstelek. csucstra menő szántóföld. – Erdőalla. szántóföld. – Alsó Gyömöre. szántóföld. – Tekei major urasági tiszt 's cselédlak. – Tekei rom. legelő. – Ökörtilos legelő. – fölső és közép Sóós. rét 's szántóföld. – Nagy és kis szakasz. szántóföld: – Csordós

Nagymórichida

völgy. kaszálló és szántóföld. – Homok domb. haszonvehetlen homokdomb. – Bírótság. Zsombékos rét. – Kis sziget. szántóföld. – Molnár ér. kaszálló 's szántóföld. – Dombi völgy. A közepe zsombékos legelő széle pedig szántóföld. – Belső és major rét, – kaszálló. – Szilbokor. szántóföld végén néhány szilfákkal. – Kertszer. zsombokos hely. – Cselédkert. szántóföld. – Major előtt. legelő. – Ökörtilos. legelő. – Közép Sóós. – kaszálló. – Báránytilos. legelő. – Tördemészi puszta. Urasági cselédlak és gulya tanya. – Cselédföld: szántóföld. – Dénes árok. kaszálló és nádas a' Rába folyónál. – fekete ér. kaszálló és nádas. – Szente Domb. Dombos kaszálló 's környéke pedig nádas. – Vadkert. kaszálló és nádas ritka fákkal. – Bencze szigeth. kaszálló és nádas. – Táborhely. kaszálló és nádas. – Széna hely. A' marczal partján jó kaszálló. – Ispán sziget. kaszálló. – Hangár sziget. kaszálló és nádas. – Köhid. urasági kaszálló. – Répás szeri. nádas 's kaszálló. – Czirók domb. szántóföld és kászálló. – Kis töltés. szántóföld. – Hoszuparagok. szántó és kaszálló. – Varjutús: kaszálló és nádas. – Lóhátó: rét és nádas. – Méhház. szántóföld és fás kert. – Hosszu megye. kaszálló és szántóföld. – **[354a]** Földváralla. kaszálló 's nádas. – földvári bakony. kaszálló és erdő, ezen a' helyen volt Gf. Osl Móricznak vára és az ugy nevezett Móriczhidja a' Rába folyón keresztül. – fölvárallai malomrét. kászálló. – Kéthold. kaszálló. – Malomelött. szántóföld. – Örlök része. legelő. – Malomerdő. kaszálló. – Malom előtt. kaszálló. – Kis völgy. kaszálló és szántóföld. – Kenderes. szántóföld. – Köhidomb. legelő. – Ökörtilos. legelő. – Major előtt. szűrűs kert. – Kís Árpás. Helység a Bakonybéli apátságához tartozó. – füzes. – Máté folyó mente. füzes és legelő. – Nagy Árpási barassó. füzes és legelő a' Rába parton. – Templom előtt. kaszálló. – Két tornyu Pápista templom. 1252^{ik} évben épült és a' Clarissák (Klárák) kolostoraís itt volt ezen templom déli részén, de ezek lakása a' törökök által földulatott 's az apácák innét Nagyszombatba költöztek át, honnét még 1757^{ik} évben Mlgs. Gróf Berényi Klára fejedelem asszony a' templom javításhoz 560 forintal járult (az árpási Plébánia jegyzék könyve szerint). – templom körüli. szántóföld. –

Végre megjegyzendő még: hogy Móriczhida község már 1281^{ik} évben Gróf Osl Maurutz testamentomában „Maurucznak nevezetett.” a' Codex Diplomt. Hungario 1850. lap 100^{ik}. szerint. –

Kelt Nagy Móriczhidán 1864^{ik} évi Apl. 15^{én}

Butkovits Imre bíró

Jegyzette:

Gruiber Pál pm Jegyző

[356a]

Helynevek
Nyalka községből, Győr – megyéből.

[357a] Pontokra hivatkozólag:

1. Nyalka, Tekintetes Győr megye Soproni kerület pusztai járásban kebelezett keletről Mező Eörs, délről Táp, Asszonyfa és Ravazd dél nyugotról Sz. Márton, nyugotról Pázmánd éjszokról Mind Szent község környezik.
2. Lakosai. magyarok lélek száma 800^{at} felül haladja kik mindannyian R. Catholicusok.
3. E helységnek más elnevezése nem volt, hogy ~~pedig~~ mikor ~~el~~neveztetett el vagy honnet származott e neve arról senki nem emlékezik
4. Hogy e község mikor emlétetik legkorábban az sehol fel nem lelhető a kereszteselő matriculak pedig kezdődtek 1726^{ik} évben.
5. Nem tudatik.
6. Vidéke igen szép mezeje s földje közép jobbadán sikság bora fehér ambátor a szállótt nem igen mivelik termése meglehetősen, ~~földneme~~ buza, rozs és árpa közép termésű.

Éles István bíró.

[358a]

Helynevek Nyúl községből, Győr varmegyéből.

1. ^{ör} Győr vármegye'; pusztai járáshoz tartozik
2. ^{ör} Csak egy név alatt áll t. i. Nyúl község, azonban magán nevezet alatt is említetik t. i. Nagy nyúl falu, Káptalan nyúl, Kís nyúl falu – Nagy nyúl hegy, Kis nyúl hegy, és Hentsi hegy, ez utolsó a Káptalan nyúl helységhez tartozik –
3. ^{ör} A községnek más elnevezése nem volt –
4. ^{er} A község mikor neveztetik legkorábban? nem tudatik –
5. ^{ör} Honnan népesítetett? nem tudatik –
6. ^{ör} A név eredetéről semmit sem tudni.
7. ^{er} A község határában elő fordul, és létezik, szántó föld, mezző, legelő, kaszáló, mintegy 70. holdnyi nádas tó, szőlő hegyek, mint egy 84. holdnyi erdő- és a hegyen túl ismét legelő: –

Megemlítendő a Kis és nagy nyuli hegyet elválasztó vonal roppant mélységű vizmosott árokból áll, melynek partján járhatni szekérral és gyalog, ezen vizmosás felső végén nyugotnak áll az úgy nevezett „Sárkány luk” (korcsma ház) mely rég időtől fogva így neveztetvén; a nép rege szerint ezen név onnét vette eredetét, hogy a korcsmán alól a falu felé mintegy 30-40 öllel a hegyek alatt roppant üreg lévén, melynek végét nem volt bátorsága az ezt tudó öregeknek felkeresni; gyanításuk szerint, a török alatti hadjáratok alkalmakor, buvó és takarodó helynek használtathatott – Azomban így esett tovább a régebbi öregektől szóbeli tudomásra, hogy ezen említett [358b] üregben lakó állott, melyet ők Sárkánynak neveztek, pár évekig félelemmel tölté el az akkori hegy lakosait a nélkül azomban, hogy valaki valamely időben látta volna a Sárkányt, így neveztetett az üreg Sárkány luknak, mely az idő visszontagságai miatt összeomolván, földel az üreg torkolata tökéletesen, és kinem bonthatólag elfőjtatott, helyére a korcsma építetvén; végre a korcsma épület sem lévén biztosítva az arra rohanó vizek miatt, tehát egészen elpusztítatott, 's a jelenlegi helyére építve, „Sárkány luk” név alatt maig is fenn áll, és pedig a Szombathelyi pap növelde, mint volt földes uraság jogában bor és hús méréssel –

Ezen vonalba belyebb hatolva a hegybe, ugyan a két hegyet elválasztó pont déli oldalán fekszik egy az őseink által építetett, 's általunk jó karban tartó, 's tornyában két kis harangal díszeskedő, Szt. Donátus püspök, és vértanu, mint hegyek pátronusa tiszteletére szentelt kápolna, melyben olykor isteni tisztelet is tartatik: ezen kápolna bal oldala mellett egy gyönyörű 100. éves lombos hársfa áll, mely lombjaival, nem a legkissebb szerű kápolnát, fél

környékével eltakarja, és mintegy a zivatarok ellen védeni akarja; mely egyszerűs mind igen jó árnyat ad, a Szt. Donátus vértanu napján, augusztus 7.^{ke} utáni vasárnap tartani szokott búcsu alkalmakor össze sereglett népeknek, és az ezen fa alatt Isten ígését hirdető egyházi szónoknak a nap sugárai ellen. [359a] Ettől ismét belyebb az elválasztó vonalon menve a kis nyuli hegynek éjszaka nyugotí részén, a hegybe benyulik egy utsza, mely „Vaskapu” név alatt áll: Régi időben t. i. azon környék iszonyu rengeteg erdő lévén, melybe a bejárás egyedül és csak ez volt kivétel nélkül, mely hogy elzárva legyen, egy irtóztató erős kapu volt a bejárás elzárására építve, mely kaput három erős vas rud tartotta, ezen kaput részint e vasrudak, részint erőssége miatt vaskapunak nevezték; – ezen kapunak romjait, még életbe lévő néhány öreg ember gyermek korával érteis, de most már semmi nyoma más, minthogy a helyet „vas kapunak” nevezik mai napig is.

Vannak még továbbá a határban forrásos helyek is mind a völgyben, de a hegyen is, hol a hegyek alól, még a mult évi szárazságban is, szüntelen csergedezett a forrás vize, melyet a marha tartó hegy lakosi, itatásra, használtak fel –

A szomszédós határok, éjszokról Táplányi puszta, Kis megyer; és keletről Töltés tavai puszta, Ságghi puszta; Délről Szt Márton és Éts, úgy a hegy közti részen Tényő – nyugotról pedig, Nagybaráth községek –

Kelt Nyulon 1864^{ik} évi Apríl 23.^{án}

Kováts Gergely pm
községi jegyző által

Molnár János Kis N. h. biraja
Gunyhó András nagy ny bíró ×
Horgány János Bíró
Pusztai Josef Biro ×
Csöndes Péter × bíró

[360a] Ó és Uj Malomsok, magyar faluk,
Győr Megye, Sokoró allai járásban.

Eredetét e' falvak neve leg természetesebben vehette a' határában, vagy inkább a' két falu alatt, 's között folyó Rába, Marczal, Tapolcza, Gerencze folyamokon épített malmokrol. Igaz, hogy mai napon nem sok, hanem csak egy malom van az elsőben említett faluban, a' másokban egy sincs. De minthogy a' határban malomrol el nevezett helyek vannak, sok apró malmokkal kellett birnia.

Neveztetnek a' helyek még, különösen az első kis, a' második pedig Uj vagy Nagy Malomsoknak. És mivel 1760 év előtt csak a' most Ónak nevezett falú volt, akkor épülvén a' másik az uj, – így régi szokásnál fogva gyakran csak Malomsok nevét haljuk.

Az uttobbinak eredete tehát a' közelben van. – Ugyanis az Urbéres lakosok, a' Marczal, Gerencze, Tapolcza és Rába folyamok közt lakván, – a' míg szántó földjeik, és legelőjük kívül a' Continensen, a' honnét viz, és és áradatos években gyakran meg történt, hogy a' faluból a' mezzöre, 's innét oda menni nem lehetett. 1750 – és 60 között a' földes Uraság által újabb ház helyek a' földek, illetőleg határral össze köttetésben ki méretvén, az Urbéres lakosok itt építettek, 's ide költözködtek. – Az el hagyott faluban pedig a' Marczaltői Uradalom részéről haszonbéres Zsellérek szállítottak a' közel falvakból, 's ezek, és ilyen állapotban birják mais. [360b] Igy Ómalomsokon a' helység régi, a' lakosok ujjak, Uj Malomsokon az építmény uj – a' lakosok régiek.

Határában az első düllő az ugy nevezett Kereszt ut, itt a' hagyomány a' meg levő alap faluk után ítélve, de okiratilag is be bizonyittatván – hajdan Kápolna volt, mellybe bucsu járással jöttek a' közel helységek R. Cath. lakosai. Magok az Uj Malomsokiak Evangelikusok. – A' Sós hegy, hamvas, keskeny, Széles, Morgó, tarján, köves, gulya állás, föl járó, nyilasok, erdő allya, lakó föld, Nagyvölgy, alig ha birnak valami nevezetességgel. Tördemiczi düllő, a' szomszédos Moriczhidai határban lévő Tördemicz pusztától vehette nevét. Függő pedig vizektől, mocsároktól körül vett csekély magaslat, maga magát megmagyarázza, egyébéránt ez és a' töle csak a' Maczal és tapolcza közös csatornája által el választott Szentei puszta mint külön praedium régi oklevelekben is említettnek. Pádár a' rába öntései között. Régi levelek szerint hajdan itt egy Sopron megyei Pádár nevü helység állott, a' hol most a' rába folyam ember csontokat mos ki a' partból, valószínű hogy ott Pádár helységnek temetője volt.

Ómalomsok, Újmalomsok

Rétjei hajdan nagy kiterjedésben, – ma már csak az erekre szorítva, sokkal kisebb téren terülnek el. Neveik: Nyilasok, Sár állás, bíróság, gecsei kaszálás, Koldus temetés, borsós domb, nádnyilas, bán rét.

Legelője nagy ki terjedésben ponyvádnak neveztetik, melly nevezet alatt az Uraságnak a' határ területében két gazdasági épületekkel el látott pusztája van.

Határos Sopron Megye felől Sz. András helység – réteivel, v. Keszi határban lévő Pádár réttel, – Győr megye felől Moriczhidai határban lévő Szente rét és mocsáros, valamint Tördemicz pusztával, azután Csikvánd helység szántó földjei keríti Gyarmat határbeli pusztával. [361a] Veszprém megye felől: Takácsi helység, és Ihászi puszta határjával, és Marczaltövel.

A' helység a' németajkuak által is Malomsoknak neveztetik.

Jegyzette: Takács Pál sk jzö.

[362a]

Helynevek Öttevény községből, Győr megyéből.

Öttevényi község vagyon Sopronyi Kerületben Győr megyében Tókőzi szolgabírói járásban mely községhez tartoznak, Sándorház és Pilingeri puszták, Öttevényi községnek Sándorházi pusztával népesség száma 1200 lélek, egyedül magyar nyelvűek, következő faluk, környezik határinkat, Szent Miklós egy álomás, Mécsér 1 álomás, Öttevény sziget 2/4 álomás, Abda 1 álomás, Börcsi helység, egy álomás távolságra vagyon.

[362b] Öttevényi községi falu kezdete nem tudatik de úgy hallottuk régi öregektől hogy az a falu több századok előtt puszta volt és hívták mivel a' kis duna ágai közel folytak Öntevénynek, de mivel alább kí nyomott helység pecsétje ki már 200 esztendőn fellül van igen sajnos hogy az esztendő szám ki nem metszetett, csak ez olvasható rajta diák nyelven, Öttevén sigillum Villae:

Öttevény területei szántó föld mennyisége téssen ki kettős pusztákkal együtt

5304 hold. 1045 □

Réth földek 648 – 1453 □

[363a] Legelőben pedig 1487 hold: 1533 □

Erdő 135 „ 1471 □

Ezen földek három osztályban állanak.

Öszvessen: 5577 hold. 702 □ öl

Egyébb iránt Öttevényi falu Búda és Bécs fő ország utban fekszik e' szerint katonai általkelő (Tranzena) az 1849^{ik} Év Auguszt hó 13^{ára} 152 sz: házból 74 többnyire telkes gazdág hamuvá égtek, e' végett a' régi ősi irományok szinte hamuvá égtek, ennek következtében a' régiségekről többet nem írhatunk.

Keltt Öttevényett Aprl hó 29^{én} 864.

Kovács Mihály bíró

Kovács Sándor tb

Takács János Jegyző

P. H.

P. H.²³

²³ A pecsét felirata: ÖTTEVÉNYI ... GEMEINDE HOCHSTRASE.

[364a]

[Pátka]

Tekéntetes Sokoróallaji Járás Főszbírói hivatal
Hivatalos Jelentés.

Pátkaí hegyünk helynevek leírását, a' meg kívántató mód szerént telyesíteni képesek nem vagyunk, – bővebb felvilágosítást az uradalmi tiszt kar adhatna, – egyébberánt ezen határunk leírását – a' györi közlöny a' mult 1856^{ik} vagy 1857^{ik} évben terjedelmessen közölte Matusek ur leírása szerént – mely adatokat nekünk megszerezni igen nehéz. –

Határunk leírása.

1. Községünknek ismeretes neve Pátka.
2. Községünk tartozik – Győr megye – Sopronyi kerület – és Sokoró allai Járáshoz. –
3. Hajdan is ezen községnek neve volt Pátka.
4. A község mintegy 80 évesnek állítatik, –
5. Népesítettett pedig a' körül fekvő helységekből.
6. Helynévre nézve, hogy honnan eredett, a' helybéli lakosság mitsem tud,
7. Községünk határát képező szőlő hegyünk, három név alá felvagon véve, és pedig: Óreg hegyi düllő, Közép düllő és Csókási düllő. – Jelessebb adatokat lehetne kipuhatolni az uradalomnál, – miután az uradalom kezelése alatt lévő Pátka pusztai határban [364b] több nevezetes hely találtatik, u: m: abban van egy vész bú torok nevü völgygel, és harangozó nevezetü erdőséggel környezett egy hegyen látható kolostor vagy vár hely, a' hol ez előtt mintegy 300. évvel – az ugy nevezett Paulinus szerzet az istent ditsérte. ezen hegy alatt fekvő róna szántó föld még most is falu földi dülönök neveztetik, hogy ezen puszta, és hozzá tartozandó birtok Paulinus Conventé volt azt a' mostani haszonbérője Tekéttés: Ihász János urnál lévő, de kevés felvilágosítást adó mintegy 80 év Haszonbéri szerződés, mely ezen Ihász Család öreg atyja által elvont fogadva – tanusítja. – bővebb felvilágosító adatokat felhozni képesek nem vagyunk.

kelt Pátkán Május hó 5^{en} 864.

Duálszky fülöp ms

h. jegyző

Kis Imre bíró

[366a]

[Pér]

Pér község Birájától

Tekintetes pusztai járási főbíró urhoz!

April 26^{rol} 1864

Hivatalos jelentés.

Alol irtt van szerencsém a 399^{ik} számú helynevek czímű nyomtatvány kapcsán alázattal jelenteni, miszerint Péér község mikori telepítéséről a községbeli öregek nem emlékeznek, – sőt erről a községi levéltárban sincs semmi okirat, – a község neve emlékeztük óta mindig Pér volt, – de hogy ezen községi név honnét ered, róla semmi tudomásuk nincs. Községönket folytonosan magyarok lakták, a hol jelenleg is a magyar nyelv divatozik. – A mi a dülök, rétek, vizek és dombok neveit illeti, semmi nevezetes statistikai adatot nem von maga után. –

Melly alázatos jelentésem után tisztelettel maradok
Tekintetes főbíró urnak

alázatos szolgája.
Gede Ferencz Biro

[367a]

[Pinnyéd]

Helynév

1. Pinnyéd (fischer dörfl,) község Győr megyében Sopronyi kerület, Tó, Szigeth, és Csilisz közti járás széke Győr városa.
2. Pinnyéd község e névvel él, most helybeli elterjedéssel, azonban ország szerte különösen a felső osztrák vidéken a német ajkuaknál általánosan, ismeretesebb a német (fischerdörfl) nevére, melyet magyar lakosai azonban nevezni sem tudják.
3. A községnek egy pár öregebb lakosi emlékeznek arra, hogy hajdan Halász falu névvel birt, de jelen létező iratok jegyző könyvekben csak Pinnyéd névről ismeretes.
4. E községet létezni a szájrol szajra hagyott hagyomány Győr városánál korábban emlelti, sőt arról is adomál, hogy a káptalon dombon a székés fő egyház helyén hajdan halász gunyho létezett, sajnos hogy a községnek, e kérdő pont-ra vonatkozó iromanyai (mit részént az idő, elemi viszonyok elpusztítottok) nincsenek
5. Hogy Pinnyéd községe felső német ország bol származott lakosokkal népesítettett korábbi századokban annyi bizonyos, mert még jelen is léteznek Salczman, Schvenczberger, Stibinger Huber Schener Führnstal névvel élő családok, annak dacára hogy a német nyelvet nem birják ugyan létezik egy öreg még élő lakos ki öreg attyát Passau Bajorhonból Salczman családot Schweizből származottnak lenni bizonyítja
6. Pinnyéd elnevezéséről vagy e név eredetéről mitsem tud a mostani lakosság, azonban a (fischerdörfl) német neve eredetéről a hagyomány az emlék, 's magában a név értelme is annyit bizonyít hogy halászk tanyája lehetett. Így adja elő a hagyomány hogy kezdetben csak egy pár halász kunyhó létezett a Rápcza folyam balpartján [367b] és így a jelenkorig van 42 ház a Rápcza balpartján egy vonalon, nyári keletről nyugotnak terjednek arczal délnek, magas töltésre építvék, ezen házak előtt folyik a Rápczából kiszakadó ág a falu felső végén be, az alsó végén ki kanyarodva Győrszigetfalutól a rendes mederbe szakadva, Győr alatt a kiss Dunába. Ezen Rápcza ág és rendes folyám között a faluhossza terjedéséig van egy kis sziget, száraz időben baromfiak tenyésznek benne és a halászk hálójuk szárítására alkalmas
7. A község határában a topographiai neveken kívül semmi jelentékeny elnevezés nincsen. Különben a határ áll Földekből, Rétekből legellöböl, és a győri püspökségnek árokkal kerített Tölös nevezetű erdejéből, Ugyan Ennek egy Somos nevezetű vízzel kerített kaszállójából. A határban elő forduló topogra-

Pinnyéd

phiai elnevezések a Foldekre nézve Öreg földi düllő völgy sziget örök osztály, kiss föld a Rétekre nézve örök osztály Sárkózi kiss vesszős Tizenket rendes tiz rendes, öreg vesszős A legellő közös legellő névvel.

Végre Pinnyéd helység fekszik a már megnevezett irány és vonalon ujjáros és gyórsziget falu felett, melyet a Rápca folyam elválaszt ujjárostol különben ez volna a helységnek déli szomszédságában Határja kezdődik a házak nyugoti végein, és elterjed jobbról, a Rápca, balról a Kiss duna közti róna területen felfelé Abdáig (Abdafalu) s így felülről Abda, alulról ujjáros volna szomszéd határ ha a Rápca el nem választaná keleti szomszédsága a Kiss duna nyugoti pedig a Rápca folyam, ezeken túl eső határok részént Tó, részént Szigetközhöz tartozván Pinnyédi határral semmi érintkezésbe nem jönnek.

Miután megjegyzésre méltó, érdekesebb adatok gyűjtésével Pinnyéd községe nem szolgálhat, azért a felhozottak a mennyibe célhoz vezetők ezzel 's alázatos tisztelettel átnyujtatnak. Kelt Pinnyéden Julius 6^{án} 864.

Horváth György jegyző

[369a]

Helynevek

Püspök Alapi pusztáról, Győrmegyéből. –

- 1^{ör} Püspök Alapi puszta fekszik Győrmegyében pusztai járásban 's tartozik Mező Eörs adó községhez. –
- 2^{ör} Ezen puszta csak is „Püspök Alapi” néven ismeretes és nem máskép –
- 3^{ör} Azt itt nem tudhatni hogy mikor említetik leg korábban ezen név Püspök Alap, – csak annyit tudhatni, miszerént ezen birtokot hajdan a' győri székes egyházi püspök ajándékozta a' Szombathelyi Seminariumnak – 's innét nyerte nevét t. í: „Püspök Alap”.
- 4^{ör} Ezen puszta határában a' keletnek Selyemteleki, és az ugynevezett Józsefmajori ut – jobb oldalán – egy a' török hadjárat alkalmával elpusztult templom maradványai láthatók – 's innét ismét keletre az ugynevezett Sóstói rét mellett – a' közmonda – szerént egy ismeretlen nevű falu létezett jelenleg pedig mint kaszáló használtatik. –
- 5^{ör} A dülők vagy földdarabok nevezete következők. – a) „Országuti dülő” szántó föld őszi 's tavaszi gabona természetik benne – b.) „Felső majori legelő” – mint legelő használtatik – c.) „Péri határra dülő” szántóföld jó buza terem benne d.) „Bőnyi és Selyemteleki határra dülő” szántóföld, őszi és tavaszi gabona természetik 's burgonya ebben – [369b] e.) „Puszta Szt. Egy házi dülő” kaszáló – fele részben, fele részben pedig szántóföld, f.) „Sóstói Rét” fele részben legelő, fele részben kaszálólul használtatik. – g.) „József Majori” négyszer fordul elő ily nevezett. – fele részben szántóföld – fele részben pedig kaszáló 's legelőül használtatik. –

Egyébb megjegyezni való nincsen. –

Püspök Alap határjai

Keletről a' Bőnyi határ – Délről – Mező Eörs nyugotról Mindszent Éjszokról
Pér

Kelt Püspök Alapon Aprillís 24^{én} 1864. –

Zsódöl János Biro
mezőrsi kőségben
Kertes István
Horváth István ms
Jegző

[371a] Rába patonai község topografiai leírása

- 1 Rába Patona, falu, Györmegyében, Tósziget és Csilizközi szolgabírói járásban 1040 szamu lakossal, magyar ajkuak, kik vallásra nézve Rom. Kat. anya-templom, melynek védnöke Tekint. györi Káptalan; van továbbá egy elemi tanoda, melyben a fiu gyermekek, ugy szinte a lányok is magán magán egy fő és egy al segéd tanító által oktattatnak. Az említett iskola a község védnöksége alatt áll: főtermékei, Buza, Rozs, Árpa, Kukorica, Krumpli, és széna. Eladási helye a györi piacc, mely a községtől 3 mérföld tavolságra esik.
- 2 Rába Patona község csak egy név alatt ismeretes és az e tekintetben kérdőre vont nép vénei, oda nyilatkoznak, hogy nevezetét a rábafolyótól nyeré mely nyugotról a kozséggel határos, ezen folyam kiöntéseivel tetemesb karokat szokott okozni, mint hogy a nyugotról fekvő rétek ha kiáradás korán jó egészen meg rongja, s haszonvehetetlenné teszi, többször bekövetkezik ezen áradás az aratás ideje alatt, midőn a kár természetesen nagyobbra rug, mert a vetések is a kár által érintetnek. –
3. Rábapatoná községnek hajdanátul fogva más neve nem tudatik.
4. Rába Patona község eredetéről minden kutatások dacára más elérhető nem volt, mint hogy 1600 évben erősség volt mely hol az oszt. hadsereg hatalmában volt hol pedig a törökök által zsaroltatott, kik ha elvinni való zsákmányt nem találtak, az ártatlan gyermekeket hurcolták el magokkal 50 s 100 számra. Az erősség emlékezet szerint a főtisztelendő györi Káptalan által építettett, azonban a törökök által lerombolva, a csaszari hadsereg által rendeztetett mig végre 1700 év elején végkép leromboltatván az erősségek sorából kitörültetett, ez alkalommal vágly is inkább 1698^{ban} a kipu sztult lakosság száma 256 lelket tett.
5. Népesülése eredetét nem tudjuk, de a nevek magyar hangzásánál s valódi magyar értelménél fogva, ha nem is ő, de jó régi magyar eredetűeknek kell lenni, mert alig 3–4 név található idegen hangzásu.
6. Patona név honnan vehette nevezetét nem tudjuk, de különböztetésül Lovász Patonától, neveztetik rábapatonának, mint már fent említve van a rábafolyam partjáni fekvésére nézve.
7. A község határaiban következő topokraphiai nevek fordulnak elől – Belső telkek az első helyrajzi számtól 132 számig, melyen a községi házak és épületek állanak, s ezen számok alatt a 125ből 130ig fordul elő [371b] a Tekintetes györi Káptalan gazda tisztli haza a hozza tartozó cselédlakkkal és majjorral együtt a 133^{ik} helyrajzi számtól 296ⁱ számig találhatnak az ugynevezett házföldek.
1. Pusztá patonának neveztetik arról miszerint miszerint radül a régi Patonának nevezett falu helyere mely erősség volt.

2. öreg Rába düllőnek neveztetik minthogy egész rábáig ér.
3. Kőkény dombi düllőnek hivatik e düllők végen volt egykori kőkény bokroktól.
4. Kerekes földi düllő az ő kerektségéről.
5. Hosszu földi düllőnek hivatik hosszúsága miatt.
6. Az alsó megye közti és györkös toi kaszálók. Megyeközinek hivatik a rétekre nyulo széles megyék miatt, Györkös tó pedig a retet többször a községtől megvenni szokott Györkös nevü ember.
7. Megyeközi düllő az alsonak megyeire való dülése miatt.
8. Pásztor réti kaszálók, minthogy a pásztoroknak itt szokott kiadatni a kikötött rét a községtől.
9. Gyöpföldi düllő a gyöpokre való mindennemü dülése miatt.
10. Penészi düllőnek hivatik onnét minthogy fellülről a Duna alulról a rába által gyakran vizben feküdvén a közepében lévő termés is a késői hozzájuthatás következtében haszonvehetlen vizpárja által felvétetvén penészes lett.
11. Csánközi kaszáló rét: a Csánnak nevezett földek között lévén.
12. Csánontúli düllő: neve maga megmutatja.
13. Tamáslaposi kaszáló: eredetét a névnek megfejteni nem tudjuk.
14. Kis beszteri düllő eredetiről nem tudunk.
15. Töltés közti düllő minthogy a töltésre dül egy rész, a másik meg a Beszterre.
16. Fűzfara düllő egykori három főzfara dülése miatt.
17. Beszteri tó kaszáló Beszter mellett lévő fekvése miatt.
18. Beszteri közép düllőnek hivatik, mert győriuti és fűzfara nyulik.
19. Győri uti düllőnek neveztetik mert mivel régebben erre jártak Győrbe.
20. Szél hosszai düllő: mivel a szél fuvásának kivan téve.
21. Meggyes uti düllő egykoron ott levő meggyfáktól.
- 23 Ülési düllő, minthogy Patonaiak mintegy második székhelye volt, különmemü termések biztos oda rakása miatt.
- [372a]** 24. Mély uti düllő, így hivatik e földek között levő mély ut miatt.
25. Kosi düllő: a monda szerint az egykori kérkedő állítás mi szerint az ő kosán annyi értékü gyapju megterem mint ezer kereszt gabona.
- 26 Kosító kaszáló, az előbbtitől veszi eredetét.
- 27 Horgos földi düllő, nevét magával hordja
28. Kettősi düllő, mert két akkora adakban osztatik ki.
- 29 Szilfa szerü düllő, a szomszéd oszshelyben lévő szilfák miatt, melyekre dül.
30. Kosi közép düllő, arra nyuló közép uttól veszi eredetét.
31. Félholdi düllő, kicsinységök miatt.
32. Gyalog uti düllőnek neveztetik, mert eddig terjedt a kocsi ut, s tovább gyalog folytattatott.
33. Világ végi düllő a határ szélen s legtavolabb.
34. Felső legelő, minthogy az Országuton fellül a legszélsőbb határig terjedt.

35. Köles földi düllő, mivel régen köles vettetett bele, leginkább azért mert az áradásnak kiteve lévén, nem sokat veszthetett a kevesebb vetendő magra nézvest.
36. Sárdasi kaszáló: Mocsáros és Sarossága miatt.
37. Barátságveti düllő, az ő dombosabb fekvése miatt a körül levő Mocsárok között, hová biztosan barátságban illetőleg biztos helyre juthatott az ember.
38. Szekeresi düllő, mint hogy a régi vizekben csak szekéren v. hajon lehetett hozzá jutni.
39. Koldus telki düllő a hozzá férhetés nehéz lévén s munkálni iparosán nem lehetvén az üres koldus tarisznyához hasonlítatott.
40. Szekeresi szilfa szerű düllő. Különböztetésül a telkes gazdák szekeresi föld birtokától.
41. Csillagtói kaszáló: az ő külső Csillagforma alakja miatt
42. Alájároi düllő szekeresi: hivatik mert a szekeresi földek mellett van s alá jár.
43. Pásztor réti düllő, e földek között lévő kisdud tói réttől mely a pásztoroknak ajándékozottatott nevezetik.
44. Űrge dombi düllő: neve megmutatja.
45. Szekeres elei düllő: neve megmutatja
46. Alájároi düllő az ekének alájárása miatt
- [372b]** 47. Bösztollai düllő nevét nem tudjuk fekszik a győri Ország uton alul
48. Jórmási düllő minthogy régebben nagyon terméketlen lévén.
49. Öreg és kis Darréti kaszáló az ott régi időben szokott tartózkodni nagy számu Darvaktól.
50. Határi düllő. Minthogy a fellül említett helyen határon fekszik.
51. Bella Szigeti düllő neve eredetét nem ismerjük.
52. Domonkosvári düllő hivatik a monda szerint egykor ott lakott Domonkos nevű tulajdonosától, kinek ott a vizek közt biztos menedéke lehetett.
53. Erdő melléki düllő: nevét magán hordozza a győri Káptalan Erdeje melletti fekvése miatt.
54. Erdő közti legelő nevét magán hordozza.
55. Urasági hany. Posványtság volt régenten szárnyas vadaktól előzőnlött.
56. Ördög gáti és Csiszáréti kaszáló a régi időben minden mi oda került mint mondani szokott az Ördög markába esett.
57. öreg és kis homoki düllő. homokos földei miatt
58. Urasági réti düllő retek melletti fekvése miatt
59. Urasági nadas mutatja neve.
60. Haraszi kaszáló rétek: a gazdáknak birtoka egykor bokrokkal ellátva.
61. öreg és kis haraszi kaszáló az elobbi nevezetnel fogva.
62. Hosszu tó hosszúsága miatt nevezetik így s nádas.
63. Pénzes rét mert pénzen a győri Káptalan mint Uraság elszokta adni.
64. Mészáros rét, minthogy a győri Káptalan árendásának mint Mészárosnak bizonyos réteje volt.

Rábapatoná

65. Kölcsei rét. egykor kölcsonbe adatott.

66. Halastó fizes, eredetét veszi a kis rába folyóra nevezve mely arra veszi folyását hogy árvízzel az öreg Rábán levő anyi viz arrol ne folyon.

Végül nevezetességül felemlhető a községben levő kis malom, mely malom még a Török időkben a győri káptalan által építettett, és pedig a győrben székelő cs. ki. hadsereg parancsolatára **[373a]** hogy a Várörség részére szükséges gabna itt megöröltessék ezen közönséges malom helyébe most 1863 évben építettett egy mümalom egy kerékre mely belül 6 követhajt, s belszerkezete akkint van elkészítve, hogy mídön a rába folyó másfelé vezetetik, a malom gőz által kormányoztathatik.

Kelt Rába Patonán Január 31^{én} 866.

Horváth József községi jegyző.

[375a]

[Rábaszentmihály]

Helyneve Győrmegeye. Rába szent mihályi község, Sokoró allai járás, – lakosai magyarok. A' helység – és határ kiterjedése a Rába és Marczal folyamok közt mint egy szigeten fekszik az utóbbiak ahatár déli részen folyik, melléke nádtermő, ingatag bozotos posvánság. – A vad szárnyas állatok kedves tanyája. A vadásznak kik itt több megyekből megjelennek kielégítő multságot osztogat. Hallal bővelkedik, abennőt rákot akülönös jó íziért még a Becsiek is kedvellik.

A falutól mint egy 600. lépéstávolságra van hajdan jajtava, most enevel tajtava 70. hold kiterjedésű kerék alakú, s legfinomabb nádat termő – tó.

A falu északi részen – 1000. lépés távolságra a Rába folyam két ága közt fekszik – az úgy nevezett 65. holdra terjedő hóldostói líget – Halas tavakkal virágzó rétekekkel itt-ott, több fajta facsoportokkal, berek bokrokkal azítt sétályó, s magát mulató egyennek, jó és frís levegővel kínálkozik. Az egész határ posványos, száraz idővel pedig jó búza termő,

Lako János Biro
Kováts János tbiro

[376a] [Rábaszentmiklós, Kismórichida]

Kimutatása.

Rába Szt: Miklós és Kis Móricz hidai községekben előlforduló szántó földek, Rétek, erdők, és legelőknék düllő szerinti helynevek megnevezése, u. m.

Helynevek

Rába Szt Miklós és Kis Móriczhidai községekből, Győr Megyéből

1. Megyének neve, Győr, Kerületnek Sopron, Járásnak Sokoró allai, Szék neve hová község tartozik, Győr –

2^{or} A községnek két neve él, a helybelyi elterjedéssel Kis Szt Miklós, ország-szerte ismeretes pedig Rába Szt Miklós, Kis Moriczhida valamint helybeli, ugy ország szerte is így ismeretes. –

3^{or} A község más elnevezéssel soha nem birt. –

4^{or} A község mikor említettik leg korábban? nem tudatik.

5^{or} Honnan népesítettet? nem tudatik. –

6^{or} A község határában előlforduló többi topographiai nevek például:

Ároki föld, Dombi föld, Malomi föld, Gyalog uti föld, Fel 's alá járói föld, Baboti erdő allai föld, Rábarét, Falu előtti föld, Mester körtélfai rét, Móricz hidai erdő allai föld, Öreg Rétek, Hét rendesi rétek, Rába rétek, Darab osztalyu rétek, Első földek, Kertallai földek, Kesken hoszui földek, – Hany, Bodzási földek, Öreg földek, Kis kövecsesi földek, Öreg elő hegyi földek, Öreg kövecsesi földek, Alsó kis kenderszeri földek, felső kis kenderszeri földek, Kender szer, Kis elő hegy, Kuti földek, Gyep földek [376b] Öreg Csangotai legelő, Kis Csangotai legelő, Csangotai földek, Füzes a marczali metszésen, Rákotai legelő, Káposztás kerti földek, Zsiba-mező, Apácza erdő, Apácza erdő allja, Csangotai viz folyás, Egyházi föld, Kasza hegy, Homok domb, Sifli föld, Kasza völgy, Szekeresi föld, Föl alá járói föld, Kövecsesi föld, felső hegyi föld, Réti düllői rét, Alsó hegyi föld, Koldus föld, Kapi föld, Pribéki föld, Káposztás kerti föld, Kender földek. –

7. A határos szomszéd területek, – Baboth, Téth, Szt: Kuth és Nagy Moricz-hidai községek.

Kelt R Szt Mikloson 1864^{ik} évi April 25^{ik} napján.

Tiszta Antal Biro
Nagy Sándor smk
jegyző

[378a]

[Ráró]

1. Győr megye Szigetközi járás.
Győr.
2. Ráró.
3. nem volt.
4. nem tudható.
5. nem tudatik.
7. Föld dülő gazdák tulajdona.
Arpás kertí dülő urasági birtok.
Malom helye dülő gazdák tulajdona.
Pap dülő gazdák talajdona.
Kisasszonyí dülő urasági birtok.
Keresztfái dülő urasági birtok.
Pásztor réti dülő urasági birtok.
Zsejke melléki dülő urasági birtok

Hamustó ez előtt tó állás most szántó föld.
Sárçasás tó. ez előtt víz állás hol sok sár-
csa tartozkodott, jelenleg szántó föld.
Bagamér. kaszáló rét.
Angol kert, délkeleti részén, a községnek
arczal, részben mégmost is lakható kas-
télyaly.
Vadas kert minden féle vadakkal bővel-
kedik.
Kertészkert, üvegházzal ritka szépségü
nemesített gyümölcsfákkal és fiatal cse-
metékkal bővelkedik.
Téglaháza 15. házból álló községnek egy
része nevét téglavető helyétől vette.

[378b] 7. Öreg utcza, ujsor és lakó-
sor utczák.

[382a] Tekéntetes Föbiró Ur!

Folyó évi Martíus 31^{én} az 632ik szám
alatt kiadott felhívásra van szerencsém a
Tettes föbiró urnak a helynevek gyűjtését
tisztelettel beadni.

Rárón Majús 4^{én} 864

Molnár sm jegyző.

[383a]

Helynevek Réti községből Győr megyéből.

1. Réti község tartozik Győr vármegyéhez – Soproni kerülethez Győri járáshoz.
Rétinek a' székehe Győr városa.
 2. Rétinek csak egy neve van. Nevét a' körülfekvő rétségről melly a' falut keriti – vette.
 3. Rétinek hajdan is Réti volt a' neve.
 - 4., A község 1701.től fogva említetik legkorábban. a helység petsétjéről ítélve.
 - 5., Réti lakossága Moson megye pusztá 'somorjából és Sopron megye Lozsi községből népesített.
 - 6., A helynevekre nézve – sem köztudomásból, sem hagyományból – sem pedig irott, vagy nyomtatott emlékekből – a nevek eredetéről értelméről semmi bizonyos nem tudatik. –
Mesztői dülő: hajdan egy nagy tölös erdő volt azon a' helyen miután az erdő távol esett a' falutól, elnevezték mesztőnek.
Irtás földek: erdőségből lett földé.
 - 7., A határban elő forduló nevek: boczáti dülő: ennek elnevezése a földi bodczából eredt: hegyes földek: elnevezését egy kis magas domboskaról a' mellyen keresztülvonultak a' földek: vettél utra dülő: nevezeteket azon utról vették melly mellettek elvonult. városdombi dülő: nevezetét – szó után értve hajdan ott egy város lehetett, a' mit abból gyanithatni – hogy még máig is sok cserepet találni elszórva. –
Mesztői dülő: hajdan egy nagy tölös erdő volt azon a' helyen miután az erdő távol esett a' falutól, elnevezték mesztőnek.
Irtás földek: erdőségből lett földé.
- [383b]** Soosföldi dülő: úgy látczik máig is a föld olyan sósforma földet hány föl s azért neveztetett Sósföldi dülőnek. –
Eszterhó földek. Azért neveztetek ezen földek úgy – miután azon nevezetes régi városi utra dülnek a' melly határunkon keresztül vonul s csak a' rápcza felé szagadja meg, a' mely hatarunkat keriti.
Malomárok: régenten egy malom akart épülni ezen árokra: de nem sikerült hanem a' neve rajt maradt máig is malomárok.
Sebes eleje a' rápcza sebes eleiről nevezik: de roszol van elnevezve miután a' rápcza folyó máshol sokkal sebesebben foly mint itt.
Felső hanság a' rápcza mellett. a' falun felül terül el, de felé, ugyan azért felső hanságnak neveztetett korábban nagyobb része nád volt.
Vágások: korábban patakok csörgedeztek keresztül, – de a mellek most elnyésztek. –
Szigetek: régenten viz vette őket körül: de a határ planiroztatott 's szántóföldekké váltak.

Középső hany: azért neveztetett közép hany nak mivel a határnak ugy közép táján van. –

Csiga hany a föld oll tulajdonságu, hogy sok csigát terem, a' földnek csak nem fele csiga.

Lakó hany. a' falubeli lakóság vagy zsellérség bírtoka volt onnét szarmaztatható.

[384a] Pörösföld: midön a' községnek nem volt bizonyos határa, sok villongás történt a' két falu ~~hat~~ népei között – ezen földeket Réti perutján nyerte meg. –

Égés hany: a' földje több izben elégett: 's égéséről neveztetett el ezen darab föld.

Többféle nevezések már nem léteznek miután már felvétettek. Kelt Rétiben April 28. 864.

Kováts András m. k.
Pap György
Polgár Sámuel mk.
Erdéli István mk.
Jakus Bálint m k
Borbéj Márton pm
Jegyző.

[385a]

Helynevek Révfa!u községből Győr Megyéből.

Ezen helység tartozik Győr Megyének Szigetközi járásához, és a mostani élő, 's helybéli elterjedési, és országSZerte esmeretes neve Révfa!u. Hajdan azonban két helység volt; mellynek felső része Tökés – az alsó malom soknak neveztetett. Melly két helység utóbb egyben olvadván: a Győr várossal közlekedő révekről mintegy három száz évvel ez előtt Révfa!u nevet kapott; és emlétetik ezen község leg korábban mint egy öt száz évvel. A lakosok pedig őS magyar, és részént a soproni Fertő mellékéből telepedett német eredetűek; de most már mind meg magyarosodtak. Ezen helységhez tartozik még Pataház is, melly eredetét vette Patai családtul, és most Curialis fundus. A helység zSöllér helység; és nincsen több két dűllő szántó földjénél, mellyek közül az egyik Tákói pusztának, a másik falu földeknek neveztetik, külömben se köz-tudomásból, sem irott vagy nyomott emlékekből eredeti nevük nem tudatik ezen földeknek. A mi a helység fekvését illeti: fekszik Győr Várasának által ellenében a kiss duna felső partján; és határos Győr várasával – Győr Sziget-Ujfa!u 's Bátsai helységekkel; és a Győri kaptalanhoz tartozó Sáráséri pusztával. – Más egyéb különös elnevezésekkel a leirt tárgyak nem bírnak. –
Kelt Révfa!uban 4^k Juli 1864.

Magyar József Község Bírāja
Taciberger Imre Kamarás
Öveges László K. Jegyző.

[387a]

[Sokorógyömörő]

Helynevek leírása!

Község neve: Sokoró-Gyömörő – Igy találtatik a pecséten – tehát rosszul van mondva Gyömöre, vagy gyóri gyömöre! A község eredetéről semmit nem tudhatni sem írás – sem hagyományozásból – Az utszák neve ez: Domaszer – Kis utsza, Öreg utsza, Berettyó – valaha tóállás volt jelenleg ott utsza van – Ivókut utsza neve – A határban vizállások neve: köcsögös tó – Sástó – Balásfai tó, öreg tó mindanyi vizállások! – Van a határban két ér – egyik Guta – másik, Csanyotaér – vagy Bakonyér. – Van ökörkut, Tehénkut, Lókut valóságos kutak, – Öreghíd, hid a határban, Öregutszai híd, hidnak neve, Görbe árok, Balásfárok – Tanárok árkok neve, Ürgedomb, rosz gyöpnek a neve hatarunkban!

Düllök neve a cataster szerint:

Káposztás kertek, Sólínka, Szöllök, Erdököz, Kís lethí, Csígírét, Meggyes, Megyeri kis rétek, Kis tó, Alsó gyür, Balásfa, Laposi szél hossza, Laposi kis homok, Gyür oldal, Kenderszer, Kísárok, Kis szél hossza, Gyürallya, Kis homok, Szabadföld, Csordás szél hossza, Patonai utszer, Disznó oldal, Réti kenderföldek, Pincehegy, Kiskuti nyilas, Kis körtvélyfa, Varjus, Homokszélhossza, Bíróság [387b] Kozép düllő, Szarkabokra, Irtás, Öregirtás, Kis irtás, Pápai utra düllő, Gyarmathí utra düllő, Bedüllő, Mátyás háza, Banya, Daraberdő, Szilfakutvölgye, Szolgatelek, Búdös kut, Koldus telek, Kenderföldek, Lakórét, Ökörkuti lapos, Nyilasok, fölső kenderföldek, Seggporzó, Zsellérek rétje, Rétrejárom, Paprét, Kecskerágó, Szélhossza, Göve, Téthí ut!

Solínka – erdő neve – Bakonyharasztja – erdő neve, Várerdő erdő neve, Kövécs gödör, földvételnek neve a határban – Temető – Zsidótemető!

Kellt Sokoró-Gyömörön Majus 3/864

Nimil János ms Biró

Móroc Alvin

Jegyző

P. H.

[389a]

Helynevek Szabadi Községből – Győrmegyéből.

Szabadi községnek eredetéről semmi tudomásunk nints. – Ezen helység már régóta fennáll, és más nevét soha nem hallottunk mint Szabadi. – És az 1768 évi Április 12^{én} össze irtt Urbarium szerint ekkor már helységünket több gazdák és kisházi lakók lakták, és előljárók által kormányoztattak. – Belső telek, házi kertek vannak.

1. ^{ső} Alsó legelő: (vonyága) melyet egy vizes lapos ér körül kerét, ez marha legelő.
- 2" Kertallyai alsó legelő: – mellyen többhelyen lapos motsáros helyek vannak keresztül szinte marha legelő.
- 3" Felső legelő: – (kátsa ága) ugy nevezett eszteron fellyül, mellyen több helyen motsáros lapos helyek mennek keresztül, marha legelő.
- 4" Erdő alja nevezetü felső legelő, eszteron fellyül, ennek több része lapos motsáros, marha legelő.
5. Alsó hosszú szeri dülő, szántó földek, mellynek felső vége Vámosi határra dül, szinte ebbe is találatnak olly lapos helyek, mellyben az eső viz is hamar öszsze fut és kárt tesz.
6. Egész hosszuszeri dülő: – szántó földek, szinte a' Vámosi határra dül.
7. Vakgemes: dülő, melly szántó földekből és lapányos rétekből áll, ezen dülőbe találatnak mélyebb motsáros laposok is.
8. Pásztorréti földek: – Vámosi határra dül, végébe út, közepe táján nagy laposság, mellyben többször viz áll, ennek végén mély lapányos rét van
9. Öregingeller: dülő, szántó földek derekán és végén Ut, mellynek derka táján és végén nagy laposság, motsáros hely megy keresztül, a' laposabb helye rétnek használtatik, Zámolyi határra dül.
- [389b] 10. Felsőkenderága: dülő, szántó földek, mindkét vége Zámolyi határra dül, egy része lapányos rét, egyik végét pedig határ lapos, ér keretí, –
11. Közép Kenderága: dülő, szántó földek, alsó végén ut van, a' felső vége Zámolyi határra dül, ebben több viz hordásos lapos helyek vannak.
12. Alsó Kenderága; dülő, szántó földek, ezen dülőbe 2 viz állásos gödör van, vége határ lapossal a' Zámolyi határra dül, viz hordásos helyekkel és kákós gödrökkel, alsó végén kotsí ut.
13. Keskeny hát: dülő, rét, egy része szántó föld, lapos hely.
14. Öreg hátí: dülő, rét, egy része dombosabb helye szántó föld, egészen lapos fekvése, ennek felső végén nagy viz állásos és motsáros gödör van, alsó végén pedig községi kut.

15. Kutasháti: dülő, ez is nagyobb része silány rétből áll, alsó végén csekély szántó föld van.
16. Patkányosi: dülő, közép szerű szántó földek.
17. Örök osztály: dülő, ez is lapányos szántó föld.
18. Patkányos: dülő, sovány lapos rét, Zámolyi határ mellett fekszik, végén kis községi szántó föld van.
19. Plebániairét sovány igevényes rétföld,
20. Papréti földek; szántó földek, egy része lapányos eres, vége kotsí ut.
21. Keskeny hoszu: dülő, szántó földek, egyik végén rét, szinte mellyékén is kis rét van, takarodó uttal.
22. Kanrétí: dülő, silány lapányos szántó földek.
23. Papréti: lapos rét, csak sást terem.
24. Lakó réti: szántó földek, lapányos hely a' két vége mélyen lapossal, mindkét végén ut.
25. Felső Bátsaveisz: dülő, szántó földek, alsó vegin takarodó ut.
26. Alsó Bátsaveisz: dülő, szántó földek, közötté van 2 kis darab lapos rét.
27. Hosszú Czíglés: dülő szántó földek, végén ut.
28. Sebeságisorí: dülő, középszerű szántó földek.
- [390a] 29. Rövid czíglés: dülő, szántó földek, közepén és mellyékén ut, felső sarkába kis rétván.
30. Erdöbelí: dülő, szántó földek, alsó végén ut, felső végén pedig csintsáros lapos határ ér van.
31. Ficzkó: kis dülő, szántó földek, ez a sebeságái csintsáros érre dül, ennek alsó végén 2 kis darab községi föld van.
32. Öreg föld: dülő, szántó földek, mind két végén ut, felső vége a' sebesági csintsáros érre dül.
33. Kövétsjáró: dülő, szántó földek, alsó vége érre dül, végén kotsí ut van.
34. Kökényszegí: dülő szántó földek, mindkét végén ut van, egy része lapányos.
35. Kaposztás kertí: dülő, szántó földek, ezt nagy árok körül kerétí, egy része lapos hely, felső végén csintsáros lapos ér van.
36. Kerthelyí: dülő, szántó földek, alsó végén ut, felső végén nagy árok van.
37. Kerthely külön, szántó föld, egyik végén árok, másik és alsó végén pedig csutska rét van, ez biró rétnék neveztetik.
38. A' falu előtt végig posványos viz állás, mellyen egy magas gyalog fa hid van, Vámosí faluba át járás, alulrol.
39. Falu hátulsó felén, vagy is kertek alatt ország ut, mellyen 2 fahid van; egyik vonyágái, másik pedig Borba hidnak neveztetik.
40. A' falu felső vége felé egy köz van kí, a' faluból, mellyen kotsival az ország utra járhatní.

Szabadi

Kelt Szabadin Május 10^{én} 1864.

Tolnay Mihály ms bíró
Vida Gábor mp. T. B.
Burján Peter ms T.
Orosz Mihály T.
Csala Vendel T.
Mussai József T.
Wimmer Lajos K. Jegyző.

[391a]

[Szentiván]

Szent Iván, és Panonhalmi Szent Benedek rendű szerzet Győr kerületi pusztai Járás helyneveinek öszveírása 1864^{ik} April hó 20^{án}.

Szent Iván.

1. Nagy helység Győr Megyében, pusztai Járásban, Győrtől egy mérföldnyire.
2. Azért több távolabbi Szent Ivántól való megkülömböztetés kedvéért Győri Szent Ivánnak mondatik. – Hajdan a Györből Budára szolgáló ország ut mellett keletkezet; de Török pusztítás után mocsáros lapályok közé vonultak; 's külön csoportban Gurdon név alatt építkeztek a házas Zsellérek.
3. 1227^{ben} neve volt Zentiván, alias Urigang, vagy Urukang, és Urunkang, egész 1266^{ig}. Azután 1404^{ben} Urikangy és Vrukangy. – 1500^{tól} fogva maig Szent Iván.
4. Emlitetik legkorábban 1221^{ben} mint Zentiván, alias Urigang.
5. Ös lakosai magyarok voltak, 's 1672^{ben} még megvolt a helység, de Török hatalom alatt. Pusztítás után megfogyván, 's Horváth szállitmányal gyarapodott a helység, melly jóformán megmagyarosodott.
6. Neve Egyháza védszentjétől, keresztelő Szent Jánostól eredhetett, kinek tiszteletére a templom már 1500^{ban} is szentelve volt.
7. Szent Iván határában vagon most, néhai Gyudizen Péter (későbbben Gyudszent Péter) helységnek egész területe, földjei, rétjei, s: a: t: mellyet 1404^{ben} Bemerkó (Czech János szerint Bömarku Győri polgár Szent Mártonnak ajánlékozott.
8. Szent Iványi határában van Andrásvára, alias Földvár, melly 1676^{ban}, és utóbb is mindenkor mint foenile áll, hol Győri ferenczieknek, hol Vár komendásainak kiárendálva.
9. Szent Iványi határban vannak ugynevezett Likotsi földek, a roppant török tábor mai napig likacsos helyétől, honnan Bécs alá nyomult.

[391b] Így neveztetett el a szomszéd határa is, mellyen Szent Vid helység elpusztult, 's Likots nevet visel.

Kis Megyer puszta.

1. Kis Megyer puszta Győr Megyében pusztai Járásban Szent Iván községhez sorolva.
2. Csak Kis Megyer.
3. 1221^{ben} neve volt Merena, melly tsak 1693^{ban} szűnt meg. 1367 's utána Megyer, Megyere, és Megere, mikor tsak egy halastavát nevezték Kis Megyer-

Kismegyer, Hecsepuszta, Sashegy, Vének

nek. – 1638^{ban} Tarisznyavár, alias Kis Megyer volt a neve 1693^{ig.} E' tájban vesztette lakóit és az óta csak Kis Megyer.

4. Legkorábban említetik 1221^{ben}
5. Nem tudatik.
6. Talán mivel Nagy Megyer nem messze van tőle (csak 5 mértföldre)
7. Magyarok bejövetele idejéből fönmaradt nevű patak Panzsa végig hasítja határát. Réjtjei: Kölestóra dullő. Mester rét. Nyűlfelé. – Göböljárási rét. Hajdu rét.

Hecse puszta.

1. Győr Megye pusztai Járásában.
2. Csak Hecse.
3. Nem volt: csak hogy majd Hecce, Hecche, majd Hechenek irták.
4. 1172^{ben} mint praedium Hecche.

Sashegy

1. Győr Megye pusztai Járásában Puszta.
Erről mit sem tudni, mert csak Kis Megyeri Pusztának egy része, melly mult században Szent Iványiaknak haszonbérbe adatván. a szép nevet kapta, maga sem tudván miért?

[392a] Vének

1. Fekszik Győr Megyében Szigetközi Járásban, mocsárok közt, a nagy 's Győri Duna öszvefolyásánál: Szent Ivánhoz tartozó fiók-egyház. 247 katolikus magyar lakossal.
2. Jelenkorban neve Vének, Németek mult században Apfeldorf-nak hívták; ma nap csak Vének.
3. Szent László korában irva találjuk: praedium Weinic, 13^{ik} században villa Veynich, Veynic, és Veynek, 16^{ik} században Vének, t: i: mostani nevével.
4. Mint praedium Szent László korában, mint helység Villa, 1233^{ban}.
5. Nepesitetett 1713^{ban}
6. Név eredete nem tudatik.
7. Határában 1641^{ben} volt dumetum Harasztos, mai nap hire sints. Hanem vannak Győri duna mentében Fűzközi erdők, ezeken belül dombosabb helyen somos erdő, de 1862^{ik} évbeni történt tagosztály következtében kiirtattak. Cziglés erdő. Várasd erdő. Tanya laposi erdő, mind a nagy duna mentében. Vének határa valaha szaráz földel öszve függött, de 1780. táján árok huzatott a határon keresztül, 's azon a nagy duna vize, melly előbb a határt megkerülte, keresztül rontott, 's 100 holdnyit elszakasztott, melly darab föld ma is Szakajtás-nak mondatik.

Csanak, Nagybarát

Csanak –

1. Győr Megyében Sokoroi Járásban helység német lakosokkal a faluban, magyarokkal a szőlő hegyekben elszorva.
2. Közönségesen: Csanak: és ha Bába-Csanaktól megkülönböztetni szükséges; Győr-Csanak.
- [392b] 3. Nem volt más neve, tsak hogy 13^{ik} században hol Chonuk, hol Chunuk írták 1340^{tól} fogva egész mult századik Chanak volt. 1630^{ban} Chyanak, most Csanak.
4. III^{ik} Incze Pápa bullájában 1216: Chonuk.
5. 1729^{ben} Német országból nepesedett.
6. Eredetéről nem tudni semmit.
7. 1776^{ban} Győr 's Csanak közti határon egy dombnak neve volt Királyszék. 1573^{ban} egy részét a szőlő hegynek hívták Kezepszer (Középszer) 1584^{ben} egy másikat: Köves Ujanak. Szöllők neveik 1568^{ban} Havany szőlő. – 1662^{ikben} Agh. – 1651. Kapolna szőlő: Borju telek: világos, alias virágos hegy.

Nagy Baráti

1. Győr Megyében pusztai Járásban magyar helység Györtől egy és fél órányira.
2. Kis-Baratival határos, 's ezeknek is nagy része a szőlő hegyekben elszorva lakik mint a' Csanakiak 's Kis Barátiak.
3. 1423^{ban} előjön: Zuthor alias Baráthi; de ez alatt Kisbarátit kell érteni. Hanem 1735^{ben} olvasok: Csutor, alias Nagybarati.
4. 1262^{ben} Villa Barát: Szőlőhegye pedig: Barát-Soccorou (hihető sok orrú) a hegyesvasaktól, mellyeknek legmagosabbika ma is: Hegyes magosnak mondatik.
- 5 Eredete nem tudatik.
6. Régi időktől fogva Turotzi Praemonstrát; 's talán Csornai Monostoré is volt, tehát Baráté. kik 1859^{iki} tagosításig földes uraik is voltak.
Kelt Szent Iványon April 24^{én} 864.

Szalay Ferencz Bíró

[395a]

Helynevek Szentkut községéből Győr megyéből.

1^{ső} Pontra. Dunántuli kerület Györmege Sokoroi járás, Szentkut Község, de magán tulajdon határral nem bir hanem Tét hatarában letezik, reszből pedig Galantai Gróf Eszterház család Tördemészi pusztá hatarában épült – eredetét onnét veszi, hogy valami Svarcz nevű Bajor Kapitány 600 egynéhányban egy alma következtében elindult keletnek egy forrás felkeresésére, hogy annak vizében fürödhetvén nyavalájából meggyógyulhasson, és azon helyen fellelt forrás kutat esmerete fel álmában látottnak, hagyomány szerint ott satort üttvén az erdő közepette, a forrás vizet ferdőre használván köszvényes nyavalyájából ki is gyógyult, és ennek folytán Mária tiszteletére egy kápolnát épített, 's későbbben a körülfekvő községekből, a kapornában felállított Szűzmaria kép tiszteletére a Cath. népség bucsujárást intézet – később midőn Tétre 177 egy néhányban Teten Cath. Plébánia állítatott fel és az első Plebános valami Horvát Ferencz nevezetű hathatós szónoklatával a hiveket olly annyira od édesgette, hogy az adakozó hivek alamizsnájából a' mostanlétező Templomot építette hova a' Cath. népség Roma Pápa engedelmevel e mai napig is évenként 13 bucsujárás napot tart, és annak jövedelméből tartja fenn mai napig is a' templomot. Megjegyzendő hogy az eredeti forrás kut a fő oltár alatt el építve vagyon.

2^{ik} Pontra. Szentkut (Brindl) német vagy Sváb telepévtvény Maria Terezia idejében.

[395b] 3^{ik} Pontra. Mindég Szentkut, nemetül Brindlnek neveztetett.

4 „ Maria Terezia idejébenni megtelepítés idejitol fogva emléttetik.

5 „ Svabok által telepétetett hogy honnét nem tudatik

6 „ Az első pontba körül iratott

7. „ Tét határjában lévén távól a közseg töl azért kapot magán előljárástól különben a földtehermentesítés előtt reszből urbéri, reszből Curialis Zsellérek voltak, de nagyobb kert területtel az illető birtokosok által jutalmaztattak.

Kelt Téten Majus 1^{én} 864

Csenge György pm
Jegyző

[397a]

[Szentmárton]

Pesti Frigyes urnak magyar akademiai tagnak további használatra és feldolgozásra gyűjtött „Helységneveknek” SztMárton mezővárosi községből Győr megyéből

1. Szent Márton mezővárosa fekszik Győr megyének pusztai járásában Győr várostól délkeletnek 2 ½ mértföldre.
2. A községnek országsherte ösmért és elterjedt neve Szent Márton, de miután honnunkban több hasonló névű község van, megkülönböztetés végett községünk Győr Szt Mártonnak neveztetik. Ezen csekély mezőváros saját körében három részre oszlik el: „Város” és azzal egyesült egy községi tanács alatt álló „Tabány” külön tanácsos bíró „Várallya” ’s szinte külön községi tanács kormányzata alatt lévő „Hegység”re. A várost lakják az ugynevezett telkes gazdák, a tabányt a házas zsellérek, a várallya áll szinte házas zsellérekből kik különben mester emberek, a hegységet is házas zsellérek lakják kik szőlőművelők.
3. A község elnevezését a Pannonhalmi ’s SztMártonnak szentelt monostortól nyerte, – a hajdani neve „Alsók vár” volt.
4. E község régebbi időkben nem említetik. Csupán a pannonhalmi Szt Benedek rendű monostor bir történeti nevezetességgel. E monostor alapját [397b] Szt Márton tiszteletére 996 évben Geíza Szt István atyja vetette meg.
5. Szt Márton község vagy előbb Alsók vár, különféle tájékokból népesítetett, a mi a magyar, német és tótosan hangzó nevezetekből kiténik. A község birtokában létező eredeti megszállásolási okmány kiállított Rummer nevű főpap alatt, anya könyvek a plébánián mely a monostorral egyidőben vagyis 997^{ik} évben allapított csak 1698^{ik} év óta léteznek.
7. A község határában előforduló topographiai nevek ezek: „nyertföldek dűleje” telkes gazdák szántó földejikkel, a várostól éjszak nyugotnak fekszik, elnevezését a tagosztály után (1856) kapta. „Lalkai dülő” szántó földek ugyan azon irányban, Lalka hajdan pusztának elnevezése volt. „Hidegvölgy” szántóföldek a várostól éjszakra. Fekvésök völgyben van, és mivel éjszakra az éghajlat lehidegebb, elnevezése onnan származhat, a földek kopárok, a termés a legsilányabb. „Fehér képi és békafészki” rétek, ’s ugyan e dűlőben hason nevezetű szántóföldek. A várostól délnyugatra terülnek el, elnevezésük oka egy hajdan felállított fehér köszobor a melyen valamí szt kép tartott – a békafészkek elnevezésének okát minden további magyarázat nélkül magával hordozza. „Luczernás dülő” szinte délnyugatra a várostól, áll szántóföldekből és azok végében rétségből, nevezet a luczernától mely valamikor ott ter-

meltetett kapta. „Czipódombi dülő” szántóföldek dél[398a]nyugotnak. Nevezésüket a czipó alakú dombtól nyerék. „Kis hegylyai dülő” délnek fekvő szántó földek. Nevezésük az újabb időben szöllővel beültetett domtól származik, a mely alatt elterülnek. „Herczeghegyi dülő” e szántóföldek délnek fekszenek. Elnevezésük oka ismételten. „Döröczki dülő” délnyugotnak elterülő szántó földek, elnevezésük oka ismételten. „Kis Ravazdi határnál helyrétek” délnek a döröczkiek végében lévő rétek, elnevezésüket a határos Ravazd falutól nyerték „Szortsányi laposok” délnyugotnak az előbbi dülőtől, 's a Győrtől Ravazdra vezető ország utvonal által elválasztott rétság. Elnevezésük honnan vétetett, nem tudatik. „Diós és fenyősallya” délnyugotnak a döröczkei dülőtől, a győri ország utvonal által elválasztva. E szántóföldek helyén előbb fenyős és diós erdő lehetett. „Nagy fenyős és Patzkaloi dülő” elnevezések oka ismételten. „Nagy Étsi határ melletti irtások” éjszaknyugotnak elterülő irtás földek. „Káposztások düleje” ugyan ott a ~~kis~~ Éts Nagy Éts falu határánál, szántóföldek, a melyek előbb káposztás kertek voltak. „Bikaréti dülő” ugyan ott a káposztások alatt, csekély rétek. Valamikor a község magmarháái számára tartatott fenn ezen dülő.

Ezen eddig elősorolt dülőkben oly telkeseknek birtokrészei foglaltatnak, ki urbéri járandóságokat tagosításkor nem egy tagban vették [398b] ki, magukat azért „Közös gazdáknak” vagy röviden csak közösöknek nevezik. Ezek száma 41. – A birtokukat egy tagban kivéő tagosak száma 26, ezek illetményüket a „szent Lőrinczi pusztán” vették ki, mely pusztá a várostól éjszaknak fekszik, és Nyúl község határával határos.

A szőlő hegyekre nézve az egyes dülők topographiai nevek e következők: „Öreg hegy” éjszakkeletnek. Elnevezését a nagyságától (értvén kiterjedését) vagy talán az már igen régi időben történt beültetésétől nyerte; ezen öreg hegy magában foglalja a „Svábdülőt” mely nevét bizonyos Sváb Mátyástól községi bírótól, kí ott lakik, most is él, és a hegységnek 26 év elforgása alatt egy folytában érdemes bírója volt nyeré.

„Cseidervölgy és Cseiderkuti dülő” A cseider elnevezés eredete nem tudatik. E dülőben van a méltóságos Szt Mártoni főapátságnak egy kut gépezete mely által a víz e völgytől a pannonhalmára a monostorba felvezetetik.

„Kishegy.” A várostól délnek fekszik. Elnevezéséről fellyebb értekezett; hozzá kell tenni még azt: hogy nem éppen csekély térfogata miatt hanem leginkább azért nevezetethetik kishegynek mert későbbben ültetett be tőkével és így fiatalabb – a köznépről pedig tudatik hogy nemcsak az öreget ~~vagy~~ hanem bármely nagy vagy térséges tárgyat öreg nevezettel fejez kis, melynek ellenkezője kis.

[399a] A Totheygy vagy tótdülő. Napkeletnek fekszik. Hajdan tót ajku népség lakta. A „Kronuszképi dülő” szinte napkeletnek. Elnevezésének oka egy Kro-

nusz nevü urasági tisztarto, kinek e tájon szőlőbirtoka volt, és egy köképet saját költségén állítatott fel, mely jelenleg is fentartatik.

„Uj uti dülő” napkeletnek. Az uraság a klastromban vezető rendes és uj utat saját költségér csináltatott, mely utrol e dülőbeli szőlők kapák elnevezésöket.

„Parragok düleje” ugyan ott napkeletnek. Elnevezésöket a föld homokos, elhagyatott és csekély hasznot adó volta okozza.

„Lukáts völgy” Éjszak keletnek. Elnevezése régi, ’s az arra szolgáltató ok isméretlen.

„Lestár dülő” Délkeletnek. Elnevezési oka bizonyos Lestár nevü szőlőtulajdonos, kinek ott birtoka volt. „Ságh dülő” Éjszak keletnek. Határos Ságh hegységgel.

„Illak uti dülő” Délnyugotnak. Az illak elnevezés honnan származik, nem tudatik.

„Bádi horogi dülő” ugyan ott egy horog mellett, elnevezése régi, ’s hihetőleg oly nevü szőlőbirtokostól származik.

„Sánczi dülő” a váralyai községen felül, közvetlenül a monostor alatt van – nevét a monostornak sáncz alaku kökerítésétől nyerte.

[399b] „Boldogasszony dülő” A Pannonhalmi monostortól délre fekvő és a Szüz Máriaának szentelt igen csinos kápolnátol mely alatt ezen dülő elterül nyerte nevezését.

„Pörössí dülő” éjszakkéletnek, Elnevezése régi, eredete isméretlen.

„Nagy Éts uti dülő”. A városbol kíindulva éjszaknak fekszik, elnevezése onnan ered mível abban az irányban kell Szt Mártonbol Nagy Éts szomszéd faluba menni.

Kelt Szt Mártonban Apríl hó 27^{én} 1864

Vésky Nándor
közs: jegyző

Pardawi Josef Biró.

[401a]

Helynevek

Szerecseny községből, Tettes Győr megyéből.

Kerület Soproni.

Járás. Sokoró Allai.

[402a]

Helynevek

Szerecseny Községből, – Győr megyéből

1^{ör} Győr megye, Soproni kerület, – Sokoró allai Járás.

2^{ör} Szerecseny helység eredeti elnevezéséről, ugy szinte népesítéséről semmi hagyomány vagy nyomtatott emlék sehohsem létezik.

3^{ör} A község határában előforduló topographiai nevek: Gyür, Borbála hegy, Nagyberék, Papszer, Kutszer, Menföld, irtás, tüskés, szöllő, Bonczos, hosszú-erdő, dinnyeföld, gelegenyés, Pósa, Patács, halom, tüskés, Sós, szélhosza.

4er Határai ezek: Lovász Patona m. v. Kajár és Kispécz ezek szöllő hegyeik kerítik keletről, Éjszokról Gyömöre, Téth és Szt. kut falvak, szép rónaföld és erdővel. Nyugotról Mtgos Gróf Eszterházy Pál 400 hold erdeje, és gecsei (veszprém megye) szöllő hegy. Délről Mtsgos Gróf Somogyi 4000 hold szép erdeje. Szerecseny 12/4 864.

Hall Pál Bíró

P. H.

[405a] Győr Megye
Pusztai járás

Tááp község

Helynevek felvétele

1^{ső} pontra.

Tááp falu tartozik Győr Megye, Pusztai járásba

2^{ik} pontra

Táápnak csak ezen egy neve esmeretes, 's más elnevezéssel nem bir.

3^{ik} pontra

E községnek hajdantan ezen neve volt, 's más névről nem emlékezni

4^{ik} pontra

Tudomás szerint 1235^{ik} évtől neveztetik, IV^{ik} Béla király ideitől – ki akkoron Tááp és Táápszt: Miklos községekből apodjai közé sokakat bevett, ezt bizonyítja Ráth Károly és Romer Floris a történelem és régiség füzetekbe II^{ik} kötet, IV^{ik} füzet, 298^{ik} sz: lapon

5^{ik} pontra

a népesítésről semmi adat síncs, miből azt begyözni lehetne

6^{ik} pontra

a helynév eredetéről azt álitják az öregek, hogy a falu nevét az ugynevezett Tápis mocsáros és nádas tó-tol vette volna elnevezését, mely hajdantan a községhez tartozott, azomban jelenleg – Bársonyosi község, Börösházy puszta, és Mező Eörsi községhez tartozik.

7^{ik} pontra.

a község határában előfordulo nevek következök.

1^{ör} Sóós ez a falu közelében levő legelő, szép rona fekvéssel –

2^{ör} Hamvas. 1^{ső} rendű szántó föld a határban rona fekvésű földje fekete és hamuszín agyag.

3^{ör} Kerítés ez egy árokkal bekerített rét.

4^{ör} Sövénykut – ez szántó föld dülő – hajdantan e dülő közepében egy forrás vala, 's az sövényel volt körül fonva.

5^{ör} Mákszer egy dülő szántó föld.

[405b] 6^{ör} Akasztófaí dülő – szántó föld – elnevezését onnan kapta, hogy tatár futás alkalmával IV Béla király alatt Táápon voltak a Tatárok, 's az itt levő barátot ki a mezőkön sétált 3 tatár megfogta, és kiherélte – a tetteseket kipuhatolta a Tatárok tisztje 's mind a három tatár azon helen felakasztatott.

7 Követsesi dülő szántó föld, követsességéről kapta elnevezését.

8 Nyilas – dülő szántó föld,

- 9 Szőlők aljai dülő szántóföld – a szőlőhegy alatt.
- 10 Hídegvölgyi dülő – ez két hegy között fekvő szántóföld agyagos és hideg természete végett neveztetik így
- 11 Lázi uti dülő szántóföld – ezen dülöt Tááprol Lázi községbe vezető ut két-felé hasítja.
- 12 Tó feletti – szántóföld, ezen dülő Tááp és Tááp Szt Miklosí határok között fekvő tóra dül.
- 13 Diósi dülő szántóföld, hajdantan ezen dülő vége diofákkal vala beültetve, – de már elpusztultak.
- 14 Szegények szeri dülő, – szántóföld, hajdantan az utazoknak legelője, és a vándor cigányok letelepedési helye.
15. Kapítzi dülő – ez rétség – elnevezését a rét közepében levő forrástól veszi, ezen forrás kinem apadt még sohasem, és igen jo italu víz van benne, 's kapítznak hívják.
- 16 Körtvélesi dülő – ~~szent~~ szántóföld, hajdantan ezen dülön két sorba nemesített körtvefák voltak, és kormos körtvéknek hívták, bizonyos Tüz Mihály most is éllő 95 éves öreg azt mondja hogy gyermek korában ezen fákról evett gyümölcsöt.
- 17 Kigyolíki dülő – szántóföld dombos fekvesű, ennek vegén folyik kigyozatban egy kís folyo a Szt: Miklosi tóból.
- 18 Hármasi dülő – szántóföld, – 's a Szt: Miklosí határra dül.
- 19 Kutak közzi dülő, ez egy 1000 holdra terjedő legelő rona fekvéssel, – és két itato kut közt fekszik;
- [406a]** 20 Gabarét – ez nagy rétség, – elnevezését onnan vette mínt az öregek beszélík, hogy hajdantan a község a szomszédos Mező Eörsi községgel határ villongásba került, e dolog kiegyenlítésére a megye tisztviselő urak kijöven a helyszíníre, ekkor egy bizonyos Gaba nevü táápi ember, levetven csizmáját 's a falun kívül földet tett abba, mídön a helyszínre ért, hova később a megyei urak ís megérkeztek, jól bement az Őrsí határba, a táápi nép utána, 's az esküvéssel állította; hogy ő most ís Táápi földön áll, a többí községbelí szinte erősítette – 's végre ott lett a határ, 's így a község egy pár 100 hold rétet nyert.

Több elnevezéssel községünk nem bír.

Táápon Aprill ho 26^{ik} 864.

Probáld Josef
jegyző

Németh Josef Bíró.
Kováts Ferenc
Német andrás mk.

[407a]

[Tényő]

ad Num 470/864.

Győr megye Sokoró allai Járás Tényő Községnek helynevei:

Ezen Községnek most csak egy neve áll és bir helybeli és Országos elterjedéssel. – A' község régi időben Teneő elnevezéssel birt. (kutatás a' Szt: István társulat diplomája 1001.^{ből}) A' jelenlegi neve egy kissé – módosítva van – Lakosi jobbra külnemzedéki bevándorlott származásuak; fekszik pedig ezen község két hegy láncolat között elnyúló völgyben, mely hegy láncolat éjszak keleti részének déli oldala szőlő tőkékkel van beültetve, a' délnyugotti részén pedig erdő létezik, a' szőlőkkel beültetett részét az éjszak keleti hegy láncolatnak Sajgó Benedek Apátsága idejében kezdték megszállni, mert az előtt ezen oldal is erdő volt – említést érdemel itt 1.^{szőr} is a' Tábor völgy – ez két hegy közé szorított keskeny völgy most lakházakkal, 's mind két oldalán szőlőkkel beültetve – nevét vette honunk zivataros századaiól midőn ezenvölgy tábor helyül használtatott, 's innét az idő óta a' köznép ajakán is „Táborvölgy” nevezettel bir. – Megemlítendő továbbá „Arpád kutja” név alatt ismeretes forrás; – ezen forrás szinte két hegy között elterülő völgyben fekszik Jegenyefák közt. – ezen nevezetét onnét bírja t. i. midőn hon alapító Atyánk Árpád ezen földet el foglalta volna – táborával ezen völgyben meg pihent és szomját eme forrásból tsillapította azért máig is „Árpád kuttyának nevezetik. – említést érdemel azután szinte ezen éjszak keleti hegy láncolatban fekvő de a' fent említett hegy láncolat tsak éjszaki [407b] részről ösze kaptak „Várhegy” nevezettel bíró magaslat, mellynek tetején sikság létezik szinte szőlő tőkékkel beplántálva, és a' szőlő hegyek között mellyek ezen említett Tényő községben léteznek – tsak ezen terem egyedül veres bor. – A' délnyugotti részen pedig meg említtendő egy kopár magaslat, mellynek nyugotti része oromba végződik és úgy látszik mint ha ezen hegy láncolat itt elvégződne – neve pedig ezen magaslatnak „Százhegy” déli részén fejszedítő mély viz mosás létezik – ezen hegyről azt tartják, hogy ennek belsejében pintze léteznék, de még erről kimerítő adatok nem merültek fel – az egész magaslat kopár, sem szőlő, sem erdő nints rajta – tsak legelőül használtatik, keleti oldalán szántó földek léteznek. Vannak azután a' fent említett község határában kissebb magaslatok, mellyek közül említtést érdemelnek „a' Hügyó hegy” és „Czina” nevezettel bíró halmok, de ezek már semi jelentőséggel nem bírnak. – léteznek továbbá az említett község határábani szántó földek között jobb és bal felül rétek is – továbbá a' zu-

Tényő

hatagos esözések alkalmával a' hegy két oldalról le rohanó viz által esett földek közti gödrök és Csatornák. – más egyéb említett érdemlők nintsenek.

Tényőn Majus 3.^{án} 1864.

Szerkeszté Molnár pm Kjegyző.

Baronyai Josef pm biro

Varga Gergely T: B: –

Katona Janos ms Hegy birája

Gergöly Mihók ms hütös

[409a]

Helynevek Téth Községéből, Győr megyéből.

- 1^{ső} Pontra Dunántúli kerület Györmegye Sokorói járás.
- 2 „ Téth Községe csak egy névvel bir, melly országszerte ismeretes
- 3 „ Téth kezdettől fogva mindég ezen nevezéssel birt.
4. „ Téth Község legkorábban Istvánfi historiája szerint Péter alatt említetik.
- 5 „ Népeséttése nem tudatik, megjegyzendő hogy kezdettől fogva Tét mindenkor tiszta magyar község volt.
- 6 „ A név eredetéről leg keveseb bizonyost nem tudhatni, de a' magyar nyelv természeténél fogva mint egy szavu szótag, gyanétható hogy Asiából ki-jöttökbol a magyaroknak vétetthetett ezen elnevezés.
- 7^{dik} „ Erdő helyi düllő, mivel régenten a' tagosztály alatt egész erdő volt ott sűrű erdőről kapta elnevezését 1848^{dik} év előtt, ezen düllöbe van egy mise utnak neveztetett ut, hihetőleg Poki Péternek birtokára hol templom volt körül beltől levő szomszéd falvakból ezen az uton misére jártak.
- b) Gangéri düllő eredete nem tudatik, ezen Poki féle birtok jelenleg Babai Bayné Antalné szül. Gaal Mária Aszonyság tulajdona.
- c:) Erre düllő neveztetik a' bakonyból eredet erről melly hosszan a határon keresztül folyik.
- d) Dombra járó düllő dombos helyisége miatt nevezték így.
- e) Füzesi düllő, irtás föld lévén hihető a' miatt kapta nevezetét.
- f:) Bodzási düllő, jelenleg is sok földi bodza terem rajta hihető erről van elnevezése.
- g:) Szentkuti kert allya, minthogy a szentkuti község kertjeire dül.
- [409b] h:) Kopári düllő, termékletlensége miatt kapta elnevezését.
- i:) Csuhszi düllő lapályossága és viz állása miatt neveztetik egy jelenleg azomban ez is a legnagyobb szárazságban szenved mint szántó föld.
- k:) Malomheli düllő hajdanába a községnek ott malma volt.
- l) Köves hegy, kis köves és nagy köves hegyi düllő kövessége miatt nevezetethetett annak.
- m) Buzás tetői düllő jobb természeténél fogva ott termesztett a község buzát mitől nevezetét vette.
- n:) Kodis Telek tagosztály előtt Bézsán család birtoka volt, távolysága miatt csekély bérért szegénység használta mitől elnevezését vette.
- ó) Marczali düllő, miután a' felső vége a Marczal folyóra dül innét neveztetik.
- p:) Lofogó. miután ezen tisztás viz a' marczalba mély lévén, hova lovakat vezettek usztattni neveztetik annak.

- q:) Zsombokos, mint feneketlen tiszta mocsár neveztetik.
- r:) Szarkavári düllő ^{II^{dik}} István alatt miről az okmány a Györi levéltárba van, István Szarka nemzettségből való kapta adományképpen azon területet mellyet kis kétfogatu ekéjével egy nap bekeréthetett. Hajdanába magán pusztát (praediumot tett) később a' községbe olvadt.
- s:) Lesvár hihető az ott lévő csárdáról, hol rendes bormérés tartatott vette kezdetét jelenleg ez is elpusztulván, a' községbe olvadt.
- t) Somos. Annak előtte Szarvas marha legelő volt az erdő közepette hol a' hajdaní nevezetes Poki család vára létezett, mínek nyomai mai napig látható, hol az utolsó Poki életében legnevezetesbé vált, minthogy lányához Mátyás Király mint kedveséhez gyakran megjelent és azon ut melly egyenes vonalba Szentmártonból oda vezet a' Sárdosi erdőn keresztül mai napig is Mátyás utjának neveztetik.

[410a] u) Bagóvár, régenten a Szentmártoni Benedekesek birták zálogba Maárfiaktól, az erdő közepette egy major volt melly bagó várnak neveztetett, de már ez is végkép elpusztult, jelenleg a községbe olvadt.

- x:) Csárda, hol egy csárda volt, benne bort mértek, de később helytartóság után a zsványok buj helye miatt a bormérés betiltatott 's egy később egészen elpusztult.

Téth éjszakról határos Koronczóval Mérgessel Szent-Mihállal. Nap nyugotról Ankhelyi pusztá Kisbabot Rába Kis Szent-Miklós, Moriczhidához tartozó Ferenczházi pusztával. – Délről Tördemészi pusztá. Nyugotról Gyömőrei határhoz tartozó várerdő pusztával, Gyömörovel. – Keletről Hali pusztával és Györ Szemerei Szent Páli pusztával.

Megjegyeztetik, hogy a' mostani Téth község köztudomás szerint, miután Kurucz futás alkalmával végkép elpusztult az akkori helyéről a b:) alatti Gengéri düllőből a' mostani helyére tétetett. Tét község régenten több több praediumokból alván, utóbb egy testé alakulván lett Téth.

Kelt Téten Majus hó 1^{em} 864

Csenge György pm
Jegyző.

[412a]

Helynevek
Újfalu községből, Győr megyéből.

[411a]

Helynevek
Újfalu községből, Győr megyéből.

Újfalu helység Győr megyéhez, Dunántúli kerület szigetközi járásához tartozik.

A terület ezen felosztásán kívűl a vidék, környék, táj, nem bír külön elnevezéssel, sem pedig több falvak csoportozata közös név alatt nem ismertetik. A mi a második kérdő pontot illeti, annyi bizonyos, hogy Újfalu községnek csak egyféle neve él, t: i: Újfalu s ez ismeretes országszerte. Néhány év oltá keresztelték ugyan Neudörflnek is, de hogy miért, azzal nem szolgálhatok, mert a keresztelésen jelen nem voltam. A harmadik kérdő pontot illetőleg Újfalunak más neve soha sem volt, mint Újfalu. Hogy a község mikor említették legkorábban, az nem tudatik, miután a községnek okmányai az 1848^{iki} forrodalomkor a községbeni tűz alkalmával a lángok martalékai lettek. – A mi az ötödik kérdőpontot illeti, hogy t: i: a község honnan népesítetett, az sem tudatik. Szájhagyományból, annyit tudunk, hogy a mídön a protestánsok Pusztá Somorjából kiűzettek, több család a jelenlegi Újfalu helyén létezett keményfa erdőségben telepedett meg, halászatból éltek, s a még jelenleg is létező, Újfalu utcáján végig terjedő úgy nevezett Kisduna partján gunyhókat csináltak, s lassanként az üldözés szüntével házakat építettek.

[411b] Az ötödik pontot illetőleg, hagyományból, köztudomásból, írott vagy nyomtatott emlékekből a név eredetéről mit se tudunk.

A 7^{ik} pontot illetőleg a község határában következő topographiai nevek fordulnak elő: dunára dülő, tüskésdombi dülő, lajmai dülő, Külső s felső dülő, négylovas dülő. Vámosra dülő, és pedig azért, mert a Vámosi határra dül. Kertaljai dülő. öreg földek, kispörös, nagy pörös, nemrakom, félholdak, utáltaljáró, Kis ászok, öreg ászok, czirok szeri földek. Likócsi kenderföldek, és pedig azért neveztetik Likócsnak, mivel nagy likak vagy gödrök vannak bennök. – Kövesföldek, és pedig azért, mert néhány hüvelyknyíre kavicsot találhatni, Kis bikási földek, öreg bikási földek, továbbá bokrosi legelő, és pedig azért, mért sok bokor van rajta, – hosszunyilasí kaszáló, palaczki kaszáló, – Lajma nádastó, Karatnakí mocsár. Kelt Újfaluban Junius 10^{én} 864.

ifju Pintér Mihály
Újfalu község Bírája.

[413a]

Helynevek

Vámos... községből, Győr... megyéből.

Járás Szigetköz Győri Szolgabiroi járáshoz tartozik – helységnek a' neve mikor vette eredetit ara a' helység lakosai nem emlékeznek, sőt a' községi iratok közt is semí nyoma nem találtatik, a' helységnek lakosai mind magyar ajkuak, és tiszta egy Romai Catholikus vallás, határjának fekvése lapál, az öreg és kis Duna áradásaikkal többször be merül, nem tsak a' lapálos legelő, kaszáló, sőt a' szántó földek és nagyobb viz áral még az egész helység, lakrészeikkel együtt veszélbe ál.

A' helységnek nyugoti reszin van az ugy nevezett holt Duna, a' hol régenten a' kis duna folyása volt, a'melyen Győrtől a' kis duna árja vámos község határját elborítja.

[413b] A dülők nevei – keletről nagy Bajtsí helység határja felől kert allai – legelő Déli keletnek Kis batojts határja szomszidságában Gonai dülő. Egész délnak Bátsai helység határja szomszidságában Horkolai dülő. a' holt Dunán által menve déli nyugotnak Köper dülők utána kisköperi dülő – továbbra Kötél dülő – ennek nagy része lapál, Zsombokos – haszontalan; Palé dülő, – Kis és nagy, – Lajmaháti dülő nyári nyugotnak Zámol község határjával szomszidos, Ejszaknak, Tölös allai dülő, Szabadi dülők öreg és kis, Szabadi község határjával szomszidos, hol szinte a' holt duna hasítja. – Ezen község[414a]ség határjának hegye, sem ollyas érdekes dombja, sem szőlő hegye sem erdeje nem létezik.

Ezen öszveirást, és megnevezéseket tudomásunk szerint lélek esmiretesen tettük, tulajdon neveink alá írásával valosítjuk. Kelt Vámoson April hónap 11^{én} 1864^{ik} évben.

Erdélyi Mihály ms bíró
 Hlasztics Gábor ms tb
 Tolnay Gábor ms
 Belí János ms
 Csonka Antal ms
 Borsodi Pál Jegyző.

[415a]

Helynevek
Vének községből, Győr megyéből.

[416a]

Vének községben a' helyi nevek.

A helység néve Vének, a helység melyet kezdődik felső fűzköz, közép fűzköz, és alsó fűzköz, ezek után következnek az ugy nevezet Anglia kert, az öreg Duna mellyet következik felfelé, Velentzei erdők, azután jön Bondori erdő, melyette jönnek a parlagi szántó földek, az öreg Duna folyam közepe táján vagyon egy sziget mely is az ugy nevezett Kotelara sziget. ez után következik a körtelési páskum, azután a Ganya lapossi erdő és szél kerti erdők, ezek után jön a forgói páskum, és forgói szántó földek, azután Varasdi Zátony, azután Varasdi ökör legellő, ezek után jön Felső kerti és Cziglési rétek, itt végződik a határ jönnek az ugynevezet hoszu rétek és a Sáskáros dombi Ficsori rétek, azután jönnek első osztályu rétek és Ürges dombi rétek és mellyette Ürgés dombi szántó földek, ezek után jön az Ürgésdombi legellő ezek között vagyon az ugynevezett Varga kerti szántó földek, ezek után jönnek a Somosi legellő és Somosi erdő és rétek és még a Zugói rét, s itt a határ mellyet vagyon Zugói fok; – Mely helyi neveket e képpen sorban ugy amint állanak elő sorulván s így eképpen leiratván nevezik aláírásával bizonyítunk. Kelt Vénekben Aprilis 13^{án} 1864.

Somogyi György
községi Jegyző.

Kollár Mártony bíró.
Szabo János T B
Bangha István ms

[419a]

Helynevek Zámoly községből, Győr. megyéből.

Tó-sziget s' Csilizközi járás. Ezen község országszerte Zámoly nevezettel bir, hogy miért bir ezen névvel, arról semmi tudomásunk sincs, úgy szinte népesítéséről sem.

Határai keletről: Vámos, Szabadi, Délről; Ujfalu, és Abda nyugotról Ötveny-sziget és Ladamér, Ejszakról: Dunaszeg, Ásvány, és Csilizközbe Szap melyet az öreg Duna választ a határtól. – A határba lévő dülök nevei: 1^{or} Kendereskert, mely a Kis dunára dül, mi miatt gyakorta vizáradásnak kitéve van lapályos. 2^{or} Csanósr, a helységtől délre a győri országuttra dül lapályos. 3^{or} Dergita, szántó föld és rétből áll melynek $\frac{3}{4}$ része vizárkor haszonvehetetlen szinte Kis duna mellett délnek dül, 4^{or} Alsó és felső gyalog ut: szántó földek részint lapály, részint pedig égevényes. 5^{or} Dergitahát és Soós földi szántó földek délnek az ujfalusi határra dülnek lapály és égevényesek. – 6^{or} Rózási dülő szántó föld, keletre a vámosi határra dülnek, melynek végeben van az ugynevezett Pap töle erdő; ez szil- és tölgyfából áll. [419b] 7^{or} Keperuti dülő: szántó föld meg lehets termők. 8^{or} Esztérháti dülő: szántóföld szinte meg lehetős. 9^{or} Paptölaljai düllő. Keletre dülő szántóföld a jők közé sorozható. 10^{or} Negyvenrendesi dülő rét és szántó földekből álló keletre a Szabadi határra dül meglehető 11^{or} Pálfy dülő, rét és szántóföld, a szabadi határra dül keletre. 12 Téglási dülő rét szántó föld Szabadi határra dül. Ezen dülő mellett van Patkányos nevü pusztá, hol M. Gróf Viczaynak juh és marha tenyésztése van. Szinte mellette erdőség az öreg Dunára dülő, 13. Nyelőszeghi és Szombatka dülök, ezek Dunaszegi és Ásványi határ szélén legelő rét és szántó földből állanak. 14^{or} Alá- és Följáró dülök melyek Ecser nevezetü gödörhöz dülnek, hol nyáron a község marhái itattatnak, ezen gödör emberi emlékezet óta kiapadva nem volt. –

[420a] 15^{or} Kövételi dülő: szántóföld és rét. ez a dunaszegi határra dül. 16^{or} Büdöstői dülő szántóföldek a Ladaméri határra dül. 17^{or} Mogyoróshát és Kétút közü dülő szántó föld, és nagyobb része rétből Ecseri gödörre dül. 18^{or} Megyesi dülő szántóföld és rétből áll. 19^{or} Keréktóhát dülő szántó föld és rét, a ladaméri határra dül. 20. Lakó réti dülő ez egészen rétség Paptöl erdejére dül. 21. Remenczei dülő: szántóföldből ennek végében van az ugynevezett remenczei gödör hihető, hogy erről neveztetett el a dülő is. 22 Kopaszi dülő: szántóföld: azért neveztetik annak, mivel többnyire kopasz termést ad. 23. E mellett legelők nyulnak a Kisdunára, az Ötveny-szigeti határra, mely legelőbe vagyon Diós nevü erdő hogy ez honnét neveztetett nem tudjak. 23^{or} Dervác dülő szántó földből áll, ez a legelőkből hasított szántóföldé, mely

nevét onnét nyerte, hogy az időben M. Gróf Viczay alatt volt Pecsovics nevű Tisztartó, ki, német ajku lévén, a nevezett Grófnak ugyan az érintett legelőt mondá németül, hogy ezen föld jó buza termő lesz, az ott lévő emberek ezt hallván „Der Wáczt”nak nevezték. 24er A község mellett vagyon Dombi ke-rekföldi dülő e mellett jelenleg vagyon a gazdasági egyletnek faiskolája. – Ehez néhány ölnyire van M. G. Viczay Úrnak téglá égető kemenczéje, és válog vető helye. – 25^{ör} Faluvégi legelő közös, (hová M. G. Viczay báránykái leg-elés végett hajttnak) 26^{or} Alsó erdői dülő, mely legelő és erdöböl áll, ez a Kisduna mellett egészen az Ujfalusi határra dül.

A 22 és 23 sz. alatti dülök neveiken kívül, a többi dülök neveik származásáról semmi tudomásunk sincs.

Kelt Zámolyon 864^{ik} April: 20^{an}

Szabó József bíró
Závory János pm tanács
Körtvelesi Ferencz

Helységnévmutató

Az alábbiakban a mai magyar és szlovák nyelvű megfelelőik alapján adjuk meg a kötetben közölt város- és faluneveket. Az azonosítást Lelkes György Magyar helységnév-azonosító szótár című művei alapján végeztük el. A mutatóba nem vettük fel az 1864 óta változatlan hivatalos formában előforduló helységneveket.

Esztergom vármegye

Bátorove Kosihy →Bátorkeszi
Belá →Béla
Bény →Kisbény, Nagybény
Bíňa →Kisbény, Nagybény
Bruty →Bart
Búč →Búcs
Dág →Dág; Kiscsév
Dunamočs →Mocs
Érsekkéty →Kéty
Esztergom →Szentlélek, ,
Szentgyörgymező, Szenttamás,
Víziváros
Farná →Farnad
Gbelce →Köbölkút
Kamenín →Kéménd
Kamenný Most →Kőhidgyarmat
Keť →Kéty
Kisújfalu →Kisújfalu; Arad
Kravany nad Dunajom →Karva
Kural'any →Kural
Lubá →Libád
Malá nad Hronom →Kicsind
Máriaalom →Kirva
Moča →Mocs
Mogyorósbánya →Mogyorós
Mužla →Muzsla; Csenke
Muzsla →Muzsla; Csenke
Nová Vieska →Kisújfalu; Arad
Nyergesújfalu →Nyergesújfalu;
Pusztamarót, Szentjózsef
Obid →Ebed
Órisáp = Órisáp
Péliföldszentkereszt = Péliföld
Piliscsév →Csév

Pilismarót →Pilismarót; Basaharc
Šarkan →Sárkány; Gyiva
Sárkány →Sárkány; Gyiva
Štúrovo →Párkány
Svodín →Magyarszölgén,
Németszölgén
Szögyén →Magyarszölgén,
Németszölgén
Tát →Tát; Szarkás
Úny →Uny
Velké Ludince →Nagyölvéd

Győr vármegye

Ásványráró →Ásvány, Ráró
Écs →Nagyécs
Gönyű →Gönyű
Gyömöre →Gyömörő
Győr →Győr; Győr, Csanak, Gyirmót,
Szentiván, Győrsziget, Hecsepuszta,
Kismegyér, Ménfő, Pataháza, Pinnyéd,
Révfa, Sashegy
Győrasszonyfa = Asszonyfa
Győrladamér →Ladamér
Győrság = Ság
Győrsövényház = Sövényház
Győrszemere →Szemere
Győrújbarát →Kisbarát, Nagybarát
Győrújfa →Újfa
Győrzámoly →Zámoly
Hédervár →Hédervár
Kajárpéc →Kajár, Kispéc
Kisbajcs = Kisbajcs; Szögye
Kľúčovec = Kulcsod
Malomsok (Veszprém megye)
→Ómalomsok, Újmalomsok

Helységnévmutató

Medved'ov = Medve

Mezőörs →Mezőörs; Gug, Püspökalap

Mórichida →Kismórichida, Nagymórichida

Pannonhalma →Szentmárton

Pázmándfalu = Pázmánd

Pér →Pér; Mindszentpuszta

Rábacsécsény =Csécsény

Sap = Szap

Sokorópátka →Pátka

Tárnokréti →Réti

Tét →Tét; Szentkút

Vámosszabadi →Vámos, Szabadi

Helynévmutató

A mutatóban szereplő nevek írásában a mai helyesírás szabályai szerint jártunk el. Csak ott nem változtattunk az eredeti írásmódon, ahol többféle értelmezés közül kellett volna választanunk: ilyen esetekben etimológiai állásfoglalásra nem vállalkoztunk. A mutatóban található szlovák nevek a magyar betűrend szerint vannak besorolva.

A mutatóban dőlt szedéssel szereplő sorok a nevek belsejében és végén található névrészekre, névelemekre utalnak. E részekben csak a magyar helynevek szerepelnek.

Abda 125, 167, 171, 204
 Abdafalu 171
 Adistasio 34
 Adistatio 12
 adókerület L. Soproni ~
 ág L. Alsó-Kender ~a,
 Felső-Kender ~a, Kácsa
 ~a, Közép-Kender ~a,
 Sebes~i-sori, Szarka-
 ~ai, Vony ~a
 Ágazati elletések 63
 Agg-hegy 20
 Agh 189
 Ágó 42
 Agyagos 135
 Ágyúdomb 143
 Ágyúdombi-alsó-dűlő 142
 Ágyúdombi-felső-dűlő
 142
 Ágyú-szeri-dűlő 141
 Akasztó-domb 142
 Akasztó-dombi-dűlő 141
 Akasztófai-dűlő 195
 Akasztó-hegy 77
 Akloki-sziget 154
 al L. Göbölúti~keskenyek
 alá L. Tejes-domb ~járó
 Alá dűlő 42, 48
 Alájáró 50
 alájáró L. Föl~i-föld, Kis~
 Alájáró-dűlő 204
 Alájáró-dűlő szekeresi
 175

Alájárói-dűlő 175
 Alájárói-föld 178
 Alap L. Püspök~, Püs-
 pök~i-pusztá, Rét~
 alatt L. Árpád-hegy ~i
 bánya, Cilláhó ~, Elletés
 ~, Falu ~i dűlő, Falu ~i
 gyepföldek, Falu ~i
 hosszú dűlő, Kertek ~,
 Kószikla ~, Kutyor ~i,
 Schuller ~i erdő, Szőlők
 ~i dűlő, Telcő ~
 Alföld 91
 alja L. Alsó-Somos ~i dűlő,
 Apáca-erdő ~, Baboti-
 erdő ~i föld, Bácsmagla
 ~, Baglas ajlai dűlő,
 Cser ~i ér, Cser ~i lege-
 lő, Cser ~i patak, Déli-
 kert ~i földek, Diós ~,
 Domonkos-erdő ~i lege-
 lő, Egyház ~, Éjszak-kert
 ~i földek, Erdők ~, Fel-
 ső-Somos ~i dűlő, Fe-
 nyős ~, Földvár ~, Föl-
 vár ~i malom rét, Gyűr ~,
 Hármashalom ~i dűlő,
 Hegy ~i, Hegy ~i dűlő,
 Hegy ~i józan dűlő,
 Hegy ~i szántóföldi dűlő,
 Hegy alji kert, Hegy alji
 rét, Homok ~, Icsid ~,
 Kender ~i rét, Kertek ~,

Kis-erdő ~i dűlő, Kis-
 hegy ~i dűlő, Kis-kert ~,
 Kis-Keselyűs ~, Komlós
 ~, Kovács-hegy ~, Kő al-
 jai szőlők, Langház ~i I.,
 Langház ~i II., Móric-
 hidai-erdő ~i föld, Mula-
 tó ~, Nagy-hegy alji dűlő,
 Öreg-erdő ~i dűlő,
 Öreg-pagony ~i legelő,
 Órhegy ~, Pagony ~i dű-
 lő, Pagony ~i gyepföldek,
 Pap-től ~i dűlő, Repec
 alji rét, Rossz-pagony ~i
 dűlő, Sísek ~, Sokas ~,
 Sokoró~i járás, Sokoró~
 járás, Sokoróalji járás,
 Somos ~, Szekrény-hegy
 ~, Szőlő ~i dűlő, Szőlők
 ~, Szőlők ~i, Szőlők ~i
 rét, Temető ~, Temető ~i
 dűlő, Tölös ~i dűlő, Vár-
 hegy ~, Vereskereszt ~.
 L. még erdő~, kert~,
 vár~
 Alkás-domb 119
 állami út L. Bécs-budai ~
 állás L. Közép~i-dűlő,
 Külső~i-dűlő, Sár~,
 Vadalmás~ bérce. L.
 még barom~, gulya~,
 juh~, víz~
 Alma-völgy 72

Helynévmutató

- alól* L. *Csangotán* ~, *Csapás* ~i, *Havas úton* ~i, *Kis-Horgason* ~i, *Öreg-Horgason* ~i, *Öreg-Horgason* ~i *dűlő*
 Álom-sziget 142
 Alpéc 116
 Álsátzia (Elzász) 25
alsó L. *Agyúdombi*~--*dűlő*, *Budai úti* ~ *dűlő*, *Csupor-réti*~--*dűlő*, *Éjszak*~--*gyeppek*, *Hosszú-félt*~--*hold*~, *Isten-dombi*~--*dűlő*, *Kámvás-kúti*~--*dűlő*, *Kertaljai* ~ *legelő*, *Kopaszi*~--*Rókalikasi*~--*dűlő*
 Alsó-Bánom 63
 Alsó-Bátsaveisz 185
 Alsóbéla 21
 Alsó-Bodács 113
 Alsó-Curia-rétek 131
 Alsó-Cseléd 68
 Alsó-Csíkosi-dűlő 77
 Alsó-Duna-dűlő 77
 Alsó-dűlő 91
 Alsó-erdő 43, 49
 Alsó-erdői-dűlő 205
 Alsó-erdők 44
 Alsó-falu 144
 Alsó-faluhely 160
 Alsó-Füz-köz 203
 Alsó gyalogút 204
 Alsó-Gyömöre 160
 Alsó-gyűr 183
 Alsó-gyűr-oldal 135
 Alsó-Gyűrűs 106
 Alsó-hegyi-dűlő 157
 Alsó-hegyi-föld 178
 Alsó hegyre járó 160
 Alsó-homok 63
 Alsó-Homoki-dűlő 89
 Alsó-hosszúk 72
 Alsó-Hosszú-szeri-dűlő 184
 Alsó-irtások 117
 Alsó-Kender ága 184
 Alsó-kenderes 63
 Alsó-kertalj 72
 Alsó-kertaljai-dűlő 105
 Alsókétyi-puszta 42
 Alsó-Kis-Csipányi-elletés 63
 Alsó-Kis-kenderszeri-földek 178
 Alsó-Koldus-telek 160
 Alsó-Konkoly-szer 160
 Alsó-kölesföld 102
 Alsó-kölesföldek 160
 Alsókvár 191
 Alsó-legelő 184
 Alsómacskás 38
 Alsó-magyaros 160
 Alsó-malom 135
 Alsómarót 80
 Alsó-megyeközi-kaszáló 174
 Alsó-Nagy-nyárfa-dűlő 150
 Alsó-nyilas 110
 Alsó-parlag 39
 Alsó-Penyvád 120
 Alsó-Penyvádi-dűlő 120
 Alsó-rakottyás 154
 Alsó-rét 12, 19, 48
 Alsó-rétek 91
 Alsó-réti-földek 30
 Alsó-Sár-állás 117
 Alsó-sárra való 48
 Alsó-Somos aljai dűlő 146
 Alsó-szélesek 41
 Alsó-tag-dűlő 133
 Alsó-tó 153
által L. *Völgyön* ~
általjáró L. *Út*~, *Út*~i, *Út*~i-dűlők
aluli L. *Szentkúti vendéglőházon* ~
 András deák rétje 12
 Andrásvára 187
 Anglia-kert 203
 Angolkert 133, 179
 Angol királynéhoz címzett szálloda 76
 Angyal-sziget 142
 Ankhelyi-puszta 200
 Annathal 85
 Anssatz 46
 Antalháza 20
 Apáca 44
 Apáca-erdő 160, 178
 Apáca-erdő alja 178
 Apáca-völgy 43
 Apáti-dűlő 66
 Apáti-sziget 154
 Apfeldorf 188
 Arabonia 122
 Arad-puszta 59, 60
 Aranyos-hegy 135
 Aranyos-kút 31
 Árkos-kertek 146
 Árkos-réti-dűlő 142
 Árkos-telek 20
árok L. *Dénes*~, *Első*~i-dűlő, *Görbe*~, *Két*~köz, *Kis*~, *Lipka árka*, *Lipka árka patakja*, *Lukács árka*, *Malom*~, *Malom*~i-dűlő, *Második*~i-dűlő, *Ördög árka*, *Pénzverő*~, *Szénégető*~, *Szűcs árkai dűlő*, *Tan*~, *Tanya*~
 Ároki-föld 178
 Árok-szeg 104
 Árok-szegi-dűlő 104
 Árpád-hegy alatti bánya 31
 Árpád kútja 130, 197
 Árpád-vár 30, 80
 Árpád vára 30
 Árpás 161
Árpás L. *Kis*~, *Nagy*~i-*Barassó*
 Árpás-kerti-dűlő 179

Helynévmutató

- Arragonia 14
 Árva-sziget 101
 Ásvány **101–102**, 107, 204
 Ásványi út 106
Ászok L. Kis~, *Öreg~*
 Aszony-tábor 67
 Asszonyfa 162
Asszonyfej L. Fölső~
 Asszonyfej völgye 31
 Asszonyi-tábor 67
 Asszonyok tója 71
át L. Hegyen ~
 Átal 60
 Átal-föld 160
Ausztria L. Felső~
 Ázsia 199
 Bábacsanak 189
 Babál 34
 Babály 84
 Babits-tói-dűlő 131
 Babos-kertek 15
 Babot 130, 137, 178
Babot L. Kis~
 Bábota-dűlő 122
Bábotai-domb L. Kis~,
Nagy~
 Bábotai-dűlő 141
 Bábotai-kis-domb 143
 Bábotai-legelő 142
 Bábotai-nagy-domb 143
 Baboti-erdő aljai föld 178
 Bácha 103
 Bácsa **103**, 182, 202
 Bácsmagla alja 154
 Baden-Württemberg 45
 Bádi-horogi-dűlő 193
 Bagamér 179
 Baglas ajlai dűlő 131
 Bagó-gyep 130
 Bagó-kő 30
 Bagóvár 130, 200
Bajcs L. Kis~, *Nagy~*
 Bajna **11–12**, 14, 15, 16,
 33, 34, 74
 Bajorhon 170
 Bajorország 27
 Bajót **13–17**, 62, 74
Bajót L. Kis~
 Bajoth 14
 Bajóti út 77
 Baki 140
 Bakoma 37
 Bakony 118, 127, 140,
 143, 199
Bakony L. Földvári~
 Bakonybél 161
 Bakony-ér 105, 118, 140,
 183
 Bakony-erdők 160
 Bakony ere 124, 131, 143,
 149, 153
 Bakony-folyás 149
 Bakony folyása 148
 Bakony harasztja 183
 Bakonyság 149
 Bakos-tói-dűlő 68
 Balásfa 183
 Balásfa-árok 183
 Balásfai 140
 Balásfai-tó 183
 Baláspéc 116
 Bana 147
Bana L. Régi ~i út
 Banga 77
 Banka 25
 Bank-haraszt 51
 Bánom 22, 82
Bánom L. Alsó~, *Felső~*
 Bán-rét 166
 Banya 183
bánya L. Árpád-hegy alatti
~. L. még kő~, kőszén~
 Bányi-tag 145
 Baracska-hegyek 42
 Baranyai-sziget 126
 Báránytilos 161
 Bárassó 160
Barassó L. Nagypácsi~
 Baráthi 189
 Baráti 131, 144
Baráti L. Belső ~ úti dűlő,
Kisbarát, Kis~, Külső ~
úti dűlő, Nagybarát,
Nagy~, Villa Barát
 Baráti út 144
 Baráti útra dűlő 141
 Barátkúti-dűlő 22
 Barátok háza dűlő 110
 Barát-rét 82
 Barát-Soccorou 189
 Barát-szigeti-dűlő 175
 Bardellaca 74
 Barína 20
 Barna-rét 142
 Baromállási-dűlő 141
 Baromállásra dűlő 141
 Bars megye 37
 Bársonyos 195
 Bars vármegye 37, 64
 Bart **18–19**, 38, 42, 54, 59,
 64, 67, 72
 Barti-hosszú 59
 Barti-völgy 72
 Basaharc 81
 Basaharci-erdő 83
 Basaharci-szőlők 82
 Basaharc vendéglő 82
 Basa-kert 83
 Basarc 97
 Basarci-kút 81
 Bátorkeszi **20**, 22, 48
Bátsaveisz L. Alsó~,
Felső~
 Batsi-telek 53
 Bayna 11
 Bécs 28, 167, 177, 187
 Bécs-budai állami út 77
 Bécs-budai országút 74, 75
 Bedülő 183
 Bejczy-tag 145
 Békafészki-rét 191
 Békás-tó 50
 Béka-tó 20, 22
 Békés megye 67
Bél L. Bakony~

Helynévmutató

- Béla **21**, 63, 86
Béla L. Alsó~, Felső~
 Bella-szigeti-dűlő 175
 Belső baráti úti dűlő 141
 Belső-Bodács 113
 Belső-hely 106
 Belső-Hosszi-völgyi-dűlő 141
 Belső-irtás 152
 Belső-kölesföldek 141
 Belső-major 161
 Belső-Mohós-tói-dűlő 141
 Belső-rét 122, 161
 Belső-réti-legelő 122
 Belső-telek 184
 Belső-telkek 173
 Belső-Töklevél 102
 Belső-Veres-hegyi-szőlő 31
 Belső-Zsombékos-tói-dűlő 142
belsőségpótlási L. Rét és ~ dűlő
 Bence-klastrom 40
 Bence-kút 40
 Bence-vár 34
 Bence-vári-hegy 34
 Bence-vári-rét 34
 Bencze-sziget 161
 Benitzki-Néma 153
 Bense-völgy 135
 Bény 65, 66
Bény L. Kis~, Nagy~
 Bényi-határ 42
bérc L. Jasó~, Kis-Nyalka~, Nagy-Nyalka~, Szépcser~, Vadálló~, Vadalmás-állás ~e
 Bércse 12
bereg L. Miklós~
 Berek 70
berek L. Csígán-berki-legelő, Füzes~, Hosszú~, Kálváriai~, Kanász~, Kovács~, Lapos~, Mogyorós~, Nagy~, Po-
szogói~, Rác~, Som~, Szarka~
 Berény-vár 17
 Béres-palánk 31
 Béres völgye 30
 Berettyó 157, 183
 Berettyó-patak 150
 Berg-Acker 28
 Berg-Brindl 27
 Berge-rét 12
 Berg-Sandäcker 27
 Berkenyés 12
 Bernát-sziget 44
 Bervaki-pusztára dűlő 148
 Beszter 174
Beszteri-dűlő L. Kis~
 Beszteri-közép-dűlő 174
 Beszteri-tó 174
 Bethlehem 135
 Bezi 113, 130
 Bika-rét 16, 127, 142, 160
 Bika-réti-dűlő 192
 Bikás 21
Bikási-földek L. Öreg~
 Bika-sziget 110
 Bika-tó 50
bikkfa L. Két~
 Bikol 87
 Bikol-pusztá 87
 Bildstokäker 55
 Bínkhely 133
 Birkás-sziget 142
 Birbaumäker 55
 Bíró Istók völgye 30
 Bíró-rét 93, 185
 Bírótság 161, 166, 183
 Bisoc-forrás 81
 Bisoci-rét 81
 Bítoc 82
 Bítoci-rét 82
 Bocáti-dűlő 180
Bodács L. Alsó~, Belső~
 Bodonhely 137
 Bodó-sziget 126
 Bodzási 40
 Bodzási-dűlő 199
 Bodzási-földek 178
 Bodzvár 44
 Bogaras 51
 Bogarasi-dűlő 63
 Bogyálló 105
 Boioith 14
 Bojot 14
 Bojoth 14
 Bojóth 13
bokor L. Szarka bokra
 Bokor-hát-dűlő 133
 Bokros 106
 Bokrosi-legelő 201
 Bokros-legelő 110
 Boldogasszony-dűlő 193
 Boldogsév 23
 Bolgány 106
 Bolgányi-gyep 106
 Bolhás-dűlő 25
 Bonc-hegy 82
 Boncos 194
 Bondori-erdő 203
 Borba-híd 185
 Borbai-pusztá 153
 Borbála-hegy 194
 Borjú-telek 189
 Borkut 20
 Borsó-hegyi-dűlő 127
 Borsós-domb 166
 Borsó-sori-dűlő 112
 Bót-telek 116
 Böny 149, 172
 Bőnyi határra dűlő 172
 Börce dombja 148
 Börce 167
 Börceháza 148
 Börceházi-pusztá 195
 Börcsi-tag 145
 Böröcki-sziget 142
 Bőrsze dombja 153
 Bősze-domb 142
 Bősze-sziget 142
 Bőszollai-dűlő 175
 Brändl 88

Helynévmutató

- Brányi-erdő 144
 Brányi-kölesföldek 141
 Brányi széle sziget 142
 Brányi-sziget 142
 Breitenheil-Wiesen 27
 Breitenheil-Wiesen 28
 Brindl 190
 Búcs **22, 39**
 Búcsi úti 50
 Búcsú 22
 Buda 20, 28, 40, 46, 55,
 83, 124, 127, 167, 187
Buda L. Bécs--i állami út,
Bécs--i országút, Ós--,
Pest--i kerület
 Budai kerület 45
 Budai út 124, 144
 Budai úti alsó dűlő 142
 Budai úti dűlő 127
 Budai úti felső dűlő 142
 Budai útra dűlő tábla 141
 Budakeszi 20
 Budavár 46
 Bujóki-sziget 126
 Buklyó 37
bukor L. Kerek--
 Búr 53
 Burkus-rét 142
 Burthi-vágás 67
 Busa-hegy 73
 Butsi-oldal 49
 Búzás-hegyi 77
 Búzás-tetői-dűlő 199
bű L. Vész ~ torok
 Büdös-gödör 144
 Büdöske 30
 Büdös-kút 16, 131, 183
 Büdös-kúti-dűlő 77, 131
 Büdös-tó 106
 Büdös-tói-dűlő 204
bükk L. Cigány--, *Kerek--,*
Keselyűs--, *Kis-- völgye,*
Sáros--
 Bükk-völgyi-erdőség 16
 Calvinisther Friedhoff 87
 Capu-kert 159
 Chanak 189
 Chapó-tag 145
 Chinoraní 53
 Chonuk 189
 Chunuk 189
 Chyanak 189
 Cigánszer utca 105
 Cigány-bükk 77
 Cigány-hegy 16
 Cigány sor 144
 Cigléd 59
Ciglés L. Hosszú--, *Rövid--*
 Ciglés-erdő 188
 Ciglési-rétek 203
 Cikora-völgyi-szőlő 31
 Cilláhó alatt 91
címzett L. Angol királyné-
hoz ~ szálloda
 Cina 197
 Cinegés-dűlő 25
 Cineg-hegy 15
 Cinesi 160
 Cinfarka 109
 Cini-dűlő 109
 Cipó-dombi-dűlő 192
 Cipó-rét 112, 142
Cirka-ér L. Magyar--,
Német--
 Cirók-domb 161
 Cirok-dűlő 47
 Cirokszeri-földek 201
 Comcó 135
 Cukor-hegy 31
Curia-rétek L. Alsó--,
Felső--
 Curumzue 141
 Custus 93
 Csaba 50, 67
Csaba L. Pilis--
 Csákán 152
 Csák-Némai-puszta 153
család L. Jankó ~ tagja,
Matkovich ~ tagja
 Csallóköz 20
 Csán 174
 Csanak 121, 123, 126, 127,
129, 189
Csanak L. Bába--, *Győr--,*
Kis--, *Rába--*
 Csangota 160
 Csangotai-földek 178
 Csangotai-legelő 160
Csangotai-legelő L. Kis--,
Öreg--
 Csangotai-vízfolyás 178
 Csangotán alól 160
 Csangotán felül 160
 Csánközi-kaszálórét 174
 Csánon túli dűlő 174
 Csanó-sor 204
 Csanyota-ér 183
 Csapás 117, 160
 Csapás alóli 117
 Csárda 39, 200
csárda L. Ebszőnyi ~,
Rózsa ~
 Csárdai-dűlő 96
 Csarma 60
 Császár-dűlő 150
 Csata 42, 64
csatorna L. Száli--
 Csécseny 112
 Csécsenyi-han 113
 Cseгна 41
 Cseider-kúti-dűlő 192
 Cseider-völgy 192
Cseléd L. Alsó--, *Felső--*
 Cseléd-fark 68
 Cseléd-föld 161
 Cselédi-dűlő 68
 Cseléd-kert 160, 161
 Csele-patak 31
 Csenke 14, 39
 Csenkei-puszta 39, 76
 Csenke-puszta 74
 Cseplész 51
 Csepregi-domb 152
 Cser 97
csér L. Szép--kút

Helynévmutató

- Cser aljai ér 143
 Cser aljai legelő 142
 Cser aljai patak 131
 Cseresnyés 51
 Cseresnyés-hát 40
 Cseresznyés 83
 Cserhát 59, 72
 Cser-hegy 77
 Csernás-dombi-dűlő 105
 Csernye-sziget 102
 Cser-völgy 16
 Csév **23–24**, 27, 40
 Csév L. *Boldog~*, *Kis~*,
Nagy~
 Cséver Wiesen 55
 Csicsó 155
 Csiga-hany 181
 Csígán-berki-legelő 131
 Csígi-rét 183
 Csikor 107
 Csikó-rét 142
 Csikos L. *Alsó~i-dűlő*,
Felső~
 Csikós-réti-dűlő 141
 Csikós-réti-pusztá 120
 Csikvánd **104–105**, 120,
 166
 Csikvánd úti 160
 Csíli-sziget 101
 Csilizköz 108, 204
 Csilizköz L. *Tó-, sziget- és*
~i főbirói járás, Tó-,
sziget- és ~i járás, Tó-,
sziget- és ~i szolgabírói
járás, Tó-, Sziget- és ~
járás
 Csillag-tói-kaszáló 175
 Csilláló 12
 Csima 12
 Csimai-kálváriahegy 12
 Csimai-tó 12
 Csimai-tó-mellék 12
 Csinád 106
 Csinád vége 106
 Csipákási 95
 Csipány alji dűlő 63
 Csiszáréti-kaszáló 175
 Csókási-dűlő 168
 Csóka-teleki-dűlő 157
 Csolnok **25**, 26, 27, 28, 55,
 62, 95
 Csolnoker Hotter 29
 Csonkacseri-dűlő 104
 Csonkás 130
 Csonok 25
 Csordaálléskulcsér 102
 Csordanyomi-dűlő 122
 Csordás-völgyi 160
 Csordás-szél hossza 183
 Csordaút 22
 Csordós-réti-dűlő 104
 Csordós-völgy 161
 Csorna 130, 155, 159, 189
 Csortos 58
 Csortos-féle-erdő 58
 Csörgő-dűlő 156
 Csucsor-domb 143
 Csucsos-dombi-dűlő 142
 Csucsos-dombi-kút 144
 Csúcs-telek 160
 Csuhszi-dűlő 199
 Csupor-rét 142
 Csupor-réti-alsó-dűlő 142
 Csuporréti-domb 143
 Csupor-réti-felső-dűlő 142
 Csurgó 16, 40, 57
 Csutor 156, 189
 Csutori-dűlő 156
 Csúz 67
 Csüllög 154
 Dág 23, 25, **26**, 46, 55, 96
 Dajka 154
 Damásd 54
Damásd L. Garam~
 Dank-hegy 70
 Daraberdő 183
 Darab osztályú rétek 178
Dar-réti-kaszáló L. Kis~,
Öreg~
 Debrecen 124
 Debreceni-dűlő 142
 Déda 89
 Déli-kert aljai földek 67
 Dömös 30
 Dénes-árok 161
 Dénes-kúti-tó 131
 Derék-hegy 20
 Dergita 204
 Dergita-hát 204
 Dér-oldal 36
 Dervác-dűlő 204
 Der Wác 205
 Deszkahíd 40
 Devény 20
 Dinnyeföld 194
 Dinnyés 71
 Diós 204
 Diós alja 192
 Diós-dűlő 30
 Diósi-dűlő 196
 Diós-völgy 12, 70
 Disznóhálás 30
 Disznó-oldal 183
 Diva 38
 Divék 53
 Dlehe 26
 Dlhe 53
 Dlhi 54
 Dobogó-kő 30
 Doborága 109
 Dobos 122
 Dobozi-várhegy 80, 81,
 82
 Dobra 18, 60, 73, 74
 Dobrai-kiskút 19
 Dobra-patak 59, 60, 73
 Dobra-sor 60, 73
 Doha-réti-hanság 112
 Dolmány-oldal 20
 Dolne 53
 Dolne Lúki 53
 Dolne Zahradí 53
 Doma szer 183
domb L. Akasztó~, *Alkás-*
~, Bábotai-kis~, *Bábo-*

- tai-nagy*~, *Borsós*~,
Börcze ~ja, *Bőrsze* ~ja,
Bősze~, *Cipó*~i-dűlő,
Cirók~, *Csepregi*~,
Csernás~i-dűlő, *Csucsor*~,
Csuporréti~, *Ebédlő*~,
Egyház~, *Farkas*~i-dűlő,
Fövenyes~, *Homok*~, *Isten*~,
Isten ~ja, *Kádár* ~ja,
Kápolna~, *Káptalan*~,
Kása~, *Kerek*~, *Kőhid*~,
Kökény~i-dűlő,
Laca~, *Lencse*~, *Malom*~i-dűlő,
Marhadelelő~ra dűlő, *Megyess*~i-dűlő,
Mindel~i-dűlő,
Nyárfai~, *Pap*~, *Pós*~i-dűlő,
Possogó~i-dűlő,
Sáskáros~i-rétek, *Sóska*~,
Sörfőző~i-dűlő,
Szabad-rét~i-dűlő,
Szente~, *Tejes*~ alá járó,
Templom~, *Tetű*~,
Tó~i, *Török*~, *Tüskés*~i-dűlő,
Ürge~, *Ürgész*~i-legelő,
Város~i-dűlő,
Zengő~. L. még *ágyú*~,
Bábotai~, *Csucsos*~,
vár~
 Dombi-dűlő 120
 Dombi-föld 178
 Dombi-Kerek-földi-dűlő 205
 Dombi-völgy 161
 Dombra járó dűlő 199
 Domonkos 16
 Domonkos-erdő aljai legelő 113
 Domonkos-rét 113
 Domonkos-vár 113
 Domonkos-vári-dűlő 175
 Domoszló 77
 Donau 29
 Dorog 27–29, 95
 Dorogher Hotter 28
 Dorogi főországút 23
 Dorogi szolgabírói kerület 40, 96
 Dorottyan 82
 Döbönkút 40, 89
 Döböny 34
 Dömös 30–31, 80, 82
 Dörfl Nuszgraben 87
 Dörfl Ried 87
 Döröckei-dűlő 192
 Döröcki -dűlő 192
 Dreihotterfeld 55
 Droszucsiska 53
 Dubnyik 21
 Duna 14, 23, 28, 30, 31, 39, 45, 47, 61, 65, 71, 74, 75, 77, 79, 81, 82, 83, 87, 89, 91, 101, 108, 109, 110, 111, 119, 125, 126, 133, 149, 154, 155, 174
Duna L. Győri~, *Holt*~, *Kis*~, *Nagy*~, *Öreg*~, *Túl*~i-sziget
Duna-dűlő L. Alsó~, *Felső*~
 Duna-dűlői-földek 94
 Dunamarót 80
 Dunamoccs 61
 Dunán inneni kerület 21, 80
 Dunántúl 20, 65
 Dunántúli kerület 84, 101, 104, 190, 199, 201
 Dunára dűlő 201
 Duna-rév 81
 Dunaszeg 106–107, 110, 111, 204
 Dunaszentpál 107, 108–111
 Duruch 27
dűlő L. Ágyúdombi-alsó~, *Ágyúdombi-felső*~, *Ágyú-szeri*~, *Akasztódombi*~, *Akasztófai*~,
Alá~, *Alájáró*~, *Alájáró*~ szekeresi, *Alájárói*~, *Alsó-Csikosi*~, *Alsó*~, *Alsó-erdői*~, *Alsó-hegyi*~, *Alsó-Homoki*~, *Alsó-Hosszú-szeri*~, *Alsó-kertaljai*~, *Alsó-Nagy-nyárfa*~, *Alsó-Somos aljai*~, *Alsó-tag*~, *Apáti*~, *Árkos-réti*~, *Árok-szegi*~, *Árpás-kerti*~, *Babits-tói*~, *Bábotai*~, *Bábotai*~, *Bádi-horogi*~, *Baglasajlai*~, *Bakos-tói*~, *Baráti útra*~, *Barátkúti*~, *Barátok háza*~, *Barátok háza*~, *Barát-szigeti*~, *Baromállási*~, *Baromállásra*~, *Bella-szigeti*~, *Belső baráti úti*~, *Belső-Hosszi-völgyi*~, *Belső-Mohós-tói*~, *Belső-Zsombékos-tói*~, *Bervakipusztára*~, *Beszteriközép*~, *Bika-réti*~, *Bocáti*~, *Bodzási*~, *Bogarasi*~, *Bokor-hát*~, *Boldogasszony*~, *Bolhás*~, *Borsó-hegyi*~, *Borsó-sori*~, *Bőnyi határ*~, *Böszöllai*~, *Budai úti alsó*~, *Budai úti*~, *Budai úti felső*~, *Budai útra*~ tábla, *Búzás-tetői*~, *Büdös-kúti*~, *Büdös-tói*~, *Cinegés*~, *Cini*~, *Cipó-dombi*~, *Cirok*~, *Csánon túli*~, *Csárdai*~, *Császár*~, *Cseider-kúti*~, *Cselédi*~, *Csernás-dombi*~, *Csikós-réti*~, *Csipányalji*~, *Csókási*~, *Csókateleki*~, *Csonkacseri*~,
 Alá ~, Alájáró ~, Alájáró ~ szekeresi, Alájárói ~, Alsó-Csikosi ~, Alsó ~, Alsó-erdői ~, Alsó-hegyi ~, Alsó-Homoki ~, Alsó-Hosszú-szeri ~, Alsó-kertaljai ~, Alsó-Nagy-nyárfa ~, Alsó-Somos aljai ~, Alsó-tag ~, Apáti ~, Árkos-réti ~, Árok-szegi ~, Árpás-kerti ~, Babits-tói ~, Bábotai ~, Bábotai ~, Bádi-horogi ~, Baglasajlai ~, Bakos-tói ~, Baráti útra ~, Barátkúti ~, Barátok háza ~, Barátok háza ~, Barát-szigeti ~, Baromállási ~, Baromállásra ~, Bella-szigeti ~, Belső baráti úti ~, Belső-Hosszi-völgyi ~, Belső-Mohós-tói ~, Belső-Zsombékos-tói ~, Bervakipusztára ~, Beszteriközép ~, Bika-réti ~, Bocáti ~, Bodzási ~, Bogarasi ~, Bokor-hát ~, Boldogasszony ~, Bolhás ~, Borsó-hegyi ~, Borsó-sori ~, Bőnyi határ ~, Böszöllai ~, Budai úti alsó ~, Budai úti ~, Budai úti felső ~, Budai útra ~ tábla, Búzás-tetői ~, Büdös-kúti ~, Büdös-tói ~, Cinegés ~, Cini ~, Cipó-dombi ~, Birok ~, Csánon túli ~, Csárdai ~, Császár ~, Cseider-kúti ~, Cselédi ~, Csernás-dombi ~, Csikós-réti ~, Csipányalji ~, Csókási ~, Csókateleki ~, Csonkacseri ~,

Csordanyomi~, Csordós-réti~, Csörgő~, Csucsos-dombi~, Csuhsusi~, Csupor-réti-alsó~, Csupor-réti-felső~, Debreceni~, Dervác~, Diós~, Diósi~, Dombi~, Dombi-Kerek-földi~, Dombra járó~, Domonkos-vári~, Döröckei~, Döröcki~, Duna~, Duna-i-földek, Dunára~, Egeres~, Egész-Hosszú-szeri~, Elő-hegyi~, Első-árok~, Eperjes-völgyi~, Erdő-aljai~, Erdő-helyi~, Erdő-melléki~, Erdőre~, Érré~, Esztér-háti~, Eszterói-k, Falu alatti~, Falu alatti hosszú~, Falu-földi~, Falu-réti~, Falu-tag~, Farkas-dombi~, Fazikasvermeki~, Fecske-parti~, Fehér-laposi~, Félholdi~, Feljáró~, Feljárói-föld, Felpéci útra~, Felső~, Felső-homoki~, Felső-kertaljai~, Felső-Nagynyárfa~, Felső-Somos aljai~, Felszerü~, Ferenczházy-pusztára~, Folyó-küti~, Föld~, Följáró~, Fölső~, Fölső-Hosszú-földi~, Főpéci útra~, Fővényes-dombi~, Fűzek hosszai~, Fűzesi~, Fűzfára~, Fűzfa-rét~, Gangéri~, Gelegenyesi~, Gemesi~, Gengéri~, Gerencséri~, Gerendádi~, Gonai~, Góré~, Gugi

határra~, Gyalogúti~, Gyarmati útra~, Gyep-szegési~, Gyertyánosi~, Gyömörő úti~, Győpföldi~, Győri úti~, Győri útra~, Halomi~, Haraszi~, Harchelyi~, Hármashalom aljai~, Hármasi~, Három~, Határi~, Határra~, Hátsói-i-rétek, Hegyaljai~, Hegyaljai józan~, Hegyaljai szántóföldi~, Hegyoldali~, Hegy-oras~, Hegyre~, Hegy-tetői~, Herceg-hegyi~, Hidegvölgyi~, Homokgödri~, Homoki~, Horgos-földi~, Horkolai~, Hosszú~, Hosszú-földi~, Hosszú-réti~, Igaz~, Ikrényi úti~, Illak úti~, Irtási~, Isten-dombi-alsó~, Isten-dombi-felső~, Isten-dombi-közép~, Jáki-laposi~, Jórmasi~, Kálvária~, Kámvás-küti-alsó~, Kámvás-küti~, Kámvás-küti-felső~, Kámvás-küti második~, Kanász-réti~, Kányási~, Kapitzi~, Káposztások dűlleje, Katona-réti~, Keleti öreg utcai~, Kémendi úti~, Kenderföldi~, Keper úti~, Kerek-földi~, Kerek-tóhat~, Kis-háromsi~, Kis-határ~, Kis-hegy aljai~, Kis-homok, Keresztfai~, Kereszti~, Keresztúti~, Kertaljai~, Keskeny-réti~, Keszi útra~, Kettősi~, Kétút

közi~, Két út közötti~, Kígyóliki~, Királyszéki~, Kisasszonyi~, Kis-Beszteri~, Kis-erdő aljai~, Kis-háromsi~, Kis-határ~, Kis-hegy aljai~, Kis-homok, Kis-Homoki~, Kis-Homoki~, Kis-hosszú-völgyi~, Kis-kerti-k, Kis-Köperi~, Kis-Köves-hegyi~, Kis-küti~, Kis-Mihóstói~, Kis-országúti~, Kis-Palé~, Kis-Reketye-küti~, Kis-Szabadi~, Kokas-hegyi~, Koldus~, Koldustelki~, Komló-háti~, Kopári~, Kopaszi~, Koporsói~, Koroncói határra~, Koroncói útra~, Kosi~, Kosi-közép~, Kői~, Kőkény-dombi~, Kőkút~, Kölesföldi~, Köles-tóra~, Köper-k, Körtvélesi~, Körtvélyes~, Körtvélyesi~, Kötel~, Kővágói~, Kövecsesi~, Köves~, Kövespataki~, Követeli~, Közép-állási~, Közép~, Közép-i, Középi~, Közepső~, Kremmer~, Kronuszképi~, Kutak közi~, Külső-állási~, Külső baráti úti~, Külső~, Külső-Hosszú-völgyi~, Külső-tói~, Külső-Zsombékos-tói~, Lajmaháti~, Lajmai~, Lakó-réti~, Lalkai~, Laposi~, Lapos-kerti~, Lázi úti~, Lehen~, Lencsedombi~, Lestár~, Libenyi~, Liget~, Lipóti~,

Helynévmutató

Lődi-kúti~, Lucernás~,
Ludas-éri-alsó~, Ludas-
éri-felső~, Maglai~,
Magos~, Magyarós-
kertek~, Mákos~, Ma-
lom-árokai~, Malom-
dombi~, Malom-érre~,
Malom helye~, Malom-
helyi~, Malomi~, Ma-
lomsoki útra~, Malom-
szeri~, Malom-tói~,
Marcali~, Marcalra~,
Marhadelelő-dombra~,
Második-árokai~, Máso-
dik~, Megyeközi~,
Megyes-dombi~, Me-
gyesi~, Megyes úti~,
Mélyúti~, Ménfői határ-
ra~, Mester-réti~, Mé-
száros-réti~, Mesztői~,
Mindel-dombi~, Mo-
gyoró-berki~, Morgói~,
Nádas-tói~, Nagyécs úti
~, Nagy-fenyős~, Nagy-
hegy alji~, Nagy-
hosszú-völgyi~, Nagy-
Köves-hegyi~, Nagy-
Palé~, Nagy-réti~,
Nagy-tói~, Négyesi~,
Négylovas~, Negy-
venrendesi~, Nemes-
szeri~, Nyáras~, Nyá-
rási~, Nyert földek
dűleje, Nyolcados~,
Nyugati öreg utcai~,
Nyelő-szegi~, Ország-
úti~, Országútra~,
Oszályi~, Oszatlan~,
Ölvedi határra~, Ör-
dög-gáti~, Öreg-erdő
aljai~, Öreg-földi~,
Öreg-hegyi~, Öreg-
Homoki~, Öreg-hor-
gason alóli~, Öreg-
Mohós-tói~, Öreg-

nyilasi~, Öreg-Rába~,
Öreg-réti~, Öreg-
Szabadi~, Öreg-tormói-
~, Öreg-gyepszegési~,
Órhegyi~, Ötfás~, Pa-
gony aljai~, Pálfy~,
Pánzsai~, Pápai úti~,
Pápai útra~, Pap~,
Pap~je, Pap-erdei~,
Pap-réti~, Pap-szeri~,
Pap-tól aljai~, Parra-
gok dűleje, Pásztor-réti-
~, Patzkaloi~, Penészi-
~, Pénzásási~, Penyvá-
di~, Péri határra~,
Petke-vári~, Pinnyédi-
temetői~, Piroskai~,
Pósdombi~, Possogó-
dombi~, Pörösi~,
Pusztaszentegyházi~,
Rába~, Rába-kiskúti~,
Rábel-völgyi~, Rác-réti-
~, Rajcs-szegleti~, Rá-
kóczi~, Reiter~, Re-
kettyebokrokra~, Re-
mencei~, Rét és belső-
ségpótlási~, Réti~-i-rét,
Rétre~, Rét-széli~,
Rókalikasi-alsó~, Róka-
likasi-felső~, Rókaliki~,
Rókaluki~, Romándi ut-
cára~, Rossz-pagony al-
jai~, Rózási~, Rózsás-
kúti~, Sáferi~, Ság~,
Sajtos-völgyi~, Sanci~,
Sápi-tói~, Sápi útra~,
Sára~, Sárata~, Sárdos
hosszában lévő~, Sár-
dosi~, Sárta~, Sásási~,
Sás~, Sebesi~, Selyem-
teleki határra~, Sidi~,
Sík-széli~, Sós~, Sós-
érre~, Sós-földi~, Sósi-
~, Sóska-dombi~, Sós
melletti~, Sós-tói~,

Sós-vágási~, Sörfőző-
dombi~, Sváb~, Sza-
bad-rét-dombi~, Szállá-
soki~, Szarkási~, Szar-
kavári~, Szegények
szeri~, Szekeres elei~,
Szekeresi~, Szekeresi-
szilfa-szerű~, Szél hosz-
szai~, Szemerei útra~,
Szentegyházi~, Szent-
györgyi~, Szentistváni~,
Szentmihályi útra~,
Szigerdő~, Szikszói~,
Szilfa-szerű~, Szom-
batka~, Szőlők alatti~,
Szőlő aljai~, Szűcs ár-
kai~, Tabányi~, Tan-
árokai~, Téglási~, Tég-
lavetői~, Teleki~,
Temető aljai~, Temető-
~, Temetői~, Temetői-
k, Tolvajló-völgyi~,
Tó-melléki~, Tóra~,
Tormokerti~, Tó-szeri~,
Tót~, Tölös aljai~, Töl-
tés közi~, Tördemici~,
Turó-réti~, Tüskés-
dombi~, Új úti~, Ura-
sági-réti~, Úr-réti~,
Út-általjárói~k, Ülési~,
Ürge-dombi~, Vadas-
kert~, Valóságos kol-
dus-teleki~, Vámosra~,
Várásos úti~, Vettél út-
ra~, Világosvári~, Vi-
lágvégi~, Vizállási~,
Vöröses~, Zabos~,
Zsejke melléki~, Zseli-
gazdaság~, Zsellérek~,
Zsombékos-tóra~,
Zsótai~. L. még be~,
kereszt~

Dűlő-tó 152

Dyuegh 53

Ebed 32, 70, 74

- Ebedlő-domb 143
 Ebek majorja 32
 Ebszöny 95
 Ebszönyi csárda 95
 Ebszönyi-pusztá 95
 Écs 164
 Écs L. Nagy~
 Ecséd 83
 Ecsed-hegy 83
 Ecser 204
 Egeres-dűlő 41
 égés L. Lapos~
 Égés-hany 181
 Egész-Hosszú-szeri-dűlő 184
 Egyház alja 17
 Egyház-domb 66
 Egyházfi-sziget 142
 Egyházi-föld 178
 Éjszak-alsó-gyepék 67
 Éjszak-kert aljai földek 67
eleje L. Malom eleji föld, Sebes ~, Szekeres eleji dűlő, Tungos eleji
 Elletés 34, 44
elletés L. Ágazati ~ek, Alsó-Kis-Csipányi~, Felső-Kis-Csipányi~, Öreg-Hidegkúti~, Sűrű~, Új-Hidegkúti~
 Elletés alatt 34
 Elő-hegy 20, 51
Elő-hegy L. Kis~, Öreg~i-földek
 Elő-hegyi-dűlő 150
előtt L. Falu ~i föld, Malom ~, Marcal ~i legelő, Templom ~
 Első-árok-dűlő 125
 Első-földek 178
 Első osztályú rétek 203
 Első-Sós 160
 Elzász 87
Elzász L. Álsátzia
 Emberlő-völgy 16, 77
- Enese **112–114**
 Enise 112
Enying L. Nagy~puszta
 Eperjes 102
 Eperjes-völgyi-dűlő 68
 Epöl 11, **33–34**, 84
 Epőr 33
 Eppel 33, 46
 Epres 71
 Ér 119
ér L. Bakony~, Bakony ere, Csanyota~, Fekete~, Foki~, Gona~, Guta~, Határ~, Hosszú-völgyi~, Két~ közt, Kötő~, Ludas~, Magyar-Cirka~, Malom~, Malom~re dűlő, Molnár~, Német-Cirka~, Pál-völgyi~, Páni-völgyi~, Pánzsá~, Sárás~i-pusztá, Sárdos~, Sárdos ere, Sáros~, Sinkó~, Sós~, Vak~, Zsombikos~
Ercsét L. Hosszú~, Malom~
 Ercségi-öntés 101
 Erdélyország 67
erdő L. Alsó~, Alsó~k, Apáca~, Baboti~ aljai föld, Bakony~k, Basaharci~, Bondori~, Brányi~, Ciglés~, Csortos-féle~, Domonkos~ aljai legelő, Fülöp~, Fűköz~i~k, Ganya-laposi~, Gébe~, Gyalogúti~, Gyerek~, Haramiás~, Hintó-sürei~, Hosszú~, Ispán úti ~, Jézus-völgyi~, Kis~, Klastrom mögötti ~, Kökényesi~, Kurta~, Kuruc~, Lencse-dombi~, Malom~, Malom-völgyi~k, Miklosbergi~, Móric-hidai~ aljai föld, Nagy~, Nagy-Schuller~, Oláh~, Öreg~, Paperdei-dűlő, Pap~, Papp~mellék, Pap töle ~, Péliföldi-szentkereszi~, Pörkölt~, Repec-hegyi~, Róth~, Sárási~, Sárdos~, Sárdosi~, Schuller alatti ~, Somos~, Somosi~, Szekrény-hegyi~, Széles~, Székkerti~k, Tamási~, Tanya-laposi~, Tekei~, Vágott-erdei, Várasd~, Vár~, Velencei~k, Zsejkei~. L. még darab~
 Erdőalja 160, 165, 184
 Erdőaljai dűlő 120
 Erdőbeli 185
 Erdő-helyi-dűlő 199
 Erdők alja 37
 Erdő-köz 183
 Erdő közti legelő 175
 Erdő-melléki-dűlő 175
 Erdőnél 42
 Erdőn túli öreg hegye 51
 Erdőre dűlő 117
erdőség L. Bükk-völgyi~
 Erdő végi 139
 Eresztény 20
 Érre dűlő 105, 199
 Ér széle 119
 Esztergam 38, 63, 84
 Esztergami járás 68, 84
 Esztergam megye 53, 64, 68, 86
 Esztergam vármegye 36, 67, 84
 Esztergelősi-pusztá 103
 Esztergom 11, 14, 15, 18, 23, 25, 27, 28, 33, 45, 46,

Helynévmutató

- 51, 63, 65, 70, 76, 79, 80,
81, 82, 83, 89, 91, 92
- Esztergomérsekvíziváros
89
- Esztergomi járás 13, 14,
25, 26, 27, 40, 55, 74, 80,
91, 92, 96
- Esztergomi kerület 30, 55
- Esztergomi út 81, 91
- Esztergom-Nixbrood 95
- Esztergomszentgyörgy 89
- Esztergomszenttamás 89,
92, 93
- Esztergom út 22
- Esztergomvíziváros 35
- Eszter-háti-dűlő 204
- Eszterházy-uradalom 151
- Eszterhó-földek 180
- Eszteró 184
- Eszterói-dűlők 113
- Etres 152
- Európa 64
- fa* L. *Asszony~*, *Balás~*,
Balás~árok, *Balás~i*,
Hús~, *Rákóczi~*, *Rákó-
czi fája*. L. még *bikk~*,
körtél~, *körtvély~*,
makk~, *tisza~*
- falu* L. *Abda~*, *Alsó~*,
Felső~, *Fölső~si-földek*,
Győrsziget~, *Halász~*,
Jászfalu L. *Pusztá~*,
Rév~, *Tót~*. L. még
Jász~, *Nyúl~*, *Új~*
- Falu alatti dűlő 76
- Falu alatti gyepföldek 141
- Falu alatti hosszú dűlő 77
- Falu előtti föld 178
- Falu-földek 182
- Falu-földi-dűlő 168
- Falu fölötti legelő 78
- Faluhely 12, 48, 84
- faluhely* L. *Alsó~*, *Felső~*,
Régi~
- Faluhelyi-földek 159
- Falu kútja 31
- Falu-rét 102, 142
- Falu-réti-dűlő 141
- Falu rétje 140
- Falu-tag-dűlő 157
- Falu-Töklevél 102
- Faluvégi-legelő 205
- Farkas-dombi-dűlő 120
- Farnad **36–37**, 54, 59, 67,
72
- Farnadi-hegy 36
- Farnadske 53
- farok* L. *Cseléd-fark*,
Haraszt~, *Hegyfark*,
Hegy~, *Sós farka*
- Favicka 63
- Fazék-föld 102
- Fazikasvermeki-dűlő 126
- Fecske-parti-dűlő 126
- Fehér-földi-dűlő 122
- Fehérképi-rét 191
- Fehér-laposi-dűlő 127
- Fehérló korcsma 93
- Fehértó **115**
- Fehértói-töltés 113
- Féhid 31
- Fekete-ér 161
- Fekete-hegy 91
- Fekete-szikla 91
- Fekete-tenger 30
- felé* L. *Nyúl~*
- felett* L. *Kápolnák~i hely*,
Kertek~, *Tó~i*
- Féhlid 82
- félhold* L. *Hosszú~*,
Hosszú~alsó
- Félholdak 201
- Félholdi-dűlő 122, 174
- Feljáró-dűlő 133
- Feljárói-föld 178
- Feljáró-láp 133
- Fél-Öreg-földek 146
- Felpéc **116–118**, 139, 140
- Félpéci út 144
- Félpéci útra dűlő 141
- felső* L. *Ágyúdombi~dűlő*,
Budai úti~dűlő, *Csu-
por-réti~dűlő*, *Győri~
út*, *Isten-dombi~dűlő*,
Kámvás-kúti~dűlő,
Kopaszi~, *Rókalikasi~
dűlő*
- Felső-Ausztria 87
- Felső-Bánom 63
- Felső-Bátsaveisz 185
- Felsőbéla 21
- Felső-Curia-rétek 131
- Felső-Cseléd 68
- Felső-Csíkos 77
- Felső-Duna-dűlő 76
- Felső-dűlő 201
- Felső-falu 144
- Felső-faluhely 160
- Felső-Fűz-köz 203
- Felső gyalogút 204
- Felső-gyöpek 63
- Felső-gyűr-oldal 135
- Felső-hanság 180
- Felső-hegy 157
- Felső-hegyi-föld 178
- Felső hegyre járó 160
- Felső-homoki-dűlő 89
- Felső-homoki-rét 63
- Felső-hosszúk 72
- Felső-Kender ága 184
- Felső-kert 102
- Felső-kertalj 72
- Felső-kertaljai-dűlő 105
- Felső-kerti-rétek 203
- Felső-Kis-Csipányi-elletés
63
- Felső-Kis-kenderszeri-
földek 178
- Felső-Koldus-telek 160
- Felső-Konkoly-szer 160
- Felső-kölesföld 102
- Felső-legelő 174, 184
- Felsőmacskás 38
- Felső-magyalos 160
- Felső-majori-legelő 172

Helynévmutató

- Felső-malom 135
 Felsőmarót 80
 Felső-Nagy-nyárfa-dűlő 150
 Felső-Németország 170
 Felső-nyilas 110
 Felső-parlag 39
 Felső-Penyvádi-dűlő 120
 Felső-rakottyas 154
 Felső-rét 12, 19, 48
 Felső-Sár-állás 117
 Felső-Somos aljai dűlő 146
 Felső-szélesek 41
 Felső-tó 153
 Felső utca 144
 Felső-vágat 49
 Felszer 144
 Felszeri utca 144
 Felszerü-dűlő 141
felül L. Csangotán ~, Havas úton ~i, Szentkúti vendéglőházon ~
 Feneketlen-tó 71
 Fenyér 20
 Fényes-forrás 83
 Fényes-forráskút 31
 Fenyős 57, 106
fenyős L. Nagy--dűlő
 Fenyős alja 192
 Fenyves 15
 Ferencházi-pusztá 200
 Ferencházy-pusztára dűlő 160
 Ferenczy-tag 145
 Fertő melléke 182
 Fickó 185
 Ficsori-rétek 203
 Fingó-kút 31
 Fischer dőrfl 170
 Fisolnberg 55
 Flandria 75
 Flath kútja 81
 Fok 103
fok L. Pap--~, Zúgói--
 Foki-ér 107
 Foki-földek 30
 Foki-kert 106
folyás L. Bakony--~, Bakony ~a, Sebes--~, Sodor-kút--~. L. még víz~ folyó L. Máté-- mente, Sándor--~, Zsalazsomi--
 Folyó-kúti-dűlő 129
forduló L. Koldus~
 Forgó 143
 Forgói-páskum 203
 Forgói-szántóföldek 203
forrás L. Bisoc--~, Fényes--~, Három--~, Szőke--
forráskút L. Fényes--fő L. Tó--
főbírói járás L. Tó-, sziget-és csilizközi ~
föl L. Hosszú--i, Kertek ~i szőlő, Kút ~i szőlő, Rövid--i, Tó ~e
 Föl-alájárai-föld 178
föld L. Alájárai--~, Alsó-hegyi--~, Alsó-Kis-kenderszeri--ek, Ároki--~, Átal--~, Baboti-erdő aljai ~, Bodzási--ek, Cirok-szeri--ek, Csangotai--ek, Cseléd--~, Déli-kert aljai ~ek, Dombi--~, Dombi-Kerek--i-dűlő, Duna-dűlői--ek, Egyházi--~, Éjszak-kert aljai ~ek, El-ső--ek, Eszterhó--ek, Falu--ek, Falu--i-dűlő, Faluhelyi--ek, Fazék--~, Fehér--i-dűlő, Fél-Öreg--ek, Felső-hegyi--~, Felső-Kis-kenderszeri--ek, Foki--ek, Föl-alájárai--~, Fölsőfalusi--ek, Görbe--~, Gyalog-úti--~, Határi--ek, He-gyes--ek, Horgos--i-dűlő, Hosszú--~, Hosszú--ek, Hosszú--i-dűlő, Ir-tási--ek, Kapi--~, Ká-posztáskerti--~, Káposz-táskerti--ek, Kerekes--i-dűlő, Kerek-tői--ek, Kertaljai--ek, Keskeny-hosszú--ek, Ketyi--ek, Kis-bikási--ek, Kis--~, Kis-kövecsesi--ek, Klastromi--ek, Koldus--~, Kő alji ~ek, Körtétfai--ek, Kövecsesi--~, Köves--ek, Közep--ek, Kurta--~, Kú-ti--ek, Külső-Siráki--ek, Lakó--~, Laposi--ek, Li-kócsi--ek, Madzag--ek, Malom eleji ~, Malomi--~, Mátyus ~e, Men--~, Mó-richidai-erdő aljai ~, Nyert ~ek düleje, Öreg-bikási--ek, Öreg-Elő-hegyi--ek, Öreg--~, Öreg--ek, Öreg--i-dűlő, Öreg-Kövecsesi--ek, Öreg-kút--ek, Pap--~, Pap-réti--ek, Pásztor-réti--ek, Pél-i-Szent-kereszt, Péli--~, Pörös--~, Pribéki--~, Réti--ek, Sif-li--~, Sós--i-dűlő, Sós--i-szántó--ek, Surányi--ek, Szabad--~, Szekeresi--~, Szőlgyini--ek, Tekerüle-ti--ek, Templom--~, Ver-mes--ek. L. még dinnye~, gyep~, irtás~, irtvány~, káposztás~, kender~, kö-les~, mák~, répa~, szán-tó~, zab~
 Föld-dűlő 179
 Földvár 187
 Földvár alja 161
 Földvári-Bakony 161
 Földvégi-nyilasok 37

Helynévmutató

- Följáró 165
 Följáró-dűlő 204
föllött L. *Falu* ~i *legelő*,
Szőlők ~
 Fölső-Asszonyfej 31
 Fölső-dűlő 91
 Fölsőfalusi-földek 30
 Fölső-Gyömöre 160
 Fölső-Hosszú-földi-dűlő
 30
 Fölső-kenderföldek 183
 Fölső-kölesföld 160
 Fölső-Sós 160
 Fölvár aljai malom rét 161
főországút L. *Dorogi* ~
 Főpéci útra dűlő 142
 Főszeg 60
 Fő út 31
 Fövényes 112
 Fövényes-domb 142
 Fövényes-dombi-dűlő 141
 Fövényesi-rét 142
 Friedhof gassel 74
 Furdalos 17
 Fügő 43, 165
 Fülöp-erdő 114
 Fűrészelt-kő 30
 Fűri út 60
 Fűzek hosszai dűlő 142
 Fűzéki-rét 124
 Fűzéki-rétek 142
 Fűzes 135, 161
fűzes L. *Halastó-fizes*
 Fűzes a marcali metszésen
 178
 Fűzes-berek 106
 Fűzesi-dűlő 199
 Fűzfára dűlő 174
 Fűzfa-rét-dűlő 150
 Fűz-kerek-tó 154
Fűz-köz L. *Alsó*~, *Felső*~,
Közép~
 Fűz-közi-erdők 188
 Gaba-rét 196
 Gahéros 15
 Galambos 20
 Galambos-sziget 126
 Gangéri-dűlő 199
 Ganya-laposi-erdő 203
 Garam 18, 41, 43, 70
 Garamdamásd 42
 Garan 42, 48, 51, 58, 64,
 65, 66
 Garan-torok 51
 Garan-völgy 36
 Garany 51
gát L. *Hármas*~, *Ördög*-
 ~i-dűlő, *Ördög*~i-
kaszáló
gazdaság L. *Zseli*~dűlő
 Gébe-erdő 95
 Gébes 20
 Gecse 194
 Gecsei-kaszálás 166
 Gecsemáné-kert 113
 Gelegenyés 194
 Gelegenyesi-dűlő 131
 Gemes 107
 Gemesi-dűlő 110
 Generalis-sziget 126
 Gengéri-dűlő 200
 Gerecsi-hegy 87
Gérem L. *Kis*~, *Nagy*~
 Gerence 165
 Gerencséri-dűlő 127
 Gerencsér-sziget 126
 Gerendádi-dűlő 112
 Gergő 50
 Gerle-kút 40
 Gérs-sziget 126
 Gestic 40
 Giribes 44
 Glockenstuhlläker 55
 Goldber-Äcker 27
 Goldberg 28
 Gombás-völgy 44
 Gombóc 70
 Gona-ér 154
 Gonai-dűlő 154, 202
 Góré-dűlő 126, 150
 Göböljárási-rét 188
 Göbölút 38
 Göbölúti-al-keskenyek 41
gödör L. *Büdös*~, *Határ*~,
Homokgödri-dűlő,
Remencei~, *Sós*~, *Urak*
gödre. L. még *kövéc*s~
 Göndörös 107
 Göndörösi-gyep 107
 Göndörösi-hosszú 107
 Gönyü 119, 149
 Görbe-árok 183
 Görbe-föld 160
 Göve 183
 Grab'l-Äcker 27
 Gran-Nána 70
 Grätzl 75
 Grossze Hanfländer aker
 55
 Grund-Gebierg 28
 Grund-Weingärten 28
 Gug 147, 148
 Gugi határra dűlő 147
 Gugi-pusztá 153
 Gulyaállás 165
 Gulyakút 144
 Gulyás-tó 70
 Gurdon 187
 Gurgya 154
 Gurgyal 20, 34, 39, 73
 Guta-ér 183
 Gyalap 102
gyalogút L. *Alsó* ~, *Felső* ~
 Gyalogúti-dűlő 174
 Gyalogúti-erdő 114
 Gyalogúti-föld 178
 Gyarmat 104, 120, 160,
 166
Gyarmat L. *Kis*~, *Kőhid*~,
Pusztá~
 Gyarmati útra dűlő 183
gyep L. *Bagó*~, *Bolgányi*-
 ~, *Éjszak-alsó*~ek,
Felső-gyöpek, *Göndö*-
rösi~

Helynévmutató

- Gyepeki-hosszú 59
 Gyepföld 19
gyepföld L. *Falu alatti ~ek*,
Pagony aljai ~ek
 Gyepföldek 178
gyepszegés L. *Öreg--i-
 dűlő*
 Gyepszegési-dűlő 147
 Gyep-szél 152
 Gyerek-erdő 106
 Gyermel 34
 Gyermely 11, 34, 46
 Gyertyános 12, 31
 Gyertyánosi-dűlő 67
 Gyirmót **121–124**, 129,
 150, 157
 Gyiva **38**, 58, 59, 60, 86
 Gyiva-szél 58
 Gyömöre 160, 183, 194,
 200
Gyömöre L. *Alsó--*, *Fölső-
 ~*, *Győri-
 ~*
 Gyömörő 116, 130, 140,
183
Gyömörő L. *Sokoró-
 Gyömörő úti dűlő* 130
 Gyöngyös-sziget 126
 Gyöpföldi-dűlő 174
 Gyöpi-ökörtilos 160
 Győr 103, 104, 106, 107,
 109, 113, 116, 121, 122,
 123, **125–128**, 129, 130,
 131, 132, 133, 137, 139,
 141, 146, 147, 148, 150,
 152, 154, 155, 156, 170,
 172, 173, 174, 175, 176,
 178, 179, 180, 182, 187,
 189, 191, 192, 200, 202,
 204
 Győrcsanak 129, 189
 Győri-Duna 188
 Győri felső út 144
 Győrigyömöre 183
 Győri járás 180
 Győri országút 113, 204
- Győriszentiván 187
 Győri szolgabírói járás
 202
 Győri úti dűlő 109, 122,
 174
 Győri útra dűlő 117, 118
 Győr kerület 187
 Györkös-tó 174
 Györkös-tói-kaszáló 174
 Győrszemere 130, 131,
 200
 Győrszentmárton 191
 Győrsziget **132**, 171, 182
 Győrszigetfalu 170
 Gyudizen Péter 187
 Gyudzent Péter 187
 Gyula 67
 Gyula-major 106
 Gyüki 37
 Gyümölcsöskertek 91
 Gyűr 194
gyűr L. *Alsó--*, *Alsó--
 oldal*, *Felső--oldal*,
Kis--
 Gyűr alja 183
 Gyűr-hát 135
 Gyűr-oldal 183
Gyűrűs L. *Alsó--*
 Hábod 82
 Hafengarten 87
 Hajcsár út 58
 Hajdú-rét 188
 Hajdúugrás 16
 Háje 85
 Hajmás-rét 16
 Hajó-rét 143
 Halastó-fizes 176
 Halászfalu 170
 Halászó 12
 Haláspál-sziget 110
 Hali 116
 Hali-pusztá 116, 117, 200
Hali-pusztá L. *Kis--*
 Hali-pusztá I. szakasz 116
 Hali-pusztá II. szakasz 116
- Hali-pusztá III. szakasz
 116
 Halom 18, 58, 194
halom L. *Közép--*,
Pannonhalma
 Halomi 12
 Halomi-dűlő 12
 Halomka 94
 Halrekesztő 101
 Hamus-tó 179
 Hamvas 165, 195
 Hamvas-kő 83
 Hangár-sziget 161
 Hangás 49, 50
 Hangyás 15
hanság L. *Doha-réti--*,
Felső--, *Patonai--*,
Tiszfa-réti--
 Hany 178
hany L. *Csécseyi-han*,
Csiga--, *Égés--*, *Közép-
 hány*, *Középső--*, *Ura-
 sági--*
 Haramiás-erdő 113
 Harangok-táji 71
 Harangozó 168
 Haraszt 34, 50, 60, 67
haraszt L. *Bakony ~ja*,
Bank--, *Kis--i-kaszáló*,
Öreg--, *Öreg--i-kaszáló*
 Haraszt-farok 48
 Haraszi-dűlő 48, 126, 142
 Haraszi-kaszálórétek 175
 Harasztok 59
 Harasztos 49, 188
harc L. *Basa-
 Harchelyi-dűlő* 142
 Hardi-sziget 126
 Harmadik-Sósi 160
hármás L. *Kis--*, *Kis--i-
 dűlő*, *Menye-völgy--*
 Hármás-barti-határ 42
 Hármás-gát 16, 77
 Hármás-halom aljai dűlő
 120

Helynévmutató

- Hármasi-dűlő 196
Három-dűlő 63
Három-forrás 31
Hárommező 83, 91
hárs L. Szép~
Hársas 43
hát L. Bokor~~-dűlő, Cseresnyés~, Cser~, Dergita~, Esztér~~-i-dűlő, Gyűr~-, Keskeny~-, Komló~~-i-dűlő, Kucsér~, Kutas~~-i, Lajma~~-i-dűlő, Luk~-, Mogyorós~, Öreg~i, Töl~-, Vaczele~
határ L. Bényi~-, , Bőnyi~ra dűlő, Gugi~ra dűlő, Hármasharti~, Kis~~-dűlő, Kiszavaszdinál helyrétek, Koroncói~ra dűlő, Ménfői~ra dűlő, Nagycsicsi ~ melletti irtások, Övedi~ra dűlő, Selyemteleki~ra dűlő
Határ-ér 143
Határ-gödör 101
Határ-gödöri-rét 102
Határi-dűlő 175
Határi-földek 72
Határra dűlő 41
Határ-völgy 31, 57
Hatrendesi 160
hátulja L. Mogyorós ~
Hátulsó 34
Hátulsói-dűlői-rétek 89
Hátulsó-oldal 34
Hátulsó-patak 31
Haus-Wiesen 27, 28
Havany-szőlő 189
Havas úton alóli 117
Havas úton felüli 117
Havas-völgy 117
ház L. Antal~a, Börcs~a, Börcs~i-pusztá, Ferenc~i-pusztá, Ferencz~y-pusztára dűlő, Major~-, Mátyás~a, Méh~, Pata~, Sándor~a, Sándor~i-pusztá, Sándor~~-pusztá, Sövény~, Téglá~a
Hecce 188
Hecche 188
Hecche L. praedium ~
Heche 188
Hecse 126, 188
Hecse-pusztá **188**
Hedervár **133–134**
Hédervár 146
hegy L. Agg~-, Akasztó~, Alsó~~-i-dűlő, Alsó~~-i-föld, Alsó~re járó, Aranyos~, Árpád~alatti bánya, Baracskai~~-ek, Belső-Veres~~-i-szőlő, Bence-vári~, Bonc~, Borbála~, Borsó~~-i-dűlő, Busa~, Búzás~~-i, Cigány~, Cineg~, Cukor~, Cser~, Dank~, Derék~, Ecsed~, Elő~, Erdőn túli öreg~e, Farnadi~, Fekete~, Felső~, Gerecsi~, Hencsi~, Herceg~i-dűlő, Hosszú~, Hugyó~, Jász~, Kánya~, Károly~, Kasza~, Keselyűs~, Kiáltó~~-i-dűlő, Kis~, Kis-sánc~, Kokas~, Kopasz~, Kovács~alja, Kovácsi~, Köves~, Kunyúr~, Kutyá~, Látó~, Madarász~, Magyar~, Nagy~alji dűlő, Nagy~~-oldal, Ó~, Öreg~, Pannon~, Pátkai~, Pilis~, Pince~, Préposti~, Rác~, Rám~, Ráró~, Repec~, Réz~, Ringyó~, Sánc~, Sárkány~, Sas~, Schuller~, Sebeske~, Sínai~, Só~, Sós~, Szabad~, Száz~, Szekrény~, Szél~, Széltisz-tai~, Sánci~, Szenttamás~e, Toplár~, Tót~, Tyúk~, Új~, Unom~, Üstök~, Vaskapu~, Világos~, Virágos~, Zamárd~. L. még kálvária~, Ködmöny~, Nyúl(i)~, Ór~, Új~, vár~
Hegy aljai 135
Hegy aljai dűlő 131, 156
Hegy aljai józan dűlő 129
Hegy aljai szántóföldi dűlő 150
Hegy alji kert 63
Hegy alji rét 63
Hegyen át 34
Hegyes-földek 180
Hegyes-kő 95
Hegyes-magas 157
Hegyes-magos 189
Hegyfark 79
Hegyfarak 70
Hegyoldali-dűlő 157
Hegy oras dűlő 129
Hegyre dűlő 40
Hegység 191
Hegytetői-dűlő 96
Héjszoba 77
Helma 101
hely L. Belső~, Bodon~, Erdő~~-i-dűlő, Falu~, Harc~i-dűlő, Hosszú~, Kápolnák feletti ~, Kert~, Kert~i, Kiszavaszdihatárnál ~rétek, Malom~e dűlő, Pusztá~, Répa~i, Széna~, Szombat~, Tábor~, Téglavető~, Temető~, Tő~, Vár~
Helyes-rét 112
Helyhez való keleti 139

Helynévmutató

- Helyhez való nyugati 139
Helység rétje 67
Hencsi-hegy 163
Herceg-hegyi-dűlő 192
Héreg 11, 74
Héreg-kút 77
Herések 63
Herschaftviese 55
Hétrendes 107
Hétrendesi-rétek 178
Hévíz 92, 93
hid L. *Borba*~, *Deszka*~,
Fél~, *Kő*~, *Móric* ~*ja*,
*Móricz*hidja, *Öreg*~,
Öreg-Hidegkúti-elletés,
Öreg utcai ~, *Pánzsa*~,
Pippan~, *Vony ágai* ~.
L. még *Mórichida*
Hidegkúti-elletés L. *Új*~
Hideglelős-kereszt 81
Hideg-völgy 72, 135, 191
Hideg-völgyi-dűlő 196
Hintó-sürei-erdő 77
Hintó süreje 16
Hiteli-sziget 126
Hoferske Makovíska 53
hold L. *Két*~. L. még
félhold
Hóldos-tői-liget 177
Hollófészek 122
Hollósi 70
Hollósi-pajta 70
Holt-Duna 107, 154, 202
Homocská 39
Homok 40
homok L. *Alsó*~, *Alsó*~*-i*-
dűlő, *Felső*~*-i*-*dűlő*,
Felső~*-i*-*rét*, *Kis*~, *Kis*-
~*i*-*dűlő*, *Laposi*-*kis*~,
Öreg~*-i*-*dűlő*, *Sütő*~
Homok alja 142
Homok-domb 161, 178
Homokgödri-dűlő 127
Homoki 23, 34
Homoki-dűlő 105
Homok-szél hossza 183
hon L. *Bajor*~, *Magyar*~,
Német~, *Olasz*~
Hont megye 43, 44, 66
Hont vármegye 64
Hoportyok 59
Horgas L. *Kis*~*-i*, *Kis*~
közt, *Öreg*~*-i* *közt*
Horgos-földi-dűlő 174
Horkolai-dűlő 202
Horne 53
Horne Lúki 53
Horogi 135, 140
Horváth-tag 145
hossz L. *Füzek* ~*ai dűlő*
Hosszi-völgyi-szél hossza
141
Hossz-parragok 161
Hosszú 152
hosszú L. *Alsó*~*-k*, *Alsó*~
szeri-dűlő, *Barti*~,
Csordás-szél hossza,
Csordás-szél hossza,
Egész~*-szeri-dűlő*, *Falu*
alatti ~ *dűlő*, *Felső*~*-k*,
Füzek hosszai dűlő, *Fü-*
zek hosszai dűlő, *Göndö-*
rösi~, *Gyepéki*~, *Ho-*
mok-szél hossza, *Ho-*
mok-szél hossza, *Hosszi-*
völgyi-szél hossza, *Kes-*
keny~, *Kis*~, *Kis*~
völgyi-dűlő, *Kis-szél*
hossza, *Középső*~*-k*,
Külső-Hosszi-völgyi-
dűlő, *Külső*~, *Laposi-*
szél hossza, *Nagy*~
völgyi-dűlő, *Öreg-tábla-*
szél hossza, *Sárdos hosz-*
szában lévő dűlő, *Sitfej*
szél hossza, *Szél hossza*,
Szél hosszai dűlő
Hosszú-berek 16
Hosszú-Ciglés 185
Hosszú-dűlő 43, 94, 104
Hosszú-Ercsét 101
Hosszú-erdő 160, 194
Hosszú-félhold 109
Hosszú-félhold-alsó 109
Hosszú-föld 160
Hosszú-földek 39
Hosszú-földi-dűlő 78, 122,
174
Hosszú-főli 130
Hosszú-hegy 83
Hosszú-hely 57
Hosszú-káposztás 106
Hosszú-Lehen 22
Hosszú-megye 161
Hosszú-nyilasi-kaszáló
201
Hosszú-rét 148
Hosszú-rétek 203
Hosszú-réti-dűlő 17, 68
Hosszú sor 96, 133
Hosszú-sor 60, 73
Hosszú-sziget 142
Hosszú-tó 71, 175
Hosszú-völgy 73
Hosszú-völgyi-ér 143
Hreben 23
Hrubá szkala 23
Hrube gyele 26
Hugyó-hegy 197
Huszár rétje 126
Húszfa 59
Huta 91
Hutaszentlélek 91
I'stros 30
Icsid alja 50
Igaz-dűlő 41
Ihar-kút 17
Ihász 160
Ihászi-puszta 166
Iklad 37
Ikrény 125
Ikrényi-puszta 121
Ikrényi úti dűlő 126
Ikrény-puszta 126
Illak úti dűlő 193

Helynévmutató

- Ingeller L. Öreg~*
innyi L. Dunán ~ kertület
 Ipolyság 64
 Irtás 183, 194
irtás L. Alsó~ok, Belső~,
Kis~, Külső~, Malom-
~, Nagyécsi határ
melletti ~ok, Öreg~
 Irtásföldek 180
 Irtási-dűlő 105
 Irtási-földek 113
 Irtvány 43
 Irtványföldek 89
 Irtványok 44
 Ispán-sziget 161
 Ispán úti erdő 113
 Isten-domb 143
 Isten-dombi-alsó-dűlő 142
 Isten-dombi-felső-dűlő
 142
 Isten-dombi-keresztdűlő
 142
 Isten-dombi-közép-dűlő
 142
 Isten dombja 130
 Istenjónap 50
 Isten útja 15, 20
 Ister 30
 Istrága 101
 Istvánbírói 135
 Itató 49
 Ivánhalma-puszta 59
 Ivókút utca 183
 Izbég 96
 Jaj tava 177
 Jáki-laposi-dűlő 127
 Jamí 53
 Jankó család tagja 140
 Jánoshalála 96
 János-majori-puszta 111
 Jánospapországa 127
 Jánosutszine 102
járás L. Esztergami ~, Esz-
tergomi ~, Göböl~i-rét,
Győri ~, Győri szolgabi-
rói ~, Párkányi ~, Pusztai ~,
Réti ~, Sokoróaljai ~,
Sokoróalja ~, Sokoróalji ~,
Sokorói ~, Szigetközi ~,
Szigetköz ~, Tóközi ~,
Tóközi szolgabírói ~, Tó-, sziget-
és csilizközi főbírói ~, Tó-, sziget-
és csilizközi ~, Tó-, sziget- és csiliz-
közi ~, Tó-, sziget- és csilizközi szolgabírói ~,
Tó-, Sziget- és Csilizköz ~
járó L. Alsó hegyre ~,
Dombra ~ dűlő, Felső hegyre ~,
Kövéc~, Nádra ~, Rétre ~, Tejesdomb alá ~,
Töltésre ~. L. még alá~, által~, fel~, föl~
 Jasó-bérc 31
 Jasó-tisztás 31
 Jászfalu 55, 67
Jászfalu L. Pusztá~
 Jász-hegy 31, 83
 Jász-hegy üstöke 31
 Jézus-völgy 57
 Jézus-völgyi-erdő 58
 Jörmási-dűlő 175
 József-majori 172
 József-majori út 172
 Juhállás 17, 34
 Juhszalagos-völgy 73
 Kablás 12
 Kácsa ága 184
 Kácsa-lyuk 15
 Kádár dombja 76
 Kajár **135–136**, 139, 140, 194
Kajár L. Sokoró~
 Kalánis 143
 Kálvária 31
 Kálvária-dűlő 126
 Kálváriahegy 76
kálváriahegy L. Csimai~
 Kálváriai-berek 30
 Kalvarienberg 28, 55
 Kamaskói 117
 Kámvás-kút 144
 Kámvás-kúti-alsó-dűlő 142
 Kámvás-kúti-dűlő 141
 Kámvás-kúti-felső-dűlő 142
 Kámvás-kúti második dűlő 141
kanális L. Kis~mellék
 Kanász-berek 21
 Kanász-rét 142
 Kanász-réti-dűlő 141
 Kanász-réti-kút 144
 Kan-réti 185
 Kánya-hegy 59
 Kányási-dűlő 130
 Kapi-föld 178
 Kapitánné rétje 112
 Kapitány-sziget 126
 Kapitiz 196
 Kapitzi-dűlő 196
kápolna L. Vas~
 Kápolna-domb 119
 Kápolnák 11
 Kápolnák feletti hely 12
 Kápolna szőlő 189
 Káposztás 59
káposztás L. Hosszú~
 Káposztásföld 157
 Káposztáskertek 159, 183
 Káposztáskerti 185
 Káposztáskerti-föld 178
 Káposztáskerti-földek 178
 Káposztások 67, 91
 Káposztások dűleje 192
 Káptalannyúl 163
 Káptalon-domb 170
kapu L. Keleti~si, Vas~
 Kapus 49
 Kapuszyicky 26
 Karácsonyi I. 117
 Karácsonyi II. 117
 Karácsonyi III. 117

Helynévmutató

- Kárászos-lapos 133
 Karatnaki-mocsár 201
 Károly-hegy 46
 Károly-major 133
 Karva 22, **39**, 75
 Karvai út 22
 Karvai úti 50
 Karva vidéke 39
 Kása-domb 160
 Kasza-hegy 178
 Kaszálás 30
kaszálás L. *Gecsei*--
kaszáló L. *Alsó-megye-*
közi--, *Csánközi*--*rét*,
Csillag-tói--, *Csiszáréti*--
~, *Györkös-tói*--,
Hosszú-nyilasi--, *Kis-*
Dar-réti--, *Kis-Harasz-*
ti--, *Kosi-tó*--, *Ördög-*
gáti--, *Öreg-Dar-réti*--,
Öreg-Haraszti--, *Pa-*
laczki--, *Pásztor-réti*--*k*,
Sárdasi--, *Tamás-*
laposi--
kaszálórét L. *Csánközi*,
Haraszti--*ek*
 Kaszárnya 15
 Kasza-völgy 178
 Katona-réti-dűlő 126
 Kecske-kő 77
 Kécske-kő 16
 Kecskeólak 40
 Kecskerágó 183
 Kékkétő 70
keleti L. *Helyhez való* ~
 Keleti-kapusi 135
 Keleti öreg utcai dűlő 150
 Kémend 52, 54, 65
 Kéménd 18, **41**, 44, 58, 64,
 72
 Kémendi primatialis
 uradalmi legelő 58
 Kéméndi úti dűlő 72
kender L. *Alsó*--*ága*, *Fel-*
ső--*ága*, *Közép*--*ága*
 Kender aljai rét 18, 19
 Kenderes 30, 48, 161
kenderes L. *Alsó*--
 Kenderesek 15, 33
 Kendereskert 204
 Kendereskertek 110, 154,
 159
kenderföld L. *Felső*--*ek*,
Likócsi--*ek*, *Réti*--*ek*
 Kenderföldek 141, 147,
 157, 178, 183
 Kenderföldi-dűlő 141
 Kenderszer 178, 183
kenderszer L. *Alsó-Kis*--*i-*
földek, *Felső-Kis*--*i-*
földek
 Kenyérmezei-malom 28
 Kenyérmező 27
 Keper úti dűlő 204
 Kerékaszali 118
Kerek L. *Dombi*--*földi-*
dűlő, *Füz*--*tó*
 Kerekberki köszénbánya
 95
 Kerek-bukor 59
 Kerek-bükk 31
 Kerek-domb 17, 43
 Kerekes-földi-dűlő 174
 Kerek-kő 83
 Kerek-rét 113
 Kerek-tó 144
 Kerek-tóhát-dűlő 204
 Kerek-tói 135
 Kerek-tói-földek 131
 Kerek-tói-rétek 89
 Kerek-vágási-kút 31
kereszt L. *Hideglelés*--,
Vörös--. L. még *Kő*--,
Szent--
 Keresztdűlő 129, 150
keresztdűlő L. *Isten-*
dombi--
 Keresztfai-dűlő 179
 Kereszti-dűlő 141
 Kereszt-kő 30
 Keresztnél szántóföldek
 42
 Kereszt sor 105
 Kereszt-sor 60, 73
 Kereszt-út 165
 Keresztúti-dűlő 122
 Kerítés 118, 195
kerítés L. *Nagy*--
kert L. *Anglia*--, *Árkos-*
ek, *Árpás*--*i-dűlő*, *Ba-*
bos--*ek*, *Basa*--, *Capu*--,
Cseléd--, *Déli*--*aljai*
földek, *Éjszak*--*aljai*
földek, *Felső*--, *Foki*--,
Gecsemáné--, *Hegy alji*
~, *ész*--, *Kis*--*alja*,
Kis--*i-dűlők*, *Klastromi-*
ek, *Lapos*--*ek*, *Lapos-*
i-dűlő, *Méhes*--*ek*,
Nagy György--, *Öreg*--,
Öreg--*alja*, *Pusztá*--,
Rét--*ek*, *Sidi*--, *Széles*--,
Szél--*i-erdők*, *Tormo*--*i-*
dűlő, *Török*--, *Új*--*ek*,
Varga--*i-szántóföldek*. L.
 még *angol*--, *gyümöl-*
csös--, *káposztás*--, *ken-*
deres--, *lucernás*--,
szérős--, *szürős*--, *vadas*--,
vad--
 Kertalja 106
kertalja L. *Alsó-kertalj*,
Alsó--*i-dűlő*, *Felső-*
kertalj, *Felső*--*i-dűlő*,
Szentkúti ~
 Kertaljai 94, 202
 Kertaljai alsó legelő 184
 Kertaljai-dűlő 69, 127,
 141, 157, 201
 Kertaljai-földek 178
 Kertek alatt 34
 Kertek alja 144
 Kertek felett 34
 Kertek föli szőlő 31
 Kertész-kert 133, 179

Helynévmutató

- Kerthely 185
 Kerthelyi 185
 Kert-szer 161
kerület L. *Budai ~, Dorogi szolgabírói ~, Dunán inneni ~, Dunántúli ~, Esztergomi ~, Győr ~, Pest-Budai ~, Pozsonyi ~, Sopromi ~, Soproni ~, Sopron ~, Sopronyi ~, Sopronyi közigazgatási ~, Tati szolgabírói ~.*
 L. még *adó~*
 Kérve 46
 Kérwa 45, 46
Keselyűs L. *Kis~*, *Kis~ alja*, *Nagy~*
 Keselyűs-bükk 30
 Keselyűs-bükki-kút 31
 Keselyűs-hegy 31
 Keskeny 34, 165
keskenyek L. *Göbölúti-al~*
 Keskeny-hát 184
 Keskeny-hosszú 185
 Keskeny-hosszúí-földek 178
 Keskeny-réti-dűlő 68
 Késő-rét 119
 Keszeg 154
 Keszi 20, 166
Keszi L. *Bátor~*, *Buda~*, *Kis~*, *Kurta~*, *Nagy~*
 Keszi út 22, 48
 Keszi útra dűlő 48
 Kesző-völgy 117
 Keszölc 23, 27, 28, **40**
 Kétágú-völgy 18, 19
 Kétárok-köz 57
 Kétbikkfa 91
 Kétér közt 117
 Kéthold 161
 Kettősi-dűlő 174
 Kétút-köz 50
 Kétút közü 160
 Kétút közü dűlő 204
 Két út közötti dűlő 36
 Kétvíz közü 135
 Kéty 18, **42**, 54, 64, 67
Kéty L. *Alsó~i-pusztá*
 Kétyi-földek 67
 Kewbewlwth 50
 Kezepszer 189
 Kéztől 40
 Kiáltó-hegyi-dűlő 150
 Kicsind **43–44**, 51
 Kígyófej 152
 Kígyóliki-dűlő 196
 Király-kút 31
királyné L. *Angol ~hoz címzett szálloda*
 Királyszék 189
 Király-széki-dűlő 129
 Kirva 26, 34, **45–46**, 50, 96
 Kirval 45
 Kirwal 46
kis L. *Alsó~--Csipányi-elletés*, *Alsó~--kender-szeri-földek*, *Bábotai~--domb*, *Felső~--Csipányi-elletés*, *Felső~--kender-szeri-földek*, *Laposi~--homok*, *Megyeri~--rétek*, *Rába~szentmiklós*, *Sárközi~--vesszős*
 Kis-alájáró 152
 Kis-árok 183
 Kisárpás 161
 Kis-Ászok 201
 Kisasszonyi-dűlő 179
 Kisbabot **137**, 200
 Kis-bábotai-domb 143, 144
 Kisbajcs 103, 154, 155, 202
 Kis-Bajót 16
 Kisbarát 126, 129, **138**, 156
 Kisbaráti 138, 189
 Kisbény 18, 42, **64–66**
 Kis-Beszteri-dűlő 174
 Kis-Bikási-földek 201
 Kis-bükk völgye 31
 Kiscsanak 129
 Kis-Csangotai-legelő 178
 Kiscsév 55
 Kis-Csipány 63
Kis-Csipány L. *Alsó~--i-elletés*, *Felső~--i-elletés*
 Kis-Dar-réti-kaszáló 175
 Kis-Duna 35, 92, 103, 106, 107, 108, 111, 132, 133, 167, 170, 171, 182, 201, 202, 204, 205
 Kis-Elő-hegy 178
 Kis-erdő 160
 Kis-erdő aljai dűlő 105
 Kis-Horgas közü 117
 Kis-föld 171
 Kis-Gérem 73
 Kisgyarmat 64
 Kis-gyűr 135
 Kis-Hali-pusztá 116
 Kis-Haraszti-kaszáló 175
 Kis-hármas 50
 Kis-hármasi-dűlő 120
 Kis-határ-dűlő 150
 Kis-hegy 16, 40, 80, 81, 82, 192
 Kis-hegy aljai dűlő 192
 Kis-homok 183
 Kis-Homoki-dűlő 175
 Kis-horgasi 117
 Kis-horgason alóli 117
 Kis-hosszú 135
 Kis-hosszú-völgyi-dűlő 126
 Kis-irtás 183
 Kis-kanális-mellék 160
 Kis-kerek-tó 144
 Kis-kert alja 109
 Kis-kerti-dűlők 113
 Kis-Keselyűs 30
 Kis-Keselyűs alja 30
 Kiskeszi 20

Helynévmutató

- Kis-Koppláló 153
 Kis-kő 15
 Kis-Ködmöny-hegy 31
 Kis-Köperi-dűlő 202
 Kis-körtvélyfa 183
 Kis-kövecsesi-földek 178
 Kis-Köves-hegyi-dűlő 199
*kiskút L. Dobrai-~, Rába-
 ~i-dűlő*
 Kis-kúti-dűlő 17, 127, 130
 Kis-kúti-nyilas 183
 Kis-lapos 127
 Kis-les 127
 Kis-lethí 183
 Kis-Magaslen 31
 Kismalomsok 165
 Kismegyer 126, 127, 164,
187, 188
 Kismegyeri-puszta 188
 Kis-Mihós-tói-dűlő 141
 Kis-Mohós-tó 144
 Kismórichida **178**
 Kis-Nyalka-bérc 30
 Kis-Nyúlfa 163
 Kis-Nyúl-hegy 163
 Kis-Nyúli-hegy 164
 Kisorosz 42
 Kis-országúti-dűlő 153
 Kis-osztály 135
 Kis-Palé-dűlő 202
 Kis-Patács 51
 Kispéc 116, 117, 118,
139–140, 194
 Kis-Pörös 201
 Kis-Puha 72
 Kis-Rába 176
 Kisravaszdi határnál
 helyrétek 192
 Kis-Rekettye-kúti-dűlő
 131
 Kis-rét 16, 77, 148
 Kis-Sánc-hegy 74
 Kis-Sárdos-rét 113
 Kis-Schuller 91
 Kistabán 20
 Kis-tanya 41
 Kistata 51
 Kistatai-puszta 44
 Kistata-puszta 43
 Kis-telek-völgy 48
 Kis-tó 183
 Kis-tó-rét 160
 Kis-töltés 161
 Kisújfa **47–49, 60**
 Kis-Új-hegy 63
 Kis utca 105, 135, 183
 Kis-Vargyas 122
 Kis-völgy 161
 Kis-Szabadi-dűlő 202
 Kis-szakasz 160
 Kis-szarkási-legelő 77
 Kis-szél hossza 183
 Kisszentmiklós 178
 Kis-sziget 161
 Kis-szilos 152
 Klapac 91
 Klastrom 91
klastrom L. Bence-~
 Klastromi-földek 30
 Klastromi-kertek 31
 Klastrom mögötti erdő 91
 Kleine Hanfländer 55
 Kleines Schanzl 74
 Kleinhäusleräker 55
 Kleinhäusler-Wiesen 28
 Klockenstuhllaker 55
 Klosterberg 55
 Kódis-telek 199
 Kokad 79
 Kokas-hegy 72, 127
 Kokas-hegyi-dűlő 127
 Kokat 79
 Kolbász-rét 102
 Koldus-dűlő 150
 Koldusforduló 144
 Koldus-föld 178
 Koldus-telek 148, 183
 Koldus-telki-dűlő 175
 Koldustemetés 166
 Kollár völgye 31
 Kolta 54
 Komárom 83, 87, 91
 Komáromi út 22
 Komárom megye 147,
 148
 Komló-háti-dűlő 150
 Komlós alja 16
 Komlós-völgy 30
 Komlós-völgye 30
 Komló-völgy 150
 Konkolos 72
*Konkoly-szer L. Alsó-~,
 Felső-~*
 Kóny 112
 Kopári-dűlő 51, 199
 Kopár-oldal 12
 Kopasz 135
 Kopasz-hegy 23
 Kopaszi-alsó 139
 Kopaszi-dűlő 139, 204
 Kopaszi-felső 139
Koppláló L. Kis-~, Öreg-~
 Koporsói-dűlő 157
korcsma L. Fehérló ~
 Koromzó 141
 Koroncó 118, 121, 122,
 123, 124, 130, 131, 140,
141–145, 159, 160, 200
Koroncó L. Muzsaj-~
 Koroncói határra dűlő 150
 Koroncói útra dűlő 150
 Korumzow 141
 Kosi-dűlő 174
 Kosi-közép-dűlő 174
 Kosi-tó-kaszáló 174
 Kosztolec 40
 Kotelara-sziget 203
 Kotló-ér 113
 Kotyor 135
 Kottyászó 20
 Kovács-berek 17
 Kovács-hegy alja 11
 Kovácsi-hegy 12
 Kovács Jeseusz-sziget 126
 Kozák-tó 77

Helynévmutató

- kő* L. *Bagó*~, *Dobogó*~,
Fűrészelt~, *Hamvas*~,
Hegyes~, *Kecske*~,
Kécske~, *Kerek*~,
Kereszt~, *Kis*~, *Lukas*-
~, *Öreg*~, *Prédikáló*~,
Rám~, *Szer-kövek*,
Vadálló-kövek
- Kő alji földek 82
Kő alji szőlők 15
Kőbánya 51
Kőbökut 50
Kőbölkút 22, 38, 48, **50**,
59, 60, 75, 86
Kőböllék 59
Köcsögös-tó 183
Ködmöny-hegy L. *Kis*~,
Nagy~
- Kőhid 160, 161
Kőhid-domb 161
Kőhidgyarmat 44, **51–52**,
57, 58, 63, 70
Kőhídi 160
Kői-dűlő 141
Kökény-dombi-dűlő 174
Kökényesi-erdő 16
Kökény-szegi 185
Kökereszt 81
Kökút 34
Kökút-dűlő 33
Köküti-rét 34
Kölesői-rét 176
kölesföld L. *Alsó*~(ek),
Belső~ek, *Brányi*~ek,
Felső~, *Fölső*~, *Külső*-
~ek
- Kölesföldi-dűlő 120, 122,
175
Köles-tóra dűlő 188
Kő-oldal 83
Köper-dűlők 202
Köperi-dűlő L. *Kis*~
Körmös 72
Körtéfa-földek 72
Körtéfa-sziget 113
- körtéfa* L. *Mester*~i-rét
Körtélesi-páskum 203
Körtélyes 106
Körte-szeri 140
Körtvélesi-dűlő 104, 196
Körtvélyes-dűlő 47
Körtvélyesi-dűlő 48, 67
Körtvélyesi-pusztá 30
körtvényfa L. *Kis*~
Körtvényfás 142
körüli L. *Templom* ~
kőszénbánya L. *Kerek*-
berki ~
kőszikla L. *Nagy*~
Kőszikla alatt 34
kőteje L. *Ördög* ~
Kötél-dűlő 202
Kövágó 48
Kövágói-dűlő 48
Kövecses 44, 102, 109
Kövecsesi-dűlő 195
Kövecsesi-föld 178
Kövecsesi-földek L. *Öreg*~
Kövecses-tag 157
Kövécsgödör 183
Kövécscsáró 185
Köves 165
Kövesd 43, 44, 48, 70, 90
Köves-dűlő 68, 139
Köves-földek 201
Köves-hegy 199
Köves-hegyi-dűlő L. *Kis*~,
Nagy~
Kövesi 139
Kövespataki-dűlő 30
Köves Uja 189
Követeli-dűlő 204
Kövitel 146
köz L. *Alsó-Fűz*~, *Alsó*-
mege~i-kaszáló, *Csal*-
ló~, *Csán*~i-kaszálórét,
Csiliz~, *Erdő*~, *Felső*-
Fűz~, *Fűz*~i-erdők,
Kétárok~, *Kétút*~, *Két*-
út ~i dűlő, *Kétvíz* ~i, *Kő*-
- zép-Fűz*~, *Rába*~, *Sár*-
~i-kis-vesszős, *Sziget*~,
Temető~, *Templom* ~,
Tó~, *Töltés* ~i dűlő
Közép 140
közép L. *Beszteri*~dűlő,
Isten-dombi~dűlő,
Kosi~dűlő
Közép-állási-dűlő 141
Közép-dűlő 47, 104, 109,
117, 141, 147, 150, 168,
183
Közép-dűlői 135
Közép-földek 30
Közép-Fűz-köz 203
Közép-halom 158
Közép-hány 181
Középi-dűlő 154
Közép-Kender ága 184
Közép-nyilas 110
Közép-Sós 160, 161
középső L. *Taláti*~
Középső-dűlő 156
Középső-hány 181
Középső-hosszúk 72
Középső-parlag 39
Közép-szer 189
közgazgatási terület
L. *Sopronyi* ~
Közös-legelő 148, 154,
171
közt L. *Erdő* ~i legelő,
Kétér ~, *Kis-Horgas* ~i,
Öreg-Horgas ~i
Kratke 26
Krátke 53
Krátyini 53
Krautländer 55
Kremmer-dűlő 129
Kriw 46
Kronusz-képi-dűlő 192
Kucia-pusztá 53
Kucsér 101
Kucsér-hát 101
Kukurniska 53

- Kukurutzäker 55
 Kulcsod 154, 155
 Kunyhó-sziget 126
 Kunyúr-hegy 50
 Kural 53–54, 67
 Kurali-legelő 42
 Kuraly 42
kurta L. *Szemak*~*legelő*
 Kurta-erdő 110
 Kurta-föld 40
 Kurtakeszi 20
 Kuruc-erdő 144
 Kuruc-rét 142, 144
 Kút 131
kút L. *Aranyos*~, *Árpád*
 ~*ja*, *Barát-i-dűlő*, *Ba-*
sarci~, *Bence*~, *Borkut*,
Büdös~, *Cseider*~*i-*
dűlő, *Csucsos-dombi*~,
Dénes~*i-tó*, *Falu* ~*ja*,
Fingó~, *Flath* ~*ja*, *Fo-*
lyó~*i-dűlő*, *Gerle*~,
Héreg~, *Ihar*~, *Kám-*
vás~, *Kanász-réti*~,
Kerek-vágási~, *Kese-*
lyüs-bükki~, *Király*~,
Kis~*i-dűlő*, *Kis*~*i-*
nyilas, *Kis-Reketye*~*i-*
dűlő, *Köböl*~, *Köböktut*,
Lódi~*i-dűlő*, *Miklós* ~*ja*,
Öreg-Hideg~*i-elletés*,
Öreg~*földek*, *Préposti*-
 ~, *Rám* ~*ja*, *Rendes*~,
Rózsás~*i-dűlő*, *Sodor-*
 ~*folyás*, *Sövény*~, *Sza-*
kó~, *Szent*~, *Szépcser*~,
Szilfa~*völgye*, *Szilva*~,
Szűz~, *Tompa*~*i-tó*,
Tőke~*i-völgy*, *Új-*
Hideg~*i-elletés*, *Úr* ~*ja*.
 L. még *döbön*~, *forrás*~,
gulya~, *ivó*~, *kis*~, *kő*~,
ló~, *ökör*~, *tehen*~
 Kutak közti dűlő 196
 Kutas-háti 185
- Kút föli szőlő 31
 Kútí 53
 Kúti-földek 178
 Kúti-rét 113
 Kút-szer 194
 Kút-völgy 44, 75
 Kutya-hegy 77
 Kutyás-sziget 142
 Kutyor 117
 Kutyor alatti 117
 Külső-állási-dűlő 141
 Külső baráti úti dűlő 141
 Külső-dűlő 201
 Külső-Hosszi-völgyi-dűlő
 141
 Külső-hosszú 106
 Külső-irtás 152
 Külső-kölesföldek 141
 Külső-rét 113
 Külső-réti 50
 Külső-Siráki-földek 113
 Külső-tói-dűlő 141
 Külső-Veres-hegyi-szőlő
 31
 Külső-Zsombékos-tói-dűlő
 142
láb L. *Városok labja*
 Lábatlan 14, 74
 Laca-domb 122
 Lackó völgye 31
 Ladamér 107, 146, 204
 Ladamér 146
 Lajma-háti-dűlő 202
 Lajmai-dűlő 201
 Lajma-nádistó 201
 Lakó-föld 165
 Lakó-földek 141
 Lakó-rét 142, 183
 Lakó-réti 185
 Lakó-réti-dűlő 142, 204
 Lakó sor 179
 Lalka 191
 Lalkai-dűlő 191
 Lange-Äcker 27
 Lange-Wiesen 28
- Langház aljai I. 117
 Langház aljai II. 117
láp L. *Feljáró*~
 Lapos 44, 70, 107
lapos L. *Fehér*~*i-dűlő*,
Ganya~*i-erdő*, *Jáki*~*i-*
dűlő, *Kárászos*~, *Kis*~,
Ökörkúti~, *Ördög*~,
Szorcsányi~*ok*, *Tamás-*
 ~*i-kaszáló*, *Tanya*~*i-*
erdő
 Lapos-berek 78
 Lapos-égés 106, 110
 Laposi-dűlő 94
 Laposi-földek 95
 Laposi-kis-homok 183
 Laposi-legelő 122
 Laposi-szél hossza 183
 Lapos-kertek 109
 Lapos-kerti-dűlő 109
 László völgye 31
 Látó-hegy 17, 20, 34
láz L. *Nagy*~
 Lázi 196
 Lázi úti dűlő 196
 Láz-tanya 41
 Lazutics-sziget 126
 Leányvár 25, 26, 27, 55–
 56, 76
 Leányvárer-Äcker 27, 28
legelő L. *Alsó*~, *Bábotai-*
 ~, *Belső-réti*~, *Bokrosi-*
 ~, *Bokros*~, *Csangotai-*
 ~, *Cser aljai* ~, *Csígán-*
berki~, *Domonkos-erdő*
aljai ~, *Erdő közti* ~, *Fa-*
lu fölötti ~, *Faluvégi*~,
Felső~, *Felső-majori*~,
Kémendi primatialis
uradalmi ~, *Kis-Csango-*
tai~, *Kis-szarkási*~,
Közös~, *Kurali*~, *La-*
posi~, *Malom-szigeti*~,
Marcal előtti ~, *Öreg-*
Csangotai~, *Öreg-*

Helynévmutató

- hegyi*~, *Öreg-pagony*
aljai ~, *Páli-völgyi*~,
Pap-haraszti~, *Péter-*
völgyi~, *Rákotai*~, *Sa-*
lamon~, *Somosi*~,
Szemak-kurta~, *Taláti*~,
Ürgés-dombi~, *Városi-*
 ~k. L. még *ökör*~
Lehen L. Hosszú~
Lehen-dűlő 48
Lékér 42, 54
Lencse-domb 143
Lencse-dombi-dűlő 122
Lencse-dombi-erdő 144
Lengyel-völgy 117
lénia L. Öreg~
Lenszer 109
les L. Kis~, *Nagy*~
Lestár-dűlő 193
Lesvár 200
lethi L. Kis~
Lévár 55
Libád 18, 38, 51, **57–58**,
 86
Libeny 150
Libenyi-dűlő 150
Libenyi-rekeszt 154
Liget 67
liget L. Hóldos-tői~,
Széchenyi~
Liget-dűlő 25
Likócs 126, 201
Likócsi-földek 187
Likócsi-kenderföldek 201
Likócsi-pusztá 103, 127
Lipka árka 30
Lipka árka patakja 31
Lípóti-dűlő 133
Lípót-kői-rétek 154
Lo akoi pusza 153
Lófogó 199
Lóhátó 161
Lóiskola 15
Lókút 183
Lovászpata 173, 194
Lozsi 180
Lócsös 101
Lódi-kúti-dűlő 131
Lucernás-dűlő 191
Lucernáskertek 159
Lucsini 26
Ludas-ér 143
Ludas-éri-alsó-dűlő 142
Ludas-éri-felső-dűlő 142
Lúka 77
Lukács árka 30
Lukács-völgy 193
Lukas-kő 77
Luk-hát 63
lyuk L. Kácsa~
Mácsé 37
Macskalék 139
Macskás L. Alsó~, *Felső*~,
Pók~
Macskási-szőlő 31
Macska-sziget 106
Madarász-hegy 82
Madarász-sziget 101
Madzag-földek 30
Magaslen 31
Maglai-dűlő 154
magas L. Hegyes~,
Hegyes-magos
Magaslen L. Kis~
Magos-dűlő 25
Magyalos 17, 34, 68
magyalos L. Alsó~, *Felső*~,
Urasági~
Magyar-Cirka-ér 127
Magyar-hegy 77
Magyarhon 45, 138
Magyarország 14, 35, 57,
 64, 67, 76, 135
Magyarós-kertek-dűlő 133
Magyarszoldjén 59
Magyarszölgvény 38, **59**–
60, 72, 73, 86
máj L. Üрге~
major L. Belső~, *Ebek* ~ja,
Gyula~, *József*~i, *Ká-*

- roly*~, ~ *előtt*, *Miklós*~,
Tekei~, *Zöld*~, *Zsejkei*~
Major előtt 161
Major-ház 40
Mákföldek 68
Makkfa 20
Máko 118
Mákos 36
Mákos-dűlő 126
Mákszer 195
mál L. Szarka~
Málás 37
Málás L. Nagy~
Málasi-sár 37
Male Gyéle 26
Male Lúckí 53
malom L. Alsó~, *Felső*~,
Fölvár aljai ~ *rét*,
Kenyérmezei~, *Pataki-*
malmok
Malom-árok 143, 180
Malom-árok-dűlő 141
Malom-dombi-dűlő 127
Malom eleji föld 126
Malom előtt 161
Malom-ér 135
Malom-Ercsét 101
Malom-erdő 161
Malom-érre dűlő 141
Malom helye dűlő 179
Malomhelyi-dűlő 199
Malomi-dűlő 37
Malomi-föld 178
Malom-irtás 43
Malom-patak 31
Malom-rét 160
Malomsok 165, 166, 182
Malomsok L. Kis~, *Nagy*~,
Ó~, *Új*~
Malomsoki út 104
Malomsoki útra dűlő 104
Malom-sűrű 160
Malomszer 127
Malomszeri-dűlő 127
Malom-szigeti-legelő 122

Helynévmutató

- Malom-tó 144
 Malom-tói-dűlő 68
 Malom vize 143
 Malom-völgyi-erdők 83
 Malom-völgyi-patak 80
 Mány-oldal 16
 Marast-Äcker 27
 Marast-Graben 27
 Marászka 39
 Marcal 118, 121, 122, 137, 140, 143, 152, 160, 161, 165, 177, 199
Marcal L. *Füzes a ~i metszésen*
 Marcal előtti legelő 122
 Marcali-dűlő 199
 Marcalra dűlő 141
 Marcaltó 160, 165, 166
 Mareszt 53
 Marhadelelő-dombra dűlő 141
 Marót 77, 81
Marót L. *Alsó~, Duna~, Felső~, Pilis~, Puszta~*
 Márton 14
Márton L. *Nagy~*
 Második-ároki-dűlő 126
második L. *Kámvás-kúti ~ dűlő*
 Második-dűlő 141
 Maszarszka Luka 26
 Mászkuhi 96
 Máté-folyó mente 160, 161
 Matkovich család tagja 140
 Mátyás háza 183
 Mátyás útja 200
 Mátyus földje 47
 Mátyus vidéke 22
 Maurucz 161
 Mecsér 111, 133
 Mécsér 167
 Medve 154
 Megere 187
megye L. *Alsó~közi-kaszáló, Bars ~, Békés ~, Esztergam ~, Hont ~, Hosszú~, Komárom ~, Moson ~, Mosony ~, Nógrád ~, Nyitra ~, Pest ~, Pilis ~, Soprom ~, Sopron ~, Veszprém ~. L. még vár~*
 Megyeközi-dűlő 174
 Megyer 187
Megyer L. *Kis~, Kis~i-puszta, Nagy~*
 Megyere 187
 Megyeri-kis-rétek 183
 Megyes-dombi-dűlő 63
 Megyesi-dűlő 133, 204
 Megyes-sziget 142
 Meggyes 183
 Meggyes úti dűlő 174
 Méhesi-patak 31
 Méhes-kertek 15, 31
 Méhház 161
mellék L. *Csimai-tó~, Erdő~i-dűlő, Fertő ~e, Kis-kanális~, Papp-erdő~, Rába~i-rétek, Tó~i-dűlő, Zsejke ~i dűlő*
melletti L. *Nagyécsi határ ~ irtások, Sós ~ dűlő*
 Mélyút 15, 31, 34
 Mélyúti dűlő 174
 Ménfő 129, 130, 144, **150–151**
 Ménfői határra dűlő 141
 Ménfői-puszta 121
 Ménfői út 124, 144
 Men-föld 194
mente L. *Máté-folyó ~, Rába~*
 Menye-völgy-hármas 42
 Merena 187
 Mérges **152**, 200
 Mesterházy-sziget 126
 Mester-körtélfai-rét 178
 Mester-rét 188
 Mester-réti-dűlő 142
 Mészáros-rét 142, 175
 Mészáros-réti-dűlő 142
 Meszes 48
 Mesztői-dűlő 180
metszés L. *Füzes a marcali ~en*
mező L. *Három~, Kenyér~, Sár~, Szentgyörgy~, Zsiba~*
 Mezőörs **147–149**, 153, 162, 172, 195, 196
 Michelskapelnaker I. Gwend 55
 Michelskapelnaker II. Gwend 55
 Michelskapelnaker III. Gwend 55
Mihós-tó L. *Kis~i-dűlő*
 Miklós-bereg 25
 Miklosbergi-erdő 95
 Miklós deák völgye 81
 Miklós kútja 31
 Miklós-major 135
 Mikó 44, 70
 Mindel-dombi-dűlő 126
 Mindszent 148, 153, 162, 172
 Mindszenti-puszta 153
 Mindszentpuszta **153**
 Mischkebründl 87
 Mise út 199
 Mlada hora 26
 Mocs 22, 39, **61**, 87
Mocs L. *Duna~*
 Mocsár 41
mocsár L. *Karatnaki~*
 Mocsi-rét 51
 Mogyoró-berki-dűlő 131
 Mogyorós 14, **62**, 74, 77, 94, 95
 Mogyorós-berek 34
 Mogyorós-hát 204

Helynévmutató

- Mogyorós hátulja 31
Mogyorús 57
Mohós-tó L. *Belső--i-dűlő*,
Kis--
Mohós-tói-ér 143
Molnár-ér 161
monai L. *Széni--*
Morcida 159
Morcidai út (= Móríchidai
út) 144
Morgó 165
Morgói-dűlő 105
Móríchida 104, 159, 160,
161, 165, 166, 200
Móríchida L. *Kis--*, *Nagy--*
Móríchidai-erdő aljai föld
178
Móric hídja 161
Móriczidja 159
Moson megye 180
Mosony 107
Mosony L. *Örs--*
Mosony megye 129
Möcsér Steig 87
mögötti L. *Klastrom ~ erdő*
Mulató 11, 12
Mulató alja 12
Murton L. *Nagy ~*
Muzsajkoroncó 143, 144
Muzsla 22, 51, 57, **63**, 74,
86
Muzslai-vágás 15
Mühlgebirg 55
Nádas 40
nádas L. *Lajma--tó*,
Teknyősi-nagy-
--Urasági--
Nádas-tó 84
Nádas-tói-dűlő 127
Nad konopámi 53
Nádlerakó 145
Nád-nyilas 166
Nádra járó 50
nagy L. *Bábotai--domb*,
Teknyősi--nádas
Nagyárpási-barassó 161
Nagy-bábotai-domb 143
Nagybajcs **154**, 155, 202
Nagybarát **156–157**, 164,
189
Nagybarati 189
Nagybaráti 189
Nagybény 18, 42, **64–66**
Nagy-berek 194
Nagycsév 23
Nagy-Duna 35, 106, 108,
188
Nagyécs **158**, 192, 193
Nagyécsi határ melletti
irtások 192
Nagyécs úti dűlő 193
Nagyenyiny-pusztá 154
Nagy-erdő 101
Nagy-fenyős-dűlő 192
Nagy-Gérem 73
Nagy György-kert 114
Nagy-hegy alji dűlő 63
Nagy-hegy-oldal 49
Nagy-hosszú-völgyi-dűlő
126
Nagy-kerítés 113
Nagy-Keselyűs 30
Nagykeszi 20
Nagy-Ködmöny-hegy 31
Nagy-kőszikla 34
Nagy-Köves-hegyi-dűlő
199
Nagy-láz 60
Nagy-les 127
Nagymálás 54
Nagymalomsok 165
Nagymárton 14
Nagymegyer 188
Nagymóríchida **159–161**,
178
Nagy Murton 14
Nagy-Nyalka-bérc 30
Nagy-nyárfa-dűlő L. *Alsó-*
--Felső--
Nagy-Nyúlfalu 163
Nagy-Nyúl-hegy 163
Nagy-osztály 106
Nagyölvéd 18, 42, 53, 54,
59, **67**, 72, 73
Nagy-Palé-dűlő 202
Nagy-Patács 51
Nagy-Pörös 201
Nagy-Puha 72
Nagy-rét 127
Nagy-réti-dűlő 127
Nagysáp 11, 34, **68–69**,
84, 95
Nagy-Schuller 91
Nagy-Schuller-erdő 91
Nagy-szakasz 160
Nagyszombat 42, 161
Nagy-Tákó-pusztá 132
Nagy-tói-dűlő 63
Nagytopolcsány 53
Nagyút-szer 50
Nagy-völgy 59, 165
Na kopanicách 23
Nána 44, **70–71**, 79
Nána L. *Gran--*
Nána vize 71
Nat gyegyenszky Dolina
26
Nat Szlivási 26
Na vrsku 23
Negyedik-Sósi 160
Négyesi-dűlő 105
Négylovas-dűlő 201
Negyvenrendesi-dűlő 204
Néma L. *Benitzki--*, *Csák-*
--i-pusztá, *Öreg--*
Nemes-szeri-dűlő 141
Nemes-sziget 142
Német-Cirka-ér 128
Némethon 45
Németország 189
Németszoldjén 72
Németszölgvény 18, 59, 67,
72–73
Német-völgy 77
Nemrakom 201

Helynévmutató

- Nergessceg 74
 Neszmely 87
 Neudörfl 201
 Neveki-sziget 126
 Nidrics 159
Nixbrood L. *Esztergom*~
 Nógrád megye 83
 Nyalka 148, 153, **162**
Nyalka-bérc L. *Kis*~,
Nagy~
 Nyáras-dűlő 49
 Nyárási-dűlő 105
 Nyáraska 67
 Nyáras-völgy 16
nyárfa L. *Alsó-Nagy*~
dűlő, *Felső-Nagy*~
dűlő
 Nyárfai-domb 119
 Nyárfás 142
 Nyelő-szegi-dűlő 204
 Nyérágó 54
 Nyergeszeg 74
 Nyergesújfalu 11, 14, 15,
 16, **74–78**, 87, 94
 Nyergesszeg 14
 Nyert földek düleje 191
 Nyika 12
 Nyilas 43, 195
nyilas L. *Alsó*~, *Felső*~,
Földvégi~*ok*, *Hosszú*~
i-kaszáló, *Kis-küti*~,
Közép~, *Nád*~, *Öreg*~
i, *Öreg-i-dűlő*
 Nyilasok 59, 91, 165, 166,
 183
 Nyír-völgy 83
 Nyitra megye 84
 Nyolcados-dűlő 150
 Nyolczerdes 110
nyugati L. *Helyhez való* ~
 Nyugati öreg utcai dűlő
 150
 Nyúl 158, **163–164**, 192
Nyúl L. *Káptalan*~, *Kis*~
hegy, *Kis-i-hegy*
Nyúlfalu L. *Kis*~, *Nagy*~
- Nyulasi-patak 31
 Nyulasom 12
 Nyúl felé 188
Nyúl-hegy L. *Kis*~, *Nagy*~
Nyúli-hegy L. *Kis*~
 Obere-Brunn 28
 Od Szantova 23
 Od Vörösváru 23
 Ofen 29
 Ó-hegy 83, 120
 Okruhlé husti 23
 Oláh-erdő 49
 Oláh-rét 142
 Olaszhon 92
 Oldal 15, 135
oldal L. *Alsó-gyűr*~, *Butsi*~
 ~, *Dér*~, *Disznó*~, *Dol-*
mány~, *Felső-gyűr*~,
Gyűr~, *Hátulsó*~, *Ko-*
pár~, *Kő*~, *Mány*~,
Nagy-hegy~, *Öreg*~,
Pusztá~, *Sűrű*~, *Sziget*~
 ~
 Oldalak 44
 Ólim 77
 Ómalomsok **165–166**
oras L. *Hegy* ~ *dűlő*
 Orbán-tó 111
 Orisáp 84
 Órisáp 85
 Ormok 59
Orosz L. *Kis*~
ország L. *Bajor*~, *Erdély*~,
Felső-Német~, *János-*
pap~*a*, *Magyar*~,
Német~, *Spanyol*~, *Tót*~
 Országút 107
országút L. *Bécs-budai* ~,
Győri ~, *Kis-i-dűlő*,
Szigetközi ~. L. még *fő*~
 Országúti-dűlő 48, 172
 Országúti-szőlők 82
 Országútra dűlő 41, 47,
 147
 Ósva 101
- Osvány 101
osztály L. *Darab* ~*ú rétek*,
Első ~*ú rétek*, *Kis*~,
Nagy~, *Öreg*~, *Örök*~,
Utolsó~
 Osztályi-dűlő 30
osztás L. *Öreg*~
 Oszatlan-dűlő 157
 Osztrí Vrech 26
 Ó-Tata 101
 Ökörkút 144, 183
 Ökörkúti-lapos 183
ökörlegelő L. *Varasd*~
 Ökörpásztor-sziget 142
 Ökörtilos 160, 161
ökörtilos L. *Gyöpi*~
 Ölbő 149
 Ölbő-pusztá 148
 Ölved 36
Ölved L. *Nagy*~
 Ölvedi határra dűlő 36
 Ölved-pusztá 67
öntés L. *Ercségi*~
 Öntvény 167
 Ördög arka 101
 Ördög-gáti-dűlő 112
 Ördög-gáti-kaszáló 175
 Ördög köteje 83
 Ördög-lapos 127
 Ördöngös 41
öreg L. *Fél*~*földek*,
Keleti ~ *utcai dűlő*,
Nyugati ~ *utcai dűlő*
 Öreg-Ászok 201
 Öreg-bikási-földek 201
 Öreg-Csangotai-legelő
 178
 Öreg-Dar-réti-kaszáló 175
 Öreg-Duna 101, 106, 119,
 154, 155, 202, 203, 204
 Öreg-Elő-hegyi-földek
 178
 Öreg-erdő 89, 114, 154
 Öreg-erdő aljai dűlő 105
 Öreg-falu 33

Helynévmutató

- Öreg-föld 185
 Öreg-földek 146, 178, 201
 Öreg-földi-dűlő 171
 Öreg-haraszt 122
 Öreg-Haraszti-kaszáló 175
 Öreg-háti 184
 Öreg-hegy 22, 34, 44, 51, 58, 69, 82, 139, 192
 Öreg-hegyi-dűlő 168
 Öreg-hegyi-legelő 34
 Öreg-hegy teteje 51
 Öreg-híd 183
 Öreg-Hidegkúti-elletés 63
 Öreg-Homoki-dűlő 175
 Öreg-Horgas közti 117
 Öreg-Horgason alóli 117
 Öreg-Horgason alóli dűlő 117
 Öreg-Ingeller 184
 Öreg-irtás 183
 Öreg-kert 106
 Öreg-kert alja 109
 Öreg-Kopplaló 153
 Öreg-kő 15
 Öreg-Kövecsesi-földek 178
 Öreg-kút-földek 17
 Öreg-lénia 73
 Öreg-Mohós-tó 144
 Öreg-Mohós-tói-dűlő 141
 Öreg-Néma 153
 Öreg-Néma-puszta 153
 Öreg-nyilasi 140
 Öreg-nyilasi-dűlő 140
 Öreg-oldal 49
 Öreg-osztály 19
 Öreg-osztás 148
 Öreg-pagony 124
 Öreg-pagony aljai legelő 142
 Öreg-Rába 176
 Öreg-Rába-dűlő 174
 Öreg-rét 106, 107, 142
 Öreg-rétek 178
 Öreg-réti-dűlő 120
 Öreg-Sárdos 113
 Öreg-Szabadi-dűlő 202
 Öreg-szentegyház 34
 Öreg-szentegyházi-rét 34
 Öreg-szilos 152
 Öreg-szőlő 63, 97
 Öreg-táblaszél hossza 153
 Öreg-templom 33
 Öreg-tó 183
 Öreg-Tormói-dűlő 154
 Öreg-Új-hegy 63
 Öreg utca 105, 135, 144, 179, 183
 Öreg utcai híd 183
 Öreg-Vargyas 122
 Öreg-vesszős 171
 Öreg-völgy 70
 Öreg-gyepszegési-dűlő 157
 Örhegy 11, 12
 Örhegy alja 11, 12
 Örhegyi-dűlő 68
 Órlók része 161
 Órló út 96
 Örök-osztály 171, 185
 Örs 196
 Örs L. Mező~
 Örsi-puszta 153
 Örsmosony 147
 Örvény 155
 Ős-Buda 80
 Ősz-telek 117
 Ötfás 57
 Ötfás-dűlő 58
 Ötrendes 110
 Öttevény 111, **167**
 Öttevény-sziget 107, 111, 167, 204
 Pacaj 135
 Pacsirta 72
 Pádár 165
 Pádár-rét 166
 Pádvár 80
 pagony L. Öreg~, Öreg~
 aljai legelő, Rossz~,
 Rossz ~ aljai dűlő
 Pagony aljai dűlő 141
 Pagony aljai gyepföldek 141
 pajta L. Hollósi~
 Pakrócz-rét 142
 Palaczkai-kaszáló 201
 palánk L. Béres~
 Páld 64
 Palé-dűlő L. Kis~
 Pálffy-dűlő 204
 Páli-völgyi-legelő 142
 Palkó-rét 96
 Palkó-völgy 34
 Palkó-völgyi-rét 34
 Pál-völgyi-ér 143
 Pályatvány 15
 Páni-völgy 122
 Páni-völgyi-ér 143
 Pannonhalma 187, 191, 192, 193
 Pannonhegy 127
 Pantér 111
 Pántyü 60
 Pánzsa-ér 127
 Pánzsa-híd 127
 Pánzsai-dűlő 127
 Pánzsa-patak 188
 Pápai út 130
 Pápai úti dűlő 104
 Pápai útra dűlő 130, 183
 Papalyi-tó 20
 Papa-vágási-tó 131
 Pap-domb 119
 Pap-dűlő 43, 179
 Pap dűlője 17
 Pap-erdei-dűlő 157
 Pap-erdő 12, 157
 Pap-fok 31
 Pap-föld 102
 Pap-haraszti-legelő 130
 Papp-erdő-mellék 12
 Pap-rét 12, 133, 142, 183
 Pap-réti 185
 Pap-réti-dűlő 122
 Pap-réti-földek 185

Helynévmutató

- Pap-szer 194
 Pap-szeri-dűlő 147
 Pap-től aljai dűlő 204
 Pap töle erdő 204
 Paradicsom 144
 Páris 50
 Párkány 51, 63, 70, **79**, 89
 Párkányi járás 18, 20, 21,
 22, 38, 39, 41, 42, 43, 47,
 50, 51, 53, 57, 59, 61, 63,
 64, 67, 70, 72, 86
parlag L. *Alsó*~, *Felső*~,
Közepső~, *Sovány*~
 Parlagi-szántóföldek 203
 Parlagok 154
 Parrag 142
parrag L. *Hossz*~*ok*
 Parragok düleje 193
part L. *Fecske*~*i-dűlő*, *Tó*~
 ~, *Töltés*~*ok*
 Páska 50
 Paskum 60
paskum L. *Forgói*~,
Körtélesi~
 Passau 170
 Pásztor-réti-dűlő 175, 179
 Pásztor-réti-földek 184
 Pásztor-réti-kaszálók 174
 Patács 41, 194
Patács L. *Kis*~, *Nagy*~
 Pataház 103, 182
patak L. *Berettyó*~, *Csele*~
 ~, *Dobra*~, *Hátulsó*~,
Köves~*i-dűlő*, *Lipka ár*~
ka ~*ja*, *Malom*~, *Ma*~
lom-völgyi~, *Méhesi*~,
Nyulasi~, *Panzsa*~,
Rendes-kúti~, *Száráz*~
 Pataki-malmok 95
 Pátka 140, **168**
 Pátkai-hegy 168
 Patkányos 185
 Patkányosi 185
 Patkányos-puszta 204
 Pátka-puszta 168
- Patkó-völgy 21
 Patona 112, 113, 121, 173,
 174
Patona L. *Lovász*~,
Pusztá~, *Rába*~
 Patonai-hanság 112
 Patonai-sziget 126
 Patonai út 144
 Patonai út szer 183
 Patracó 21
 Patracol 86
 Pattanyúsok 31
 Patzkaloi-dűlő 192
 Pázmánd 153, 162
 Pázsit-rét 31
 Péc 116
Péc L. *Al*~, *Balás*~, *Fel*~,
Kis~
 Pélföldi-Szentkereszt 16
 Péliföld 13, 14
 Péliföldi-szentkereszti-
 erdő 16
 Penészi-dűlő 174
 Pénzásási-dűlő 17
 Pénzes-rét 175
 Pénzverő-árok 30
Penyvád L. *Alsó*~
Penyvádi-dűlő L. *Alsó*~,
Felső~
 Pér 153, **169**, 172
 Perbal 46, 50
 Perbál 45
 Pere 144
 Peres 37
 Peres-völgyi-rét 95
 Péri határra dűlő 172
 Pernye utca 144
 Pervat 148
 Pest 23, 29, 76, 83, 87, 88
 Pest-Budai kerület 91
 Pest megye 45, 55, 96
 Péter-völgyi-legelő 148
 Petke-vár 158
 Petke-vári-dűlő 158
 Pilingeri-puszta 167
- Pilis 23, 30, 80
 Piliscsaba 76
 Pilis-hegy 91
 Pilismarót 31, **80–83**, 89
 Pilis megye 55
 Pince-hegy 183
 Pince-szeri 140
 Pinnyéd 125, 132, **170–**
171
 Pinnyédi-temetői-dűlő
 125
 Pippan-híd 112
 Pippani-rétek 112
 Pirics 120
 Piroskai-dűlő 30
 Piszke 14, 74, 87
Piszke L. *Zsámbék* ~
 Piszke-puszta 75
 Pisznice 16
 Plebániai-rét 185
 Podlucinami bahorini 26
 Pod szkalku 23
 Pod uskima 53
 Pogány-ilés 110
 Pókmacskás 101
 Pokol 51
 Pokotja 20
 Pok-vár 130
 Pogy-vár 124
 Polgárság 44
 Ponyvád 166
 Porászeg 133
 Porgolátok 102
 Porongy 43
 Pósa 194
 Pósdombi-dűlő 125
 Possogó-dombi-dűlő 131
 Poszógói-berek 30
 Potyond 113
 Potyondi-sziget 113
 Pozsonyi kerület 18, 38,
 53, 70, 86
 Pörkölt-erdő 112
 Pörös 51
Pörös L. *Kis*~, *Nagy*~

Helynévmutató

- Pörös-föld 181
Pörösi-dűlő 193
Pörös-sziget 154
Pösták 154
praedium Hecche 188
praedium Weinic 188
Précsína 63
Prédikáló-kő 30
Prehon 53
Préposti-hegy 30
Préposti-kút 31
Préposti-szőlő 31
Pribéki-föld 178
primatialis L. Kémendi ~
uradalmi legelő
Prisínszky kútja 71
Prostredna Hora 26
Puha L. Kis~, Nagy~
puszta L. Alsókétyi~,
Ankhelyi~, *Arad*~,
Bervaki-pusztára dűlő,
Bikol~, *Borbai*~,
Börcsházi~, *Börcsházi*~
~, *Csák-Némai*~,
Csenkei~, *Csenke*~,
Csikós-réti~, *Ebszönyi*~
~, *Esztergelósi*~,
Ferencházi~,
Ferencházy-pusztára
dűlő, *Gugi*~, *Hali*~,
Hali~ I. szakasz, *Hali*~
II. szakasz, *Hali*~ III.
szakasz, *Hecse*~, *Ihászi*~
~, *Ikrényi*~, *Ikrény*~,
Ivánhalma~, *János-*
majori~, *Kis-Hali*~,
Kismegyeri~, *Kistatai*~,
Kistata~, *Körtvélyesi*~,
Kucia~, *Likócsi*~,
Ménfői~, *Mindszenti*~,
Nagyenying~, *Nagy-*
Tákó~, *Ölbő*~, *Ölved*~,
Öreg-Néma~, *Örsi*~,
Patkányos~, *Pátka*~,
Pilingeri~, *Piszke*~,
Püspökcalapi~, *Sági*~,
Sándorházi~, *Sándor-*
ház~, *Sáráséri*~, *Sárá-*
si~, *Sátorkői*~, *Som-*
odor~, *Szapudi*~, *Szen-*
tei~, *Szentjózsefi*~,
Szentlőrinci~, *Szent-*
páli~, *Szentpál*~,
Szentvédi~ (= *Szentvidi*~),
Tákói~, *Tapi*~,
Táplányi~, *Töltéstavai*~
~, *Tördemézi*~, *Törde-*
mic~, *Üрге*~, *Zsejkei*~
Pusztafalu 41
Pusztagyarmat 11
Pusztahely 144
Pusztai járás 129, 138,
147, 156, 162, 163, 172,
187, 188, 189, 191, 195
Pusztajászfalu 55
Pusztakert 106
Pusztamarót 14, 16
Pusztoldal 22
Pusztapatona 173
Pusztasomodor 46
Pusztasomorja 180, 201
Pusztaszentegyházi dűlő
172
Pusztaszentpál 108
Pusztaszőlők 12
Pusztatemető 144
Pusztovnik 23
Putnokos 42
Püspökcalap 153, **172**
Püspökcalapi-puszta 148,
172
Quadribur 84
Quend L. I. ~, II. ~, III. ~
Raab-Sziget 132
Rába 112, 113, 121, 122,
123, 125, 126, 127, 129,
137, 143, 152, 157, 159,
160, 161, 165, 173, 174,
176, 177
Rába L. Kis~, *Öreg*~
Rábacsanak 129
Rába-dűlő 127
Rába-kiskúti-dűlő 129
Rábakisszentmiklós 200
Rábaköz 135
Rába-melléki-rétek 152
Rába-mente 160
Rábapatona 121, 123,
173–176
Rába-rét 178
Rába-rétek 178
Rábasantemihály 137, **177**
Rábasantemiklós 137, **178**
Rábca 113, 125, 127, 132,
170, 171, 180
Rábel-völgyi-dűlő 77
Rác-berek 34
Rác-hegy 46
Rác-réti-dűlő 142
Ráctemetés 16
Rácz-rét 142
Radits-tag 145
Rajcs-szegleti-dűlő 126
Rajna 46
Rákász-sziget 126
Rákóczi-dűlő 129
Rákóczi-fa 129
Rákóczi fája 123
Rakodó 31
Rákotai-legelő 178
rakottás L. *Alsó*~, *Felső*~
Rám 30
Rám-hegy 30
Rám-kő 30
Rám kútja 31
Rám völgye 30
Ráró 91, 107, 110, 111,
179
Ráró-hegy 91
Rátki 139
Ravaszd 192
Ravaszd L. *Kis-i határnál*
helyrétek
Ravaszd 162
Regavina 21

Helynévmutató

- Régi banai út 147
 Régi faluhely 42
 Reiter-dűlő 129
rekesztő L. *Hal-*, *Libenyi-rekeszt*
 Rekettyebokrokra dűlő 141
Rekettye-kúti-dűlő L. *Kis-*
 Rekettyés 12
 Rellengasse 74
 Remencei-dűlő 204
 Remencei-gödör 204
rendes L. *Hat-i*, *Hét-*, *Negyven-i-dűlő*, *Nyolc-*, *Öt-*, *Tizenkét-*, *Tíz-*
 Rendes-kút 60
 Rendes-kúti-patak 60
 Répaföld 130
 Répahelyi 140
 Répa-szer 72
 Répás-szeri 161
 Repec alji rét 16
 Repec-hegy 16
 Repec-hegyi-erdő 16
rész L. *Őrlők -e*
rét L. *Alsó-Curia--ek*, *Alsó-*, *Alsó--ek*, *András deák -je*, *Árkos--i-dűlő*, *Bán-*, *Barát-*, *Barna-*, *Békafészki-*, *Belső-*, *Bence-vári-*, *Berge-*, *Bika-*, *Bíró-*, *Bisoci-*, *Bitoci-*, *Burkus-*, *Ciglélesi--ek*, *Cipó-*, *Alsó-i-földek*, *Csígí-*, *Csikó-*, *Csupor-*, *Darab osztályú -ek*, *Doha--i-hanság*, *Domonkos-*, *Első osztályú -ek*, *Falu-*, *Falu--i-dűlő*, *Falu -je*, *Felső-Curia--ek*, *Felső-homoki-*, *Felső-kerti--ek*, *Felső-*, *Ficsori--ek*, *Fölvár aljai malom -*, *Fövenyesi-*, *Füzéki-*,
Füzéki--ek, *Gaba-*, *Göböljárási-*, *Hajdú-*, *Hajmás-*, *Hajó-*, *Határ-gödöri-*, *Hegy alji -*, *Helyes-*, *Helység -je*, *Hétrendesi--ek*, *Hosszú-*, *Hosszú--ek*, *Huszár -je*, *Kanász-*, *Kan--i*, *Kapitánné -je*, *Katona-i-dűlő*, *Kender aljai -*, *Kerek-*, *Kerek-tói--ek*, *Keskeny--i-dűlő*, *Késő--*, *Kis-Dar--i-kaszáló*, *Kis-*, *Kis-Sárdos-*, *Kis-tó-*, *Kolbász-*, *Köküti-*, *Kölcsői-*, *Kuruc-*, *Kúti-*, *Külső-*, *Lakó-*, *Lipót-kői--ek*, *Malom-*, *Megyeri-kis--ek*, *Mester-körtélfai-*, *Mester-*, *Mészáros-*, *Mocsi-*, *Nagy-*, *Nagy--i-dűlő*, *Oláh-*, *Kis-Dar--i-kaszáló*, *Öreg-Dar--i-kaszáló*, *Öreg-szentegyházi-*, *Pádár-*, *Pakrócz-*, *Palkó-*, *Palkó-völgyi-*, *Pap-*, *Pásztor--i-dűlő*, *Pásztor--i-földek*, *Pásztor--i-kaszalók*, *Pázsit-*, *Pénzes-*, *Peres-völgyi-*, *Pippani--ek*, *Plebániai-*, *Rába-melléki--ek*, *Rába-*, *Rába--ek*, *Rác-i-dűlő*, *Rác-*, *Repec alji -*, *-i-dűlői-*, *Sáskáros-dombi--ek*, *Serföző-*, *Sibrik-*, *Sigrai-*, *Sós-*, *Sós-tói-*, *Szabad--dombi-dűlő*, *Szen-te-*, *Szigeti-*, *Szilos-*, *Szőlők aljai -*, *Tarci-*, *Teknyős-völgyi-*, *Tiszfa-i-hanság*, *Tói--ek*, *Tó-*, *Töltési-*, *Turó--i-dűlő*, *Urasági--i-dűlő*, *Úr--i-dűlő*, *Ürgésdombi--ek*, *Vajda-*, *Vaskapu-*, *Vörös-*, *Zúgói-*, *Zsellérek -je*.
 L. *kaszáló-*
 Rétalap 148, 149
 Rétek 91
 Rét és belsőségpótlási dűlő 148
 Réti **180–181**
 Réti-dűlői-rét 178
 Réti-földek 67
 Réti járás 130
 Réti-kenderföldek 183
 Rét-kertek 15
 Rétre dűlő 147
 Rétre járó 183
 Rét-szél 152
 Rét-széli-dűlő 133
 Rév 133
rév L. *Duna-*
 Révai-szőlő 60
 Révfalu 103, **182**
 Réz-hegy 21
 Reznek 119
 Ríbnycik 53
 Rigó 44, 51
 Rigó-szőlő 58
 Rigyavina 21
 Ringyó-hegy 21
 Röhräker 55
 Rohrviesen 55
 Rohr-Wiesen 27
 Rókalikas 142
 Rókalikasi-alsó-dűlő 142
 Rókalikasi-felső-dűlő 142
 Rókaliki-dűlő 150
 Rókaluk 34
 Rókaluki-dűlő 122
 Rókás 106
rom L. *Tekei-*
 Róma 11, 141
 Románi utcára dűlő 157

Helynévmutató

- Rossell 27
 Rossellberg 28
 Rossz-pagony 144
 Rossz-pagony aljai dűlő 142
 Rózási-dűlő 204
 Rózsa csárda 38
 Rózsás-kúti-dűlő 131
 Róth-erdő 144
 Rövid-Ciglés 185
 Rövid-főli 130
 Rövid sor 96
 Rutenstauden 55
 Sáferi 139
 Sáferi-dűlő 139
 Ság 193
 Ság-dűlő 193
 Sági-puszta 164
 Sajtos-völgyi-dűlő 131
 Salamon-legelő 122
 Sallai útnáli szántóföld 37
 Salló 37
 Sánc 71
 Sánc-hegy 78
Sánc-hegy L. *Kis*~
 Sánci-dűlő 127, 193
 Sánci-hegy 76
 Sand 28
 Sándor-folyó 76, 77
 Sándorháza 145
 Sándorházi-puszta 167
 Sándorház-puszta 167
 Sand-Weingärten 27, 28
 Sáp 17, 148
Sáp L. *Nagy*~, *Ori*~, *Ori*~, *Sari*~, *Sári*~
 Sági-tói-dűlő 68
 Sági-tói-szőlők 69
 Sági út 16
 Sági útra dűlő 148
sár L. *Alsó*~*ra való*
 Sára-dűlő 58
 Sár-állás 166
Sár-állás L. *Alsó*~, *Felső*~
 Sárás 11, 12
 Sáráséri-puszta 182
 Sárási-erdő 11
 Sárási-puszta 103
 Sárási-szőlők 12
 Sárata-dűlő 36
 Sáracsás-tó 179
 Sárdasi-kaszáló 175
Sárdos L. *Kis*~*rét*, *Öreg*~
 Sárdos-ér 143
 Sárdos-erdő 130
 Sárdos ere 113
 Sárdos hosszában lévő dűlő 141
 Sárdosi-dűlő 142
 Sárdosi-erdő 200
 Sarisáp 84
 Sárísáp 25, 26, 77, **84–85**, 95
 Sári-sziget 126
 Sárkány 38, 58, **86**
 Sárkány-hegy 140
 Sárkányi-tó 38
 Sárkányluk 163
 Sárkány-sziget 126
 Sárközi-kis-vesszős 171
 Sár-mező 43
 Sárodi 140
 Sarolta 111
 Sáros 96
 Sáros-bükk 31
 Sáros-ér 159
 Sárra dűlő 41, 47
 Sárra valók 18, 19
 Sásási-dűlő 105
 Sás-dűlő 94
 Sasfészek 12
 Sas-hegy 34, 82, 83, **188**
 Sáskáros-dombi-rétek 203
 Sáska vára 66
 Sás-tó 183
 Sátorkői-puszta 28
 Sattel-Neudorf 74
 Schanzgraben 87
 Scheuden 59, 72
 Schlagenberg 55
 Schlangenbergr 28
 Schlangenbergr-Äcker 27, 28
 Schönbrunn 88
Schuller L. *Kis*~, *Nagy*~, *Nagy*~*erdő*
 Schuller alatti erdő 91
 Schuller-hegy 91
 Schwarzwald 45
 Sebes-ági-sori 185
 Sebes eleje 180
 Sebes-folyás 154
 Sebesi-dűlő 121, 122
 Sebeske-hegy 15
 Seggporzó 183
 Selmec 51
 Selyemteleki határra dűlő 172
 Selyemteleki út 172
 Sénsát 77
 Serföző-rét 121, 123
 Sibrik-rét 142
 Sidi-dűlő 63
 Sidi-kert 63
 Sifli-föld 178
 Sigrái-rét 142
 Sík-széli-dűlő 127
 Simító-táj 12
 Simon-völgy 30
 Sínai-hegy 135
 Sinkó-ér 143
Siráki-földek L. *Külső*~
 Siroke 53
 Sísek alja 118
 Sitfej szél hossza 153
 Skulteisz-sziget 126
 Slézia 91
Soccorou L. *Barát*~
 Sodor-kút-folyás 68
 Só-hegy 83
 Sokas alja 68
 Sokoróaljai járás 104, 120, 121, 130, 135, 137, 139, 150, 152, 159, 168, 177, 178, 194, 197

Helynévmutató

- Sokoróalja járás 116
 Sokoróalji járás 141
 Sokorógyömörő 183
 Sokorói járás 189, 190, 199
 Sokorókajár 135
 Sokorou 130
 Solinka 183
 Sólinka 183
 Som-berek 16, 77
 Somló 20, 23
 Somlyó 48, 50
Somodor L. Puszta~
 Somodor-puszta 46
 Somogyság 65
Somorja L. Puszta~
 Somos 125, 170, 200
 Somos alja 106
Somos aljai dűlő L. Alsó~, Felső~
 Somos-erdő 146
 Somosi-erdő 203
 Somosi-legelő 203
 Sopromi kerület 129
 Soprom megye 129
 Sopron 159
 Soproni adókerület 156
 Soproni kerület 104, 150, 162, 180, 194
 Sopron kerület 178
 Sopron megye 14, 137, 160, 165, 166, 180, 182
 Sopron vármegye 121
 Soprony 123
 Sopronyi kerület 106, 135, 138, 167, 168, 170
 Sopronyi közigazgatási kerület 159
sor L. Borsó~-i-dűlő, Cigány~, Csanó~, Dobra~, Hosszú~, Hosszú~, Kereszt~, Kereszt~, Lakó~, Rövid~, Sebesági~-i, Szentjános~, Szentmihály~a, Új~
- Sós 194, 195
Sós L. Első~, Felső~, Harmadik~-i, Közép~, Negyedik~-i
 Sós-dűlő 94
 Sóse 40
 Sós-ér 143
 Sós-érre dűlő 141
 Sós farka 144
 Sós-földi-dűlő 180
 Sós-földi-szántóföldek 204
 Sós-gödör 154
 Sós-hegy 165
 Sósi 140
 Sósi-dűlő 131, 140
 Sóska-domb 142
 Sóska-dombi-dűlő 127
 Sóska-dombi-vágás 144
 Sós melletti dűlő 141
 Sós-rét 142
 Sós-tó 70, 122, 144
 Sós-tói-dűlő 147
 Sós-tói-rét 172
 Sós-tóra dűlő 141
 Sós-vágási-dűlő 141
 Sovány-parlag 109
 Sörfőző-dombi-dűlő 127
 Sövényház 112
 Sövény-kút 195
 Spanyolország 14
 Staré vinohradi 23
 Stein-Weingärten 28
 Stein-Wiesen 27
 Strigon 53
 Strigonium 30
 Súdér 106
 Surányi-földek 142
 Surína 71
 Sürke 50
sűrű L. Hintó-sürei-erdő, Hintó süreje, Malom~
 Sűrű-elletés 31
 Sűrű-oldal 48
 Sütő-homok 77
- Sütör 156
 Sütő **87–88**
 Sváb-dűlő 192
 Svájc 170
 Szabad-föld 183
 Szabadhegy 127
 Szabadi 154, **184–186**, 202, 204
Szabadi-dűlő L. Kis~, Öreg~
 Szabadka 60
 Szabad-rét-dombi-dűlő 126
 Szabad-sziget 142
 Szabó-sziget 142
 Szakajtás 188
 Szákás 95
szakasz L. Hali-puszta I. ~, Hali-puszta II. ~, Hali-puszta III. ~, Kis~, Nagy~
 Szakó 30
 Szakó-kút 31
 Szálasi 160
 Szálaskák 37
 Szálfák 142
 Száli-csatorna 114
szállás L. Tatár~
 Szállások 16
 Szállásoki-dűlő 63
szálloda L. Angol királynéhez címzett ~
szántóföld L. Forgói~ek, Hegy aljai ~i dűlő, Keresztnél ~ek, Parlagi~ek, Sallai útmáli ~, Sós-földi~ek, Ürgés-dombi~ek, Varga-kerti~ek
 Szántó-sziget 126
 Szap 204
 Szapud 112
 Szapudi-puszta 112
 Szara 154
 Száraz-patak 31
 Szarka-ágai 154

Helynévmutató

- Szarka-berek 34
 Szarka bokra 183
 Szarka-mál 60
 Szarkás 13, 15, 77
 Szarkási-dűlő 77
Szarkási-legelő L. *Kis-*
 Szarkavári-dűlő 200
 Száth-sziget 142
 Száz-hegy 197
 Széchenyi-liget 127
 Szécsény 137
szeg L. *Árok-*, *Duna-*,
Fő-, *Kökény--i*, *Nyelő-*
-i-dűlő, *Nyerged-*,
Nyerges-, *Tó-*
 Szegények szeri dűlő 196
 Szegények szigetje 154
szegés L. *Új-*. L. még
gyep-
szeglet L. *Rajcs--i-dűlő*
szék L. *Király-*, *Király--i-*
dűlő
 Szekeres elei dűlő 175
szekeresi L. *Alájáró-dűlő* ~
 Szekeresi-dűlő 175
 Szekeresi-föld 178
 Szekeresi-szilfa-szerü-dűlő
 175
 Székes 70
 Szekrényesi-sziget 126
 Szekrény-hegy 82
 Szekrény-hegy alja 30
 Szekrény-hegyi-erdő 30
szél L. *Brányi -e sziget*,
Csordás- *hossza*, *Ér -e*,
Gyep-, *Gyíva-*, *Ho-*
mok- *hossza*, *Homok-*
hossza, *Hosszi-völgyi-*
hossza, *Kis-* *hossza*,
Laposi- *hossza*, *Rét-*,
Sík--i-dűlő, *Sitfej* ~
hossza. L. még *tábla-*
 Széles 165
szélesek L. *Alsó-*, *Felső-*,
Zsálazsami-
 Széles-erdő 110
 Széles-kert 106
 Szél-hegy 73
 Szél hossza 183, 194
 Szél hosszai-dűlő 105, 174
 Szél-kerti-erdők 203
 Széltiszta-hegy 69
 Szemak-kurta-legelő 148
 Szemere 117, 118, **130-**
131, 140
Szemere L. *Győr-*
 Szemerei út 144
 Szemerei útra dűlő 142
 Szem-szőlők 16
 Széna-hely 161
 Szénakirakodó 145
 Szénás-völgy 15, 77
 Szénégető 12
 Szénégető-árok 77
 Széni-monai 118
 Szentandrás 166
 Szentbenedek 71
 Szente-domb 161
szentegyház L. *Öreg-*,
Öreg--i-rét, *Pusztai-*
dűlő
 Szentegyházi-dűlő 142, 153
 Szentei-pusztá 165
 Szente-rét 166
Szentgyörgy L. *Esztergom-*
 Szentgyörgyi-dűlő 63
 Szentgyörgymező 81, **89-**
90
 Szentistváni-dűlő 63
 Szentiván 103, **187**
Szentiván L. *Győri-*
 Szentivány 126, 187, 189
 Szentjános-sor 60
 Szentjózsefi-pusztá 77
 Szentkereszt 13, 14, 31
Szentkereszt L. *Pélföldi-*,
Pélföldi--i-erdő
 Szentkút 13, 17, 120, 160,
 178, **190**, 194, 199
 Szentkúti kertalja 199
 Szentkúti vendéglőházon
 aluli 160
 Szentkúti vendéglőházon
 felül 160
 Szentlászló 20, 31
 Szentlélek 31, **91**
Szentlélek L. *Huta-*
 Szentlőrinci-pusztá 192
 Szentmártom 129
 Szentmárton 147, 156,
 158, 162, 164, 187, **191-**
193, 200
Szentmárton L. *Győr-*
 Szentmihál 200
Szentmihály L. *Rába-*
 Szentmihályfalva 53
 Szentmihályi út 144
 Szentmihályi útra dűlő
 141
 Szentmihály sora 60
 Szentmiklós 77, 167
Szentmiklós L. *Kis-*, *Rába-*
kis-, *Rába-*, *Táp-*
 Szentmiklósi-tó 196
 Szentpál 131, 142, 144
Szentpál L. *Duna-*,
Pusztá-
 Szentpáli-pusztá 130, 200
 Szentpáli út 144
 Szentpál-pusztá 130
 Szenttamás **92-93**
Szenttamás L. *Esztergom-*
 Szenttamás hegye 92, 93
 Szentvédi-pusztá (=
 Szentvidi-pusztá) 103
 Szentvid 187
 Szénzását 16
 Szépcsér-bérc 30
 Szépcsér-kút 31
 Szepes 124
 Széphárs 31
szer L. *Ágyú--i-dűlő*, *Alsó-*
Hosszú--i-dűlő, *Alsó-*
Konkoly-, *Cigán- utca*,
Doma ~, *Egész-Hosszú-*

Helynévmutató

- ~i-dűlő, *Felső-Konkoly-
~, Kert-~, Körte-~, Kö-
zép-~, Kút-~, Malom-~,
Nagyút-~, Nemes-~i-
dűlő, Pap-~, Patonai út
~, Pince-~i, Répás-~i,
Szegények ~i dűlő, Szil-
fa-~, Szolga-~, Tó-~i-
dűlő. L. cirok-~, fel-
kender-~, len-~, mák-~, ré-
pa-~, zab-~*
- Szerecseny 120, 140, **194**
- Szer-kövek 31
- Szerőskertek 91
- szerű L. *Szekeresi-szilfa-~-
dűlő, Szilfa-~-dűlő*
- sziget L. *Akloki-~, Álom-~,
Angyal-~, Apáti-~, Árva-
~, Baranyai-~, Barát-~i-
dűlő, Bella-~i-dűlő, Ben-
cze-~, Bernát-~, Bika-~,
Birkás-~, Bodó-~, Bö-
röcki-~, Bósze-~, Brányi
széle ~, Brányi-~, Bujó-
ki-~, Csernye-~, Csíli-~,
Egyházfi-~, Galambos-~,
Generalis-~, Gerencsér-
~, Gérs-~, Gyöngyös-~,
Győr-~, Győr-falu,
Haláspál-~, Hangár-~,
Hardi-~, Hiteli-~, Hosz-
szú-~, Ispán-~, Kapi-
tány-~, Kis-~, Kotelara-
~, Kovács Jeseusz-~,
Körtefa-~, Kunyhó-~,
Kutyás-~, Lazutics-~,
Macska-~, Madarász-~,
Malom-~i-legelő, Me-
gyes-~, Mesterházy-~,
Nemes-~, Neveki-~,
Ökörpásztor-~, Ötte-
vény-~, Patonai-~, Po-
tyondi-~, Pörös-~, Raab-
~, Rákász-~, Sári-~, Sár-
kány-~, Skulteisz-~, Sza-*
- bad-~, Szabó-~, Szántó-
~, Száth-~, Szegények
~je, Szekrényesi-~, Szil-
lai-~, Templom-~, Tök-
levél-~, Túl-dunai-~, Új-
~, Vékony-~, Vince-~,
Völgy-~, Vörös-~*
- Szigerdő-dűlő 133
- Szigetek 180
- Szigeti-rét 121
- Szigetköz 101, 106, 107,
108, 110, 154, 155, 171
- Szigetköz L. *Tó-, sziget- és
csilizközi főbírói járás,
Tó-, sziget- és csilizközi
járás, Tó-, sziget- és
csilizközi szolgabírói
járás, Tó-, Sziget- és
Csilizköz járás*
- Szigetközi járás 101, 133,
179, 182, 188, 201
- Szigetközi országút 106
- Szigetköz járás 202
- Sziget-oldal 101
- Szigoti 40
- Szikince 66
- szikla L. *Fekete-~. L. még
kő~*
- Szikszoói-dűlő 37
- Szilas-völgy 68
- Szilbokor 161
- Szilfák 12
- Szilfa-kút völgye 183
- Szilfára való 50
- Szilfa-szer 109
- Szilfa-szerü-dűlő 174
- Szillai-sziget 142
- Szilos 43, 72
- szilos L. *Kis-~, Öreg-~*
- Szilos-rét 58
- Szilvafák völgye 30
- Szilva-kút 12
- Szilvás 160
- Szilvás-völgy 49
- Szilvás-völgyi-szőlők 69
- Szince 41
- Sziszlárnya 21
- Szittl 87
- Szob 82
- Szoldjén L. *Német-
szolgabírói járás L. Győri
~, Tóközi ~, Tó-, sziget-
és csilizközi ~
szolgabírói kerület
L. Dorogi ~, Tati ~*
- Szolga-szer 109
- Szolga-telek 183
- szombat L. *Nagy-~
Szombathely 163, 172*
- Szombatka-dűlő 204
- Szomor 46
- Szomori útnál 34
- Szorcsányi-laposok 192
- Szoros 74
- Szöden 59
- Szöden 72
- Szögye 154, **155**
- Szöke-forrás 31
- Szölgyén 18, 19, 72
- Szölgyén L. *Magyar-~,
Német-~*
- Szölgyini-földek 67
- Szöllő 194
- szöllő L. *Basaharci-~k,
Belső-Veres-hegyi-~,
Cikora-völgyi-~, Ha-
vany-~, Kápolna ~, Ker-
tek föli ~, Kút föli ~,
Külső-Veres-hegyi-~,
Macskási-~, Országúti-
~k, Öreg-~, Préposti-~,
Pusztá-k, Révai-~, Rigó-
~, Sápi-tói-~k, Sárási-~k,
Szem-~k, Szilvás-völgyi-
~k, Szuhai-~, Üрге-~,
Zsalazsomi-~*
- Szöllő aljai dűlő 120
- Szőlők 91, 95, 183
- Szőlők alatti dűlő 36
- Szőlők alja 59

Helynévmutató

- Szőlők aljai 196
 Szőlők aljai rét 19
 Szőlők fölött 91
szőlőskert L. *Zamárd-hegyi--ek*
 Szuhai-szőlő 31
 Szúnyogos 44
 Szűcs árcai dűlő 139
 Szűrőskertek 89
 Szűz-kút 135
 Szyrmia 11
 Tabakberg 28
 Tabán 20, 96
Tabán L. *Kis~*
 Tabány 96, 191
 Tabányi dűlő 96
tábla L. *Budai útra dűlő ~*
táblaszél L. *Öreg~* *hossza*
tábor L. *Aszony~*,
Asszonyi~
 Tábor-hely 161
 Tábor-völgy 130, 197
tag L. *Alsó--dűlő*, *Bányi~*,
Bejczy~, *Börcsi~*,
Chapó~, *Falu--dűlő*,
Ferenczy~, *Horváth~*,
Jankó család ~ja,
Kövecses~, *Matkovich*
család ~ja, *Radits~*
táj L. *Harangok--i*,
Simitó~
 Tajhás 16
 Taj tava 177
 Takácsi 120, 166
 Tákói-puszta 182
Tákó-puszta L. *Nagy~*
 Taláti-középső 42
 Taláti-legelő 42
 Tamási-erdő 59
 Tamás-laposi-kaszáló 174
 Tanárok 104
 Tan-árok 183
 Tanároki-dűlő 104
tanya L. *Kis~*, *Láz~*
 Tanya-árok 104
 Tanya-laposi-erdő 188
 Táp 148, 162, **195–196**
 Tapi-puszta 153
 Tápis-tó 195
 Táplányi-puszta 164
 Tapolca 143, 165
 Tápszentmiklós 195, 196
 Tarci-rét 113
 Tarcs 148
 Tarisznyavár 188
 Tarján 165
 Tarna 66
 Tát 29, 74, 77, **94**, 95
 Tata 101
Tata L. *Kis~*, *Kis-i-puszta*,
Kis--puszta, *Ó~*
 Tatár-szállás 23, 40
 Tati szolgabírói kerület 74
 Téglaháza 179
 Téglási-dűlő 204
 Téglavető 145
 Téglavetőhely 127
 Téglavetői-dűlő 127
 Tehénkút 144, 183
 Tejes-domb alá járó 51
 Tekei-erdő 160
 Tekei-major 160
 Tekei-rom 160
 Tekerületi-földek 95
 Teknyösi-nagy-nádas 51
 Teknyösi-völgy 51
 Teknyös-völgyi-rét 57
 Teksíny 106
 Telcő alatt 34
telek L. *Alsó-Koldus~*,
Árkos~, *Batsi~*, *Belső~*,
Belső-telek, *Borjú~*,
Bót~, *Csóka--i-dűlő*,
Csúcs~, *Felső-Koldus~*,
Kis--völgy, *Kódis~*,
Koldus~, *Ósz~*, *Selyem~i*
határra dűlő,
Szolga~, *Valóságos*
koldus--i dűlő. L. még
zsellér~
 Teleki 135
 Teleki-dűlő 113
 Telek-völgy 48
 Tellő 34
 Temes 30
temetés L. *Koldus~*, *Rác~*
 Temető 183
temető L. *Pinnyédi--i-dűlő*,
Puszta~, *Zsidó~*
 Temető alja 160
 Temető aljai dűlő 105,
 122
 Temető-dűlő 50
 Temetőhely 159
 Temetői 140
 Temetői-dűlő 139, 154
 Temetői-dűlők 113
 Temető-köz 74
 Temisvár 30
templom L. *Öreg~*
 Templom-domb 143
 Templom előtt 161
 Templom-föld 60, 72
 Templom körüli 161
 Templom köz 105
 Templom-sziget 101
 Templom utca 133
 Temsei 30
 Teneő 197
tenger L. *Fekete~*
 Tényő 130, 139, 164,
197–198
 Tényői-völgyelet 131
 Terem-völgy 44
 Terméketlenek 140
 Tét 116, 118, 124, 130,
 137, 139, 144, 160, 178,
 190, 194, **199–200**
 Téli út 183
tető L. *Búzás--i-dűlő*, *Öreg-*
hegy teteje. L. még *hegy~*
 Tetű-domb 143
 Thomasberg 92
 Thrakia 30
 Tihany 124

Helynévmutató

- Tilalmas 39
tilos L. *bárány~*, *ökör~*
 Tinnye 46, 55, 96
 Tiszántúl 20
 Tiszfa-réti-hanság 112
tiszta L. *Szél~i-hegy*
tisztás L. *Jasó~*
 Tizenkétrendes 171
 Tízrendes 135, 171
 Tlacsárnye 53
tó L. *Alsó~*, *Asszonyok*
~ja, *Babits~i-dűlő*, *Ba-*
kos~i-dűlő, *Balásfai~*,
Békás~, *Béka~*, *Belső-*
Mohós~i-dűlő, *Belső-*
Zsombékos~i-dűlő,
Beszteri~, *Bika~*, *Bü-*
dös~, *Csillag~i-kaszá-*
ló, *Csimai~*, *Csimai~*
mellék, *Dénes-kúti~*,
Dűlő~, *Fehér~*, *Felső-*
~, *Feneketlen~*, *Füz-*
kerek~, *Gulyás~*,
Györkös~, *Györkös~i-*
kaszáló, *Hamus~*, *Hosz-*
szú~, *Jaj tava*, *Kerek~*,
Kerek~i, *Kerek~i-*
földek, *Kerek~i-rétek*,
Kis-Mohós~, *Kis~*, *Ko-*
si~i-kaszáló, *Kozák~*,
Köcsögös~, *Köles~ra*
dűlő, *Külső~i-dűlő*,
Külső-Zsombékos~i-
dűlő, *Lajma-nádas~*,
Malom~, *Malom~i-*
dűlő, *Mohós~i-ér*, *Ná-*
das~, *Nagy~i-dűlő*,
Orbán~, *Öreg-Mohós~*,
Öreg-Mohós~i-dűlő,
Öreg~, *Papalyi~*, *Pa-*
pa-vágási~, *Sápi~i-*
dűlő, *Sápi~i-szőlők*,
Sárcsás~, *Sárkányi~*,
Sás~, *Sós~*, *Sós~i-*
dűlő, *Sós~i-rét*, *Sós~ra*
dűlő, *Szentmiklósi~*, *Taj*
tava, *Tápis~*, *Tompa-*
kúti~, *Töltéstavai-*
puszta, *Varas~*, *Vecse~*,
Vecsi~, *Zsombékos~*,
Zsombékos~ra dűlő,
Zsombokos~. L. még
halas~
 Tó-dombi 135
 Tó feletti 196
 Tófenék 31, 86
 Tó-fő 104
 Tó föle 51
 Tó-fű 67
tóhát L. *Kerek~dűlő*
 Tóhely 77
 Tohér 142, 143
 Tói-rétek 42
 Tokod 25, 27, **95**
 Tóköz 108, 130, 171
Tóköz L. *Tó-*, *sziget- és*
csilizközi főbírói járás,
Tó-, *sziget- és csilizközi*
járás, *Tó-*, *sziget- és*
csilizközi szolgabírói
járás, *Tó-*, *Sziget- és*
Csilizköz járás
 Tóközi járás 112
 Tóközi szolgabírói járás
 167
 Tolvajló-völgyi-dűlő 63
 Tó-melléki-dűlő 113
 Tompa-kúti-tó 131
 Tó-part 42
 Toplár-hegy 83
Topolcsány L. *Nagy~*
 Tóra dűlő 58, 105, 141
 Tó-rét 159
Tormói-dűlő L. *Öreg~*
 Tormokerti-dűlő 154
torok L. *Garan~*, *Vész bú ~*
 Tó-szeg 18
 Tó-szeri-dűlő 142
 Tó-, sziget- és csilizközi
 főbírói járás 146
 Tó-, sziget- és csilizközi
 járás 103, 106, 108, 132,
 154, 170, 204
 Tó-, sziget- és csilizközi
 szolgabírói járás 173
 Tó-, Sziget- és Csilizköz
 járás 155
 Tót-dűlő 192
 Tótfalu 36
 Tót-hegy 192
 Tótország 26
 Tót-vágás 144
 Tovallás 40
 Tó-völgy 58
tő L. *Hóldos~i-liget*,
Marcal~
 Tőke-kúti-völgy 17
 Tőkés 43, 182
Töklevél L. *Belső~*, *Falu~*
 Töklevél-sziget 101
től L. *Pap~ aljai dűlő*,
Pap ~e erdő
 Től-hát 106
 Tölös 170
 Tölös aljai dűlő 202
töltés L. *Fehértói~*, *Kis~*,
Új~
 Töltési-rét 16
 Töltés közü dűlő 174
 Töltés-partok 89
 Töltésre járó 160
 Töltéstavai-puszta 164
 Tömös 30
 Tördemészi-puszta 161,
 190, 200
 Tördemici-dűlő 165
 Tördemic-puszta 165, 166
 Törisvár 117
 Török-domb 54
 Török-kert 46
 Trencsén 65
 Tschikken-Äcker 27, 28
túl L. *Csánon ~i dűlő*,
Dunán~, *Erdőn ~i öreg*
hegye, *Tizsán~*

Helynévmutató

- Túl-dunai-sziget 154, 155
 Tungos elei 152
 Turóc 189
 Turó-réti-dűlő 156
 Tüske 154
 Tüskés 152, 194
 Tüskés-dombi-dűlő 201
 Tűzütő 152
 Tyúk-hegy 21
 Uchillő 34
 Újfalú 16, 47, 182, **201**,
 204, 205
Újfalú L. *Kis~*, *Nyerges~*
 Új-hegy 22, 41, 49, 50,
 120, 135
Új-hegy L. *Kis~*, *Öreg~*
 Új-Hidegkúti-elletés 63
 Új-kertek 133
 Újmalomsok 104, **165–166**
 Új sor 179
 Új-szegés 154
 Új-sziget 101
 Új-töltés 69
 Új úti dűlő 193
 Újváros 171
 Ulmodvár 55
 Ungerspitz 55
 Unom-hegy 72
 Uny 23, 46, **96–97**
 Unyi út 27
uradalmi L. *Kémendi*
primatialis ~ legelő
uradalom L. *Eszterházy~*
 Urak gödre 155
 Urasági-hany 175
 Urasági-magyaros 160
 Urasági-nádas 175
 Urasági-réti-dűlő 175
 Urigang 187
 Urikangy 187
 Úr kútja 63
 Urmona 135
 Úr-réti-dűlő 156
 Urukang 187
 Urukang 187
- Úske 53
út L. *Ásványi ~*, *Bajóti ~*,
Baráti ~, *Bécs–budai ál-*
lami ~, *Belső baráti ~i*
dűlő, *Búcsi ~i*, *Budai ~*,
Budai ~i alsó dűlő, *Budai*
~i dűlő, *Budai ~ra dűlő*
tábla, *Csikvánd ~i*, *Esz-*
tergomi ~, *Esztergom ~*,
Félpéci ~, *Fő ~*, *Fűri ~*,
Győri felső ~, *Hajcsár ~*,
Havas ~on alóli, *Havas*
~on felüli, *Ikrényi ~i dűlő*,
Illak ~i dűlő, *Ispán ~i er-*
dő, *Isten ~ja*, *József-*
majori ~, *Karvai ~*,
Karvai ~i, *Kémendi ~i*
dűlő, *Keper ~i dűlő*, *Ke-*
reszt~, *Keszi ~*, *Két ~*
közötti dűlő, *Komáromi ~*,
Koroncói ~ra dűlő, *Külső*
baráti ~i dűlő, *Lázi ~i*
dűlő, *Malomsoki ~*, *Má-*
tyás ~ja, *Meggyes ~i dűlő*,
Ménfői ~, *Mise ~*,
Morcidai ~ (= Móric-
hidai ~), *Nagyécs ~i dűlő*,
Órlő ~, *Pápai ~*, *Pápai ~i*
dűlő, *Pápai ~ra dűlő*,
Patonai ~, *Régi banai ~*,
Sallai ~náli szántóföld,
Sápi ~, *Selyemteleki ~*,
Szemerei ~, *Szentmihályi*
~, *Szentpáli ~*, *Szomori*
~nál, *Téti ~*, *Új ~i dűlő*,
Únyi ~, *Várásos ~i dűlő*,
Vettél ~ra dűlő, *Völgy ~*,
Vörös ~. L. még *csorda~*,
főország~, *göbölút*, *gya-*
log~, *mély~*, *ország~*
Út-általjáró 201
Út-általjárói 135
Út-általjárói-dűlők 113
utca L. *Cigánszer ~*, *Felső*
~, *Felszeri ~*, *Ivókút ~*,
Keleti öreg ~i dűlő, *Kis*
~, *Nyugati öreg ~i dűlő*,
Öreg ~, *Pernye ~*,
Románci utcára dűlő,
Templom ~
 Utolsó-osztály 59
ülés L. *Pogány-ilés*
 Ülési-dűlő 174
 Üрге-domb 183
 Üрге-dombi-dűlő 175
 Üрге-máj 68
 Üрге-pusztá 77
 Ürgés-dombi-legelő 203
 Ürgés-dombi-rétek 203
 Ürgés-dombi-szántóföldek
 203
 Üрге-szőlő 160
üstök L. *Jász-hegy ~e*
 Üstök-hegy 30
 Üstör 109
 Vaczele-hát 40
 Vadálló-bérc 30
 Vadálló-kövek 30
 Vadalmás-állás bércé 30
 Vadalmás-állás völgye 30
 Vadalmási 140
 Vadaskert 179
 Vadaskert-dűlő 133
 Vadkert 60, 161
 Vadon 152
 Vág 47
vágás L. *Burthi~*, *Kerek-*
~i-kút, *Muzslai~*, *Papa-*
~i-tó, *Sóska-dombi~*,
Sós~i-dűlő, *Tót~*
 Vágások 180
vágat L. *Felső~*
 Vágott-erdei 118
 Vajda-rét 142
 Vakablakok 83
 Vak-ér 120
 Vakgemés 184
 Valdgebirg 55
való L. *Alsó-sárra ~*,
Helyhez ~ keleti, *Hely-*

Helynévmutató

- hez ~ nyugati, Sárra ~k, Szilfára ~*
 Valóságos koldus-teleki dűlő 148
 Vámos 103, 154, 184, 185, 201, **202**, 204
 Vámosra dűlő 201
vár L. Alsók~, András~a, Árpád~, Árpád ~a, Bagó~, Bence~, Bence~i-hegy, Bence~i-rét, Berény~, Bodz~, Buda~, Domonkos~, Föld~, Heder~, Héder~, Leány~, Les~, Lé~, Pád~, Petke~, Pok~, Poky~, Sáska~a, Tarisznya~, Temis~, Töris~, Világos~i-dűlő
 Váralja 193
 Várallya 191
 Várasd-erdő 188
 Varasdi-zátony 203
 Varasd-ökörlegelő 203
 Várásos úti dűlő 63
 Varastó 102
 Várdomb 153
 Vár-erdő 183
 Varga-kerti-szántóföldek 203
 Vargyas 114
Vargyas L. Kis~, Öreg~
 Várhegy 41, 44, 197
várhegy L. Dobozi~
 Várhegy alja 41
 Várhely 59, 60, 152
 Varjú 183
 Varjutás 161
vármegye L. Bars ~, Esztergam ~, Hont ~, Sopron ~, Vas ~, Veszprém ~
 Város 191
város L. Esztergomérsek-vízi~, Esztergomvízi~, Új~, Vízi~
 Város-dombi-dűlő 180
 Városi-legelők 125
 Városok labja 125
 Vaskápolna 83
 Vaskapu 68, 164
 Vaskapu-hegy 55
 Vaskapu-rét 55
 Vas vármegye 121
 Vaszar 120
 Vecse-tó 20
 Vecsi-tó 20
vég L. Csinád ~e, Erdő ~i, Falu~i-legelő
 Vékony-sziget 126
 Velencei-erdők 203
vendéglő L. Basaharc ~
vendéglőház L. Szentkúti ~on aluli, Szentkúti ~on felül
 Vének **188**, **203**
Veres-hegyi szőlő L. Belső~, Külső~
 Vereskereszt alja 66
 Vermes-földek 113
 Vész bü torok 168
 Veszprém 65, 123, 124
 Veszprém megye 131, 148, 166, 194
 Veszprém vármegye 121
vesszős L. Öreg~, Sárközi-kis~
 Vesztenyic 53
 Vettél útra dűlő 180
 Veynek 188
 Veynic 188
Veynich L. villa ~
vidék L. Karva ~e, Mátyus ~e
 Világos-hegy 189
 Világsvári-dűlő 129, 150
 Világvegi-dűlő 174
 Villa Barát 189
 villa Veynich 188
 Vince-sziget 155
 Virágos-hegy 189
 Visegrád 30, 31, 80
 Visonta 60, 73
víz L. Hé~, Két~ közi, Malom vize, Nána vize
 Vízállás 12
 Vízállási-dűlő 68
 Vizeim 133
 Vízemésztő 12
vízfolyás L. Csangotai~
 Víziváros **35**
Víziváros L. Esztergom-érsek~, Esztergom-
 Vony ága 184
 Vony ágai híd 185
 Völgy 67
völgy L. Alma~, Apáca~, Asszonyfej ~e, Barti~, Belső-Hosszi~i-dűlő, Bense~, Béres ~e, Biró Istók ~e, Bükk~i-erdőség, Cikora~i-szőlő, Cseider~, Cser~, Csordás~i, Csordós~, Diós~, Dombi~, Emberölő~, Eperjes~i-dűlő, Garan~, Gombás~, Határ~, Havas~, Hideg~, Hosszsi~i-szél hossza, Hosszú~, Jézus~, Juhszalagos~, Kasza~, Kesző~, Kétágú~, Kis-bükk ~e, Kis-hosszú~i-dűlő, Kis-telek~, Kis~, Kollár ~e, Komlós~, Komlós~e, Komló~, Kút~, Külső-Hosszi~i-dűlő, Lackó ~e, László ~e, Lengyel~, Lukács~, Malom~i-erdők, Malom~i-patak, Menye~hármas, Miklósdeák ~e, Nagy-hosszú~i-dűlő, Nagy~, Német~, Nyáras~, Nyir~, Öreg~, Páli~i-legelő, Palkó~, Páni~, Patkó~, Peres~i-rét, Péter~i-

Helynévmutató

- legelő, Rábel--i-dűlő,*
Rám ~e, Sajtos--i-dűlő,
Simon--~, Szénás--~, Szil-
las--~, Szilfa-kút ~e, Szil-
vafák ~e, Szilvás--~, Tá-
bor--~, Teknyősi--~, Tek-
nyős--i-rét, Telek--~,
Terem--~, Tolvajló--i-
dűlő, Tó--~, Tőke-kúti--~,
Vadalmás-állás ~e
 völgyelet L. Tényői--
 Völgyön által 110
 Völgy-sziget 101, 171
 Völgy út 51
 Vöröses-dűlő 67
 Vörös-kereszt 77
 Vörös-rét 160
 Vörös út 91
 Vörös-sziget 126
 Vrukangy 187
 Wald Ried 87
 Weingärtensstükl 55
Weinic L. praedium ~
 Weisen-Gebierg 27
 Weiser-Gebierg 28
 Winkel 74
 Zabföld 135
 Zabus-dűlő 41
 Zabszer 109
- Zabut 17
 Zahumenica 26
 Zahumní 53
 Zalogos 152
 Zamárd-hegy 89
 Zamárd-hegyi-
 szőlőskertek 89
 Zámol 202
 Zámoly 107, 184, 185,
 204–205
 Zatkí 53
 Zátony 154
zátony L. Varasdi--
 Zavinohradi 26
 Zebegény 82
 Zengő-domb 119
 Zentiván 187
 Zewden 59, 72
 Zöld-major 145
 Zúgó 144
 Zúgói-fok 203
 Zúgói-rét 203
 Zuthor 189
 Zsálazsami-szélesek 41
 Zsalazsomi-folyó 58
 Zsalazsomi-szőlő 19
 Zsámbék 77
 Zsámbék Piszke 50
 Zsejkei-erdő 133
- Zsejkei-major 133
 Zsejkei-pusztá 107, 111
 Zsejke melléki dűlő 179
 Zseli-gazdaság-dűlő 133
 Zsellérek-dűlő 133
 Zsellérek rétje 183
 Zsellértelek 140
 Zsellértelek 140
 Zsiba-mező 178
 Zsidótemető 183
 Zsombékos 63
 Zsombékos-tó 144
Zsombékos-tói-dűlő
 L. *Belső--~, Külső--*
 Zsombékos-tóra dűlő 141
 Zsombikos-ér 143
 Zsombokos 135, 160, 200,
 202
 Zsombokos-tó 152
 Zsótai-dűlő 120
 I. Quend 55
I. L. Hali-pusztá ~ szakasz,
 Karácsonyi ~
 II. Quend 55
II. L. Hali-pusztá ~ szakasz,
 Karácsonyi ~
 III. Quend 55
III. L. Hali-pusztá ~
 szakasz, Karácsonyi ~

Személynévmutató

- Adolf Michel bíró 94
Akus 53
Amade gróf 143
Amtman János 122, 123
Andrássy Gyula 38
Angyal Pál 123
Aponyi család 130
Aróssy 118
Árpád 30, 59, 80, 116,
130, 139, 197
Augustus Keresztély szász
herceg 53
babai Bayné Antalné, szül.
Gaal Mária 199
Babits család 131
Bagyura János törvénybíró
24
Bajtsy Lajos lelkész 61
Bakai 40
Balázs 130
Baldácsy Antal, báró 60
Bangha István 203
Bánk bán 14
Barát 156
Baronyai József bíró 198
Basa 83
Báthory család 20
Báthory István 20
Báthory István nádor 20
Battyany József cardinalis
prímás 87
Bauer János jegyző 78
Bedő István bíró 138
Bedy János, öreg 123
Béla király névtelen
jegyzője 127
Béla, Vak 30
Beli János ms 202
Bél Mátyás 14
Bemerko 187
Benak János bíró 54
Bencze 34
Benedek 14, 30
Benedek herceg 14
Ben földesúr 64
Benyovszky püspök 93
Berényi Klára, gróf,
fejedelemasszony 161
Berkes 154
Berki János 123
Bertram 14
Berzenczei család 130
Bezeredy császári kapitány
142
Bezeredy István 151
Bezeredy Kálmán 151
Bezeredy Kálmán 123
Bézsán család 199
Birkás Endre 17
Bítocz 82
Bitter József jegyző 44
Bogitzer István 123
Bojoth 14
Bóka 154
Boltizsár Ágoston 50
Bonay Sándor 118
Borbély Márton 181
Boros 40
Bors János 140
Borsodi Pál jegyző 202
Bot család 68
Bozzay 118
Bömarku 187
Brazorád Rezső 94
Brühl Antal jegyző 24
Brzorád 15
Brzorád I. Rezső 77
Budai Ézsaias 81
Budaj 70
Buj László jegyző 129
Bukóvszki 70
Burján Péter 186
Butkovits Imre bíró 161
Chepany 53
Chitvándi család 104
Constantia 14
Constantia spanyol király
leánya 14
Constantinus 16
Custus kanonok 93
Czech János 187
Czéh János 126
Czigány 118
Csák Máté 65
Csala Vendel 186
Csekes János bíró 22
Csenge György jegyző
190, 200
Csenger 70
Csesznak 70
Csesznak Imre bíró 71
Csima István lelkész 61
Csizmadia János plébános
33
Csongrády István jegyző
60
Csongrády Móric jegyző
73
Csonka Antal 202
Csöndes Péter bíró 164
Csusz Mihálynő 123
Dank 70
Déday, gróf 89
Dékány 154
Dobozai László 81
Dobozai Mihály 16
Domonkos 175
Dorotyya 82
Dózsa György 75
Drache Henrik 94

Személynévmutató

- Drasche N. 62
 Duálszky Fülöp jegyző 168
 Duncker, Max. 30
 Ecsy 154
 Eggenhufer testvérek 94
 Egyed Ferenc jegyző 111
 Egyed István 123
 Egyed Mihály 123
 Éles István bíró 162
 Enese nemzetség 130
 Enessey Ákos 112
 Enessey család 112
 Enessey Domonkos 113
 Erdéli István 181
 Erdélyi Mihály bíró 202
 Erős Zsigmond lelkész 69
 Eszterház család, galántai gróf 190
 Eszterházy 118
 Eszterházy–Barkóczy 16
 Eszterházy család 151
 Eszterházy Miklós, gróf 151
 Eszterházy Pál, gróf 194
 Étsi 158
 Fajkoss István jegyző 39
 Falaky 118
 Farkas Alajos jegyző 71
 Farkas István jegyző 52
 Fehér György 65
 Fehér István bíró 37
 Fejér, Georgii 159
 Fekete 40
 Fekete Mihály, báró, esztergom főkáptalani nagyprépost 46
 Fél 130
 Felpéczi Dániel 130
 Fényes Elek 67, 116
 Ferdinánd 20
 Ferenci Miklós 140
 Ferenczy család 142
 Filtus, Johan bíró 56
 Friedvalszky főjegyző 70
 Führnstal 170
 Füleky jegyző 134
 Fülöp István 61
 Gaal Mária (babai Bayné Antalnő) 199
 Gaba 196
 Galambos István 123
 Galambos József 123
 Galambos Márton 123
 Galambos Mártonnő 123
 Galambos Mihály 123
 Garády 159
 Gáspár Ferenc törvénybíró 61
 Gede Ferenc bíró 169
 Gegus Nándor lelkész 83
 Gejza 191
 Gemwrei Lukács 131
 Gergöly Mihók hites 198
 Gertrud 14
 Gonda János bíró 63
 Gotzer halász József 123
 Gotzman Márton 123
 Grábits György 123
 Grábits István 123
 Grabits József 123
 Grábits Márton 123
 Gregor Jakab bíró 85
 Gruiber Pál jegyző 161
 Gubics József jegyző 93
 Gunyhó András bíró 164
 Gura János 130
 Györkös 174
 Halbauer József bíró 28
 Hall Pál bíró 194
 Haly Jakab 116
 Hamaskó 118
 Hamvay 118
 Harmados 154
 Hart Lajos jegyző 154, 155
 Havas István bíró 93
 Heckenast Gusztáv 80, 81
 Hederváry család 133
 Hegedüs András bíró 134
 Heister hadvezér 123
 Henszlmann I. 65
 Henszlmann Imre 64, 65
 Hermes 30
 Hertelik István bíró 40
 Hetvényi István jegyző 114
 Hlasztics Gábor törvénybíró 202
 Hlínka 70
 Hodossy Miklós jegyző 32
 Holló praefectus 70
 Horgány János bíró 164
 Horvát Ferenc plébános 190
 Horváth György 123
 Horváth György jegyző 171
 Horváth István jegyző 149, 172
 Horváth József jegyző 176
 Horváth József, öreg 123
 Horváth Lajos 140
 Horváth Mihály bíró 107
 Horváth Mihály, ifj. 123
 Horváth Pál 151
 Horváth Pál jegyző 131
 Huber 170
 Hunbás 118
 Hungár család 131
 Hunyady János 112
 Hury Pál plébános 12
 Ihász család 168
 Ihász János 168
 Imre király 14
 Inháizer János, ifj. 123
 Inháizer János, öreg. 123
 Irripp Ferenc jegyző 19
 István 200
 Istvánfi 199
 Istvánfy lelkész 121
 István herceg 92
 István mester 65
 Jakus Bálint 181
 János 96
 Jászoly Mihály jegyző 151, 157
 Jenes Imre törvénybíró 60

Személynévmutató

- József császár 144
Juhász Ferenc jegyző 34
Juhász István 157
Juhász István jegyző 67
Juhász Sándor 123
Kádár István vitéz 75
Kamaskó 117
Kamotsár Józsefnő 123
Kamotsár Mátyás 123
Kanizsai János esztergomi érsek 13, 15
Karácsony András 117
Kara János ügyész 70
Katona János hegybíró 198
Katona József 14
Kaula Ferenc 76
Keblei 154
Kelemen Jónás bíró 21
Keresztelő Szent János 187
Kertész András 123
Kertész István 172
Kertész János 123
Kertiás István 123
Keszeg malomtulajdonos 154
Kézai Simon 14
Kézy 118
Kis 130
Kisfaludy 118
Kis Imre bíró 168
Kiss András 157
Kiss János bíró 73
Klausz József 123
Klausz Mátyás bíró 138
Knauz Nándor 53
Kokay István 123
Kollár Márton bíró 203
Koller Antal 86
Kont vezér 133
Koplon család 130
Koppány 65
Korláth 14
Koromzay Sebestyén 130
Kovács József bíró 95
Kovács József lelki pásztor 20
Kovács Mihály bíró 167
Kovács Mihály jegyző 63
Kovács Sándor törvénybíró 167
Kováts András 181
Kováts Ferenc 196
Kováts Gergely jegyző 164
Kováts János törvénybíró 177
Költl Márton 123
Körtvelesi Ferenc 205
Krakker Mihály törvénybíró 115
Krasalkovits Antal 25
Krisztus 30
Kronusz urasági tisztartó 193
Kubicza Ferenc jegyző 50
Kunyúr 50
Kural 53
Kutník György bíró 119
Kürthi Péter 50
Lako György 157
Lakó János bíró 177
Lambert 64
Lang János 117
Lehóczky 70
Lénárth József 118
Lengerer János 122, 123
Lengyel Mihály 117
Lenzsér András bíró 115
Lepossa 118
Lestár szőlőtulajdonos 193
Lettmár tobaktimár 150
Libenyi 154
Lippay Sándor 122, 123, 145
Lippay Sándor, zombori, birtokos 124
Liszbauer József bíró 120
Lochse, Gabriel bíró 46
Lodomér érsek 72
Luczenbacher testvérek 76
Lutzenbacher testvérek 76
Maárfiak 200
Maczák 70
Magyar József bíró 182
Majthényi család 38
Majthényi Krisztina, férjezett Palóczy Tamásné 38
Malkovich Zsigmond 116
Marcellus 53
Marczé 154
Mária 190
Mária Terézia királynő 76, 190
Maroth család 80
Martensdorf familia 14
Martirius érsek 59
Márton család 15
Marton lelkész 121
Matkovich 118
Matus 70
Matusek 168
Matus Ferenc esküdt 39
Mátyás 80
Mátyás király 81, 124, 144, 200
Maurucz ítélőmester 159
Medgyesallai László 131
Melchior Antal bíró 132
Mertinsdorfen 14
Mészáros Pál 105
Micsko János 54
Mihály, gróf 14
Milkovics József igazgató 153
Mindel család 126
Miszbach Alajos 62
Modrovits János bíró 157
Mokos János jegyző 49
Molnár János bíró 164
Molnár jegyző 179
Molnár József törvénybíró 151
Molnár körjegyző 198
Móroc Alvin jegyző 183

Személynévmutató

- Mussai József 186
Muzsai család 143
Nagy András hadnagy 103
Nagy György jegyző 61
Nagy János jegyző 120
Nagy József, öreg 105
Nagy Sándor 122
Nagy Sándor jegyző 178
Nagy Sándor törvénybíró 157
Náni 70
Negyed 154
Német András 196
Németh Györgynő 123
Németh József bíró 196
Neyperger Mátyás 123
Nimeth Ferenc 157
Nimil János bíró 183
Novák László jegyző 105
Oltosy Pál 90
Oltosy Pál bíró 90
Omode család 65
Omode, gróf 65
Orbán 111
Orosz 154
Orosz Mihály 186
Ország Ignác jegyző 115
Osl Maurutz 161
Osl Móríc, gróf 159
Osl Móríc, gróf 161
Ööry család 130
Örs vezér 148
Öveges József jegyző 102
Öveges László jegyző 182
Pakrócz birtokos 142
Pálffy 20
Pálffy Antal, herceg 20
Pálffy család 20
Pálffy, herceg 49
Pál, gróf, országbíró 13, 15
Pál nevű halász 110
Palóczy Tamásnő, szül.
Majthényi Krisztina 38
Paluska György érsek 53
Pápay István 118
Pap György 181
Pardawi József bíró 193
Parragh Sándor jegyző 88
Patai család 182
Pathó Ferenc jegyző 37
Pázmány 42
Péc 130
Péci család 130
Péc vezér 116, 139
Péc nemzetség 130
Pecsovics tisztartó 205
Pelber Orbán jegyző 136
Pesty Frigyes 27, 55, 191
Péter mester 13, 15
Petike király 158
Petricsek Ferenc jegyző 62
Pide Vkas 141
Pintér Mihály, ifjú, bíró 201
P Kovács János jegyző 13
Poki 124, 130, 199
Poki család 144, 200
Poki Péter 199
Polák Pál bíró 39
Polgár Sámuel 181
Porabszky István jegyző 42
Prisinszky tisztartó 71
Probáld József jegyző 196
Probszt Ferenc 123
Puki család 144
Pusztai József bíró 164
Radtmüller, Josef bíró 56
Rafinger János 129
Rákóczi 11, 13, 14, 15, 62, 122, 124, 142
Rákóczi fejedelem 159
Rákóczi Ferenc 67, 123
Rákóczi György 67
Ráth Károly akadémiai tag 125, 126, 195
Reiter József 129
Ríher József 123
Rómer Flóris 159, 160, 195
Rummer főapát 191
Ruttkay Dániel bíró 38
Sajgó 118
Sajgó Benedek 197
Salczman 170
Sámson János bíró 60
Sándor Antal, báró 84
Sándor Mihály, szabad báró 96
Sándor Mór, gróf 77
Sándor Móríc, gróf 94
Sárkány Miklós apát 135
Schener 170
Schiesz'l Márton jegyző 46
Schráni Mihály 123
Schvenczberger 170
Scitovszky János, herceg nagykéri, bíbornok, esztergomi érsek, Magyarország primása 76
Simon, gróf 14
Simon spanyol gróf 14
Simon Vince 155
Simor István 123
Simor János győri püspök 33
Sina, báró 107
Sísek molnár 118
Somogyi, gróf 194
Somogyi György jegyző 203
Somogy Lajos jegyző 79
Sós 154
Söveg János bíró 140
Speier Ferenc bíró 78
Spertel György plébános 46
Steffanics Dénes számvevő 128
Stibinger 170
Sulok József bíró 151
Sümegi István bíró 13
Sváb Mátyás bíró 192
Svarcz bajor kapitány 190
Sylvester 53
Szabó György jegyző 158
Szabó János törvénybíró 203
Szabó József bíró 205

Személynévmutató

- Szabó Sándor bíró 105
Szakonyi Ignác 116
Szalai András 61
Szalai Ferenc esküdt 61
Szalai József törvénybíró 136
Szalay Ferenc bíró 189
Szalay L. 65
Szalma József bíró 67
Szarka nemzettség 200
Szatmáry József jegyző 132
Szekrényes 40
Szelepcsényi János jegyző 85
Szemerei család 130
Szemerey János 130
Széni molnár 118
Szent Benedek 187
Szent Donátus püspök és vértanú 163, 164
Szent Jakab bíró 52
Szent György 89
Szent István 63, 65, 191, 197
Szent István király 92, 133
Szent Iván 17
Szent János 60
Szent László 16, 188
Szent László király 64, 66
Szent Márton 191
Szent Mihály arkangyal 60, 130
Szentpétery 124
Szigethi István jegyző 103
Szina János, báró 111
Szelepcsán 70
Szokol Gergely főbíró 54
Szörényi László 11
Szűr István 136
Szűz Mária 141, 190, 193
Taciberger Imre kamarás 182
Takács Ferenc jegyző 12
Takács János jegyző 167
Takács Józsefnő 123
Takács Mihály 123
Takács Pál jegyző 166
Takáts Imre bíró 136
Tamás 92
Tamási 60
Tarczy 113
Taródi József jegyző 107
Tata vitéz 101
Teha spanyol zsidó 130
Thomás 53
Thomás filius Ladislai et Kural 53
Thóta nemes hölgy 14
Tiszta Antal bíró 178
Tolnay Gábor 202
Tolnay Mihály bíró 186
Tompai Ferenc jegyző 152
Tóth András 152
Tótha nemes úrnő 14
Tóth Ferenc bíró 97
Tóth Ignác jegyző 54
Tóth István bíró 152
Tóth János bíró 118
Török Ferenc jegyző 118, 140
Tüz Mihály 196
Ulászló király 130
Urbanic bíró 62
Vaczula 70
Varga Gergely törvénybíró 198
Varjú János jegyző 146
Veisz István 123
Veisz István Ferenc 123
Veisz Lőrinc 123
Veletsnyei János 157
Veller András bíró 129
Venczellin 65
Vésky Nándor jegyző 193
Vezér János bíró 35
Viczy család, gróf 106
Viczy, gróf 107, 154, 204, 205
Viczy Gyula, gróf 107
Viczy Héder, gróf 107, 133, 146
Vida Gábor törvénybíró 186
Vigh András bíró 158
Vilhelm János bíró 86
Vitalos 154
Vitárus József 157
Vojczek János bíró 24
Völfinger József 123
Vörös 154
Wimmer Lajos jegyző 186
Wolkerstascher, Stefan 129
Wrka filis Baas 53
Zámbo Mihály 136
Zápolya 20
Zathuretzky László 118
Závory János 205
Zsakovits Ferenc jegyző 66
Zsarnóczay jegyző 40
Zsédöl János bíró 149
Zsigmond király 13, 15
Zsódöl János bíró 172
I. Béla király 30
I. Géza király 64
II. András király 14
II. András király 112
II. István 200
II. József császár és király 45, 46
II. Rákóczi Ferenc 129
III. Incze pápa 141, 189
IV. Béla király 14, 103, 195

Tárgymutató

- adóengedmény 45
adomány 68
agyagverem 126
ágyúk 143
ágyútelep 44, 113, 121, 122
akasztódomb 142
alagút 35
anyakönyv 40, 43, 191
anyatemplom 57
apácák 43, 46, 55, 161
apátság 64, 141, 161, 197
arany 122
aranyhíd (játék) 17
aranyosók 101
aranynyereg 75
aranypénzek 75
Archaeologiai
 Közlemények 65
Árpád-kori magyar pénzek
 143
Árpád vára 30
árvíz 39, 101, 102, 106,
 107, 109, 110, 115, 176,
 202, 204
átok 141
avarok 65
Bagó-vár 130
bakonybéli apátság 161
Bánk bán (színmű) 14
bánya 13, 15, 16, 28, 48,
 49, 62, 77, 83, 87, 89, 95
bányatiszt 15
bányavárosok 51
barátlakás 110
barátok 22, 77, 189, 195
barlang 12, 15
basa 83
bazilika 83, 89
Bél Mátyás kézirata 14
bencés klostrom 40
Bence-vár 34
Berény-vár 13
birkaúsztatás 48
bitófa 142
boldogságos szűzről
 elnevezett apátság 64
bor 15, 16, 21, 23, 44, 46,
 47, 49, 60, 73, 77, 79, 82,
 86, 87, 89, 105, 156, 162,
 197, 200
borház 75
bormérés 163, 200
borostyán 15
búcsú 164
búcsújárás 13, 16, 66, 165,
 190
búcsújárási nap 190
búcsújáró hely 12, 22
Budai Ézsaias: Magyarok
 históriája 81
Budavári színház 46
bulla 189
búvóhely 200
buzogányok 40
cigány házak 105
cigányok 73, 196
címer 20, 112
cinkorsó 47
cisztercita apátság 141
Codex Diplomaticus
 Hungariae 159, 161
Constantinus pénzei 16
csákányok 124
családi címer 20
csárda 38, 63, 89, 96, 200
császári előőrök 142
császári és király
 alapítványi csolnoki
 uradalom 62
császári és királyi hadsereg
 176
császári hadsereg 173
császári katonaság 122
csata 16, 65, 76, 79, 123,
 142
csatabárd 76
csatorna 37, 58, 118, 123,
 133, 165, 198
cselédlak 173
cserépdarabok 143
csigák 77, 181
csoda 66
csolnoki uradalom 62
csontváz 148
csornai monostor 189
csornai prépostság 155
dámvasd kert 16
deák nyelv 167
debreceni insurgensek 124
dézma 66
dobozi vár 81
Domonkos-vár 113
Dózsa György féle-
 parasztlázadás 75
döbön 48
döbönkút 89
dömösi prépostság 30
dunai gőzhajózás 76
ecsédi vár 83
egyház 35
egyházi átok 141
egyházi névkönyv 89
elemi iskola 93
elemi tanoda 173
előőrök 142
erdőmester 81
erőd 46, 75
erődítvények 71
erősség 173

- érseki uradalom 74
 érsekség 18, 53, 65
 érsekségi uradalom 42
 esztergomi bazilika 83
 esztergomi érsekség 18, 53, 65
 esztergomi érsekségi uradalom 42
 esztergomi főbazilika 89
 esztergomi főkáptalan 33, 43, 51, 57, 70
 esztergomi káptalan 28
 esztergomi konvent 50
 Esztergom vára 14
 eszteró 113
 evangélikusok 36, 103, 165
 evangélikus templom 105
 ezüstműves 111
 ezüstpénzek 75, 111, 122
 Fabrica rotunda (gömbkáporna) 65
 fa- és mészke rakoda 76
 fahíd 118, 185
 faiskola 148, 205
 fakápolna 66
 fakereskedés 94
 fakereszt 81
 farakodó 76
 fazekak 40
 fazekas céh 126
 fegyverszünet 142
 fehérbor 15, 89, 162
 fehérmárvány kőbánya 87
 Fejér György: Codex Diplomaticus Hungariae 159
 Fényes Elek: Magyarország geographiai szótára 67
 ferencesek 187
 feszület 28, 66
 Fiath-osztály 141
 filialis 33
 findzsa 143
 fiókapátság 64
 fiókegyház 57
 fokosok 40
 fondalis rendszer 45
 forradalom 142, 201
 forrás 84
 forráskút 88, 127, 190
 forrásos kút 22, 49
 főapátság 64, 129, 192
 főbazilika 89
 főkáptalan 33, 35, 43, 51, 57, 70, 93
 földvár 159
 fölirat 23
 főoltár 190
 főszékesegyház 170
 fővénykőbánya 83
 francia előőrsök 142
 fürdő 35
 fürdőház 84, 93
 fürdőhely 84
 gót stílus 133
 gömbkáporna (Fabrica rotunda) 65
 gőz 93
 gőzcső 35
 gőzhajózás 76
 gőzhajózási állomás 35
 gőzmalom 176
 Gran-Nána (Esztergom-Nána) vasútállomás 70
 gunyhók 33
 gyorsfuvarozás 76
 győri káptalan 103, 113, 121, 123, 126, 130, 131, 173, 175, 176, 182
 Győri Közlöny 168
 győri levéltár 200
 győri székes káptalan 121
 Győri Történelmi és Régészeti Füzetek 159, 195
 győri ütközet 126
 Győr vára 112, 121, 122, 132
 gyurgyalag 16
 háború 33, 41, 101, 154
 had 80, 81
 hadak 42, 159
 hadjárat 142, 147, 148, 172
 hadjáratok 163
 hadsereg 147, 173, 176
 hajóhíd 35
 halastó 48, 49, 80, 82, 177, 187
 halászgunyhó 170
 halászkunyhó 106, 170
 hamumedencék 75
 harang 71, 101, 163
 hársfa, kétszáz éves 88
 határjárasi okmány 15
 házasszellek 191
 hevér 15
 híd 35, 51, 118, 159, 185
 história 199
 horvát betelepülők 187
 húsmérés 163
 huszárok 15, 126
 imaház 93
 insurgensek 124
 iskola 90, 173
 Istvánfi históriája 199
 izraeliták 20, 61, 103
 jászok 83
 játék (vidám) 17
 jeges árvíz 101
 jegyzékkönyv 161
 kálvária 12, 76, 93
 kálváriahegy 16, 126
 kamara 155
 kanális 38, 48, 51, 143
 káporna 12, 63, 66, 76, 81, 84, 92, 108, 133, 163, 165, 190, 193
 káptalan 28, 70, 89, 103, 113, 121, 123, 124, 126, 130, 131, 173, 175, 176, 182
 kard 48, 66, 76
 kardmarkolat 76
 kastély 121, 133, 179

Tárgymutató

- katakomba 101
katolikusok 23, 46, 61, 96, 103, 188, 190
katolikus plébánia 190
katolikus templom 20, 96
katonai átkelő (Tranzena) 167
Katona József: Bánk bán 14
katonaság 122
kékmárvány kőbánya 87
kelta cserépdarabok 143
kenderáztatás 48
kenyérsütögetők 87
kereszt 66, 81
keresztelő matrikulák 162
keresztes lovagok 50
keserű víz 93
Kézai Simon krónikája 14
kiközösítés 141
kincs 101
királyi adomány 68
klarissza-apácák 46
klarisszák 161
klastrom 40, 55, 193
koldusok 143
kolostor 64, 65, 161, 168
komp 133
konvent 50
kopolya 'vízállás' 48
koporsók 75
korcsma 93, 121, 163
koronázás 13, 15
koroncói csata 123, 124
korsó 47
kőbánya 48, 49, 83, 87, 89
kőfaragók 87
kőhid 51
könyvtár 35
köszén 13, 77, 85
köszénbánya 13, 15, 16, 62, 77, 95
köszénlerakó 94
köszénraktár 77
kővé vált apró csigák 77
közmondás 123
köztemető 74
község ládája 150
kriptá 108
krónika 14
kuriális fundus 182
kuriális község 116
kuriális zsellérek 190
kuruc ágyúk 143
kurucfutás 200
kuruc háború 33, 41
kuruc hadak 159
kurucvilág 143
kút 28, 34, 55, 66, 68, 71, 81, 130, 184, 196
kútások 122
kútgépezet 192
lánc 48
langyos forrás 84
Lapis miliatis 40
László király csodája 66
latin fölirat 23
légió 16
levéltár 25, 61, 67, 74, 96, 123, 156, 169, 200
libárius szerzetesek 57
Litterae Metales 53
lólopás 63
lovagok 50
magmarha 192
magtár 12, 70
magyar ajkúak 18, 39, 43, 51, 75, 80, 87, 92, 94, 103, 167, 173, 202
magyar családok 68
magyar falu 46
magyarok 14, 25, 30, 40, 41, 42, 46, 50, 59, 66, 67, 84, 90, 96, 130, 162, 169, 177, 182, 187, 188, 189, 199
magyarok bejövetele 159, 188
Magyarok históriája 81
Magyarország (folyóirat) 64
Magyarország geographiai szótára 67
Magyarország primása 35
Magyar Sion 50, 53
magyar telep 80
major 20, 32, 46, 106, 145, 153, 173, 200
majorság 16, 51, 86, 120, 121, 146
malom 18, 22, 23, 35, 37, 38, 51, 54, 57, 68, 76, 81, 93, 96, 105, 106, 113, 118, 120, 121, 126, 127, 140, 143, 144, 160, 165, 176, 180
marcaltói uradalom 165
mártírhálál 92
Martirius érsek oklevele 59
márvány 87
márványbánya 16
matrikula 108
mecset 64
méhészet 16, 46
meleg forrás 35, 92
mellék 'nádasok széle, ahol nádas a rétekkal vagy dülőkkel érintkezik' 144
mészkö 87
mexikói arany színű tollas madarak 16
milesiaiak 30
mohácsi vész 20
monostor 189, 191, 192, 193
mulatóház 127
mulatóhely 127
mulatókert 83
műmalom 176
nadaratás 144
nazérenusok 16
nemesített gyümölcsfák 179
német ajkúak 18, 75, 87, 166, 170, 205

Tárgymutató

- németek 11, 25, 45, 46, 50, 96, 141, 188, 189
német eredetűek 182
német falvak 46, 50, 87
német nyelv 170
német tartományok 72
német telepítvényesek 45
népdalok 17
névkönyv 89
nyereg 75
nyergesújfalusi sáncvár 14, 15
nyolcad 150
óbor 87
oklevelek 53, 59, 79, 165
oltár 108
országgyűlés 124
osztrák birodalom 132
osztrák hadsereg 173
ördög 101
örtorony 81
pálosok 80, 82
pannonhalmi monostor 193
pannonhalmi Szent Benedek rendi monostor 191
pannonhalmi Szent Mártonnak szentelt monostor 191
pápa 190
pápista templom 161
papnevelde 35, 163
parasztlázadás 75
parókia 51
patakmalom 23, 35
patkók 40
patonai várkastély 121
patronatusi jog 87
paulinus konvent 168
paulinus szerzet 168
pecsét 35, 93, 167, 180, 183
pecsétes levél 141
pecsétnyomó 23
pénzdarabok 48
pénzek 16, 30, 40, 75, 84, 111, 122, 143
per 181
Pesti Napló 159
piac 173
pince 81, 101, 197
plébánia 11, 13, 15, 23, 33, 38, 40, 43, 62, 86, 96, 108, 191
plébániabirtok 142
plébánialak 43, 46, 90
pogányság 92
pogány sírok 143
Poky-vár 124, 130, 144, 200
posta 76
praedium 133, 165, 188, 200
Praepositura S. Adalberti de Monte Jaurinó 126
prédikáló szék 30
premontrei főapátság 64
premontrei kolostor 64
premontrei zárda 64
prépostság 30, 89, 126, 155
prímás 35
prímási uradalom 16, 87
protestánsok 33, 201
protestáns templom 20
putri 33
pünkösöd 66
rácok 11
rajnai bor 46
Rákóczi-fa 129
Rákóczi-féle csata 142
Rákóczi-féle mozgalmak 13, 14, 15, 62
Rákóczi-forradalom 142
rakoda 76
raktár 77
reformáció 42
református egyházközség 47
református egyház
 levéltára 61
reformátusok 36, 42, 61, 80, 87, 103
református templom 61, 80
református vallás 42
rév 133
réz- és vassarkantyú 76
rézpénzek 75, 84, 122
rómaiak 23, 40, 46, 74, 75, 84, 143
római arany 122
római arany-, ezüst- és rézpénzek 75
római birodalom 122
római cserépdarabok 143
római erőd 46
római felírás 84
római katolikus egyház 15
római katolikusok 33, 35, 36, 39, 42, 43, 66, 79, 80, 87, 162, 165, 202
római katolikus plébánia 53
római katolikus templom 80, 87, 148
római légió 16
római pápa 190
római pénzek 143
római rézpénzek 84
római sáncok 65
római sírkövek 16
római uralkodás 82
román stílusú templom 64
Sajgó Benedek apátsága 197
sáncok 41, 65, 66
sanctuarium (szentély) 11
sáncvár 14, 15
sarkantyú 76
sárkány 163
sáskajárás 66
sematismus 89
semegető 17

Tárgymutató

- sereg 81
serfözőház 121
sírbolt 82, 93
sírkert 77, 90
sírkő 16
sírkövek 75
sírok 143
Statistico-historico-topo-
graphice descriptio 64
Statistico-topographica
descriptio 65
svábok 121, 190
sváb telepítvény 72, 190
szabadalmazó oklevél 53
székese gyház 35
szélmalom 118
szeminárium 172
Szent Benedek rendi
monostor 191
Szent Donátus vértanú
napja 164
szentegyház 42, 64
szentély (sanctuarium) 11
Szent György prépostság
89
szentháromság 76
szenthely 66
Szent István kápolna 63,
92
Szent László pénzei 16
szentmártoni főapátság
129, 192
szentmártoni főapátság
levéltára 156
Szent Mártonnak szentelt
monostor 191
Szent Mihály templom 60
szepesi káptalan 124
szerzetesek 57, 92
színház 46
szkíták 30
szláv telep 80
szobor 60
szombathelyi szeminárium
172
Szűz Mária-kép 190
Szűz Máriának szentelt
kápolna 193
tábor 65, 187
tanoda 173
tatár dúlás 87
tatárfutás 195
tatár háború 101
tatárjárás 11, 94, 131
tatárok 14, 23, 40, 72, 158,
195
tatárok berohanása 14
tégladarabok 84
téglavető 127, 179
telepítvény 17, 150
temetkezési hely 33
temető 15, 36, 50, 51, 65,
105, 106, 113, 125, 144,
153, 154, 159, 165
temetőhely 15, 43
temetőkert 65
templom 11, 12, 14, 16,
17, 20, 23, 33, 36, 39, 42,
46, 47, 53, 60, 61, 64, 65,
66, 72, 76, 80, 87, 90, 96,
101, 106, 108, 121, 144,
148, 161, 172, 173, 187,
190, 199
templomtorony 15
tizedelési jog 60
torony 15, 64, 76, 81, 163
tót ajkúak 18, 23, 70, 192
tót falu 46
tót-magyar nyelvű falu 46
tót-német falu 45
tótok 14, 25, 33, 36, 40,
59, 72, 84
tót tartományok 72
Több elveszett Koroncó
alatt (közmondás) 123
töltés 101
török alatti hadjáratok 163
török basa 83
török csordák 131
török dúlás 80, 87
török erődítvények 71
török háború 53, 54, 101,
154
török hadak 42, 80, 81
török hadjárat 57, 147,
148, 172
török hadsereg 147
török hatalom 187
török idők 13, 41, 48, 62,
176
török mecset 64
törökök 15, 16, 18, 33, 46,
57, 58, 64, 67, 68, 75,
133, 161, 173
törökök ideje 68
török sereg 81
török tábor 187
török uralom 83, 84, 85
törökvilág 143
törvényszék 74
Tranzena (katonai átkelő)
167
tündérvár 101
tűz 36, 51, 201
tűzpad 143
tűzrakás átugrása 17
tűzűnnep 17
tűzvész 74, 75, 79
uradalom 16, 20, 32, 42,
62, 66, 70, 74, 87, 88,
151, 165, 168
úrsztala 47
urbárium 184
úrbér 190
úrbéres 94, 165
urnák 122
üldözések 116, 201
ütközet 122, 126
üvegház 133, 179
üveghuta 12
vadaskert 60, 117, 133,
179
vadászház 46, 83
vadászkutya 32
vaddisznós kert 16, 77

Tárgymutató

- vadkert 16
vadmacskák 106
vágás 'a nádasokban vágás és hajózás által létrejött 3–6 lábnyi széles ér, melyekben ladikkal lehet közlekedni' 143
vallási villongások 116
vályogvető 205
vár 13, 14, 15, 30, 34, 35, 44, 59, 81, 83, 84, 112, 113, 121, 122, 124, 130, 132, 144, 159, 168, 187, 200
várkastély 121
város pecsétje 35
várórség 176
várrom 80
vásárok 63
vasas katonák 124
vascsákányok 124
vasdarabok 48
vaspálya 76
vasútállomás 70
vendégfogadó 86
vendéglő 76, 81, 82, 93
veres- és szürkemárvány bánya 16
vértanú, Szent Donátus 164
veszprémi káptalan 123
veszprémi székesegyházi káptalan 124
villike tánc 17
villongás 181
vízimalom 121
vízvezeték 35
vörösbarátok 77
vörösbor 23, 44, 89, 197
vörösmárvány kőbánya 87
zablák 40
zarándoklás 81
zárda 16, 46, 64, 65, 77
zárdák eltöröltetése 46
zavargós idők 15
zsellérek 20, 39, 45, 73, 105, 121, 133, 146, 165, 187, 190, 191
zsellér helység 182
zsellérlak 20
zsidók 79, 80, 122
zsilip 103
zsinagóga 20
zsinat 42
zsiványok búvóhelye 200
1809-es győri ütközet 126
1809. évi hadjárat 142
1848. évi forradalom 201
1850. évi jeges árvíz 101
III. Ince pápa bullája 189

Helységnévmutató

Esztergom vármegye térképéhez

A térképen megtalálhatók azok a helységek is, amelyek önállóan nem szerepelnek Pesty Frigyes gyűjteményében, azonban valamely településnél megemlítik őket.

Arad B4	Kéménd D4	Nána D5
Bajna C6	Kesztölc E6	Németszölgvény B3
Bajót C6	Kéty C3	Nyergesújfalu C5
Bart C3	Kicsind D4	Órisáp D6
Basaharc F5	Kirva D7	Párkány D5
Bátorkeszi A4	Kisbény C3	Péliföld C6
Béla C4	Kiscsév D6	Pilismarót F5
Búcs B5	Kisújfalu B4	Pusztamarót C5
Csenke C5	Köbölkút B4	Sárisáp D6
Csév E6	Kőhidgyarmat D4	Sárkány C4
Csolnok D6	Kural C2	Süttő B5
Dág D6	Leányvár E6	Szarkás D5
Dorog D6	Libád C4	Szentgyörgymező D5
Dömös F5	Magyarszölgvény B3	Szentjózsef C5
Ebed D5	Mocs B5	Szentlélek E6
Epöl D7	Mogyorós C6	Szenttamás D5
Esztergom D5	Muzsla C5	Tát C5
Farnad B2	Nagybény C3	Tokod D6
Gyiva C4	Nagyölved B3	Uny D7
Karva B5	Nagysáp C6	Víziváros D5

Helységnévmutató Győr vármegye térképéhez

A térképen megtalálhatók azok a helységek is, amelyek önállóan nem szerepelnek Pesty Frigyes gyűjteményében, azonban valamely településnél megemlítik őket.

Abda C4	Kisbajcs D3	Rábapatonna B5
Ásvány C2	Kisbarát D5	Rábaszentmihály B5
Asszonyfa E6	Kismegyer D4	Rábaszentmiklós B6
Bácsa D4	Kismórichida B6	Ráró C2
Bezi B4	Kispéc D6	Ravazd E6
Böny F4	Koroncó C5	Réti A4
Börcs C4	Kulcsod D3	Révfa D4
Csanak D5	Ladomér C3	Ság E5
Csécseny B5	Medve D3	Sashegy D4
Csikvánd B6	Ménfő C5	Sövényház B4
Dunaszeg C3	Mérgecs B5	Szabadi D3
Dunaszentpál C3	Mezőörs F5	Szap D2
Enese B4	Mindszentpuszta E5	Szemere C5
Fehértó A4	Nagybajcs D3	Szentiván E4
Felpéc C6	Nagybarát D5	Szentkút C6
Gönyü E3	Nagyécs D5	Szentmárton E5
Gug F5	Nagymórichida B6	Szerecseny C6
Gyarmat B6	Nyalka E6	Szöggye D3
Gyirmót C5	Nyúl D5	Táp E6
Gyömörő C6	Ómalomsok B7	Tényő D6
Győr D4	Öttevény C3	Tét C6
Győrsziget D4	Pataháza D4	Újfalu D4
Hecsepuszta D4	Pátka D6	Újmalomsok B7
Hedervár B2	Pázmánd E5	Vámos D3
Ikrény C4	Pér E5	Vének E3
Kajár D6	Pinnyéd C4	Zámoly C3
Kisbabet B5	Püspökhalap	

Tartalom

Előszó.....	5	Nagybény, Kisbény	64
Esztergom vármegye		Nagyölvéd	67
Bajna	11	Nagysáp	68
Bajót	13	Nána	70
Bart	18	Németszölgyén	72
Bátorkeszi	20	Nyergesújfalú	74
Béla	21	Párkány	79
Búcs	22	Pilismarót	80
Csév	23	Sárisáp	84
Csolnok	25	Sárkány	86
Dág	26	Süttő	87
Dorog	27	Szentgyörgymező	89
Dömös	30	Szentlélek	91
Ebed	32	Szenttamás	92
Epöl	33	Tát	94
Víziváros	35	Tokod	95
Farnad	36	Uny	96
Gyiva	38	Győr vármegye	
Karva	39	Ásvány	101
Kesztölc	40	Bácsa	103
Kéménd	41	Csikvánd	104
Kéty	42	Dunaszeg	106
Kicsind	43	Dunaszentpál	108
Kirva	45	Enese	112
Kisújfalú	47	Fehértó	115
Köbölkút	50	Felpéc	116
Kőhídgyarmat	51	Gönyü	119
Kural	53	Gyarmat	120
Leányvár	55	Gyirmót	121
Libád	57	Győr	125
Magyarszölgyén	59	Csanak	129
Mocs	61	Szemere	130
Mogyorós	62	Gyórsziget	132
Muzsla	63	Hedervár	133

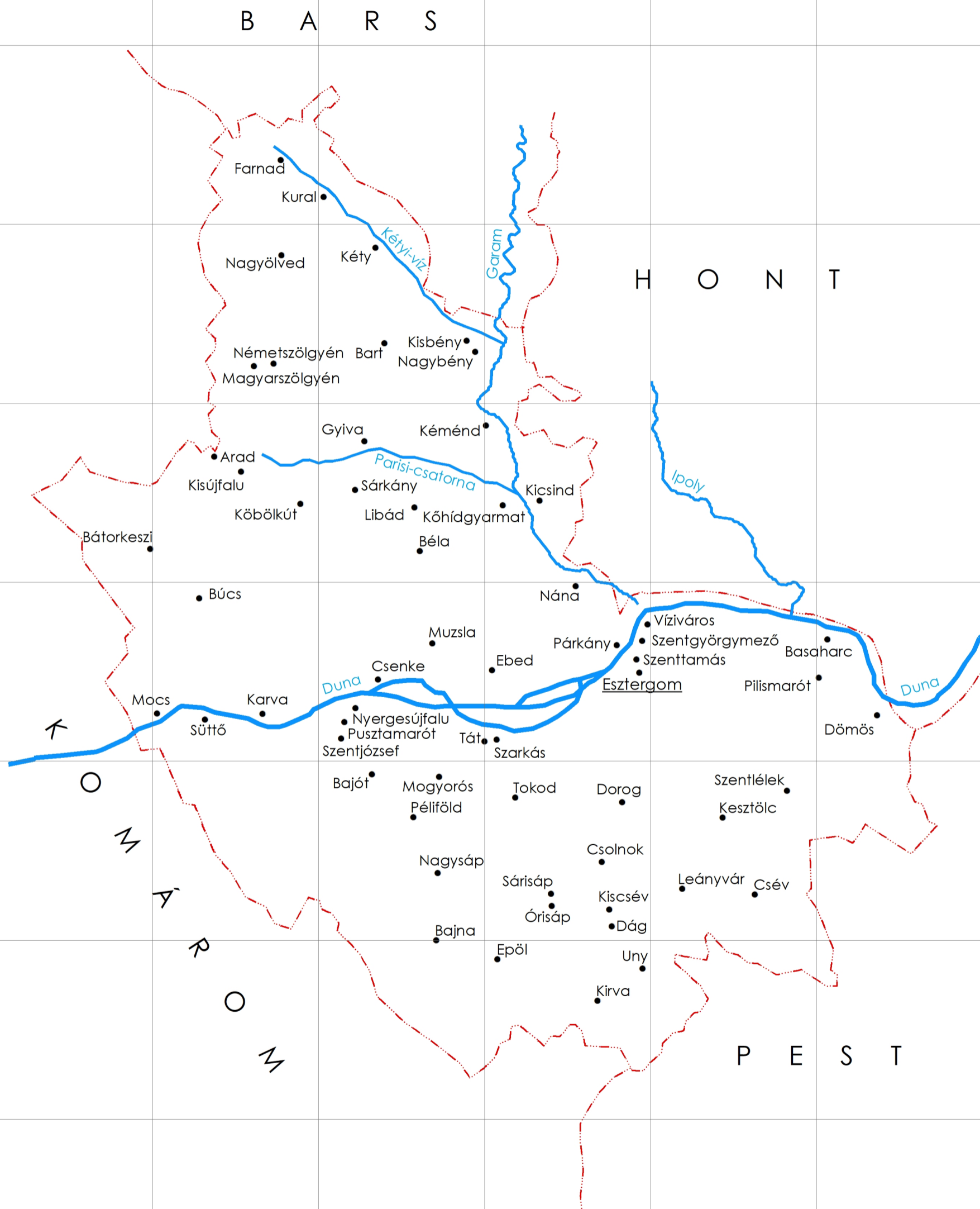
Tartalom

Kajár	135	Szabadi	184
Kisbabet	137	Szentiván	187
Kisbarát	138	Kismegyer	187
Kispéc	139	Hecsepuszta	188
Koroncó	141	Sashegy	188
Ladomér	146	Vének	188
Mezőörs	147	Csanak	189
Ménfő	150	Nagybarát	189
Mérges	152	Szentkút	190
Mindszentpuszta	153	Szentmárton	191
Nagybajcs	154	Szerecseny	194
Szögye	155	Táp	195
Nagybarát	156	Tényő	197
Nagyécs	158	Tét	199
Nagymórichida	159	Újfalu	201
Nyalka	162	Vámos	202
Nyúl	163	Vének	203
Ómalomsok, Újmalomsok	165	Zámoly	204
Öttevény	167		
Pátka	168	Helységnévmutató	207
Pér	169	Helynévmutató	209
Pinnyéd	170	Személynévmutató	248
Püspökalap	172	Tárgymutató	253
Rábapatoná	173	Helységnévmutató Esztergom	
Rábaszentmihály	177	vármegye térképéhez	259
Rábaszentmiklós,		Helységnévmutató Győr vármegye	
Kismórichida	178	térképéhez	260
Ráró	179	Esztergom vármegye települései	
Réti	180	1864-ben. Térképmelléklet	
Révfa	182	Győr vármegye települései 1864-ben.	
Gyömörő	183	Térképmelléklet	

Internet: https://mnhp.unideb.hu/kiadvanyok_pesty.php

Kiadta a Debreceni Egyetemi Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja
<https://dupress.unideb.hu/>
Felelős kiadó: Karácsony Gyöngyi főigazgató
Technikai szerkesztő: Kis Tamás
Készült a Kapitális Kft. nyomdájában 2026-ban

ESZTERGOM VÁRMEGYE TELEPÜLÉSEI 1864-BEN

0 5 10 km

A térkép szemantikus ábrázolású,
nem földrajzi vetületi rendszer alapján készült.

GYŐR VÁRMEGYE TELEPÜLÉSEI 1864-BEN

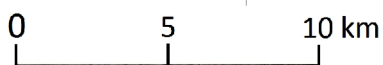
P O Z S O N Y

M O S O N

K O M Á R O M

S O P R O N

V E S Z P R É M

A térkép szemantikus ábrázolású,
nem földrajzi vetületi rendszer alapján készült.

ESZTERGOM
VÁRMEGYE

GYŐR
VÁRMEGYE

